

HE 64/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskeväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työntekijän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, maatalousyrittäjän eläkelakia, merimieseläkelakia, julkisten alojen eläkelakia, kansaneläkelakia, takuueläkkeestä annettua lakia, vammaisuuksista annettua lakia, yleisestä asumistuesta annettua lakia, eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia, sairausvakuutuslakia, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettua lakia, työttömyysturvalakia, yleistukilakia, Eläketurvakeskuksesta annettua lakia sekä lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on uudistaa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskeva lainsäädäntö. Ehdotettua sääntelyä sovellettaisiin työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen (kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä lukuun ottamatta), työraueläkkeen ja työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen saajiin, ja se korvaisi mainittujen eläkkeiden lepäämiseen sovellettavan nykyisen määräaikaisen sääntelyn. Tavoitteena on helpottaa tarkoitettujen eläkkeiden aikana työskentelyä ja parantaa sen kannustimia, jotta eläkkeensaaja voisi joustavasti hyödyntää jäljellä olevaa työkykyään. Lisäksi tavoitteena on turvata eläkkeensaajien yhdenvertainen kohtelu sekä mahdollistaa tarkoitettun yhteensovittamisen tehokas toimeenpano.

Ehdotetussa mallissa eläkkeensaajan työansioihin sovellettaisiin kalenterikuukausikohtaista suojaosaa. Jos kalenterikuukauden työansiot eivät ylittäisi suojaosan määrää, ne eivät vaikuttaisi eläkkeen maksamiseen. Lisäksi säädettäisiin kalenterivuosisuorituksen määräästä (ns. jousto), jonka suuruisiksi kalenterivuoden ajalta yhteen laskettavat suojaosan ylitykset enintään voisivat nousta ilman että eläkkeeseen työansioden vuoksi tehtäisiin vähennyksiä. Suojaosan ylitykset vähentäisivät maksettavan eläkkeen määrää ylityksen osuudella vasta sen jälkeen, kun joustoa ei enää olisi jäljellä. Vähennyksen säädettäisiin kohdistuvan suojaosan ylitystä seuraavan toisen kalenterikuukauden eläkkeeseen. Siltä osin kuin vähennystä ei poikkeuksellisesti olisi mahdollista tehdä säädettynä ajankohtana – esimerkiksi eläkkeen pienennyttyä tai lakattua – vähennettävä määrä perittäisiin takaisin, jollei se olisi alle laissa säädetyin 150 euron rajan. Eläkkeen ja työansioden yhteensovitus tehtäisiin kalenterikuukausittain. Esityksen mukaan eläkkeensaajalle annettaisiin yhteensovituksista valituskelpoinen päätös ajanjaksolta, jona eläkettä olisi yhteensovituksen vuoksi vähennetty. Päätös annettaisiin pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Suojaosan ajoittaisten ylitysten seuraukset olisivat mallissa eläkkeensaajan kannalta kohtuullisia: satunnaiset, vähäiset suojaosan ylitykset eivät jouston vuoksi yleensä vaikuttaisi eläkkeeseen, ja vaikka eläkettä tulisi vähennettäväksi, vähennys vastaisi vain suojaosan ylityksen osuutta. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että eläkkeensaajan työansiot jatkuvasti ylittäisivät suojaosan. Ehdotuksen mukaan työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke muutettaisiin osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jos eläkkeensaajan työansiot ylittäisivät suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta. Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset edelleen välittömästi jatkuisivat, osatyökyvyttömyyseläke lakkautettaisiin 12 kalenterikuukauden jälkeen. Myös kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin suojaosan

ylityttyä 12 kalenterikuukauden ajan peräkkäin. Eläkeoikeus muutettaisiin säädetyn ajanjakson päättymisestä lukien.

Työkyvyttömyyseläkkeen, takuueläkkeen ja työraueläkkeen nykyiseen sääntelyyn perustuvan lepäämisen ehdotetaan päättyvän viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2027. Yhteensovituksen muuttuessa etuuslakeihin ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä muita muutoksia ja täsmennyksiä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2028.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	6
1 Asian tausta ja valmistelu	6
1.1 Tausta	6
1.2 Valmistelu	8
2 Nykytila ja sen arviointi	8
2.1 Yleistä	8
2.2 Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke	8
2.3 Kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläke	10
2.4 Työkyvyttömälle myönnetty takuueläke	10
2.5 Työkyvyttömyyseläkkeellä, työkyvyttömälle myönnetyllä takuueläkkeellä ja työuraeläkkeellä työskentelyä koskeva lainsäädäntö	11
2.5.1 Yleistä	11
2.5.2 Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettu laki (lepäämislaki)	12
2.5.3 Pysyväislainsäädännön säännökset työkyvyttömyyseläkkeen aikana työskentelystä	14
2.6 Tietoja työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen ja työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen saajista, heidän työskentelystään sekä eläkkeiden lepäämisjaksoista	14
2.6.1 Työkyvyttömyyseläkkeen saajat	14
2.6.2 Työuraeläkkeen saajat	15
2.6.3 Takuueläkkeen saajat	15
2.6.4 Tietoja eläkkeiden lepäämisjaksoista	16
2.7 Muista eläkkeensaajien asemaan vaikuttavista etuuksista	16
2.7.1 Vammaisetuslain mukaiset etuudet	16
2.7.2 Eläkkeensaajan asumistuki ja yleinen asumistuki	17
2.7.3 Kansaneläkelain mukainen lapsikorotus	17
2.7.4 Työkyvyttömyyseläkkeen saajalle kuntoutuksen ajalta myönnettävät etuudet	18
2.7.4.1 Kuntoutuskorotus työeläkekuntoutuksen ajalta	18
2.7.4.2 Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain mukainen kuntoutusraha	18
2.8 Muu esityksen kannalta keskeinen yleislainsäädäntö	19
2.8.1 Asian automaattista ratkaisemista koskeva sääntely	19
2.8.2 EU:n sosiaaliturva-asetukset	20
2.9 Nykytilan arviointi	22
2.9.1 Ansaintarajojen vaikutus eläkkeensaajan kokonaistuloihin ja työnteon kannustimiin	22
2.9.2 Henkilön saaman eläkkeen sekä eläkkeen lepäämisen vaikutus eräisiin muihin etuuksiin	25
2.9.3 Soveltamisen ja valvonnan erot työeläke- ja kansaneläkejärjestelmässä	26
2.9.4 Kokoavia näkökohtia	26
2.9.4.1 Yleistä	26
2.9.4.2 Eräitä keskeisiä huomioita	27
3 Tavoitteet	28
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	29

4.1 Keskeiset ehdotukset	29
4.2 Pääasialliset vaikutukset	33
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	33
4.2.1.1 Vaikutukset työansioden kanssa yhteensovittavaa eläkettä saaviin henkilöihin	33
4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen	46
4.2.2 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	51
4.2.3 Vaikutukset vammaisiin henkilöihin	52
4.2.4 Sukupuolivaikutukset	54
4.2.5 Vaikutukset sääntelyn toimeenpanijoihin	54
4.2.5.1 Järjestelmämuutokset	54
4.2.5.2 Muut vaikutukset toimeenpanoon	55
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	55
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	55
5.2 Työkyvyttömyysetuuksien ja työansioden yhteensovittaminen eri maissa	58
6 Lausuntopalaute	61
7 Säännöskohtaiset perustelut	62
7.1 Työntekijän eläkelaki	62
7.2 Yrittäjän eläkelaki	79
7.3 Maatalousyrittäjän eläkelaki	80
7.4 Merimieseläkelaki	81
7.5 Julkisten alojen eläkelaki	82
7.6 Kansaneläkelaki	84
7.7 Laki takuueläkkeestä	98
7.8 Laki vammaisetuuksista	100
7.9 Laki yleisestä asumistuesta	101
7.10 Laki eläkkeensaajan asumistuesta	101
7.11 Sairausvakuutuslaki	102
7.12 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuksista ja kuntoutusrahaetuksista	103
7.13 Työttömyysturvalaki	104
7.14 Yleistukilaki	105
7.15 Laki Eläketurvakeskuksesta	105
7.16 Laki lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista	106
8 Lakia alemman asteinen sääntely	106
9 Voimaantulo	106
10 Toimeenpano ja seuranta	108
11 Suhde muihin esityksiin	108
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	108
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	108
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	108
12.1 Yleistä	108
12.2 Perustoimeentulon turva	109
12.3 Eläkeoikeuden omaisuuden suoja	110
12.4 Perustuslain 21 §:n mukainen oikeusturva	111
12.5 Yhdenvertaisuus	113
12.6 YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista	116

12.7 Hallinto-oikeudelliseen ja valtiosääntöoikeudelliseen luottamuksensuojaan liittyviä näkökohtia.....	117
12.8 Johtopäätös arvioinnista.....	118
LAKIEHDOTUKSET	119
1. Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta	119
2. Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta	126
3. Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta	133
4. Laki merimieseläkelain muuttamisesta.....	138
5. Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta	145
6. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	152
7. Laki takuueläkkeestä annetun lain muuttamisesta.....	157
8. Laki vammaisetuuksista annetun lain muuttamisesta.....	159
9. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	161
10. Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 §:n ja 12 §:n muuttamisesta	162
11. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	164
12. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta	166
13. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	168
14. Laki yleistukilain 15 §:n muuttamisesta	170
15. Laki Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	171
16. Laki lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta	172
LIITE	173
RINNAKKAISTEKSTIT	173
1. Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta	173
2. Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta	185
3. Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta	197
4. Laki merimieseläkelain muuttamisesta.....	207
5. Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta	219
6. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	231
7. Laki takuueläkkeestä annetun lain muuttamisesta.....	239
8. Laki vammaisetuuksista annetun lain muuttamisesta.....	243
9. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta.....	246
10. Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 §:n ja 12 §:n muuttamisesta	248
11. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	250
12. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta	253
13. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	256
14. Laki yleistukilain 15 §:n muuttamisesta	258
15. Laki Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	259
16. Laki lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta	261

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan sisältyvät seuraavat kirjaukset, jotka liittyvät työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamisen kehittämiseen:

”Hallitus ottaa käyttöön julkisen talouden kannalta kustannustehokkaan osatyökyvyttömyyden ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimallin, joka tukee palkan ja eläkkeen yhteensovittamista, niin että työnteko kannattaa aina.”

”Hallitus mahdollistaa joustavan paluun työkyvyttömyyseläkkeeltä työelämään vakinaistamalla työkyvyttömyyseläkkeen lepäämissäännöksen.”

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseksi mahdollisia malleja on selvitetty jo pitkään. Tavoitteena on, että eläkkeen ja työansioden yhteensovittamista kehittämällä saataisiin työkyvyttömyyseläkkeen saajien jäljellä oleva työkyky paremmin käyttöön.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työntöön lisäämisen kannusteita selvitettiin pääministeri Juha Sipilän hallituksen Osatyökykyisille tie työelämään (= OTE) -kärkihankkeessa. OTE-kärkihankkeen Kannustinloukut-projektin työryhmässä tutkittiin erilaisia lineaarisia malleja työkyvyttömyyseläkkeen ja ansiotulojen yhteensovittamiseksi. Työryhmä laati työstään raportin ([Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:32](#)), joka julkaistiin 22.9.2017.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan sisältyi tavoite työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työntöön estävien kannustinloukkujen purkamisesta ottamalla käyttöön osatyökyvyttömyyseläkkeen lineaarinen malli. Pääministeri Marinin hallituskaudella sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin lineaarista mallia, jonka oli tarkoitus koskea sekä osatyökyvyttömyyseläkettä että täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä. Lisäksi malli olisi koskenut takuueläkettä silloin, kun takuueläke on myönnetty työkyvyttömyyseläkkeen tai työkyvyttömyyden perusteella. Mallin valmistelu kuitenkin keskeytettiin, koska keskeiset työmarkkinajärjestöt eivät enää olleet esityksen takana. Pääosin tämä johtui mallin negatiivisista työllisyysvaikutuksista sekä siitä, että siirtyminen lineaariseen malliin olisi tarkoittanut osalle merkittäviä taloudellisia menetyksiä. Nämä vaikutukset olisivat johtaneet siihen, että lineaarisen mallin tavoite edistää osatyökykyisten työllistymistä ei olisi toteutunut.

Tilanteet, joissa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittaminen on tarpeen, ovat moninaisia.

Osatyökyvyttömyyseläkkeen saaja on lähtökohtaisesti työkykyinen osa-aikaiseen työhön, ja osatyökyvyttömyyseläke turvaa lähtökohtaisesti saajansa toimeentulon vain osittain. Onkin hyvin yleistä, että osatyökyvyttömyyseläkkeen saajat työskentelevät osa-aikaisesti. Osatyökyvyttömyyseläke voidaan myöntää vain työeläkejärjestelmästä; kansaneläkejärjestelmään tätä etuutta ei kuulu.

Kun työkyvyttömyyseläke myönnetään täyden työkyvyttömyyden perusteella, eläkkeensaajan ei lähtökohtaisesti edellytetä työskentelevän toimeentulonsa turvaamiseksi. Sekä

eläkkeensaajan itsensä että yhteiskunnan kannalta on kuitenkin toivottavaa, että työkyvyttömyyseläkkeellä olevan jäljellä oleva työkyky tulee mahdollisuuksien mukaan käyttöön.

Työeläkelakien mukaan täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään, jos henkilön työkyky on heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan. Kansaneläkelain mukaan henkilö on työkyvytön, jos sairaus, vika tai vamma estää häntä tekemästä kohtuullisen toimeentulon turvaavaa työtä. Työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen saajan toimeentuloa voidaan turvata myös takuueläkkeellä, mikäli sen myöntämisen edellytykset täyttyvät, ja takuueläke voidaan lisäksi myöntää työkyvyttömälle maahanmuuttajalle. Vaikka vaadittu työkyvyttömyyden aste on täyden työkyvyttömyyseläkkeen osalta melko korkea, määritelmät eivät sulje pois sitä, että myös täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajalla voi olla jäljellä jonkin verran työkykyä. Eläkkeensaajan voi olla mahdollista hyödyntää jäljellä olevaa työkykyään esimerkiksi tilanteissa, joissa hänen vointinsa vaihtelee ja hän pystyy ajoittain tekemään töitä tai hänellä on muutoin jäljellä rajallisesti työkykyä, jota hän pystyy hyödyntämään itselleen sopivassa työssä. Työskentelyn kokeileminen saattaa tulla eläkkeensaajalle ajankohtaiseksi myös esimerkiksi hänen terveydentilansa kohentuessa.

Eläkkeen ja työansioden lineaarisella yhteensovittamisella viitataan siihen, että työansioden eläkettä vähentävä vaikutus toteutuu tietyn laskentakaavan mukaan. Lineaariseen malliin voi kuulua suojaosa ja eläketulojen vaikutus voidaan huomioida esimerkiksi portaittain. Tällaisen mallin haasteena on herkästi mallista säätämisen ja sen toimeenpanon muodostuminen melko monimutkaiseksi. Työkyvyttömyyseläkkeen lepääminen puolestaan tarkoittaa, että eläkkeensaaja menettää koko eläkkeensä sen lepäämisen ajalta, mikä vähentää työnteon kannustimia etenkin tilanteissa, joissa ansaintaraja ylittyy vain vähän.

Yllä tässä jaksossa lainattujen hallitusohjelman kirjausten tavoitteena on kehittää työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista. Näiden hallitusohjelman kirjausten toteuttamiseksi valmistelussa on lähdetty siitä, että yhteensovittamista koskevien sääntöjen tulisi olla mahdollisimman selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. Lisäksi niiden tulisi johtaa työkyvyttömyyseläkkeen saajan näkökulmasta kohtuulliseen lopputulokseen eläkkeen ja työansioden yhteensovittamisesta. Valmistelussa onkin päädytty ehdottamaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen niin sanottua joustomallia.

Ehdotetussa mallissa eläkkeensaajalle määriteltäisiin kalenterivuodelle euromääräinen jousto, jonka verran eläkkeensaajalle vuoden aikana yhteensä sallittaisiin kuukausittaisen suojaosan ylityksiä ilman että ylitykset vaikuttaisivat eläkkeen maksamiseen. Kun vuosittaisen jouston määrä olisi käytetty, kuukausittaisen suojaosan ylitykset vähentäisivät maksettavaa eläkettä suojaosan ylityksen määrällä. Suojaosan ylittyessä eläkkeestä vähennettäisiin ainoastaan suojaosan ylitystä vastaava osuus. Tämä lisäisi työnteon kannustavuutta nykyiseen malliin verrattuna, jossa eläke jää kokonaan lepäämään. Malliin kuuluisivat myös säännökset työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta osatyökyvyttömyyseläkkeeksi sekä osatyökyvyttömyyseläkkeen ja kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta kuukausittaisen suojaosan ylittyessä yhtäjaksoisesti laissa säädetyn pidemmän ajanjakson ajan.

Mallia sovellettaisiin – siten kuin esityksessä jäljempänä ehdotetaan – työeläkelakien mukaiseen täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja työuraeläkkeeseen, kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen (kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin erityissäännöksen nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä lukuun

ottamatta) sekä takuueläkkeeseen silloin, kun takuueläke on myönnetty työkyvyttömyyseläkkeen tai maahanmuuttajan työkyvyttömyyden perusteella.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmisteluun ovat osallistuneet Akava ry, Eläketurvakeskus, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kansaneläkelaitos, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, STTK ry ja Vammaisfoorumi ry. Valmistelun yhteydessä on 24.3.2025 järjestetty vammaisjärjestöille kuulemistilaisuus. Esitystä on lisäksi 24.3.2026 käsitelty kuntien eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina kunnalliset pääsopijajärjestöt ja kuntatyönantaja, sekä valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina valtion henkilöstöä edustavat pääsopijajärjestöt. Lainsäädännön arviointineuvosto on ottanut esityksen käsittelynsä. Lausuntoa ei ole ehditty saada.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi 26.2.2026 julkaistulla lausuntopyynnöllä lausuntoja esitysluonnoksesta. Lausuntoaika oli 26.2. – 12.3.2026. Lausuntoaika oli yleistä suositusta lyhyempi, koska esitys, jonka valmistelu on monesta syystä vaatinut paljon aikaa, olisi tärkeää antaa eduskunnalle mahdollisimman pian. Tämä turvaisi sen, että esitys ehditään käsitellä hyvissä ajoin ennen hallituskauden päättymistä ja ennen sen määräaikaisen lainsäädännön voimassa olon päättymistä, jonka ehdotettu lainsäädäntö korvaisi. Näin myös lainsäädännön toimeenpanijoille jäisi riittävä aika valmistautua uuden lainsäädännön voimaantuloon ja tiedottaa lainmuutoksesta asiakkailleen hyvissä ajoin. Lausuntoja annettiin 37. Lausuntopalautteen sisällöstä tehdään selkoa esityksen kohdassa “Lausuntopalaute”.

Hallituksen esityksen valmistelua koskevat asiakirjat tallennetaan valtioneuvoston Hankeikkunaan tunnuksella STM066:00/2025.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä

Työkyvyttömyyseläkettä maksetaan sekä työeläke- että kansaneläkejärjestelmästä. Työkyvyttömyyseläkettä työ- tai kansaneläkkeenä saava voi tehdä työtä tietyissä ansaintarajoissa ja kartuttaa näin lisää työeläkettä ilman että työansiot vaikuttavat eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen Sama mahdollisuus koskee henkilöä, joka saa takuueläkettä saamansa työkyvyttömyyseläkkeen perusteella tai työkyvyttömänä maahanmuuttajana sekä työeläkelakien mukaisen työuraeläkkeen saajaa. Se, että työskentelyyn näissä tilanteissa sovelletaan ansaintarajoja, perustuu siihen, että mainittujen eläkkeiden maksamisen perusteena ovat rajoitukset henkilön työkyvyssä.

Vanhuuseläkkeellä voi työskennellä ilman ansaintarajoja. Samoin on takuueläkkeen saajan osalta, kun takuueläke on myönnetty muun kuin henkilön saaman työkyvyttömyyseläkkeen tai maahanmuuttajan työkyvyttömyyden perusteella. Vanhuuseläkkeen aikana tehdystä työstä karttuu työeläkettä, kunnes henkilö saavuttaa työeläkevakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan.

Työkyvyttömyyteen perustuvaa eläkettä voidaan maksaa myös työtaturma-, sotilastaturma-, liikennevakuutus- ja potilasvakuutusjärjestelmistä. Tämä esitys ei koske näitä järjestelmiä.

2.2 Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai määräajaksi. Määräajaksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä nimitetään kuntoutustueksi. Työkyvyttömyyseläke voidaan hakijan työkyvyttömyyden asteen mukaan myöntää täytenä eläkkeenä tai osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Eläkelaitoksen on työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä tutkittava, onko hakijalla oikeus ammatilliseen kuntoutukseen. Jos hakijalla on oikeus työeläkelakien mukaiseen ammatilliseen kuntoutukseen, eläkelaitos antaa kuntoutusoikeudesta ennakkopäätöksen.

Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään, jos henkilön työkyky on heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan. Jos työkyvyn arvioidaan heikentyneen toistaiseksi ja on oletettavaa, ettei työkykyä voida hoidolla tai kuntoutuksella palauttaa riittävästi, työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi jatkuvana.

Työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä, jos henkilön työkyky on heikentynyt vähintään kahdella viidesosalla yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan, mutta ei kuitenkaan kolmella viidesosalla.

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle mahdollisesta työkykynsä palautumisesta ja ansiotyöhön ryhtymisestä, koska muutokset voivat vaikuttaa hänen oikeuteensa saada eläkettä. Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai eläkelaitoksen aloitteesta. Jos työkyvyttömyyseläkkeensaajan työkyky palautuu siinä määrin, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan.

Jos henkilön työkyky on heikentynyt määräajaisesti ainakin vuoden ajaksi mutta työkyvyn ei voida arvioida heikentyneen toistaiseksi, hänellä on oikeus saada työkyvyttömyyseläke määräajaisena kuntoutustukena. Kuntoutustuki myönnetään niin pitkälle ajalle kuin hakijan arvioidaan olevan työkyvytön. Mikäli henkilön työkyky on määräajaisesti alentunut vähintään kahdella viidesosalla, mutta alle kolmella viidesosalla, hänelle voidaan myöntää osakuntoutustuki. Myös osakuntoutustuen saaminen edellyttää, että työkyvyttömyys jatkuu vähintään vuoden.

Työkyvyttömyyseläke muodostuu työkyvyttömyyden alkamisvuoden alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä ja tulevan ajan eläkkeen osuudesta. Tulevan ajan eläkkeen osuus tarkoittaa sitä, että eläkettä karttuu todellisen työskentelyajan lisäksi myös laskennalliselta ajalta eli työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta tulevan ajan pääteikään saakka. Tulevan ajan eläkkeen osuus korvaa työkyvyttömyyden vuoksi pois jääviä työansioita vanhuuseläkeikään asti. Tulevan ajan eläkkeeseen on oikeus henkilöllä, joka on ansainnut työansioita vähintään 21 514,19 euroa (v. 2026 tasossa) työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen tehdään alle 56-vuotiaille pysyvä kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, jona eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi kalenterivuotta. Korotuksella pyritään takaamaan eläketason säilyminen nuorena työkyvyttömäksi tulevalle henkilölle. Korotus on sitä suurempi, mitä nuorempana työkyvyttömyys on alkanut.

Elinaikakerroin vaikuttaa vuonna 2010 tai sen jälkeen alkaneisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin. Vuodesta 2027 alkaen elinaikakertoimen määräytyminen muuttuu, kun alin vanhuuseläkeikä sidotaan elinajanodotteeseen. Muutoksen vuoksi elinaikakertoimen eläkettä vähentävä vaikutus

lievenee hiukan, kun sen määräytymisessä huomioidaan alimman vanhuuseläkeiän muutokset. Työkyvyttömyyseläke kerrotaan elinaikakertoimella eläkkeen alkaessa.

Työuraeläke mahdollistaa eläkkeelle siirtymisen kaksi vuotta ennen alinta vanhuuseläkeikää niille henkilöille, jotka ovat tehneet pitkän työuran rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavassa työssä, ja joiden mahdollisuudet jatkaa työssä ovat heikentyneet, mutta joilla ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työuraeläkkeessä ei ole tulevan ajan eläkeosaa. Työuraeläkkeen määrä on eläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke. Työuraeläkkeeseen sovelletaan elinaikakerrointa vastaavasti kuin työkyvyttömyyseläkkeeseen.

2.3 Kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläke

Samoin kuin työeläkelakien mukaan, myös kansaneläkelain (568/2007) mukaan työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai määräajaksi. Määräajaksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä nimitetään kuntoutustueksi.

Kansaneläkelain mukaan työkyvyttömänä pidetään 18–64-vuotiasta henkilöä, jonka sairaus, vika tai vamma estää häntä tekemästä kohtuullisen toimeentulon turvaavaa työtään tai muuta siihen verrattavaa työtä. Kansaneläkejärjestelmästä ei voida myöntää osatyökyvyttömyyseläkettä. Jotta kansaneläke voidaan myöntää, työkyvyttömyyden ohella myös muiden kansaneläkkeen myöntämisedellytysten tulee täyttyä. Hakijan muiden eläkkeiden ja korvausten tulee muun muassa jäädä alle soveltuvan tulorajan, ja hakijan on pääsääntöisesti tullut asua Suomessa tietyn ajan.

Jos henkilön työkyky on heikentynyt määräaikaisesti kansaneläkelain tarkoittamalla tavalla, työkyvyttömyyseläke myönnetään määräaikaisena kuntoutustukena henkilön kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkälle ajalle kuin hänen arvioidaan olevan työkyvytön.

Kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin erityissäännöksen mukaan työkyvyttömyyseläkkeeseen on aina oikeus pysyvästi sokealla tai liikuntakyvyttömällä sekä henkilöllä, joka sairautensa, vikansa tai vammansa vuoksi on pysyvästi niin avuttomassa tilassa, ettei voi tulla toimeen ilman toisen henkilön apua.

Kansaneläkelaitoksen (jäljempänä Kela) on työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä selvítettävä, onko hakijalla oikeus Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005, jäljempänä Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslaki) mukaiseen kuntoutukseen.

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan Kelalle mahdollisesta terveydentilansa tai työkykynsä olennaisesta paranemisesta sekä ansiotyöhön ryhtymisestä, koska muutokset voivat vaikuttaa hänen oikeuteensa saada eläkettä. Kansaneläkelain mukaan työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jos eläkkeensaaja tulee työkykyiseksi.

Täysimääräisen kansaneläkkeen määrä on yksin asuvalle 787,07 euroa kuukaudessa ja avio- tai avoliitossa olevalle 702,69 euroa kuukaudessa vuonna 2026. Täysimääräisen kansaneläkkeen voi saada, jos eläkkeensaajan kansaneläkkeessä huomioitavien muiden eläketulojen yhteismäärä on enintään 66,54 euroa kuukaudessa (vuoden 2026 tasossa). Tämän määrän ylittävät muut eläketulot vähentävät kansaneläkettä 50-prosenttisesti. Yksin asuvalle ei makseta kansaneläkettä, jos hänen muut eläketulonsa ovat yli 1 624,63 euroa kuukaudessa vuonna 2026. Avio- tai avoliitossa olevalle vastaava tuloraja on 1 455,88 euroa kuukaudessa.

2.4 Työkyvyttömälle myönnetty takuueläke

Takuueläkkeestä annetun lain (703/2010, jäljempänä takuueläkelaki) mukainen takuueläke voidaan myöntää lain 7 §:n 1 momentin mukaisesti henkilön saaman muun eläkkeen perusteella tai lain 7 §:n 2 momentin mukaisesti maahanmuuttajalle iän tai työkyvyttömyyden perusteella.

Takuueläkkeen tarkoituksena on turvata kohtuulliseen toimeentuloon riittävä vähimmäiseläketaso silloin, kun henkilön saamat muut eläkkeet ja korvaukset jäävät alle takuueläkkeen täyden määrän. Takuueläkkeen täysi määrä on 990,90 euroa kuukaudessa vuonna 2026. Takuueläkkeen määrää vähentävät lähes kaikki muut henkilön saamat eläkkeet ja korvaukset, jotka vähennetään takuueläkkeen määrästä täysimääräisesti. Takuueläkkeen hakijan on ennen takuueläkkeen myöntämistä haettava kaikki ne eläkkeet ja korvaukset, joihin hänellä voi olla oikeus.

Takuueläkelain 7 §:n 1 momentin mukaisiin eläkkeisiin, joiden perusteella henkilölle voidaan myöntää takuueläke, kuuluvat muun muassa työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke ja kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke. Takuueläkettä ei voi saada osatyökyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen perusteella.

Takuueläkelain 7 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan takuueläke voidaan myöntää 18 vuotta täyttäneelle maahanmuuttajalle, jos hän on kansaneläkelain mukaan työkyvytön, mutta ei kansaneläkelain 12 §:n 4 momentissa tarkoitettu pysyvästi sokea, liikuntakyvytön tai toisten avun varassa oleva henkilö. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan takuueläkelaisissa 18 vuotta täyttänyttä Suomeen muuttanutta henkilöä, joka ei saa kansaneläkettä.

Jäljempänä tässä esityksessä henkilölle työkyvyttömyyseläkkeen perusteella (takuueläkelain 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan nojalla) myönnettyyn takuueläkkeeseen sekä maahanmuuttajalle työkyvyttömyyden perusteella (takuueläkelain 7 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla) myönnettyyn takuueläkkeeseen viitataan tekstin tiiviynsä säilyttämiseksi yhteisellä nimityksellä *työkyvyttömälle myönnetty takuueläke*, jos asiayhteydessä ei ole tarvetta tehdä eroa sen suhteen, mihin takuueläkelain lainkohtaan työkyvyttömälle henkilölle myönnetty takuueläke perustuu. Sanottu koskee tällöin näitä tilanteita, joissa takuueläkkeen myöntäminen palautuu henkilön työkyvyttömyyteen ja joissa takuueläkkeen aikana työskentelyyn sovelletaan ansaintarajoja.

Takuueläkkeen myöntäminen voi takuueläkelain 7 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan perustua myös eräisiin lakisääteisen tapaturma-, sotilastapaturma- ja liikennevakuutuksen perusteella maksettaviin eläkkeisiin ja korvauksiin, jos niitä maksetaan täyden työkyvyttömyyden perusteella. Jos takuueläkkeen myöntäminen perustuu mainitussa lainkohdassa tarkoitettuihin eläkkeisiin ja korvauksiin, sen aikana työskentelyyn ei sovelleta eläkkeen lepäämistä koskevia säännöksiä. Tässä esityksessäkin työkyvyttömälle myönnetyllä takuueläkkeellä ei viitata näihin tilanteisiin eivätkä ehdotetut uudet säännökset koskisi näitä tilanteita.

2.5 Työkyvyttömyyseläkkeellä, työkyvyttömälle myönnetyllä takuueläkkeellä ja työuraeläkkeellä työskentelyä koskeva lainsäädäntö

2.5.1 Yleistä

Työeläkejärjestelmästä tai kansaneläkejärjestelmästä myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaittujen työansioden vaikutuksesta säädetään yhtäältä työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetussa laissa (738/2009, jäljempänä lepäämislaki), joka

on määräaikaisesti voimassa, sekä toisaalta mainittuja eläkkeitä koskevassa pysyväislainsäädännössä.

Lepäämislain säännökset koskevat myös työkyvyttömälle myönnetyllä takuueläkkeellä työskentelyä. Pysyväislainsäädäntöön ei sen sijaan sisälly takuueläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevia säännöksiä. Tilannetta selittää se, että lepäämislaki oli voimassa takuueläkkeestä annetun lain tullessa voimaan vuoden 2011 maaliskuussa, jolloin lepäämislakiin samalla tehtiin takuueläkettä koskevat muutokset. Tämän jälkeen lepäämislain voimassa oloa on edelleen jatkettu, jolloin työkyvyttömälle myönnettyä takuueläkettä koskevissa tilanteissa on kaiken aikaa ollut mahdollista nojautua lepäämislain säännöksiin. Myös työeläkelakien mukaisesta työuraeläkkeestä on eläkelajina säädetty vasta lepäämislain voimaantulon jälkeen. Työeläkelakeihin otettujen viittaussäännösten nojalla (esimerkiksi työntekijän eläkelain (395/2006) 53 f §) lepäämislakia sovelletaan myös työuraeläkkeen lepäämään jättämiseen.

2.5.2 Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettu laki (lepäämislaki)

Lepäämislaissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen lepäämisestä työansioden vuoksi sekä työeläke- että kansaneläkejärjestelmän osalta. Lain tarkoituksena on edistää työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön palaamista. Lepäämislaki tuli voimaan vuoden 2010 alusta ja sen voimassaoloa on jatkettu useaan kertaan. Tällä hetkellä laki on voimassa vuoden 2027 loppuun.

Lepäämislakia sovelletaan sen 2 §:n mukaan työeläkelakien nojalla myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen sen estämättä, mitä työeläkelaeissa säädetään työansioden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeeseen ja kansaneläkelain perusteella myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen – kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaan myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä lukuun ottamatta – sen estämättä, mitä kansaneläkelain (568/2007) 17 §:ssä säädetään. Lepäämislaki syrjäyttää näin ollen voimassaolonsa ajan ne pysyväislainsäädännön säännökset, jotka koskevat työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista.

Lepäämislakia sovelletaan myös työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen lepäämään jättämiseen. Työkyvyttömälle myönnetty takuueläke määritellään lepäämislaissa samoin kuin yllä tässä esityksessä eli kyse on takuueläkelain 7 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan tai 2 momentin 2 kohdan perusteella myönnetystä takuueläkkeestä. Työeläkelakeihin sisältyvien viittaussäännösten nojalla lepäämislakia sovelletaan myös työuraeläkkeen lepäämään jättämiseen.

Poikkeuksena on syytä huomata, että lepäämislakia ei sovelleta kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin erityissäännöksen nojalla myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen. Mainitun erityissäännöksen nojalla pysyvästi sokealle, liikuntakyvyttömälle tai toisen avun varassa olevalle henkilölle myönnetty työkyvyttömyyseläke ei näin ollen voi jäädä lepäämislain mukaisesti lepäämään riippumatta siitä, pystyykö eläkkeensaaja elättämään itsensä tai mitkä hänen työansionsa ovat.

Lepäämislain 4 §:n mukaan työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen keskeytetään ja työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään, jos eläkkeensaaja on ansiotyössä ja tästä työstä saadut ansiot ylittävät suuremman seuraavista rajoista:

- täysimääräisen takuueläkkeen määrän (990,90 euroa kuukaudessa vuonna 2026) tai

- 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta.

Vakiintuneella keskiansiolla tarkoitetaan pääsääntöisesti työeläkelaeissa määriteltyä tulevan ajan ansiota. Työntekijän eläkelain 76 §:n mukaan tulevan ajan ansio määrätään niiden työeläkelakien mukaisten työansioden ja lain 74 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden tarkasteluajan aikana. Eräissä tilanteissa käytettävä tarkastelu-aika voi lain mukaan kuitenkin olla viittä vuotta lyhyempikin. Eläkkeenhakijan hakemuksesta tulevan ajan ansio voidaan laskea myös siten, että tarkastelu-aikaan kohdistuva lapsenhoitoaika ei heikennä tulevan ajan ansion tasoa. Jos tulevan ajan ansio ei vastaa eläkkeensaajan vakiintunutta ansiota, voidaan lepäämislaissa tarkoitettu vakiintunut keskiansio tarvittaessa määritellä myös toisin.

Lepäämislain 5 §:n mukaan kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään, jos eläkkeensaajan työansiot ylittävät täysimääräisen takuueläkkeen määrän (990,90 euroa kuukaudessa vuonna 2026). Ansaintarajan ylittyessä takuueläke jätetään lepäämään myös siinä tapauksessa, että sen myöntäminen on perustunut kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaiseen pysyvästi sokean, liikuntakyvyttömän tai toisen avun varassa olevan työkyvyttömyyseläkkeeseen, vaikka kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaista eläkettä ei voida jättää lepäämään.

Työeläkelakien mukaisen työuraeläkkeen ansaintaraja on täysimääräisen takuueläkkeen määrä kuukaudessa.

Eläkkeen lepäämisen aikana henkilö voi ansaita työansioita ilman ansaintarajoja. Lepäämislain 6 §:n mukaan eläke jätetään lepäämään yhdenjaksoisesti vähintään kolmeksi kalenterikuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi. Eläkettä ei näin ollen jätetä lepäämään, jos eläkkeensaajan työansiot ylittävät edellä mainitut ansiorajat vain yhtenä tai kahtena peräkkäisenä kuukautena. Jos eläke on lepäämässä ja henkilön työansiot laskevat alle soveltuvan ansaintarajan, eläkkeen maksaminen aloitetaan lepäämislain 4 ja 5 §:n mukaan eläkkeensaajan ilmoituksesta uudelleen. Tähän ei liity uutta työkyvyn arviointia. Voimassa olevien säännösten tarkoituksena on mahdollistaa eläkkeensaajalle työssäkäynnin kokeileminen ilman pelkoa eläkeoikeuden menettämisestä tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta osatyökyvyttömyyseläkkeeksi (HE 72/2009 vp, s. 9–11). Eläkkeen voi lepäämislain 6 §:n mukaan jättää uudelleen lepäämään sen jälkeen, kun eläkettä on välissä maksettu vähintään yhden kuukauden ajan. Mahdollisten työansioden määrän on kyseisen jakson ajan täytyntä pysyä laissa säädetyissä ansiorajoissa.

Jos eläkkeensaaja ei pyydä lepäämään jätetyn eläkkeensä maksamisen jatkamista kahden vuoden kuluessa lepäämään jättämisestä, eläke lakkautetaan lepäämislain 6 §:n 3 momentin mukaan takautuvasti sen lepäämään jättämisestä lukien. Jos eläkkeensaaja pystyy jatkamaan työelämässä näin pitkän ajan, lähtökohtaisesti ansaintarajansa ylittäen, hän siis menettää eläkkeensä.

Lepäämislain 4 §:n 3 momentti koskee työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttamista osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Jos eläkkeensaajan työansioden arvioidaan yli vuoden ajan ylittävän 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta sekä samalla ylittävän täysimääräisen takuueläkkeen määrän, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta, jos ylitys ei aiheuta eläkkeen lepäämään jättämistä. Lepäämislain

tässä säännöksessä eläkeoikeuden muuttamisen edellytykseksi asetetaan ainoastaan mainitut ehdot täyttävä työansioden muutos.

Lepäämislain 8 §:n mukaan eläkkeen ollessa lepäämässä henkilön työssä käymistä tuetaan maksamalla hänelle vammaisetuksista annetun lain (570/2007, jäljempänä vammaisetuslaki) mukaista ylintä vammaistukea, jonka määrä on 499,93 euroa kuukaudessa vuonna 2026. Tämän edellytyksenä on, että kaikki ne henkilölle Suomessa myönnetyt eläkkeet, jotka voivat jäädä lepäämään, ovat samanaikaisesti lepäämässä. Lisäksi edellytetään, että henkilö on saanut välittömästi ennen eläkkeen lepäämään jättämistä vammaisetuslain mukaista eläkettä saavan hoitotukea, jonka määrältään suurempi ylin vammaistuki säädettyjen edellytysten täytyessä eläkkeen lepäämisen ajalta korvaa. Vammaistukea ei kuitenkaan makseta takautuvalla ajalla, jos eläke jätetään lepäämään eläkelaitoksen aloitteesta takautuvasti.

Lepäämislain 10 §:ssä säädetään eläkkeensaajan asumistuen maksamisen jatkamisesta eläkkeen lepäämisen ajan. Jos henkilö on välittömästi ennen eläkkeen lepäämään jättämistä saanut eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea, sen maksamista jatketaan niin kauan kuin asumistuen saamisen edellytykset muuten täyttyvät, vaikka eläkettä ei makseta eläkkeen lepäämisen aikana. Vaikka eläke myöhemmin takautuvasti lakkautettaisiin eläkkeen lepäämään jättämisestä lukien, eläkkeensaajan asumistukea ei tarkisteta takautuvasti.

2.5.3 Pysyväislainsäädännön säännökset työkyvyttömyyseläkkeen aikana työskentelystä

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevan henkilön työansioden vaikutuksesta säädetään myös työ- ja kansaneläkkeitä koskevassa pysyväislainsäädännössä. Sääntely mahdollistaa työkyvyttömyyseläkkeen aikana työskentelyn, mutta työansioden määrää on rajoitettu, koska työkyvyttömyyseläkkeen tarkoituksena on korvata työkyvyttömyydestä aiheutuvaa ansionmenetystä. Lepäämislain voimassa ollessa pysyväislainsäädäntöä ei sovelleta kaikilta osin, sillä lepäämislaki syrjäyttää pysyväislainsäädännön samaa kysymystä koskevat säännökset.

Työeläkelakien mukaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan, jos hänen työkykynsä muuttuu vähintään vuoden ajaksi. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaan huomioon otetaan kuitenkin myös muita, esimerkiksi henkilön terveydentilaan liittyviä seikkoja. Työntekijällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ylittävät 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta, eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin ansiot ylittävät 60 prosenttia tästä. Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaajan työansiot tilapäisesti ylittävät 60 prosentin rajan. Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky palautuu siinä määrin, että hän ei enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan. Täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jos työkyvyn muutoksen arvioidaan kestävän yli vuoden ja työntekijällä on oikeus osatyökyvyttömyyseläkkeeseen.

Kansaneläkelain 17 §:n mukaan työkyvyttömyyseläkkeen saaja saa ansaita vähemmän kuin 588,66 euroa kuukaudessa ilman, että se vaikuttaa hänen työkyvyttömyyseläkkeensä maksamiseen. Ansaintarajaa ei ole sidottu hintatason muutoksiin. Jos eläkkeensaaja, jonka terveydentilassa ei ole tapahtunut eläkkeen myöntämisen jälkeen olennaista muutosta, ansaitsee tätä rajaa enemmän, täysimääräinen toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään työssäoloajaksi, edellyttäen, että sitä ei ole myönnetty kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin erityissäännöksen nojalla. Eläke jätetään lepäämään vähintään kuuden kuukauden ja

enintään viiden vuoden ajaksi. Henkilölle, jonka eläke on jätetty lepäämään, myönnetään enintään 24 kuukauden ajaksi ylin vammaistuki. Jos lepäämään jätettyä eläkettä ei vaadita palautettavaksi maksuun viiden vuoden kuluessa eläkkeen lepäämään jättämisestä, eläkkeen katsotaan ilman eri päätöstä lakanneen.

2.6 Tietoja työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen ja työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen saajista, heidän työskentelystään sekä eläkkeiden lepäämisjaksoista

2.6.1 Työkyvyttömyyseläkkeen saajat

Työeläkejärjestelmästä täyttä toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä sai vuoden 2024 lopussa 75 669 henkilöä (40 555 miestä ja 35 114 naista). Näistä 13 prosenttia työskenteli eläkkeen rinnalla vuoden 2024 aikana. Eläkekuukausista 7 prosenttia oli sellaisia, joiden aikana työansioita oli. Näiden työskentelykuukausien työansiot olivat keskimäärin 46 prosenttia tulevan ajan ansiosta. Naisten ja miesten välillä ei ollut juurikaan eroa eläkkeen rinnalla työskentelyssä.

Työeläkejärjestelmästä toistaiseksi myönnettyä osatyökyvyttömyyseläkettä sai vuoden 2024 lopussa 16 656 henkilöä (5 678 miestä ja 10 978 naista). Näistä 83 prosenttia työskenteli eläkkeen rinnalla kalenterivuoden aikana. Eläkekuukausista 77 prosenttia oli sellaisia, joiden aikana eläkkeensaajilla oli työansioita. Näiden työskentelykuukausien työansiot olivat keskimäärin 60 prosenttia tulevan ajan ansiosta. Naisista 86 prosenttia ja miehistä 76 prosenttia työskenteli eläkkeen rinnalla kalenterivuoden aikana. Naisilla 81 prosenttia ja miehillä 69 prosenttia eläkekuukausista oli sellaisia, joiden aikana oli työansioita. Työskentelykuukausien työansiot olivat naisilla keskimäärin 63 prosenttia ja miehillä 55 prosenttia tulevan ajan ansiosta.

Täyttä kuntoutustukea sai työeläkejärjestelmästä vuoden 2024 lopussa 17 215 henkilöä (7 343 miestä ja 9 872 naista). Kuntoutustuella jäävät olivat kuntoutustuella keskimäärin 22 kuukautta, ja jaksot saattoivat muodostua myös peräkkäisistä jaksoista. Täyttä kuntoutustukea saavista 29 prosenttia työskenteli eläkkeen rinnalla kalenterivuoden aikana. Eläkekuukausista 13 prosenttia oli sellaisia, joiden aikana eläkkeensaajilla oli työansioita. Näiden työskentelykuukausien työansiot olivat keskimäärin 50 prosenttia tulevan ajan ansiosta. Naisista 33 ja miehistä 25 prosenttia työskenteli kuntoutustuen rinnalla kalenterivuoden aikana. Naisilla 14 prosenttia ja miehillä 11 prosenttia eläkekuukausista oli sellaisia, joiden aikana oli työansioita. Työskentelykuukausien työansiot olivat naisilla keskimäärin 49 ja miehillä 51 prosenttia tulevan ajan ansiosta.

Osakuntoutustukea sai työeläkejärjestelmästä vuoden 2024 lopussa 4 946 henkilöä (1 140 miestä ja 3 806 naista). Osakuntoutustuella jäävät olivat kuntoutustuella keskimäärin 24 kuukautta. Kuntoutustukijakso saattoi muodostua myös peräkkäisistä jaksoista. Osakuntoutustukea saavista 90 prosenttia työskenteli eläkkeen rinnalla kalenterivuoden aikana. Eläkekuukausista 84 prosenttia oli sellaisia, joiden aikana eläkkeensaajilla oli työansioita. Näiden työskentelykuukausien työansiot olivat keskimäärin 57 prosenttia tulevan ajan ansiosta. Naisista 92 ja miehistä 82 prosenttia työskenteli osakuntoutustuen rinnalla kalenterivuoden aikana. Naisilla 87 prosenttia ja miehillä 74 prosenttia eläkekuukausista oli sellaisia, joiden aikana oli työansioita. Työskentelykuukausien työansiot olivat naisilla keskimäärin 58 ja miehillä 56 prosenttia tulevan ajan ansiosta.

Kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkettä sai 113 214 henkilöä (58 159 miestä ja 55 055 naista) vuoden 2024 lopussa. Näistä 62 652 henkilöä (34 730 miestä ja 27 922 naista) ei samalla saanut työkyvyttömyyseläkettä työeläkkeenä. Täysimääräistä kansaneläkettä sai 53 prosenttia (58 prosenttia miehistä ja 48 prosenttia naisista). Kansaneläkkeen rinnalla työskenteli

vuoden aikana eläkkeensaajista 9,9 prosenttia, ja eläkekuukausista 5,1 prosenttia oli työskentelykuukausia.

2.6.2 Työuraeläkkeen saajat

Työuraeläkettä sai vuoden 2024 lopussa 206 henkilöä (191 miestä ja 15 naista). Heistä 42 prosentilla oli työansioita eläkkeen rinnalla kalenterivuoden aikana. Eläkekuukausista 15 prosenttia oli sellaisia, joiden aikana eläkkeensaajilla oli työansioita. Näissä ansioissa ovat mukana myös ensimmäisenä eläkekuukautena maksetut ansiot.

2.6.3 Takuueläkkeen saajat

Takuueläkettä työkyvyttömyyseläkkeen tai työkyvyttömyyden perusteella sai 65 723 henkilöä (36 579 miestä ja 29 144 naista) vuoden 2024 lopussa. Näistä maahanmuuttajalle työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä takuueläkettä sai 0,02 prosenttia. Työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen saajista 7,1 prosenttia työskenteli eläkkeen rinnalla ja eläkekuukausista 3,9 prosenttia oli työskentelykuukausia.

2.6.4 Tietoja eläkkeiden lepäämisjaksoista

Vuoden 2024 lopussa työkyvyttömyyseläke oli lepäämässä työeläkejärjestelmässä 667 henkilöllä. Työeläkejärjestelmässä eläke jäi vuoden aikana lepäämään 788 henkilöllä. Lepäämisjaksot olivat työeläkejärjestelmässä keskimäärin 9 kuukauden pituisia. Eläkeoikeuden päättymisen yli kahden vuoden lepäämisjakson jälkeen oli hyvin harvinaista.

Vuoden 2024 aikana ei ollut yhtään työuraeläkettä lepäämässä.

Kelan myöntämistä työkyvyttömyyseläkkeistä ja työkyvyttömälle myönnetyistä takuueläkkeistä oli vuoden 2024 lopussa lepäämässä 372 henkilön eläke. Heistä 205 henkilöllä lepäävänä eläkkeenä oli pelkkä työkyvyttömyyseläke, 103 henkilöllä sekä työkyvyttömyyseläke että takuueläke ja 64 henkilöllä pelkkä takuueläke. Vuoden 2024 aikana Kelan myöntämä eläke jäi lepäämään 498 henkilöllä. Vuoden 2024 aikana lepäämässä olleiden Kelan myöntämien työkyvyttömyyseläkkeiden lepäämisjaksoista keskimäärin 5 kuukautta sijoittui vuoteen 2024, ja lepäämisjaksojen kokonaispituus oli keskimäärin 10 kuukautta. Vastaavat keskiarvot työkyvyttömälle myönnettyjen takuueläkkeiden osalta olivat 6 kuukautta ja 13 kuukautta.

2.7 Muista eläkkeensaajien asemaan vaikuttavista etuuksista

2.7.1 Vammaisetuslain mukaiset etuudet

Vammaisetuslain mukaisten etuuksien tarkoituksena on tukea Suomessa asuvan vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan henkilön selviytymistä jokapäiväisessä elämässä, osallistumista työhön tai opiskeluun sekä toimintakyvyn ylläpitämistä, kotona asumista, kuntoutusta ja hoitoa.

Vammaisetuslaki muuttuu vuoden 2027 alusta siten, että nuoret siirtyvät aikuisten vammaisetuksien piiriin 18-vuotiaina nykyisen 16 vuoden iän sijasta. Muutokset koskevat vain vammaisetuksien ikärajaa sekä vammaistukien nimiä. Vuoden 2027 alusta 18 vuotta täyttäneelle myönnettäviä vammaisetuksia ovat aikuisen vammaistuki ja eläkettä saavan hoitotuki. Nämä on porrastettu henkilön tuen tarpeen mukaan kolmeen tasoon: perustukeen, korotettuun tukeen ja ylimpään tukeen. Vammaistuki ja hoitotuki ovat verottomia etuuksia, joiden myöntämiseen hakijan varallisuus tai työansiot eivät vaikuta.

Eläkettä saavan hoitotuki voidaan myöntää 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka saa vammaisetuslain 9 §:n 1 momentin mukaista, eläkettä saavan hoitotukeen oikeuttavaa eläkettä tai korvausta. Tällaisia eläkkeitä ovat esimerkiksi työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, työuraeläke, kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke sekä takuueläke. Henkilö, joka ei saa mainitussa lainkohdassa tarkoitettua eläkettä tai korvausta, kuuluu aikuisen vammaistuen piiriin. Eläkettä saavan hoitotuen tai vammaistuen myöntäminen edellyttää aina, että hakijan toimintakyky on heikentynyt sairauden, vamman tai vian vuoksi yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan. Kun toimintakyky on heikentynyt, ratkaisevat hoitotuen ja vammaistuen muut myöntämisperusteet sen, myönnetäänkö etuus ja minkä suuruisena se myönnetään.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan eläkkeensaajan paluuta työhön tuetaan maksamalla eläkkeen lepäämisen ajalta ylintä vammaistukea niille eläkkeensä lepäämään jättäville, jotka saivat välittömästi ennen lepäämisen alkamista eläkettä saavan hoitotukea. Tällöin ei tutkita ylimmän vammaistuen saamisen edellytyksiä, vaan ylin vammaistuki maksetaan suoraan lain nojalla, jos henkilön kaikki ne eläkkeet, jotka voivat jäädä lepäämään, ovat samanaikaisesti lepäämässä.

Vuoden 2024 lopussa 16 vuotta täyttäneen vammaistukea sai 16 653 henkilöä ja eläkettä saavan hoitotukea 196 811 henkilöä. Vuoden 2027 alusta lukien aikuisen vammaistuki vastaa nykyistä 16 vuotta täyttäneen vammaistukea. Ainoana muutoksena on etuuden alaikärajan nouseminen nykyisestä 16 vuodesta 18 vuoteen. Myös eläkettä saavan hoitotuen alaikäraja nousee vastaavasti, mikä on ainoa eläkettä saavan hoitotukeen kohdistuva muutos.

2.7.2 Eläkkeensaajan asumistuki ja yleinen asumistuki

Eläkkeensaajan asumistukeen on oikeus henkilöllä, joka on täyttänyt 16 vuotta ja saa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 § 1 momentin mukaista, eläkkeensaajan asumistukeen oikeuttavaa eläkettä tai korvausta Suomesta tai ulkomailta. Tällaisia eläkkeitä ovat esimerkiksi työeläkelaitoksen maksama täysi työkyvyttömyyseläke, työuraeläke, kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke sekä takuueläke. Osatyökyvyttömyyseläke ei kuulu näihin eläkkeisiin.

Eläkkeensaajan asumistuen piiriin kuuluvat eläkkeensaajan asumistukeen oikeuttavaa eläkettä saavat yksin asuvat henkilöt, avio- tai avoparit, joista toinen tai molemmat saavat eläkkeensaajan asumistukeen oikeuttavaa eläkettä sekä taloudet, joissa kaikki saavat eläkkeensaajan asumistukeen oikeuttavaa eläkettä. Muut taloudet kuuluvat yleisen asumistuen piiriin. Jos täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä eläkettä saava eläkkeensaaja esimerkiksi asuu alaikäisten lasten kanssa, heistä muodostuva ruokakunta kuuluu yleisen asumistuen piiriin.

Eläkkeensaajan asumistukea laskettaessa vuositulona otetaan huomioon hakijan ja hänen avio- tai avopuolionsa jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamat bruttotulot lukuun ottamatta eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 14 §:ssä säädettyjä etuoikeutettuja tuloja. Työkyvyttömyyseläkettä, työuraeläkettä tai takuueläkettä ei ole säädetty etuoikeutetuiksi tuloiksi, kuten ei myöskään palkkatuloja, joten ne otetaan tulona huomioon. Tulo katsotaan yleensä jatkuvaksi, jos sitä maksetaan vähintään kuuden kuukauden ajalta. Vaikka tulo kestäisi alle kuusi kuukautta, se otetaan vuosittain toistuvana tulona huomioon, jos tulo toistuu vuosittain.

Lepäämislain 10 §:ään sisältyvän erityissäännöksen nojalla eläkkeensaajan asumistuen maksamista jatketaan eläkkeen lepäämisen ajan, jos henkilö on välittömästi ennen eläkkeen

lepäämään jättämistä saanut eläkkeensaajan asumistukea sen saamisen edellytykset muuten edelleen täyttyvät.

Vuoden 2024 lopussa eläkkeensaajan asumistukea sai 202 371 henkilöä.

Yleistä asumistukea laskettaessa ruokakunnan kuukausitulot lasketaan ruokakunnan täysi-ikäisten jäsenten jatkuvien tai vuosittain toistuvasti saamien bruttotulojen perusteella. Huomioon ei kuitenkaan oteta yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 4 §:ssä säädettyjä etuoikeutettuja tuloja. Edellä eläkkeensaajan asumistuen kohdalla mainitut eläkkeet tai palkkatulot eivät kuulu etuoikeutettuihin tuloihin, joten ne huomioidaan. Jatkuvana tulona pidetään tuloa, joka jatkuu vähintään kolmen kuukauden ajan tuen myöntämisen tai tarkistamisajankohdasta lukien. Jos ruokakunnan jäsenen tulot vaihtelevat kyseisten kolmen kuukauden aikana, hänelle lasketaan jatkuva tulo keskiarvotulona sen tulon perusteella, jota hänen arvioidaan saavan seuraavien 12 kuukauden aikana tuen myöntämisen tai tarkistamisajankohdasta lukien.

2.7.3 Kansaneläkelain mukainen lapsikorotus

Kansaneläkelain mukainen lapsikorotus voidaan myöntää henkilölle, joka saa kansaneläkelain 51 §:n 1 momentin mukaista eläkettä tai korvausta. Näitä ovat muun muassa kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke (mukaan lukien osatyökyvyttömyyseläke) ja työuraeläke. Lapsikorotus maksetaan eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa alle 16-vuotiaasta lapsesta, joka elää samassa taloudessa eläkkeensaajan kanssa tai eläkkeensaajan muualla asuvasta lapsesta, jos eläkkeensaaja vastaa lapsen toimeentulosta. Lapsikorotuksen määrä jokaisesta lapsesta on 26,30 euroa kuukaudessa vuonna 2026.

Jos henkilön kaikki lapsikorotukseen oikeuttavat eläkkeet ovat lepäämässä, lapsikorotusta ei makseta.

Lapsikorotusta sai vuoden 2024 lopussa 8 332 henkilöä ja sitä maksettiin 13 101 lapsesta.

2.7.4 Työkyvyttömyyseläkkeen saajalle kuntoutuksen ajalta myönnettävät etuudet

2.7.4.1 Kuntoutuskorotus työeläkekuntoutuksen ajalta

Työeläkekuntoutuksella tarkoitetaan työeläkelaitosten järjestämää ammatillista kuntoutusta. Työeläkekuntoutuksen tulee lain mukaan olla tarkoituksenmukaista henkilön työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi. Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti henkilön terveydentilalle sopivassa työssä jatkamiseen tai työhön palaamiseen.

Työeläkekuntoutus voidaan myöntää myös työkyvyttömyyseläkkeen saajalle sen myöntämisen edellytysten täytyessä. Työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksetaan ammatillisen kuntoutuksen kestoajalta työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi kuntoutuskorotus, joka on 33 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeen määrästä. Jos työeläkekuntoutus myönnetään osatyökyvyttömyyseläkettä saavalle henkilölle, osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä, joka maksetaan 33 prosentin kuntoutuskorotuksella korotettuna.

Jos työkyvyttömyyseläkkeellä oleva kuntoutuja työskentelee kuntoutuksen aikana, työansioihin sovelletaan samoja sääntöjä kuin työkyvyttömyyseläkkeellä muutenkin. Eläke jää lepäämään, jos ansaintaraja ylittyy. Työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke voidaan lepäämislain mukaan muuttaa osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jos työansiot ovat yli 40 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta ja ylittävät myös täysimääräisen takuueläkkeen määrän, mutta jäävät alle eläkkeen lepäämiseen johtavan rajan (60 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta ja vähintään täysimääräisen takuueläkkeen määrä).

Muulle kuin työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksetaan työeläkekuntoutuksen ajalta työeläkelakien mukainen kuntoutusraha. Sen määrä vastaa henkilölle laskettavan laskennallisen työkyvyttömyyseläkkeen määrää 33 prosentilla korotettuna. Kuntoutusraha maksetaan täytenä, jos kuntoutujan työansiot kuntoutuksen aikana ovat enintään 50 prosenttia hänen aiemmasta vakiintuneesta keskiansiostaan. Jos kuntoutujan työansiot ylittävät mainitun rajan, kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana, jonka määrä on puolet täyden kuntoutusrahan määrästä.

2.7.4.2 Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain mukainen kuntoutusraha

Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslaissa säädetään Kelan velvollisuudesta järjestää ammatillista kuntoutusta ja vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta sekä korvata kuntoutuspsykoterapiaa. Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain mukaan Kela voi lisäksi järjestää ja korvata harkinnanvaraista kuntoutusta siihen vuosittain käytettävissä olevan määrärahan puitteissa.

Kelalla ei ole velvollisuutta järjestää ammatillista kuntoutusta, jos se on järjestetty työeläkelakien mukaan tai jos vakuutetulla on voimassa oleva ennakkopäätös oikeudestaan työeläkekuntoutukseen. Työeläkelakien mukainen ammatillinen kuntoutus on näin ollen Kelan järjestämään ammatilliseen kuntoutukseen nähden ensisijaista. Työeläkekuntoutuksen edellytykset täyttääkseen henkilön on muun muassa täytettävä tietyt, aiemmin ansaittuja vakuutettuja työansioita koskevat edellytykset. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevan osalta näiden edellytysten täyttymistä tarkastellaan työkyvyttömyyden alkamista edeltävältä ajalta. Henkilö saattaa näin ollen täyttää työeläkekuntoutuksen edellytykset, jos hän on ennen eläkkeen alkamista ollut työelämässä, vaikka hän olisi eläkkeellä ollessaan ollut pitkäänkin poissa työelämästä. Jos työeläkekuntoutuksen edellytykset eivät täyty, kuten voi olla etenkin silloin, kun henkilön osallistuminen työelämään on jo ennen eläkkeelle jäämistä ollut vähäistä, henkilön ammatillinen kuntoutus kuuluu Kelan vastuulle.

Jotta kuntoutus voi oikeuttaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain mukaiseen kuntoutusrahaan, sen tarkoituksena tulee olla kuntoutujan työelämään tulo, työelämässä pysyminen tai sinne palaaminen. Tämä tavoite täyttyy tyypillisesti ammatillisessa kuntoutuksessa. Kuntoutujalla on oikeus kuntoutusrahaan ajalta, jona hän on kuntoutukseen osallistumisen vuoksi estynyt tekemästä työtä. Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain 23 §:n mukaan työstä estyminen voi olla myös osittaista ja eräissä tilanteissa riittää, että kuntoutuja on estynyt tekemästä päätoimeen rinnastettavaa muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä. Lisäksi kuntoutuksen tulee olla Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain 18–20 §:ien mukaista. Kuntoutusrahaa voidaan maksaa lain 18 §:ssä määritellyn lakisääteisen kuntoutuksen ajalta – muun muassa Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain nojalla järjestetyn kuntoutuksen ajalta –, lain 19 §:n mukaisesti erin edellytyksin myös muun tätä vastaavan kuntoutuksen ajalta sekä lain 20 §:n mukaisesti nuoren kuntoutusrahana.

Kuntoutujalla, joka saa työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, työuraeläkettä, kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai edellä mainittujen lisäksi myönnettävää takuueläkettä, kuntoutusraha määräytyy eläkkeensaajan kuntoutusrahana. Eläkkeensaajan

kuntoutusraha lasketaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain 34 §:n mukaisesti mainittujen eläkkeiden yhteismäärästä: sen määrä on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kyseisten eläkkeiden kuukausittain maksettavan yhteismäärän kymmenesosasta. Jos kuntoutuja saa osatyökyvyttömyyseläkettä tai kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin erityissäännöksen mukaista työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutusraha ei kuitenkaan määräydy eläkkeensaajan kuntoutusrahana, vaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain 32 §:n mukaan. Tällöin kuntoutusraha määräytyy vuositulon perusteella, mutta sitä voidaan maksaa myös vähimmäismääräisenä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeellä oleva kuntoutuja työskentelee kuntoutuksen aikana, työansioihin sovelletaan samoja sääntöjä kuin työkyvyttömyyseläkkeellä muutenkin: jos ansaintaraja ylittyy, eläke jää lepäämään, ja työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke voidaan muuttaa osatyökyvyttömyyseläkkeeksi tätä koskevien säännösten mukaan. Jos kuntoutujan kaikki ne eläkkeet, jotka voivat olla eläkkeensaajan kuntoutusrahan perusteena, ovat lepäämässä, kuntoutusraha ei määräydy eläkkeensaajan kuntoutusrahana, vaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain 32 §:n mukaan. Kuntoutusrahan maksaminen edellyttää lisäksi, että muut sen myöntämisedellytykset täyttyvät eli työskentely ei esimerkiksi estä kuntoutukseen osallistumista.

2.8 Muu esityksen kannalta keskeinen yleislainsäädäntö

2.8.1 Asian automaattista ratkaisemista koskeva sääntely

Hallintolain 8 b luvussa säädetään asian automaattisen ratkaisemisen edellytyksistä ja automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä. Säännökset koskevat tilanteita, joissa viranomaisen tekee asiankäsittelyn päättävän ratkaisun automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkastaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö. Jos näin on, asian ratkaisemista pidetään automaattisena, vaikka käsittelyssä olisi vaiheita, joissa ihminen osallistuu asian valmisteluun tekemällä välitoimia, kuten tapauskohtaista harkintaa edellyttäviä vaiheita (HE 145/2022 vp).

Hallintolain mukaan viranomaisen voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka viranomaisen etukäteisen harkinnan mukaan edellyttäisivät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Ratkaisemisen on perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin käsittelysääntöihin. Automaattista ratkaisemista koskevan oikeussuojaedellytyksen mukaan luonnollisen henkilön, johon ratkaisu on kohdistettu, on voitava kaikilta osin vaatia ratkaisuun oikaisua maksutta hallintolain 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai sitä vastaavalla oikeussuojakeinolla, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa. Tätä vaatimusta ei kuitenkaan sovelleta, jos automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista. Hallintolaissa säädetään myös viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa asianosaiselle automaattisen ratkaisemisen käyttämisestä hallintopäätöksessä. Jos asiassa ei lain mukaan anneta hallintopäätöstä, tieto automaattisen ratkaisemisen käyttämisestä sekä tieto automaattisen ratkaisun perusteena olevista tiedoista on annettava asianosaiselle muulla tavoin viimeistään asian käsittelyn päättyessä.

Asian automaattisen ratkaisemisen käyttöönoton edellytyksistä ja käyttöönotossa noudatettavasta menettelystä säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 6 a luvussa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (jäljempänä yleinen tietosuoja-asetus) 22 artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Mainittua kohtaa ei kuitenkaan sovelleta muun muassa silloin, jos päätös perustuu rekisterinpitäjään sovellettavan unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

2.8.2 EU:n sosiaaliturva-asetukset

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) 883/2004 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (jäljempänä EU:n sosiaaliturvan perusasetus) sekä asetuksella (EY) 987/2009 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä (jäljempänä täytäntöönpanoasetus) koordinoidaan EU:ssa liikkumisvapauttaan käyttäneiden henkilöiden sosiaaliturvaa. EU:n sosiaaliturvaa koskevilla asetuksilla ei yhdenmukaisteta kansallisten sosiaaliturvasäännösten sisältöä tai soveltamista, vaan niillä säännellään, missä tilanteissa ja miten kansallista lainsäädäntöä sovelletaan eri jäsenvaltioissa liikkuviin henkilöihin. Jäsenvaltioiden toimivallassa on siten sosiaaliturvajärjestelmien järjestäminen. EU-asetusten yhteensovittamisäännöillä turvataan jäsenvaltioiden välillä liikkuneiden henkilöiden yhdenvertainen kohtelu sekä heidän saavuttamiensa etuuksien ja oikeuksien säilyminen. Henkilöiden oikeuksia turvataan niissä lisäksi rajoittamalla kansallisten säännösten liian ankaraa soveltamista. Tarkoituksena on myös toisaalta sovittaa eri maista saatavat etuudet yhteen siten, että niitä ei perusteettomasti maksettaisi päällekkäin. Asetukset ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta. EU-oikeudella on ristiriitatilanteissa etusija kansalliseen lainsäädäntöön nähden.

Jos eläke tai etuus kuuluu EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen soveltamisalaan, sen myöntämisen ja maksamisen edellytykseksi ei lähtökohtaisesti voida asettaa maassa asumista. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että eläke tai etuus on voitava viedä saajansa mukana maasta toiseen eli eksportoida. Sosiaaliturva-asetuksen eläkeluvun mukaista vähimmäisetuutta valtion ei kuitenkaan tarvitse maksaa ulkomailla vakinaisesti asuvalle.

Suomen työeläkelait kuuluvat EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen soveltamisalaan ja niihin sovelletaan perusasetuksen eläkkeen laskentaa koskevia määräyksiä. Suomen kansaneläkettä ja takuueläkettä taas pidetään EU:n sosiaaliturvan perusasetusta sovellettaessa asetuksen 58 artiklan mukaisina vähimmäiseläkkeinä. Kansaneläkkeen osalta tulkinta on muuttunut hiljattain; aiemmin kansaneläkkeen katsottiin kuuluvan EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen soveltamisalaan samalla tavoin kuin työeläkkeiden. Muutos perustuu EU-tuomioistuimen tuomioon asiassa C-189/16 Zaniewicz-Dybeck, jossa EU-tuomioistuin katsoi Ruotsin maksaman takuueläkkeen olevan vähimmäiseläke. Kansaneläke on pitkälti samanlainen etuus kuin Ruotsin takuueläke. Tätä tarkoittavat kansaneläkelain muutokset tulivat voimaan vuoden 2025 alusta (ks. HE 128/2024 vp.).

EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen säännökset eivät vaikuta kansallisen eläkelainsäädännön sisältöön, kuten esimerkiksi siihen, millä perusteella eläke myönnetään ja miten eläke karttuu. Kunkin jäsenvaltion on lainsäädännössään määritettävä muun muassa ne edellytykset, joiden täytyessä oikeus etuuksiin syntyy, mukaan lukien etuuksien päällekkäisyyttä estävät säännöt sekä se, miten muut tulot vaikuttavat etuuksiin. EU:n sosiaaliturvaa koskevat asetukset kuitenkin turvaavat eläkkeiden maksamisen henkilöille ilman rajoituksia jäsenvaltioiden välillä.

Jos henkilö on työskennellyt kahdessa tai useammassa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä, eläkkeen hakemisprosessia yhteensovitetään EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen säännöksillä. Asetuksen 58 artiklan mukaisesti vähimmäiseläkkeisiin – kuten Suomen kansan- ja takuueläkkeeseen – sovelletaan EU:n sosiaaliturva-asetusten yleisiä säännöksiä (esimerkiksi vakuutuskausien yhteen laskemisesta sekä tosiseikkojen ja tapahtumien rinnastamisesta), mutta ei muita asetuksen eläkkeen määräytymistä ja maksamista koskevia säännöksiä.

EU:n sosiaaliturvan perusasetus sisältää säännöksiä etuuksien, tulojen, tosiseikkojen ja tapahtumien rinnastamisesta jäsenvaltioiden välillä. Jos sosiaaliturvaetuuksilla tai tuloilla on tiettyjä oikeusvaikutuksia yhden jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, toisessa jäsenvaltiossa saadut etuudet tai tulot otetaan vastaavasti huomioon säännöksiä sovellettaessa. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti on huolehdittava siitä, että tosiseikkojen tai tapahtumien rinnastamista koskeva periaate ei johda tuloksiin, jotka objektiivisesti katsottuna eivät ole perusteltuja, tai samanlaisten ja samaa kautta koskevien etuuksien päällekkäisyyteen. Asetuksen perusteella otetaan huomioon myös toisessa jäsenvaltiossa täyttyneet työskentelyyn tai asumiseen perustuvat vakuutuskaudet, kun ratkaistaan, onko henkilö kuulunut riittävän pitkään asianomaisen maan sosiaaliturvalainsäädännön piiriin saadakseen oikeuden esimerkiksi eläke-etuuksiin.

Jos henkilö on ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa, muu kuin vähimmäiseläke on EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 52 artiklan mukaan laskettava kahdella tavalla: kansallisten säännösten mukaisesti ja ns. pro rata -eläkkeenä eli suhteellisena eläkkeenä, joista myönnetään suurempi. EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen ja täytäntöönpanoasetuksen säännökset rajoittavat lisäksi etuuksien päällekkäisyyttä estävien kansallisten säännösten soveltamista. EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen III osaston 5 luvun päällekkäisyyden estämistä koskevissa säännöksissä (53–55 artikla) säädetään, miten samanlaisia tai erilaisia etuuksia tai muita tuloja voidaan ottaa huomioon itsenäisessä eläkkeessä tai pro rata -eläkkeessä. Yhteensovitettaessa samaa ansiotuloa kahdessa tai useammassa EU-maassa, kyseistä tuloa ei perusasetuksen 55 artiklan perusteella tule ottaa huomioon kahteen kertaan eläkettä vähentävänä. Mainitut säännökset soveltuvat Suomen työeläkkeisiin.

Suomen kansaneläke ja takuueläke ovat EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 58 artiklan mukaisia vähimmäiseläkkeitä. Niiden määrää laskettaessa otetaan eräissä tilanteissa eläkkeenhakijan eduksi huomioon muissa EU-asetuksissa soveltavissa maissa täyttyneet vakuutuskaudet. Lisäksi vähimmäiseläkettä laskettaessa on perusasetuksen 58 artiklan nimenomaisen säännöksen mukaan otettava huomioon niiden eläketulojen tosiasiallinen määrä, jotka asianomainen saa toisista jäsenvaltioista. Muutoin vähimmäiseläkkeen suuruus lasketaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti soveltamatta EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen eläkkeen laskentaa koskevia määräyksiä. Etuuksien ja tulojen päällekkäisyyttä estävien kansallisten sääntöjen soveltamista rajoittavat perusasetuksen III osaston 5 luvun säännökset eivät myöskään koske vähimmäiseläkkeitä eli kansaneläkettä ja takuueläkettä.

2.9 Nykytilan arviointi

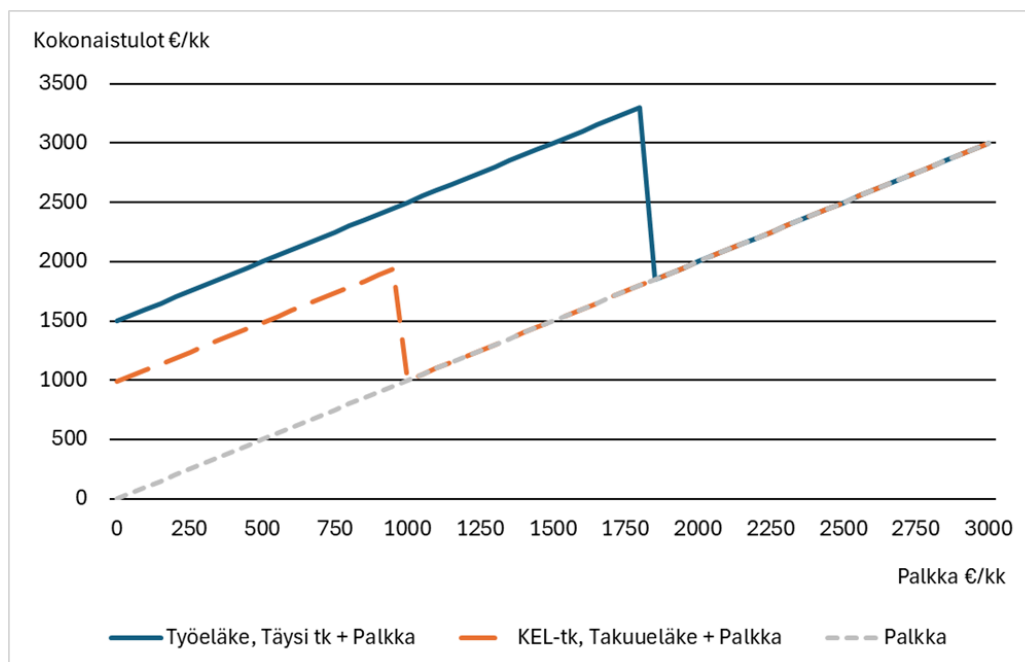
2.9.1 Ansaintarajojen vaikutus eläkkeensaajan kokonaistuloihin ja työnteon kannustimiin

Työkyvyttömyyden perusteella myönnetyn eläkkeen aikana voi työskennellä ansaintarajaan saakka ilman että työansiot vaikuttavat eläkkeen määrään. Lepäämislain mukaan ansaintaraja on työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen osalta 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta ja osatyökyvyttömyyseläkkeen osalta 60 prosenttia tästä. Molemmilla tilanteilla ansaintaraja kuitenkin on vähintään täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen, Työraueläkkeen,

kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja takuueläkkeen osalta ansaintaraja on täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen osalta eläkkeen lepäämään jättämisen kynnyks on kuitenkin lähtökohtaisesti ansaintarajaa korkeampi: sekä työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke että osatyökyvyttömyyseläke jätetään lepäämään, jos työansiot kolmena kuukautena peräkkäin ylittävät 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta sekä lisäksi täyden takuueläkkeen määrän. Muissa mainituissa eläkkeissä eläke jätetään lepäämään ansaintarajan ylittyessä vastaavasti. Kun eläke jää lepäämään, sen maksaminen keskeytetään kokonaan. Tämä voi eläkkeensaajan oman ilmoituksen perusteella tapahtua ajassa eteenpäin, mutta jollei eläkkeensaaja ole itse etukäteen ilmoittanut rajojen ylittymisestä, jo maksettu eläke jätetään lepäämään takautuvasti.

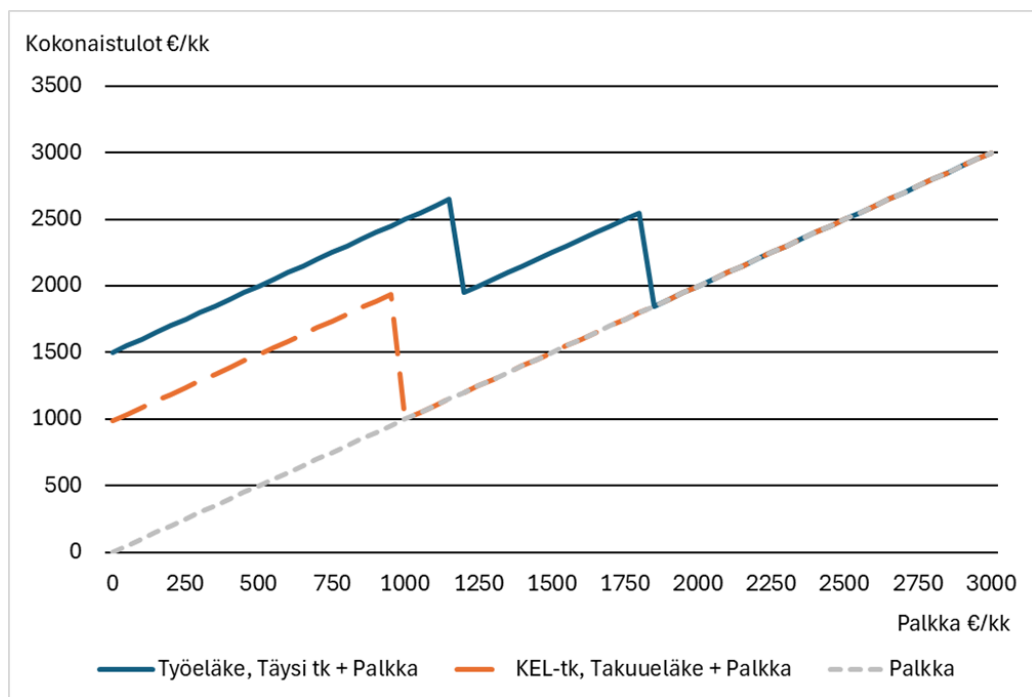
Eläkkeen jäädessä lepäämään henkilön kokonaistulo yleensä pienenee, koska koko eläke jää pois maksusta, ja kokonaistulo muodostuu vain työansioista. Tämän vuoksi ansaintarajojen ylittämiseen ei yleensä ole kannustinta, vaikka työansiot kartuttavat tulevaa työeläkettä. Tämä on käytännössä näkynyt siten, että eläkkeensaajat ovat voineet mitoittaa työskentelynsä niin, että työansiot usein jäävät juuri alle lepäämään jättämisen rajan, erityisesti osatyökyvyttömyyseläkkeen saajilla. Tämän rajan ylittämiseen voi olla suora kannustin lähinnä siinä tapauksessa, että työansiot eläkkeen lepäämisen aikana ovat niin korkeat, että henkilön kokonaistulo eläkkeen pois jäämisestä huolimatta työtulojen vuoksi kasvaa. Tällaisessa tilanteessa, jonka voidaan arvioida olevan verraten harvinainen, on henkilölle edullista, että eläkkeen lepäämään jättäminen mahdollistaa työskentelyn ilman ansaintarajoja siten, että eläkeoikeus lepäämislain mukaisesti säilyy.

Kuviossa 1 on kuvattu työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen sekä kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja takuueläkkeen saajan kokonaistulojen eli eläkkeen ja työansioiden yhteismäärän kehittyminen työansioiden kasvaessa, kun työskentely jatkuu vähintään kolme kuukautta, mutta alle vuoden. Koska työskentely kestää alle vuoden, työskentely ei voi johtaa työeläkelakien mukaisen eläkeoikeuden muuttumiseen täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Eläkkeensaajan kokonaistulot kasvavat samalla määrällä kuin työansiot kasvavat, kunnes työansiot saavuttavat lepäämään jättämiseen johtavan rajan. Tämän rajan ylittymisen jälkeen koko eläke jää lepäämään, jolloin kokonaistulot pienenevät eläkkeen määrällä ja työansiot muodostavat yksin kokonaistulon.

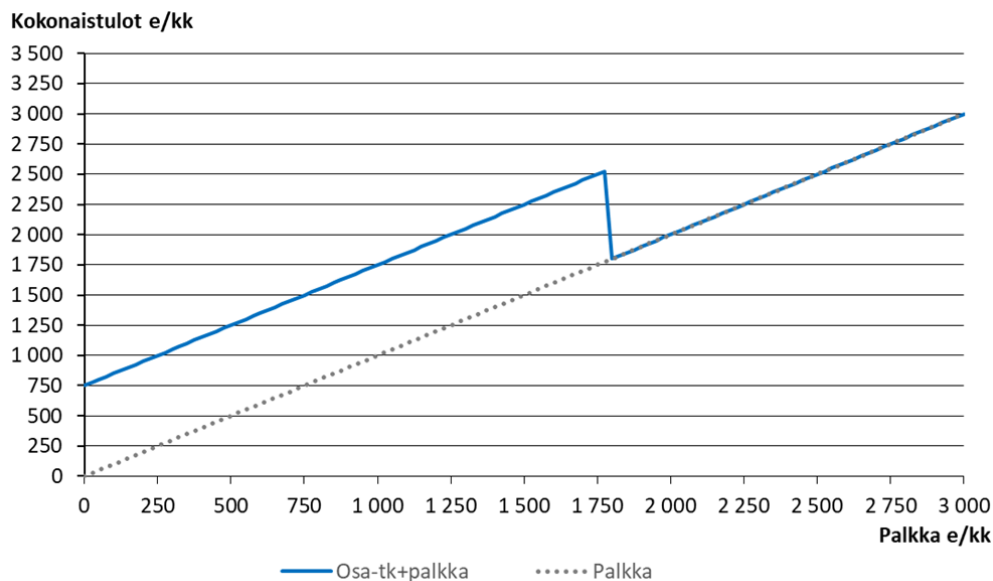
Kuvio 1. Täysi työkyvyttömyyseläke ja työansiot nykyisin mukaan, työskentely jatkuu vähintään 3 mutta enintään 12 kk. Erikseen pelkkä työeläke sekä kansaneläke lisättynä takuueläkkeellä.

Jos työeläkejärjestelmästä täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan henkilön työansiot ovat yli vuoden ajan suuremmat kuin 40 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta ja ylittävät samalla täyden takuueläkkeen määrän, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan lepäämislain 4 §:n 3 momentin nojalla osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Muutoksen vuoksi eläkkeen määrä pienenee puolella. Osatyökyvyttömyyseläke puolestaan jää lepäämään, jos 60 prosentin ansaintaraja ylittyy. Työeläkkeen saaja voi näin ollen työansioidensa kasvaessa kohdata kaksi peräkkäistä työskentelyä rajoittavaa kynnystä: ensin eläkkeen määrä puolittuu täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa osatyökyvyttömyyseläkkeeksi; sitten, jos osatyökyvyttömyyseläkkeen ansaintaraja ylittyy kolmena peräkkäisenä kuukautena, eläke jää kokonaan pois maksusta. Eläkeoikeuden muuttaminen täydestä eläkkeestä osatyökyvyttömyyseläkkeeksi työansioiden perusteella on tosin käytännössä ollut harvinaista. Koska kansaneläkejärjestelmästä ei makseta osatyökyvyttömyyseläkettä, pelkästään Kelan maksamaa eläkettä saava henkilö voi kohdata näistä kynnyksistä vain jälkimmäisen: eläke jää lepäämään ansaintarajan ylityksessä kolmena peräkkäisenä kuukautena (Kuvio 2).

Kuvio 2. Täysi työkyvyttömyyseläke ja työansiot nykyisin mukaan, kun työskentely jatkuu yli 12 kk. Erikseen pelkkä työeläke sekä kansaneläke lisättynä takueläkkeellä.

Kuviossa 3 on kuvattu osatyökyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteismäärän eli henkilön kokonaistulojen kehittymistä työansioiden kasvaessa. Henkilön kokonaistulot kasvavat samalla määrällä kuin työansiot kasvavat, kunnes työansiot saavuttavat ansaintarajan. Jos ansaintaraja ylittyy kolmen peräkkäisen kuukauden ajan, koko eläke jää lepäämään, jolloin kokonaistulot pienenevät eläkkeen määrällä ja työansiot muodostavat yksin kokonaistulon.

Kuvio 3. Osatyökyvyttömyyseläke ja työansiot nykylain mukaan, työskentely jatkuu 3 kk tai yli

Henkilön työansioiden kasvaessa hänen saamansa Kelan eläkkeet ja työeläke jäävät lepäämään toisistaan riippumatta. Henkilön eläkkeet voivat näin ollen jäädä lepäämään keskenään eriaikaisesti. Kansaneläke ja takuueläke jäävät lepäämään, jos työansiot ylittävät täyden takuueläkkeen määrän vähintään kolmena peräkkäisenä kalenterikuukautena. Työansiot eivät kuitenkaan välttämättä samaan aikaan ylitä työeläkkeen ansaintarajaa tai on esimerkiksi mahdollista, että ylitys ei työeläkkeen ansaintarajan osalta jatku vaadittua kolmea peräkkäistä kalenterikuukautta. Tällöin ainoastaan Kelan maksamat eläkkeet jäävät lepäämään ja työeläkkeen maksaminen jatkuu.

Jos henkilö on välittömästi ennen eläkkeen lepäämään jättämistä saanut eläkettä saavan hoitotukea, hänelle maksetaan lepäämislain nojalla eläkkeen lepäämisen ajalta ylintä vammaistukea, joka on tasoltaan eläkettä saavan hoitotukea korkeampi etuus. Tämän kannustimen eläkkeensaaja voi kuitenkin saada hyväkseen vain, jos hänen kaikki ne eläkkeensä, jotka voivat jäädä lepäämään, ovat samaan aikaan lepäämässä. Ansaintarajan tulee siis ylittyä sekä työeläkkeen että Kelan eläkkeiden osalta. Jos henkilön eläkkeet jäävät lepäämään eri ajankohdista, ylimmän vammaistuen maksaminen aloitetaan sen kuukauden alusta, josta viimeisin eläke on jäänyt lepäämään.

2.9.2 Henkilön saaman eläkkeen sekä eläkkeen lepäämisen vaikutus eräisiin muihin etuuksiin

Jos henkilön eläkeoikeus työeläkejärjestelmässä muuttuu täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, muutos vaikuttaa myös siihen, minkä etuuksien piiriin henkilö kuuluu. Osatyökyvyttömyyseläkkeen saaja kuuluu vammaisetuslain mukaan vammaistuen piiriin, täyden työkyvyttömyyseläkkeen saaja eläkettä saavan hoitotuen piiriin. Asumistukien osalta osatyökyvyttömyyseläkkeen saaja kuuluu yleisen asumistuen piiriin, täyden

työkyvyttömyyseläkkeen saaja taas lähtökohtaisesti eläkkeensaajan asumistuen piiriin. Siihen, minkä asumistuen piiriin henkilö kuuluu, voivat tosin vaikuttaa myös talouteen kuuluvat muut henkilöt. Myös kuntoutuksen ajalta myönnettävä työeläkelaitoksen tai Kelan maksama kuntoutusrahaetus määräytyy eri tavoin riippuen siitä, saako henkilö täyttä työkyvyttömyyseläkettä vai ei. Kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta voidaan maksaa sekä osatyökyvyttömyyseläkkeen että täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella.

Jos henkilön kaikki eläkkeet ovat samanaikaisesti lepäämässä, eläkkeen lepäämisen ajalta maksetaan eläkettä saavan hoitotuen sijasta ylintä vammaistukea. Vammaistukea ei kuitenkaan makseta takautuvalla ajalla, jolta eläke on eläkelaitoksen aloitteesta jätetty takautuvasti lepäämään.

Jos henkilö on ennen eläkkeen lepäämään jäämistä saanut eläkkeensaajan asumistukea, sen maksamista jatketaan lepäämislain nojalla eläkkeen lepäämisen ajan, jos tuen saamisen edellytykset muuten edelleen täyttyvät.

Kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta ei makseta, jos henkilön kaikki lapsikorotukseen oikeuttavat eläkkeet ovat lepäämässä.

2.9.3 Soveltamisen ja valvonnan erot työeläke- ja kansaneläkejärjestelmässä

Työeläkelaitoksissa työkyvyttömyyseläkkeen aikaisten työansioden seuranta perustuu pääasiassa vuositasoiseen valvontaan. Jos eläkkeensaajan työansiot vuositasolla ylittävät ansaintarajan, työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen lepäämiseen tutkitaan takautuvasti. Jos eläkkeensaaja ilmoittaa itse etukäteen siitä, että ansaintaraja tulee ylittymään, eläke jätetään lepäämään työansioden ilmoitetusta ylittymisestä alkaen. Jos taas eläkkeensaaja ei ilmoita kuukausittaisesta ansaintarajan ylityksestä, tilanteeseen puuttuminen jää vuositasoisen valvonnan varaan. Jos ansaintaraja ei vuositasolla ylity, takautuvan ajan kuukausiansioita ei tutkita eikä eläkettä jätetä lepäämään. Saman verran ansaitsevat eläkkeensaajat voivat tämän vuoksi jäädä eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, ovatko he itse etukäteen ilmoittaneet ansaintarajan ylittymisestä eläkelaitokselle. Jos ansaintarajan ylitys havaitaan takautuvasti, eläke voidaan jättää takautuvasti lepäämään enintään kahdelta vuodelta. Liikaa maksettu eläke voidaan periä takaisin. Eläkelaitokset voivat käyttää harkintaa takaisinperinnässä.

Kelassa työansioita seurataan kuukausittain, ja ansaintarajan ylittyessä kolmena peräkkäisenä kalenterikuukautena eläke jätetään lepäämään. Eläke peritään lähtökohtaisesti takaisin niiltä kuukausilta, joihin ansaintaraja on ylittynyt. Kansaneläkelaki, jota takaisinperinnän osalta sovelletaan myös takuueläkkeeseen, mahdollistaa kuitenkin eräin edellytyksin myös takaisinperinnästä luopumisen tai takaisinperittävän määrän kohtuullistamisen. Koska Kela seuraa työansioita kuukausittain ja niiden perusteella jättää eläkkeen lepäämään sen edellytysten täytyessä, Kelasta eläkettä saavat ovat keskenään yhdenvertaisessa asemassa riippumatta siitä, ilmoittavatko he työansioistaan etukäteen vai eivät. Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen osalta ei ole säädetty, miten kaukaa takautuen eläke voidaan jättää lepäämään. Lepäämään jättämisessä on noudatettu takautuvaa viiden vuoden enimmäisaikaa. Tulorekisterin käytön myötä kaukaa takautuvasti tehtävä lepäämään jättäminen on vähentynyt. Yrittäjien työtuloseuranta on myös Kelassa vuosivalvontaa.

2.9.4 Kokoavia näkökohtia

2.9.4.1 Yleistä

Työkyvyttömyyseläkkeen tarkoituksena on turvata henkilön toimeentulo silloin, kun hän ei sairauden, vian tai vamman vuoksi ole työkykyinen eikä pysty työllään ansaitsemaan elantonsa. Osatyökyvyttömyyseläke myönnetään työeläkelakien mukaan silloin, kun työkyvyn rajoitukset ovat täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaa vähäisemmät ja henkilö pystyy lähtökohtaisesti ansaitsemaan osan elannostaan. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajalle tai työkyvyttömälle maahanmuuttajalle voidaan myöntää takuueläke, jos hänen eläkkeensä eivät muutoin riitä kohtuulliseen toimeentuloon. Työuraeläke voidaan myöntää henkilölle, joka on täyttänyt tähän eläkkeeseen oikeuttavan ikärajan (tällä hetkellä 63 vuotta) ja täyttää muut sen myöntämisen laissa säädetyt edellytykset. Työkyvyn osalta työuraeläkkeen myöntäminen edellyttää, että henkilön työkyky on sairauden, vian tai vamman vuoksi heikentynyt, mutta kuitenkin vähemmän kuin työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää.

On sekä eläkkeensaajien että yhteiskunnan kannalta toivottavaa, että työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä eläkettä saavat voivat mahdollisuuksiensa mukaan hyödyntää jäljellä olevaa työkykyään ja näin parantaa toimeentuloaan. Työskentely eläkkeen rinnalla terveydentilan sallimissa rajoissa voi auttaa ylläpitämään jäljellä olevaa työkykyä ja tuoda elämään mielekästä sisältöä. Erityisesti nuorten työkyvyttömyyseläkkeen saajien on tärkeää voida kokeilla työntekoa ja tavoitella pääsyä tai paluuta työelämään. Jos eläkkeensaajan terveydentila ja työkyky paranevat, hänen voi myös olla helpompaa lisätä työpanostaan esimerkiksi ajoittain tai pysyvästikin, jos yhteys työelämään ei ole kokonaan katkennut. Mikäli henkilön työkyky kuitenkin on palautunut siinä määrin, että hän pystyy työskentelemällä ansaitsemaan elantonsa – ja näin on pidempiaikaisesti –, työkyvyttömyyteen perustuvan eläkkeen maksamiselle ei todennäköisesti enää ole työeläkelakien tai kansaneläkelain mukaista perustetta.

Kun työkyvyttömyyden perusteella myönnetyn eläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen haetaan sopivaa mallia, joudutaan väistämättä hakemaan tasapainoa edellä todettujen näkökohtien välille. On tärkeää, että kannustinloukut eivät aseta perusteettomia esteitä työkyvyttömyyseläkkeen, työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen ja työuraeläkkeen saajien työskentelylle. Samalla laissa on pyritty määrittelemään ne henkilöt, joiden kohdalla on kyse sellaisen sosiaalisen riskin toteutumisesta, että henkilöllä on oikeus työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan eläkkeeseen. Eläkkeen maksaminen edellyttää näin ollen, että henkilö on eläkkeen myöntämisedellytysten mukaisesti työkyvyttön.

2.9.4.2 Eräitä keskeisiä huomioita

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan eläkkeensaajan kokonaistulo yleensä pienenee, kun eläke jää lepäämään. Tämä johtuu siitä, että koko eläke jää pois henkilön tuloista, ja tulot muodostuvat eläkkeen lepäämisen aikana ainoastaan työansioista. Eläkkeensaajalla ei tämän vuoksi yleensä ole kannustinta ansaintarajojen ylittämiseen, vaan pikemminkin kannustin varoa ansaintarajojen toistuvaa ylittämistä ja mitoittaa työskentelynsä siten, että eläke ei jäisi lepäämään.

Lepäämislaki mahdollistaa useat peräkkäiset eläkkeen lepäämisen jaksot. Jos enimmäisajan eli yhdenjaksoisesti kaksi vuotta lepäämässä ollut eläke palautetaan maksuun vähintään yhden kuukauden ajaksi, se voidaan jälleen jättää uudelleen lepäämään enintään kahden vuoden ajaksi.

Jos eläkettä ei vaadita uudelleen maksettavaksi kahden vuoden kuluessa lepäämään jättämisestä, eläke lakkautetaan lepäämislain mukaan sen lepäämään jättämisestä lukien.

Lepäämislaissa säädetään myös työeläkejärjestelmästä myönnetyn täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta osatyökyvyttömyyseläkkeeksi ansiotulojen perusteella, kun täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot ovat yli vuoden ajan suuremmat kuin 40 prosenttia henkilön vakiintuneesta keskiansiosta, ylittäen samalla täyden takuueläkkeen määrän ilman että eläkkeen lepäämään jättämisen raja ylittyy.

Kansaneläkelain ja työeläkelakien mukaan työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa myös eläkkeensaajan työkyvyn palautumisen perusteella. Lisäksi täysi työkyvyttömyyseläke voidaan työeläkelakien mukaan muuttaa osatyökyvyttömyyseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi, jos henkilön työkyky muuttuu tätä vastaavasti ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden. Näissä tilanteissa eläkkeensaajan työansiot ovat yleensä muuttuneet, mutta eläkkeen lakkauttamiseen tai muuttamiseen liittyvää kokonaisarviointia ei ole soveltuviissa säännöksissä viime kädessä sidottu henkilön toteutuneisiin työansioihin.

Myönnetyn täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttaminen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi taikka työkyvyttömyyseläkkeen tai osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen merkitsevät eläkkeensaajan näkökulmasta myönnetyn eläke-etuuden heikentymistä tai menettämistä. Eläkkeensaajien näkökulmasta nämä muutokset näyttäytyvät yleensä vältettävänä riskinä (vrt. myös HE 72/2009 vp, s. 9–10). Eläkeoikeuden laissa säädettyjen edellytysten kannalta on kuitenkin perusteltua ja johdonmukaista, että muutokset eläkkeensaajan työ- ja ansiokyvyssä vaikuttavat eläkeoikeuteen, mikä on myös nykyisen sääntelyn lähtökohtana.

Eläkkeen ja työansioiden yhteensovittamiseen kohdistuvaa valvontaa, samoin kuin esimerkiksi mahdollisten liikkamaksujen takaisinperinnän käytäntöjä, on perusteltua yhtenäistää eläkkeensaajien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi. Eläkkeensaajien yhdenvertaisuuden näkökulmasta epäkohtana on tällä hetkellä pidettävä myös sitä, että työeläkkeen saajan asema voi käytännössä muodostua epäedullisemmaksi silloin, kun hän itse etukäteen ilmoittaa eläkelaitokselle mahdollisesta tulorajan ylittymisestä kuin jos hän ei ilmoita asiasta.

Eläkkeen jäädessä lepäämään henkilön eläkkeen maksaminen keskeytyy kokonaan. Tämä voi olla eläkkeensaajan näkökulmasta melko ankara seuraus, etenkin jos lepäämään jättämisen raja ylittyy vain vähän. Se, että henkilöä ei eläkkeen lepäämisen aikana lähtökohtaisesti pidetä eläkkeensaajana, merkitsee lähtökohtaisesti myös sitä, että henkilö siirtyy eläkkeensaajille tarkoitettujen etuuksien piiristä muille kuin eläkkeensaajille tarkoitettujen etuuksien piiriin. Eräiden keskeisten etuuksien – vammaisetuuksien ja eläkkeensaajan asumistuen – osalta lepäämislakiin tosin sisältyy erityissäännös henkilön asemasta etuudensaajana. Lepäämislain 8 §:n mukaan henkilölle myönnetään vammaisetuslain mukainen ylin vammaistuki eläkkeen lepäämisen ajalta, jos henkilö on välittömästi ennen eläkkeen lepäämään jättämistä saanut mainitun lain mukaista eläkettä saavan hoitotukea. Tämä on työssäkäynnin ajalta melko merkittävä tuki, koska vammaisetuuksien taso on hoitotukia korkeampi, ja hoitotuen sijasta maksetaan nimenomaan ylintä vammaistukea aiemmin maksetun hoitotuen tasosta riippumatta. Kannustin on toisaalta rajattu henkilöihin, jotka ovat välittömästi ennen eläkkeen lepäämään jättämistä saaneet hoitotukea. Henkilön asema etuudensaajana voisi olla nykyistä selkeämpi, kun eläke ei jäisi kokonaan lepäämään, vaan eläkkeen ja työansioiden yhteensovittaminen järjestettäisiin tässä esityksessä esitetyllä tavalla. Työssäkäyntiä ei enää tuettaisi edellä kerrotulla tavalla maksamalla sen ajalta ylintä vammaistukea. Tästä kannustimesta luopumista kompensoisi kuitenkin se, että eläkkeestä vähennettäisiin ainoastaan jouston ylityksen osuus,

mistä hyötyisivät myös ne eläkkeensaajat, jotka eivät ennen työskentelyään ole saaneet eläkettä saavan hoitotukea.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on uudistaa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamista koskeva sääntely. Ehdotettua sääntelyä sovellettaisiin työkyvyttömyyseläkkeen saajien lisäksi työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen ja työuraeläkkeen saajiin. Tavoitteena on helpottaa eläkkeen aikana työskentelyä ja parantaa sen kannustimia. Tavoitteena on, että eläkkeensaaja voisi joustavasti hyödyntää jäljellä olevaa työkykyään työskennellessään eläkkeen rinnalla ja sääntely mahdollistaisi joustavan paluun työelämään silloin, kun eläkkeensaajan terveydentila sen sallii.

Ehdotetussa mallissa suojaosan ajoittaisen ylittämisen seuraukset olisivat kohtuullisessa suhteessa ylityksen määrään, toisin kuin voi olla eläkkeen jäädessä nykyisen sääntelyn mukaisesti lepäämään. Tämä vähentäisi työskentelyn esteitä erityisesti tilanteissa, joissa työansioiden määrä on vain vähän alle suojaosan määrän. Eläkkeensaajan ja hänen työnantajansa ei tarvitsisi enää varoa rajan jaksoittaistakaan ylittymistä, kunhan ylitykset eivät olisi jatkuvia. Koska tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että eläkkeensaaja jatkuvasti ylittäisi määritellyn suojaosan, esityksessä ehdotetaan säädettävän myös pidemmän aikaa yhtäjaksoisesti toistuvien suojaosan ylitysten vaikutuksesta eläkeoikeuteen. Viimeksi mainittujen säännösten tarkoituksena on turvata sääntelyn johdonmukaisuus suhteessa työkyvyttömyyseläkkeiden laissa säädettyihin myöntämisperusteisiin. Tarkoituksena on, että työkyvyttömyyseläkettä ja työkyvyttömälle myönnettyä takuueläkettä maksetaan vain työkyvyttömille henkilöille.

Eläkkeen ja työansioiden yhteensovittamisesta ehdotetaan säädettävän täsmällisesti siten, että työeläkelaitoksille ja Kelalle ei jäisi yhteensovittamisessa harkintaa. Tämän on tarkoitus turvata eläkkeensaajien yhdenvertainen kohtelu säännösten toimeenpanossa. Lisäksi tavoitteena on, että eläkkeen ja työansioiden yhteensovittaminen voidaan eläkelaitoksissa toteuttaa mahdollisimman tehokkaalla tavalla hyödyntämällä rekisteritietoja sekä etukäteen määriteltyjä automaattisia prosesseja. Ehdotettujen säännösten mukaisessa menettelyssä vältettäisiin pääsääntöisesti pitkältä ajalta takautuvasti syntyvä takaisinperintä, mikä eläkkeensaajan näkökulmasta olisi omiaan vähentämään työskentelyn seurauksiin liittyvää taloudellista epävarmuutta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

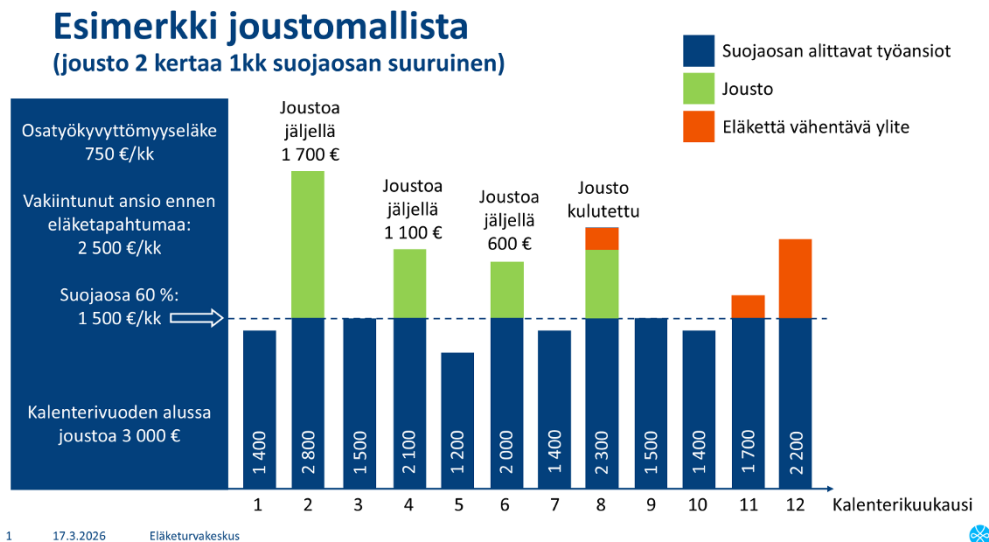
4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettävän uudesta mallista työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamiseksi. Ehdotetut eläkkeen ja työansioiden yhteensovittamista koskevat säännökset koskisivat työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä, kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä – kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin erityissäännöksen nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä lukuun ottamatta – sekä työkyvyttömälle henkilölle myönnettyä takuueläkettä. Viimeksi mainitulla tarkoitetaan takuueläkettä, jota henkilö saa työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen perusteella tai takuueläkelain tarkoittamana työkyvyttömänä maahanmuuttajana. Ehdotettu sääntely soveltuisi näin ollen samoihin työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin eläkkeisiin kuin eläkkeiden lepäämään jättämistä koskeva nykyinen määräaikainen laki, jonka ehdotettu sääntely korvaisi.

Ehdotetussa mallissa eläkkeensaajan työansioihin sovellettaisiin kalenterikuukausikohtaista suojaosaa. Työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa olisi 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta, osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia tästä. Suojaosa olisi kuitenkin aina vähintään täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen (990,90 euroa kuukaudessa vuoden 2026 tasossa). Työuraeläkkeen, kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja takuueläkkeen suojaosa vastaisi täysimääräisen takuueläkkeen määrää. Ehdotetut suojaosat vastaisivat määrältään nykyisen sääntelyn mukaisia kalenterikuukausikohtaisia ansaintarajoja. Uutta tosin olisi se, että työeläkkeiden suojaosaan tehtäisiin kertakorotus vastaavasti kuin työkyvyttömyyseläkkeisiin. Tämän tarkoituksena on parantaa nuorena työkyvyttömyyseläkkeelle jääneiden mahdollisuutta parempaan palkkakehitykseen kuin minkä suojaosan säännöllinen vuosittainen korottaminen palkkakertoimella mahdollistaa.

Nykyisen sääntelyn mukaan eläkkeensaajan työansiot eivät vaikuta eläkkeen maksamiseen, jos kalenterikuukauden työansiot ovat enintään ansaintarajan suuruiset. Lähtökohtana on, että ansaintaraja on myös samalla eläkkeen lepäämään jättämistä koskeva raja. Työeläkelakien mukaisessa täydessä työkyvyttömyyseläkkeessä lepäämään jättämisen raja (60 prosenttia vakiintuneesta ansiotasosta, mutta vähintään täysimääräisen takuueläkkeen määrä) on kuitenkin korkeampi kuin ansaintaraja (40 prosenttia vakiintuneesta ansiotasosta, mutta vähintään täysimääräisen takuueläkkeen määrä). Ehdotetussa uudessa mallissa suojaosa vastaisi tarkoitukseltaan nykyisen sääntelyn mukaista ansaintarajaa sikäli, että eläkkeensaaja voisi kuukaudessa ansaita suojaosan verran työansioita ilman että työansiot vaikuttaisivat eläkkeen määrään. Uutta olisi kuitenkin se, että eläkkeensaajalle lisäksi määriteltäisiin kalenterivuodelle euromääräinen määrä (ns. jousto), jonka määrän verran eläkkeensaaja voisi kalenterivuoden aikana yhteensä ylittää kuukausikohtaiset suojaosansa ilman että maksettavan eläkkeen määrään työansioiden perusteella tulisi vähennyksiä. Kalenterivuosi-kohtainen jouston määrä vastaisi kahden kuukauden suojaosan määrää. Jokainen vuoden aikana tapahtuva kuukausikohtaisen suojaosan ylitys vähentäisi käytettävissä olevan jouston määrää ylityksen määrällä. Kun joustoa ei enää olisi jäljellä, suojaosan ylitykset vähentäisivät maksettavan eläkkeen määrää ylityksen määrällä.

Jos eläkettä tulisi vähennettäväksi, vähennys tehtäisiin kyseistä suojaosan ylitystä seuraavan toisen kalenterikuukauden eläkkeestä. Vähennyksen ajankohta määriteltäisiin laissa näin sen varmistamiseksi, että yhteensovituksen perustana olevat tulorekisterin ja muiden eläkejärjestelmän rekisterien tiedot olisivat yhteensovitusta tehtäessä käytettävissä. Jos vähennystä ei poikkeuksellisesti olisi mahdollista tehdä tänä ajankohtana – esimerkiksi eläkkeen lakkaamisen tai sen pienentymisen vuoksi – vähennettävä määrä perittäisiin takaisin, jollei se olisi alle laissa säädetyn 150 euron rajan. Takaisinperintään ei näissä tilanteissa liittyisi harkintaa, kuten ei myöskään eläkkeen vähentämiseen vähennyksen toteutuessa sen säännönmukaisena ajankohtana.

Kuvio 4. Esimerkki ehdotettavan mallin (joustomalli) toimintaperiaatteesta

Säädetty jousto turvaisi sen, että ajoittaiset, määrältään melko vähäiset suojaosan ylitykset eivät vaikuttaisi maksettavan eläkkeen määrään. Tällaisia ylityksiä voisi käytännössä syntyä esimerkiksi henkilölle maksettavasta lomarahasta. Siinäkin tapauksessa, että eläkkeensaaja olisi kokonaan käyttänyt kalenterivuoden jouston, eläkettä vähennettäisiin suojaosan ylityksen perusteella ainoastaan ylityksen määrällä. Suojaosan ylittäminen johtaisi näin ollen tässäkin tapauksessa ainoastaan eläkkeen vähentämiseen, ei sen keskeyttämiseen. Nykyisen eläkkeen lepäämistä koskevan sääntelyn mukaan taas ansaintarajan ylittäminen kolmena peräkkäisenä kalenterikuukautena johtaa eläkkeen lepäämään jättämiseen, jolloin eläkkeensaaja menettää koko eläkkeensä sen lepäämisen ajalta.

Tarkoituksena ei toisaalta olisi, että eläkkeensaaja jatkuvasti työskentelisi suojaosansa ylittäen. Esityksessä ehdotetaan, että työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke muutettaisiin osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jos eläkkeensaajan työansiot olisivat ylittäneet suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajan. Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset edelleen välittömästi jatkuisivat, osatyökyvyttömyyseläke lakkautettaisiin 12 kalenterikuukauden jälkeen. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke lakkautettaisiin, jos suojaosa olisi ylittynyt yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajan. Osatyökyvyttömyyseläke lakkautettaisiin näin ollen aina, kun sen saajan työansiot olisivat yhtäjaksoisesti ylittäneet suojaosan 24 kalenterikuukauden ajan. Näin olisi riippumatta siitä, onko henkilö koko tämän ajan saanut osatyökyvyttömyyseläkettä vai onko hän tänä aikana ensin saanut täyttää työkyvyttömyyseläkettä, joka on muutettu osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin suojaosan ylittyttyä 12 kalenterikuukauden ajan peräkkäin, samoin kuin työkyvyttömälle maahanmuuttajalle myönnetty takuueläke. Henkilöllä voi olla oikeus eläkkeeseen työkyvyttömyyden perusteella vain, jos hän on lain tarkoittamalla tavalla työkyvytön, joten on johdonmukaista säätää eläkeoikeuden muuttamisesta ja lakkauttamisesta tilanteissa, joissa eläkkeensaaja on pystynyt työskentelemään siinä määrin, että suojaosa on pitkän aikaa yhtäjaksoisesti ylittynyt. Näin sääntely olisi johdonmukaisessa

suhteessa työkyvyttömyyden perusteella maksettavien eläkkeiden laissa säädettyihin myöntämisperusteisiin, joita esityksellä ei muutettaisi.

Ehdotetut säännökset tarkoittaisivat, että oikeus täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistettaisiin kaikissa tapauksissa suojaosan yhtäjaksoisten ylitysten jatkuttua 12 kuukauden ajan. Kun suojaosan ylittävät työansiot jatkuvat näin pitkään yhtäjaksoisesti, niiden on katsottava osoittavan, että henkilö ei ole täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavalla tavalla työkyvytön. Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyden määritelmän näkökulmasta tällaisessa tilanteessa on katsottava käytännössä osoittautuneen, että henkilö on pystynyt työansioillaan turvaamaan itselleen kohtuullisen toimeentulon, jonka mittapuuna vakiintuneesti pidetään täysimääräisen takuueläkkeen määrää. Se, että työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke näissä tilanteissa muutettaisiin osatyökyvyttömyyseläkkeeksi ja Kelan maksama työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin, johtuu siitä, että kansaneläkejärjestelmään ei kuulu mahdollisuutta myöntää osatyökyvyttömyyseläkettä.

Työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa (pääsääntöisesti 40 prosenttia henkilön vakiintuneesta ansiotasosta) vastaisi työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntämiseen liittyvää vaatimusta työkyvyn alentumisesta vähintään kolmella viidesosalla. Osatyökyvyttömyyseläkkeen suojaosa (pääsääntöisesti 60 prosenttia henkilön vakiintuneesta ansiotasosta) taas vastaisi vaatimusta työkyvyn alentumisesta vähintään kahdella viidesosalla. Kelan eläkkeissä suojaosan suuruus vastaisi täysimääräisen takuueläkkeen määrää, johon henkilön ansaintakykyä kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa vakiintuneesti verrataan. Kun suojaosa olisi mitoitettu vastaamaan henkilön jäljellä olevaa työkykyä, jousto merkitsisi, että työkyvyttömyyseläkkeen saaja voisi ajoittain ansaita enemmän kuin mihin hänen jäljellä oleva työkykynsä lähtökohtaisesti riittää. Ehdotettu jousto lisäisi työskentelyn joustavuutta ja kannustavuutta. Ehdotetun määräisenä jouston ei myöskään olisi katsottava olevan ristiriidassa työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen edellytysten kanssa, koska työkyky voisi esimerkiksi vaihdella. Toisin voisi olla, jos jousto olisi ehdotettua suurempi.

Se, että yhteensovitus ehdotetun mallin mukaan perustuisi laissa määriteltyihin euromääräisiin rajoihin ja muihin täsmällisiin sääntöihin, tekisi säännösten soveltamisesta yhdenmukaista ja ennakoitavaa. Tämä puolestaan mahdollistaisi mallin pitkälti automatisoidun toimeenpanon. Samalla malliin kuuluisi se, että säädettyjen euromääräisten rajojen soveltamiseen tai mallin toimeenpanoon muutoinkaan ei liittyisi harkintaa. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että eläkkeensaaja voisi tuntea mallin periaatteet ja säädetyt rajat sekä ottaa ne toiminnassaan huomioon. Hän ei toisaalta voisi olettaa, että harkintaa sovellettaisiin esimerkiksi ylityksen syyn, sen vähäisyyden tai muun vastaavan seikan taikka esimerkiksi olosuhteiden kokonaisharkinnan perusteella. Tällaisen tapauskohtaisen harkinnan sisällyttämistä ehdotettuun malliin ei voida pitää mallin selkeyden ja ennakoitavuuden kannalta perusteltuna. Näin olisi juuri siitä syystä, että sääntelyn on tarkoitus muodostaa ennakoitava perusta eläkkeensaajan toiminnalle ja kohtelulle. Tällaisessa yhteydessä tapauskohtainen harkinta toisi mukanaan etukäteisen epävarmuuden lain soveltamisen lopputuloksesta. Tämä olisi merkittävä heikkous siitä riippumatta, että harkintaan voisi lähtökohtaisesti sisältyä mahdollisuus myös henkilölle edullisiin ratkaisuvaihtoehtoihin. Lisäksi erittäin merkittävä näkökohta on, että harkinta rajoittaisi mahdollisuutta mallin automaattiseen toimeenpanoon, joka sääntelyn on tarkoitus mahdollistaa.

Ehdotettavan mallin mukaista eläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta ei tehtäisi ajalta, jona eläkkeensaaja saa työeläkelakien mukaista kuntoutuskorotusta tai Kelan ammatillisen kuntoutuksen perusteella maksamaa eläkkeensaajan kuntoutusrahaa. Tämä tarkoittaisi

käytännössä sitä, että työansiot eivät vaikuttaisi eläkkeen maksamiseen aktiivisen ammatillisen kuntoutuksen aikana, jolta mainittuja etuuksia voidaan maksaa. Tänä aikana tapahtuvat suojaosan ylitykset eivät myöskään voisi johtaa eläkeoikeuden muuttamiseen tai lakkauttamiseen. Sääntelyn tarkoituksena on mahdollistaa ammatillisen kuntoutuksen toteutuminen ilman työansioiden yhteensovittamisesta johtuvia rajoituksia. Yhteensovitus ei pääsääntöisesti tehtäisi myöskään ajalta, jolta eläke on myönnetty takautuvasti. Yhteensovitus ei näin ollen yleensä vaikuttaisi takautuvaa aikaa koskevien mahdollisten takautumis- eli regressivaatimusten perusteella muille tahoille kuin eläkkeensaajalle itselleen maksettaviin suorituksiin.

Yhteensovituksessa huomioitaisiin työansioina eläkkeensaajan työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain perusteella maksettavaa hoitopalkkiota sekä eräitä luottamushenkilöille maksettuja työansioita. Viimeksi mainittuja olisivat Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilölle luottamustoimen perusteella maksetut ansionmenetyksen korvaukset ja määräajalta maksetut erilliset palkkiot. Näihin kuuluisivat esimerkiksi kunnan tai hyvinvointialueen valtuuston luottamustehtävien perusteella maksettavat kuukausi- tai vuosipalkkiot. Omaishoidosta maksettavan palkkion jättämistä yhteensovituksen ulkopuolelle on pidettävä kohtuullisena, koska omaishoidossa ei ole kyse ansiotarkoituksessa tehtävästä työstä. Tarkoitettujen luottamustehtävien osalta on samoin katsottava, että kyse ei ole ensisijaisesti ansiotarkoituksessa tehtävästä työstä. Kyseisistä tehtävistä maksettavien palkkioiden ja korvausten ei toisaalta tulisi muodostua tosiasialliseksi esteeksi tai rajoitukseksi toimia kyseisissä luottamustehtävissä. Myös eläkkeensaajan ulkomailta saamat työansiot otettaisiin huomioon. Näiden osalta säädettäisiin eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta, koska työeläkelaitokset ja Kela eivät saa tietoja henkilön ulkomailta saamista työansioista muualta. Kelan maksamien eläkkeiden ja työansioiden yhteensovituksessa otettaisiin lisäksi huomioon eräitä muita laissa määriteltäviä työansioiden lajeja. Tätä puoltaa Kelan eläkkeiden kuuluminen perusturvaan, johon henkilön muiden tulojen on perusteltua vaikuttaa hyvin kattavasti.

Esityksessä ehdotetaan, että eläkkeensaaja saisi eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta valituskelpoisen päätöksen pääsääntöisesti kerran vuodessa. Päätös annettaisiin, jos yhteensovitus olisi kalenterivuoden jouston tultua käytetyksi johtanut maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitus perustuisi täsmällisiin sääntöihin, joiden toimeenpanoon ei liittyisi tapauskohtaista harkintaa. Päätökset voitaisiin siten tehdä automaattisesti. Vaikka yhteensovitus tehtäisiin joka kalenterikuukausi, valituskelpoisen päätöksen antamista kuukausittain on pidettävä hallinnollisesti liian raskaana menettelynä, mikä puoltaa valituskelpoisten päätösten antamisen ajallista ja asiallista keskittämistä siten kuin esityksessä tarkemmin kuvataan. Eläkkeensaajalla olisi vuosipäätöksen saatuaan mahdollisuus hakea muutosta kuukausittaisiin yhteensovituksiin. Lisäksi säädettäisiin siitä, että eläkkeensaajalla olisi oikeus saada kalenterikuukausittain tieto yhteensovituksen perusteista. Tämä voisi käytännössä toteutua esimerkiksi sähköisissä palveluissa.

Ehdotettuun malliin kuuluvista seikoista (muun muassa suojaosasta, joustosta, eläkkeeseen tehtävästä vähennyksestä ja sen ajankohdasta, maksettavaan eläkkeeseen kohdistuvalle vähennykselle eräin edellytyksin vaihtoehtoisesta takaisinperinnästä ja siinä sovellettavasta takaisinperinnästä luopumisen rajasta sekä eläkeoikeuden muuttamisesta ja lakkauttamisesta) säädettäisiin ehdotettavissa säännöksissä täsmällisesti ja yksiselitteisesti. Näin ollen työeläkelaitoksille ja Kelalle ei jäisi harkintaa säännösten soveltamisessa. Tämä tarkoittaisi sitä, että säännösten toimeenpanijoilla olisi velvollisuus järjestää ja toteuttaa säännösten tarkoittama ansiovalvonta siihen kuuluvine piirteineen laissa säädetyllä tavalla, mikä yhdenmukaistaisi toimeenpanoa.

Eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen muuttuessa työeläkelakeihin sekä Kelan etuuksia koskeviin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi ensisijaisesti tästä johtuvia muutoksia ja täsmennyksiä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset työansioden kanssa yhteensovittavaa eläkettä saaviin henkilöihin

Staattiset vaikutukset työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeisiin

Esitetyt vaikutusarviot ovat staattisia eli ne kertovat, mikä ehdotetun mallin vaikutus olisi vuonna 2024 ollut, jos malli olisi ollut silloin voimassa ja henkilöillä olisi ollut samat työansiot kuin heillä todellisuudessa oli. Näin ollen staattiset vaikutusarviot havainnollistavat ehdotetun mallin vaikutuksia työkyvyttömyyseläkkeen saajien aiemmin toteutuneen työskentelyn perusteella, josta on käytävissä tieto. Käytännössä osa eläkkeensaajista todennäköisesti muuttaisi työntekoaan uuden mallin vuoksi. Tällaiset ns. käyttäytymisvaikutukset perustuvat viime kädessä työkyvyttömyyseläkkeen saajien yksilöllisiin olosuhteisiin ja valintoihin. Muutenkaan ei voida täydellä varmuudella ennakoita, millä tavoin eläkkeensaajien olosuhteet tai esimerkiksi työmarkkinoiden olosuhteet muuttuvat tulevaisuudessa. Staattiset vaikutusarviot antavat siten suuntaa antavan kuvan muutosten vaikutuksista, mutta ne eivät tuo esiin muutoksen käyttäytymisvaikutuksia. Jäljempänä kerrotaan myös ehdotetun mallin arvioiduista työllisyysvaikutuksista. Näissä arvioissa on pyritty ennakoimaan, miten ehdotettu malli vaikuttaisi eläkkeensaajien työskentelyyn.

Arvio perustuu rekisteriaineistoon, joka kuvaa sellaisia henkilöitä, joilla oli vuoden 2024 aikana työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläke tai työuraläke maksussa tai lepäämässä. Eläkkeen ja työansioden yhteensovittaminen perustuu nykyisin määräaikaiseen lepäämislakiin. Ehdotettava yhteensovitusmalli korvaisi lepäämislain, jolloin lepäämässä olevat eläkkeet palaisivat maksuun, eikä eläkkeen lepäämään jättäminen olisi enää mahdollista. Tämän vuoksi ehdotettavan mallin vaikutusten arvioinnin pohjana on luontevaa käyttää sellaista tilannetta, jossa myös nykyisen sääntelyn mukaan lepäämässä olevat eläkkeet olisivat maksussa. Näin ehdotettavan mallin vaikutuksia voidaan myös verrata siihen, kuinka paljon eläkkeitä on nykyisin lepäämässä.

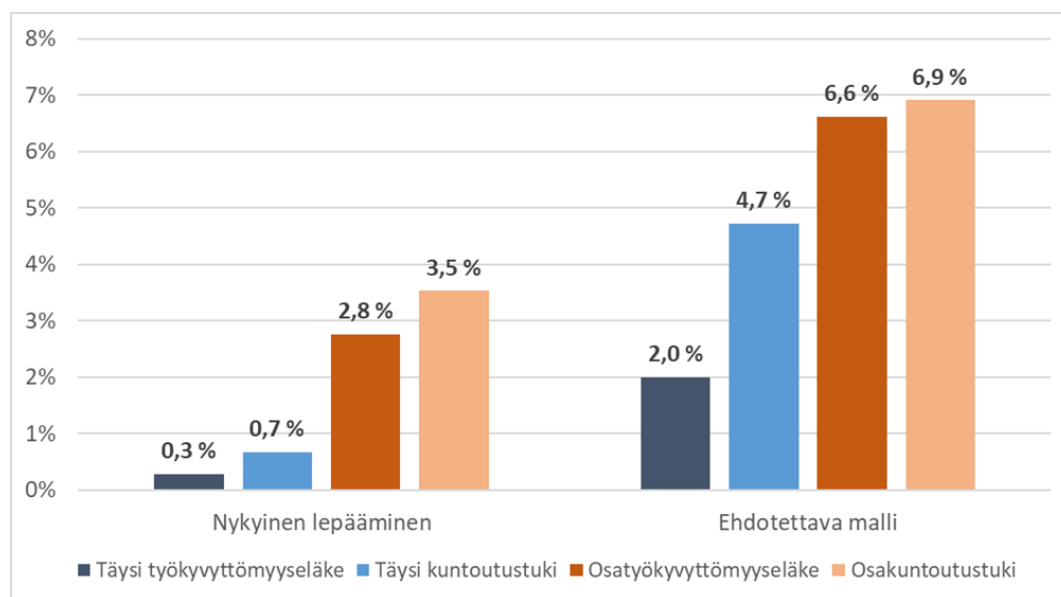
Kuviossa 5 näkyy se, kuinka suureen osaan eläkkeensaajista nykyinen lepäämismalli ja ehdotettava yhteensovitusmalli vaikuttaisi. Vuoden 2024 aikana työeläkejärjestelmän toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä sai noin 86 500 henkilöä, täyttä kuntoutustukea sai noin 24 700 henkilöä, toistaiseksi myönnettyä osatyökyvyttömyyseläkettä sai noin 19 800 henkilöä ja osakuntoutustukea noin 7 100 henkilöä.

Kuvion kohdassa ”Nykyinen lepääminen” esitetään nykyisen työkyvyttömyyseläkkeiden lepäämisen vaikutukset. Noin 0,4 prosentilla täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavista eli noin 400 henkilöllä oli eläke lepäämässä vuoden aikana. Osatyökyvyttömyyseläkettä saavista noin 3 prosentilla eli noin 800 henkilöllä oli eläke lepäämässä vuoden aikana.

Ehdotettava malli vähentäisi työeläkettä ainakin yhtenä kuukautena vuoden aikana noin 2,7 prosentilla täyden eläkkeen saajista eli noin 2 900 henkilöllä. Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajilla ehdotettava malli vähentäisi työeläkettä noin 6,8 prosentilla saajista eli noin 1 800 henkilöllä.

Tulokset kertovat siis niiden työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeen saajien lukumäärän, joilla työansiot ylittävät ehdotetun mallin suojaosan niin, että kalenterivuosi kohtainen jousto tulisi kokonaan käytettyä.

Vertailtaessa ehdotettavan mallin vaikutuksia nykyisen lepäämisen vaikutuksiin, on hyvä pitää mielessä, että eläkkeen lepäämään jäämisessä on aina kyse vähintään kolmen kuukauden jaksosta, jonka aikana henkilön eläke jätetään kokonaan maksamatta. Ehdotettavan mallin vaikutus voisi olla paljon pienempi ja voisi esimerkiksi tarkoittaa joissain tapauksissa vain pientä vähennystä maksettavaan eläkkeeseen yhtenä kuukautena.

Kuvio 5. Niiden henkilöiden osuus, joihin nykyinen lepäämismalli ja ehdotettava malli vaikuttaisi ainakin kerran vuodessa

Vuoden 2024 aikana 301 henkilöllä oli sellainen työeläkejärjestelmän täysi työkyvyttömyyseläke, joka olisi ehdotetun mallin säännösten mukaan muunnettu osatyökyvyttömyyseläkkeeksi työansioden perusteella. Näistä henkilöistä 119 oli sellaisia, joilla eläke oli todellisuudessa lepäämässä ainakin yhtenä kuukautena vuoden 2024 aikana. Osa näistä työansioden perusteella muunnetuista eläkkeistä olisi muunnettu jo jonain aiempina vuonna. Vuoden 2024 aikana olisi muunnettu 111 henkilön eläke.

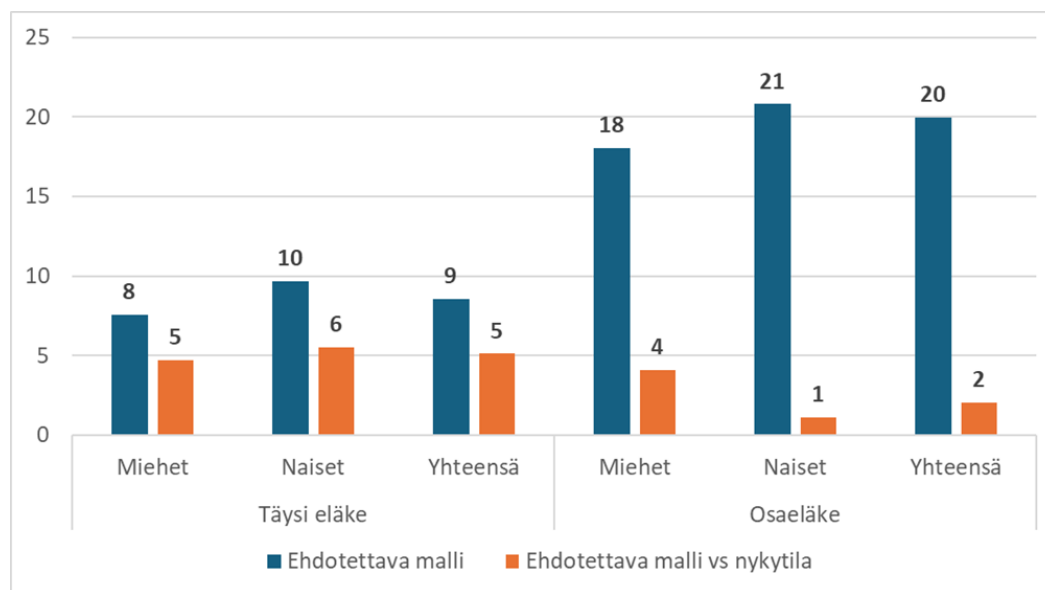
Vuoden 2024 aikana 234 henkilöllä oli sellainen työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläke, joka olisi ehdotetun mallin säännösten mukaan lakkautettu työansioden perusteella. Näistä henkilöistä 76 oli sellaisia, joilla eläke oli todellisuudessa lepäämässä ainakin yhtenä kuukautena vuoden 2024 aikana. Osa näistä työansioden perusteella lakkautettavista eläkkeistä olisi lakkautettu jo jonain aiempina vuonna. Vuoden 2024 aikana olisi lakkautettu 65 henkilön eläke.

Vaikutukset keskieläkkeisiin työeläkejärjestelmässä

Keskieläkevaikutukset kertovat joustomallin staattisen vaikutuksen työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkettä saavien henkilöiden keskimääräiseen omaeläkkeeseen. Omaeläke sisältää työeläkkeen, kansaneläkkeen, takuueläkkeen ja liikenne- ja tapaturmavakuutuksen eläkkeet, mutta ei perhe-eläkkeitä.

Kuviossa 6 esitetään ehdotetun mallin vaikutukset täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja osatyökyvyttömyyseläkettä saavien keskieläkkeisiin yhteensä ja sukupuolen mukaan. Ehdotetun mallin keskieläkettä vähentävät vaikutukset esitetään sellaisenaan ja toisaalta verrattuna nykytilaan, jossa olisi huomioitu lepäämässä olleiden eläkkeiden keskieläkettä vähentävä vaikutus. Jälkimmäisessä tarkastelussa lepäävät eläkkeet huomioitaisiin keskieläkkeen laskennassa nollan suuruisina eläkkeinä. Tämän osion kuvioissa vasemmanpuoleiset siniset palkit kertovat kuinka paljon ehdotettu malli vähentäisi keskieläkettä (kun verrataan tilanteeseen, jossa myös nykyisin lepäämässä olevat eläkkeet olisivat maksussa) ja oikeanpuoleiset oranssit palkit kertovat kuinka paljon enemmän ehdotettava malli vähentäisi keskieläkettä kuin nykyinen lepäämislain mukainen eläkkeiden lepäämään jättäminen.

Kun todellisuudessa lepäämässä olleet eläkkeet lasketaan mukaan, täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavien keskieläke olisi 1 658 euroa kuukaudessa (miehillä 1 761 euroa kuukaudessa ja naisilla 1 550 euroa kuukaudessa). Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajien keskieläke olisi 946 euroa kuukaudessa (miehillä 1 078 euroa kuukaudessa ja naisilla 886 euroa kuukaudessa).

Kuvio 6. Ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävät vaikutukset eläkkeen tyyppin ja sukupuolen mukaan (euroa/kk)

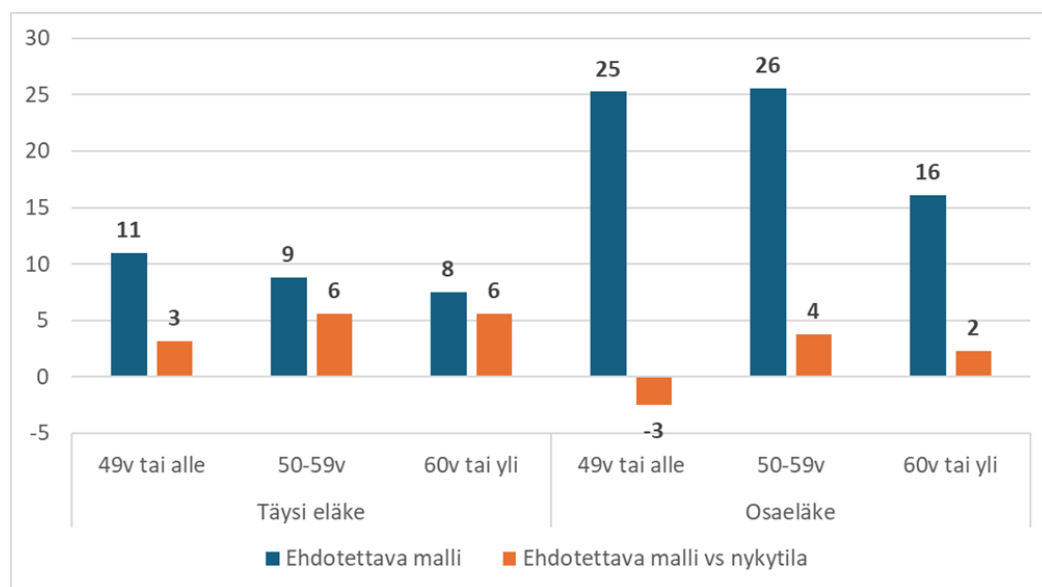
Täysissä työkyvyttömyyseläkkeissä ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävä vaikutus olisi 9 euroa kuukaudessa. Jos verrattaisiin tilanteeseen, jossa on huomioitu myös lepäävien

eläkkeiden vaikutus, ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävä vaikutus olisi 5 euroa kuukaudessa verrattuna nykytilaan.

Osatyökyvyttömyyseläkkeissä ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävä vaikutus olisi 20 euroa kuukaudessa. Jos verrattaisiin tilanteeseen, jossa on huomioitu myös lepävien eläkkeiden vaikutus, jäisi ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentäväksi vaikutukseksi 2 euroa kuukaudessa verrattuna nykytilaan.

Ehdotettavan mallin euromääräisissä keskieläkevaikutuksissa ei olisi merkittävää eroa miesten ja naisten välillä, kun huomioidaan eläkkeen tyyppi.

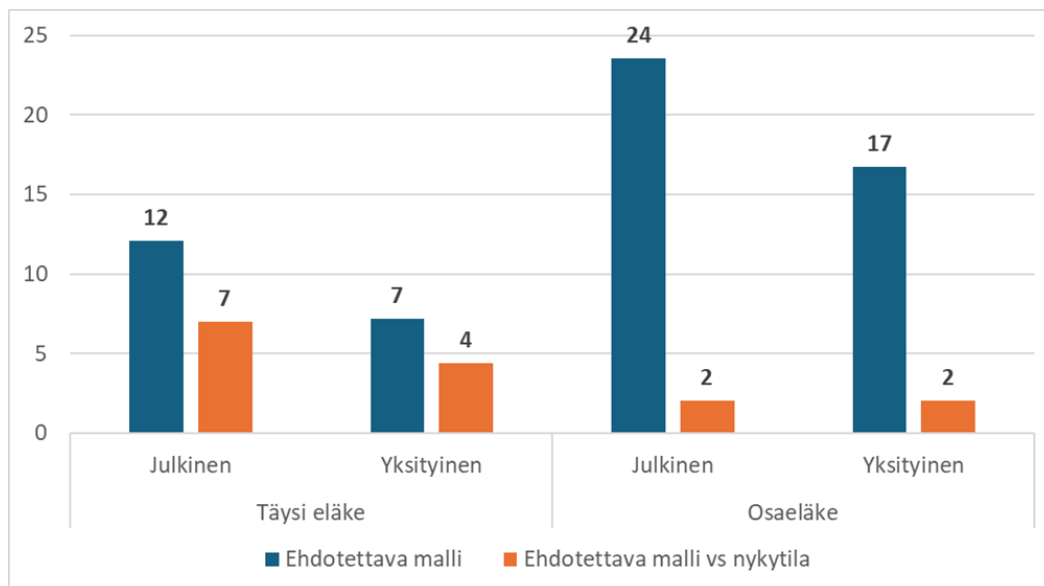
Kuviossa 7 esitetään ehdotettavan mallin keskieläkevaikutukset eläkkeen tyyppin ja henkilön iän mukaan. Yli 60-vuotiailla osatyökyvyttömyyseläkkeen saajilla ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävä vaikutus olisi pienempi kuin tätä nuoremmilla. Muilta osin ehdotettava malli vaikuttaisi keskimäärin suunnilleen samalla tavalla eri-ikäisiin työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeen saajiin, kun huomioidaan eläkkeen tyyppi. Alle 50-vuotiailla osatyökyvyttömyyseläkkeen saajilla mallin keskieläkettä vähentävä vaikutus olisi 3 euroa kuukaudessa pienempi kuin nykyisen lepäämisen vaikutus. Muissa kategorioissa malli vähentäisi keskieläkettä enemmän kuin nykyinen lepääminen.

Kuvio 7. Ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävät vaikutukset eläkkeen tyyppin ja iän mukaan (euroa/kk)

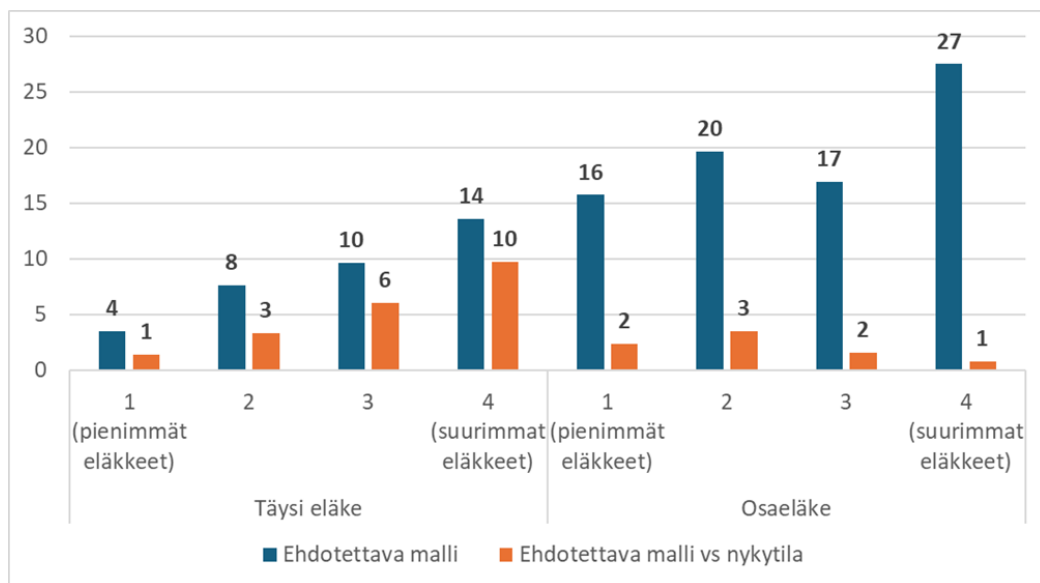
Kuviossa 8 esitetään ehdotettavan mallin keskieläkevaikutukset eläkkeen tyyppin ja ensisijaisen eläkesektorin mukaan. Suojaosan ylittävät työkyvyttömyyseläkkeen aikaiset työansiot ovat jonkin verran yleisempiä julkisen sektorin eläkkeensaajilla kuin yksityisen sektorin eläkkeensaajilla. Tästä syystä ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävä vaikutus olisi suurempi julkisella sektorilla. Osatyökyvyttömyyseläkkeissä ehdotettavan mallin vaikutus keskieläkkeeseen olisi hyvin samankaltainen kuin nykyisen lepäämisen vaikutus. Täysissä

työkyvyttömyyseläkkeissä ehdotettava malli vähentäisi keskieläkettä enemmän kuin nykyinen leppäminen, erityisesti julkisella sektorilla.

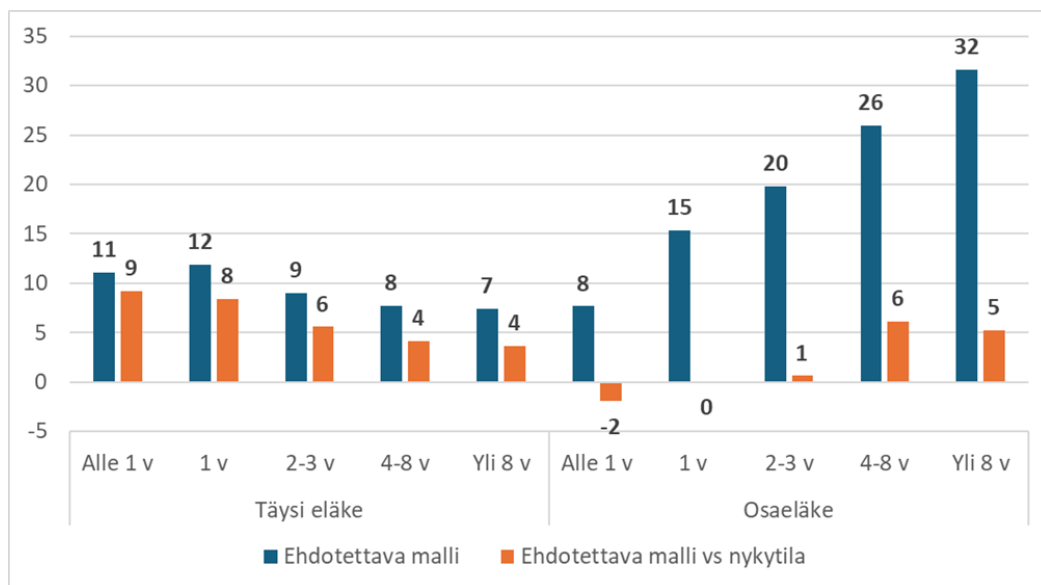
Kuvio 8. Ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävät vaikutukset eläkkeen tyypin ja ensisijaisen eläkesektorin mukaan (euroa/kk)

Kuviossa 9 esitetään ehdotettavan mallin keskieläkevaikutukset eläkkeen tyypin ja eläkekvartiin, eli eläkkeen suuruuden mukaan. Esimerkiksi täyden työkyvyttömyyseläkkeen ensimmäinen eläkekvartti sisältää ne täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneet henkilöt, joiden eläke kuuluu aineiston täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajien matalimpaan 25 prosenttiin. Keskimääräiset euromääräiset eläkettä vähentävät vaikutukset olisivat yleensä suurempia niillä henkilöillä, joilla on suuremmat eläkkeet.

Kuvio 9. Ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävät vaikutukset eläkkeen tyyppin ja eläkekvartiilin mukaan (euroa/kk)

Kuviossa 10 esitetään joustomallin keskieläkevaikutukset eläkkeen tyyppin ja eläkkeen keston mukaan. Kesto on laskettu täysinä vuosina eläkkeen alkamispäivämäärästä. Täysissä työkyvyttömyyseläkkeissä ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävä vaikutus olisi hieman suurempi ensimmäisen kahden eläkevuoden aikana kuin tätä pidempään kestäneissä eläkkeissä. Osatyökyvyttömyyseläkkeissä ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävä vaikutus olisi sitä suurempi, mitä pidempään jatkuneesta eläkkeestä olisi kysymys.

Kuvio 10. Ehdotettavan mallin keskieläkettä vähentävät vaikutukset eläkkeen tyyppin ja eläkkeen keston (täysinä vuosina) mukaan (euroa/kk)

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla työskenteleminen on harvinaista, joten suurimmalla osalla täyttä eläkettä saavista puuttuu ammattitieto. Osatyökyvyttömyyseläkkeen rinnalla työskentely on yleistä, joten ammattitieto löytyy suurimmalle osalle osaeläkkeen saajista. Sekä täysien että osatyökyvyttömyyseläkkeiden osalta ehdottavan mallin suurimmat euromääräiset vaikutukset kohdistuisivat tietyissä erityisasiantuntijatehtävissä työskenteleviin henkilöihin, esimerkiksi lääkärit sisältävään luokkaan ”Terveystieteiden erityisasiantuntijat”. Näillä henkilöillä on kuitenkin myös keskimäärin korkeat eläkkeet, joten suhteellisesti tarkasteltuna ehdotetun mallin keskimääräinen vaikutus ei merkittävästi eroaisi muiden ammattien edustajista.

Ammattiluokakohtaisen vertailun perusteella ei olisi sellaisia ammattiluokkia, joissa ehdotettavan mallin suhteellinen eläkettä vähentävä vaikutus olisi hyvin suuri ja eroaisi paljon keskimääräisestä vaikutuksesta.

Työuraeläkkeellä olevilla on yleensä merkittäviä työansioita vain ensimmäisen eläkekuukauden aikana, jolloin saatetaan maksaa päätyneen työsuhteen loppupalkka. Koska ensimmäisten kahden eläkekuukauden aikana maksettuja työansioita ei otettaisi huomioon ehdotettavassa mallissa, jää ehdotettavan mallin staattinen vaikutus työuraeläkkeen saajiin hyvin vähäiseksi. Vuoden 2024 aikana työuraeläkettä sai 303 henkilöä. Jos ehdotettava malli olisi ollut voimassa vuonna 2024, se olisi vähentänyt neljän työuraeläkettä saaneen henkilön eläkettä.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien omaishoitajien kohdalla on yleistä, että siltä ajalta, jolta omaishoidon tuen hoitopalkkiota maksetaan, eläkkeensaajan kokonaistyöansiot jäävät pienemmiksi kuin ajalta, jolta hän ei saa hoitopalkkiota eli omaishoito on yleensä omiaan vähentämään omaishoitajan varsinaisia työansioita.

Ehdotettuja säännöksiä sovellettaessa eläkkeensaajan suojaosaan tehtäisiin kertakorotus vastaavasti kuin työkyvyttömyyseläkkeeseen. Suojaosan korotusprosentti olisi sitä korkeampi, mitä nuorempa henkilö on jäänyt työkyvyttömyyseläkkeelle. Tämän tarkoituksena on mahdollistaa nuorena työkyvyttömyyseläkkeelle jääneille parempi ansiokehitys kuin minkä suojaosan säännöllinen vuosittainen korottaminen palkkakertoimella mahdollistaa.

Staattiset vaikutukset kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeisiin ja työkyvyttömälle myönnettyihin takuueläkkeisiin

Esitetyt vaikutusarviot ovat staattisia eli ne kertovat, mikä ehdotetun mallin vaikutus olisi vuonna 2024 ollut, jos malli olisi tuolloin ollut voimassa ja henkilöillä olisi ollut samat työansiot kuin heillä todellisuudessa oli. Näin ollen staattiset vaikutusarviot havainnollistavat ehdotetun mallin vaikutuksia työkyvyttömyyseläkkeen saajien aiemmin toteutuneen työskentelyn perusteella. Arviossa ei ole otettu huomioon sitä, että ehdotettujen säännösten mukaan eläkeoikeus lakkaisi työansioiden ylittäessä suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kuukauden ajan.

Ehdotettuja uusia säännöksiä soveltaen vuonna 2024 kansaneläkkeenä maksettuja työkyvyttömyyseläkkeitä ja työkyvyttömälle myönnettyjä takuueläkkeitä olisi vähennetty 2,7 miljoonaa euroa, josta kansaneläkkeiden osuus olisi ollut 2,5 miljoonaa euroa ja takuueläkkeiden 0,2 miljoonaa euroa. Samaan aikaan eläkkeitä olisi uusia säännöksiä soveltaen maksettu vuonna 2024 toteutuneiden lepäämisjaksojen ajalta 1,1 miljoonaa euroa, josta kansaneläkkeiden osuus olisi ollut 0,8 miljoonaa euroa ja takuueläkkeiden 0,3 miljoonaa euroa. Yhteensä vuotuinen eläkemeno olisi vuonna 2024 vähentynyt ehdotettuja säännöksiä soveltaen 1,6 miljoonaa euroa.

Ehdotettujen säännösten soveltaminen vuonna 2024 olisi vaikuttanut vajaan 2 200 henkilön eläkkeeseen, mikä olisi ollut vajaa 2 prosenttia työkyvyttömyyseläkettä ja työkyvyttömälle myönnettyä takuueläkettä saaneista henkilöistä. Vähentämisen jälkeen maksettu eläke olisi ollut keskimäärin 481,89 euroa kuukaudessa niinä kuukausina, joina eläkettä olisi vähennetty. Niiltä jaksoilta, joina eläke on nykyisten säännösten mukaan tosiasiaassa ollut vuonna 2024 lepäämässä, eläkettä olisi maksettu keskimäärin 408,12 euroa kuukaudessa. Kansaneläke olisi ollut keskimäärin 448,69 euroa kuukaudessa ja takuueläke 186,09 euroa kuukaudessa niinä kuukausina, joina eläkettä olisi vähennetty. Niiltä jaksoilta, joina eläke on ollut lepäämässä, kansaneläkettä olisi maksettu keskimäärin 358,01 euroa kuukaudessa ja takuueläkettä 245,61 euroa kuukaudessa.

Voimaantulovaiheen vaikutukset henkilöihin, joiden eläke on lepäämässä 31.12.2027

Vuoden 2027 päättyessä lepäämässä olevat eläkkeet palautettaisiin maksuun 1.1.2028 alkaen ja uutta joustomallia sovellettaisiin myös niihin. Uuden mallin voimaantulon vaikutuksia henkilöihin, joiden eläke on lepäämässä 31.12.2027, voidaan pyrkiä havainnollistamaan vuoden 2024 lopun tiedoin. Jos oletetaan, että joulukuussa 2027 eläke olisi lepäämässä yhtä monella henkilöllä kuin joulukuussa 2024, ja näillä henkilöillä olisi tammikuussa 2028 samat työansiot kuin joulukuussa 2024, mallin voimaantulon vaikutukset olisivat seuraavat.

Vuoden 2024 lopussa työeläkkeenä maksettava täysi työkyvyttömyyseläke oli lepäämässä 184 sellaisella henkilöllä, jolle löytyi rekisteristä tulevan ajan ansio. Näillä henkilöillä joulukuun 2024 työansiot olivat keskimäärin 2,6- kertaisia verrattuna heille laskettuun joustomallin mukaiseen suojaosaan (ja heistä valtaosalla, 168 henkilöllä, joulukuun 2024 työansiot olisivat ylittäneet suojaosan). Tämän perusteella voisi olla yleistä, että jousto tulisi niillä henkilöillä, joiden täysi työkyvyttömyyseläke on ollut lepäämässä vuoden 2027 päättyessä, käytetyksi jo tammikuussa 2028. Jos heillä olisi 1.1.2028 alkaen jatkuvasti samat työansiot kuin joulukuussa

2024, joustomalli vähentäisi heille vuonna 2028 maksettavien työeläkkeiden kokonaismäärää 3,0 miljoonasta eurosta – joka maksettaisiin, jos he eivät työskentelisi – 1,2 miljoonaan euroon. Joustomallin työeläkettä vähentävä vaikutus olisi heillä vuonna 2028 noin 58 prosenttia, kun lepääminen vähentää eläkettä 100 prosentilla. Heistä 63 prosentilla (115 henkilöllä) maksettavan eläkkeen määrä vähenisi nollaan jossain vaiheessa vuotta 2028.

Vuoden 2024 lopussa työeläkelakien mukainen osatyökyvyttömyyseläke oli lepäämässä 409 sellaisella henkilöllä, jolle löytyi rekisteristä tulevan ajan ansio. Näillä henkilöillä joulukuun 2024 työansiot olivat keskimäärin 1,7-kertaisia verrattuna heille laskettuun joustomallin mukaiseen suojaosaan (ja heistä valtaosalla, 384 henkilöllä, joulukuun 2024 työansiot olisivat ylittäneet suojaosan). Tämän perusteella voisi olla yleistä, että jousto tulisi niillä henkilöillä, joiden osatyökyvyttömyyseläke on ollut lepäämässä vuoden 2027 päättyessä, käytetyksi jo tammikuussa 2028. Jos heillä olisi 1.1.2028 alkaen jatkuvasti samat työansiot kuin joulukuussa 2024, joustomalli vähentäisi heille vuonna 2028 maksettavien työeläkkeiden kokonaismäärää 4,4 miljoonasta eurosta – joka maksettaisiin, jos he eivät työskentelisi – 2,4 miljoonaan euroon. Joustomallin työeläkettä vähentävä vaikutus olisi heillä näin ollen vuonna 2028 noin 45 prosenttia. Heistä 67 prosentilla (272 henkilöllä) maksettavan eläkkeen määrä vähenisi nollaan jossain vaiheessa vuotta 2028.

Vuoden 2024 lopussa Kelan maksama eläke (kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, takuueläke tai molemmat näistä) oli lepäämässä 315 henkilöllä. Näillä henkilöillä joulukuun 2024 työansiot olivat keskimäärin 2,1-kertaisia verrattuna suojaosaan eli täysimääräisen takuueläkkeen määrän. Jos heillä olisi 1.1.2028 alkaen jatkuvasti samat työansiot kuin joulukuussa 2024, joustomalli vähentäisi heille vuonna 2028 maksettavien kansan- ja takuueläkkeiden kokonaismäärää 2,0 miljoonasta eurosta – joka maksettaisiin, jos he eivät työskentelisi – 0,8 miljoonaan euroon. Joustomallin näitä eläkkeitä vähentävä vaikutus olisi heillä vuonna 2028 noin 62 prosenttia. Näiden henkilöiden kansaneläkkeistä 57 prosenttia ja takuueläkkeistä 55 prosenttia vähenisi nollaan jossain vaiheessa vuotta 2028.

Niille henkilöille, joiden lepäämässä oleva eläke palaisi maksuun 1.1.2028, maksettaisiin eläkettä aiempaa enemmän, sillä eläkettä ei sen lepäämisen ajalta makseta lainkaan. Joustomallin mukaan eläkettä ei vähennettäisi vielä tammi- ja helmikuussa 2028. Jos suojaosa kuitenkin täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajalla ylittyisi yhtäjaksoisesti 12 kuukauden ajan, työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke muutettaisiin osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, ja kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin, koska kansaneläkejärjestelmään ei kuulu osatyökyvyttömyyseläkettä. Työkyvyttömälle maahanmuuttajalle myönnetty takuueläke lakkautettaisiin vastaavasti 12 kuukauden suojaosan ylitysten jälkeen. Osatyökyvyttömyyseläke lakkautettaisiin, jos suojaosa ylittyisi yhtäjaksoisesti 24 kuukauden ajan. Eläkkeen lakkaamisen yhteydessä – ja mahdollisesti myös täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa osatyökyvyttömyyseläkkeeksi – syntyisi kahdelta viimeiseltä kalenterikuukaudelta ennen eläkeoikeuden muutosta liikamaksua, jonka määrä riippuisi suojaosan ylitysten suuruudesta. Ehdotettujen säännösten mukaan liikamaksu perittäisiin takaisin, ellei sen määrä ole alle 150 euroa. Lepäämislain mukaan taas eläke voi olla yhtäjaksoisesti lepäämässä enintään 24 kuukautta eikä lepäämisen päättyessä synny liikamaksua. Ottaen huomioon mainittujen ajanjaksojen pituus sekä se, että eläkelaitos informoisi eläkkeensaajia muutoksesta hyvissä ajoin etukäteen, eläkkeensaajat voisivat ottaa muuttuneet säännökset huomioon toiminnassaan.

Muutosten vaikutus yhteensovittavaa eläkettä saavien henkilöiden muihin etuuksiin

Vammaisetuudet

Nykyisen lepäämislain mukaan henkilölle myönnetään eläkkeen lepäämisen ajalta vammaisetuslain mukainen ylin vammaistuki, jos hän on välittömästi ennen eläkkeensä lepäämään jättämistä saanut saman lain mukaista eläkettä saavan hoitotukea. Tuki myönnetään riippumatta siitä, minkä suuruista hoitotukea hänelle on tätä edeltävästi maksettu. Kannustin on määrältään melko huomattava, sillä vuonna 2026 ylimmän vammaistuen määrä on 499,93 e/kk, kun taas hoitotuen määrä on 84,56–389,54 e/kk. Vuoden 2024 aikana lepäämisen ajalta maksettiin vammaistukea 59 henkilölle. Myös pysyväislainsäädäntöön (vammaisetuslain 13 §:n) sisältyy säännös ylimmän vammaistuen maksamisesta ajalta, jona eläke on lepäämässä kansaneläkelain 17 §:n mukaisesti. Viimeksi mainittuja säännöksiä ei ole sovellettu lepäämislain voimassa ollessa.

Ylimmän vammaistuen maksaminen erityissäännösten nojalla työhön kannustamiseksi on liittynyt nimenomaan eläkkeen lepäämiseen. Lepäämisen ajalta eläkkeen maksaminen keskeytetään kokonaan. Jatkossa eläke ei enää jäisi lepäämään, vaan eläkkeen ja työansioiden yhteensovittaminen tehtäisiin vähentämällä eläkettä säädetyn jouston ylityessä. Yhteensovittamisen lähtökohtien muuttuessa on katsottu, että ylimmän vammaistuen maksamiseen perustuvalla kompensatiolla ei enää ole nykyisiä perusteita eikä tarvetta. Suojaosan ylitysten vaikutus eläkkeen maksamiseen lievenisi, mistä hyötyisivät myös ne työssä käyvät eläkkeensaajat, jotka eivät saa hoitotukea.

Eläkkeensaaja pysyisi jatkossa hoitotuen piirissä myös ajalla, jolta eläkettä ei yhteensovituksen vuoksi maksettaisi, kunhan hänellä edelleen tänä aikana olisi oikeus eläkkeeseen, johon hoitotukioikeus voi perustua. Vaikka voidaankin arvioida olevan melko harvinaista, että eläke yhteensovituksen vuoksi vähenisi nollaan, näitä tilanteita voi esiintyä, ja olisi hallinnollisesti tarpeettoman työlästä, että henkilön vammaisetus näissä tilanteissa aina muuttuisi.

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta myönnettävät etuudet

Ehdotettujen säännösten mukaan eläkettä ja työansioita ei yhteensovitettaisi kuukaudelta, johon sisältyisi aikaa, jolta eläkkeensaajalle on myönnetty Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella tai työeläkelakien mukainen kuntoutuskorotus. Kyseisiä etuuksia maksetaan ainoastaan kuntoutuksen kestoajalta, joten yhteensovittamisen ulkopuolelle sulkeutuvat jaksot olisivat nimenomaan aktiivisen kuntoutuksen jaksoja. Tarkoituksena on kannustaa työkyvyttömyyseläkkeen saajia ammatilliseen kuntoutukseen sekä mahdollistaa sen toteuttaminen ilman yhteensovittamisesta johtuvia rajoituksia. Tällä hetkellä työkyvyttömyyseläke voidaan jättää lepäämään myös ammatillisen kuntoutuksen aikana. Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan eläkkeensaajan kannalta olisi parannus, että työskentely olisi jatkossa mahdollista ilman työansioita koskevia rajoituksia, jos kuntoutuksen ajalta olisi myönnetty laissa tarkoitettu kuntoutusetuus, kuten näissä tilanteissa tyypillisesti on.

Muille kuin eläkkeensaajille työeläkelaitos maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa. Jos henkilö ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiostaan, kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana, jonka määrä on kuntoutusrahaa puolet pienempi. Esityksessä ehdotetaan, että henkilö voisi kuntoutusrahan aikana kuitenkin kuukaudessa ansaita täysimääräisen takuueläkkeen verran ilman, että työansiot vaikuttaisivat etuuden määrään. Tämä vastaisi nykyistä käytäntöä, ja näin kuntoutusrahan saajan työansioihin sovellettaisiin samansuuruisia suojaosuutta kuin eläkkeensaajaan joustomallissa aina vähintään sovelletaan.

Asumistuet

Nykyisen lepäämislain mukaan eläkkeensaajan asumistuen maksamista jatketaan eläkkeen lepäämisen ajan. Jos henkilö on välittömästi ennen eläkkeen lepäämään jättämistä saanut eläkkeensaajan asumistukea, sen maksamista jatketaan niin kauan kuin tämän asumistuen saamisen edellytykset lain mukaan muuten täyttyvät. Vaikka eläke myöhemmin takautuvasti lakkautettaisiin eläkkeen lepäämään jättämisestä lukien sen vuoksi, että eläkettä ei ole vaadittu palautettavaksi maksuun kahden vuoden kuluessa lepäämään jättämisestä, eläkkeensaajan asumistukea ei erityissäännöksen nojalla tarkisteta takautuvasti.

Jatkossa eläkkeensaajan asumistuesta annettuun lakiin tulisi säännös siitä, että henkilöllä on oikeus sen mukaiseen asumistukeen myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä eläkkeensaajan asumistukeen oikeuttavaa eläkettä ei makseta eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Periaate olisi näin ollen sama kuin edellä kuvatussa vammaisetuslain vastaavassa sääntelyssä. Edellytyksenä olisi, että eläkkeen maksaminen estyisi juuri yhteensovituksen vuoksi. Oikeus kyseiseen eläkkeeseen ei siis esimerkiksi ole voinut päättyä eikä se voi olla vain esimerkiksi muutoin selviteltävänä.

Jos eläkkeensaaja asuisi muiden henkilöiden kanssa kuin yksin tai puolison kanssa, yhdessä asuvat henkilöt voisivat, sen mukaan mikä kokoonpano olisi, muodostaa myös yleisen asumistuen ruokakunnan. Tämä estäisi eläkkeensaajan asumistuen myöntämisen. Myös osatyökyvyttömyyseläkkeen saaja kuuluu lähtökohtaisesti yleisen asumistuen piiriin, koska osatyökyvyttömyyseläke ei voi olla eläkkeensaajan asumistuen myöntämisen perustana. Esimerkiksi puolisonsa eläkkeen perusteella myös osatyökyvyttömyyseläkkeen saaja voi kuitenkin kuulua eläkkeensaajan asumistuen piiriin.

Eläkkeensaajan asumistuesta annettuun lakiin ja yleisestä asumistuesta annettuun lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan eläkkeen määrä otettaisiin tulona huomioon tehdyn arvion mukaan, jos eläkkeen määrä vaihtelee tässä esityksessä ehdotettavan eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Eläkkeen määrää koskevassa arvioissa, johon säännösten perusteluissa viitattaisiin kohtuullisena arviona, voitaisiin säännöksen mukaan ottaa huomioon se, miten eläkkeen ja työansioden yhteensovitus on toteutunut, ja arvioidut työansiot. Koska työansiot huomioidaan asumistuissa tulona (omaishoitopalkkiota lukuun ottamatta, jota ei huomioitaisi myöskään ehdotetussa eläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa) ja ne toisaalta ehdotetun, eläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevan mallin mukaan voisivat vaikuttaa vähentävästi maksettavan eläkkeen määrään, on perusteltua, että työansioden viimeksi mainittu vaikutus voidaan ottaa huomioon, kun asumistukia myönnettäessä arvioidaan eläkkeestä ja työansioista muodostuvaa tulojen kokonaisuutta. Sääntelyn soveltamiseen liittyisi harkintaa, mikä olisi omiaan lisäämään hallinnollista työtä asumistukien toimeenpanossa. Tällä tavoin olisi kuitenkin mahdollista huomioida eläketulon ja työansioden keskinäinen riippuvuus silloin, kun tässä esityksessä ehdotetusta yhteensovittamisen mallista esimerkiksi johtuisi toistuvia, vähäistä merkittävämpiä vähennyksiä maksettavaan eläkkeeseen. Hallinnollisen työn voidaan arvioida lisääntyvän nimenomaan viimeksi mainituissa tilanteissa. Niiden työkyvyttömyyseläkkeen saajien kohdalla, joiden työansioilla ei olisi vaikutusta eläkkeen maksettavaan määrään tai tämä jäisi vähäiseksi – kuten suurella osalla työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla työskentelevistä todennäköisesti olisi –, hallinnollinen työ asumistukien toimeenpanossa ei käytännössä lisääntyisi. Tulojen huomioiminen asumistuessa olisi nykyiseen tapaan luonteeltaan arviointia. Asumistukia ei pääsääntöisesti oikaistaisi takautuvasti esimerkiksi silloin, kun eläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta myöhemmin annetaan

päätös tai tuloja koskevat tiedot muuten ajan kuluessa tarkentuvat, Yhteensovitukselta annettua päätöstä voitaisiin kuitenkin hyödyntää arvioitaessa tulona huomioon otettavan eläkkeen määrää jatkossa.

Kansaneläkelain mukainen lapsikorotus

Lapsikorotus maksetaan eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa alle 16-vuotiaasta lapsesta, joka elää samassa taloudessa eläkkeensaajan kanssa tai eläkkeensaajan muualla asuvasta lapsesta, jos eläkkeensaaja vastaa lapsen toimeentulosta. Lapsikorotuksen määrä jokaisesta lapsesta on 26,30 euroa kuukaudessa vuonna 2026.

Lapsikorotuksen maksaminen edellyttää, että henkilö saa sellaista eläkettä tai korvausta, joka voi olla lapsikorotuksen myöntämisen perustana. Yhteensovittamisen piirissä olevista eläkkeistä tällaisia ovat kansaneläkelain ja työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke (osatyökyvyttömyyseläke mukaan lukien) sekä työraueläke. Tällä hetkellä lapsikorotusta ei makseta, jos henkilön kaikki siihen oikeuttavat eläkkeet ovat lepäämässä. Esityksen mukaan henkilöllä säilyisi oikeus lapsikorotukseen, vaikka siihen oikeuttavaa eläkettä ei yhteensovituksen vuoksi maksettaisi. Säännös mahdollistaisi lapsikorotuksen maksamisen eläkkeensaajan työskentelyn ajalta, vaikka työansiot jonakin ajankohtana johtaisivat siihen, että eläkettä ei jää maksettavaksi. On arvioitu, että noin 50 etuudensaajaa hyötyisi tästä muutoksesta vuosittain.

Sairauspäiväraha, vanhempainpäiväraha ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain mukainen kuntoutusraha

Uutta yhteensovittamisen mallia koskevat säännökset otettaisiin huomioon sairausvakuutuslain (1224/2004) ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain osatyökyvyttömyyseläkkeen huomioimista koskevissa säännöksissä. Muutoksilla täsmennettäisiin, miten osatyökyvyttömyyseläkkeen mahdollinen yhteensovitus työansioiden kanssa vaikuttaisi säännösten soveltamiseen.

Sairausvakuutuslain 11 luvun 6 §:n mukaan, jos vakuutettu on saanut työeläkelakien mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tarkastelujaksolla ja sen maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, osatyökyvyttömyyseläkettä ei huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa. Säännöstä täsmennettäisiin siten, että osatyökyvyttömyyseläkkeen maksun katsottaisiin jatkuvan myös ajalla, jona sitä ei eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi makseta. Niiden tilanteiden varalta, joissa osatyökyvyttömyyseläke sairausvakuutuslain mukaan vähennetään sairaus- ja vanhempainpäivärahasta ja joissa se Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain mukaan vähennetään kuntoutusrahasta, kyseisten lakien soveltuviin säännöksissä säädettäisiin, että vähennettäväksi tulee se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty eläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta. Eläkkeen myönnetty määrä tarjoaisi selkeän perustan sen vähentämiselle, sillä ehdotettavaan eläkkeen ja työansioiden yhteensovittamiseen kuuluisi, että eläkkeen maksettava määrä voisi kuukausittain vaihdella. Tämä tarkoittaisi samalla, että eläkkeeseen tehdyt vähennykset eivät vaikuttaisi korottavasti päivärahaetuuden määrään.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslain 34 §:ään täsmennettäisiin, että kuntoutusraha määräytyy eläkkeensaajan kuntoutusrahana myös ajalta, jolta kuntoutujalle myönnettyä, eläkkeensaajan kuntoutusrahan myöntämisen perustama olevaa eläkettä ei makseta eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi. Pykälässä täsmennettäisiin lisäksi, että eläkkeensaajan kuntoutusrahan määrää laskettaessa eläke otettaisiin huomioon sen suuruisena kuin se on ennen yhteensovitusta, mikä tässä tilanteessa vaikuttaisi eläkkeensaajan eduksi.

Ansiopäiväraha ja yleistuki

Työttömyysturvalakiin (1290/2002) ja yleistukilakiin (48/2026) tehtäisiin eläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevien uusien säännösten vuoksi eräitä täsmennyksiä.

Työttömyysturvalain mukaan työkyvyttömällä henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Lain työkyvyttömyyttä koskevaa säännöstä täsmennettäisiin siten, että henkilöä, jolle on myönnetty laissa mainittu täyteen työkyvyttömyyteen perustuva eläke, pidettäisiin työkyvyttömänä myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä eläkettä ei työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen taikka takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi makseta.

Osatyökyvyttömyyseläke vähennetään jo tällä hetkellä työttömyysetuudesta. Tältä osin laissa täsmennettäisiin, että osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä vähennetään työttömyysetuudesta ottamatta vähennettävissä määrässä huomioon eläkkeen ja työansioden mahdollista yhteensovitusta. Näin työttömyysetuus ei kompensoisi osatyökyvyttömyyseläkkeeseen työansioden perusteella tehtyä mahdollista vähennystä. Yleistukilakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan viimeksi mainittu työttömyysturvalain säännös soveltuisi myös yleistukeen.

Niiden henkilöiden määrä, jotka saavat osatyökyvyttömyyseläkettä ja samaan aikaan tekevät osa-aikatyötä sekä saavat soviteltua päivärahaa työttömyyden vuoksi, voidaan arvioida melko vähäiseksi. Henkilöitä, jotka vuonna 2025 saivat osatyökyvyttömyyseläkkeen rinnalla peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea, oli 1 131. Heistä soviteltavia työansioita saaneiden osuus oli 162 henkilöä. Työttömyyskassat maksoivat vuonna 2025 samanaikaisesti soviteltua ansiopäivärahaa ja vähennettyä etuutta yhteensä 1 843 henkilölle. Luku sisältää kaikki ansiopäivärahan saajat, joiden työttömyysetuutta on alennettu jonkin sosiaalietuuden perusteella eikä tarkempia erittelyjä ole saatavilla. Joka tapauksessa kyseisten henkilöiden määrän voidaan arvioida olevan melko vähäinen.

4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen

Vaikutukset Kelan etuusmenoihin

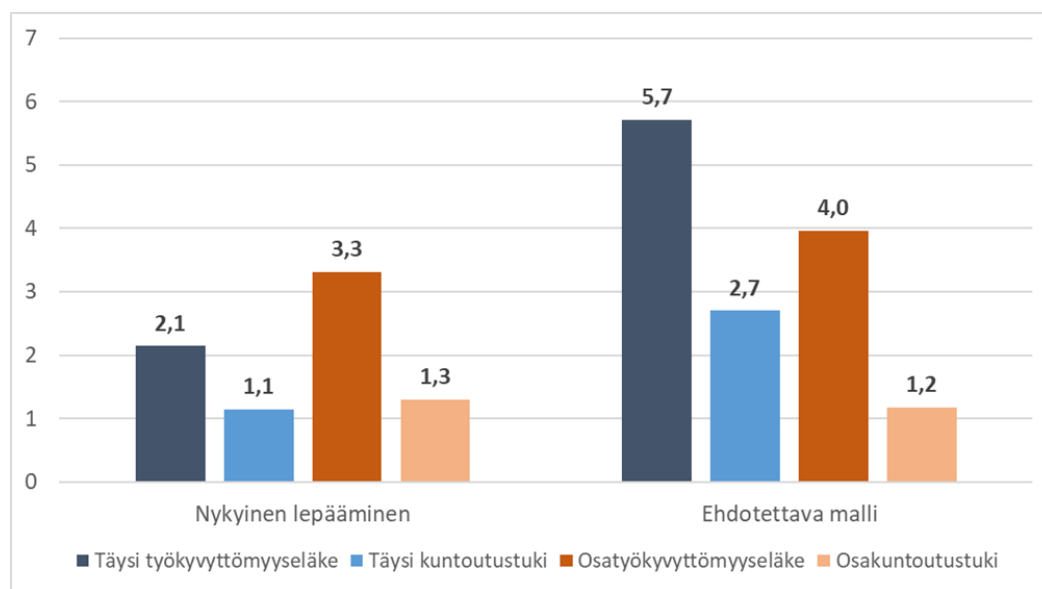
Ehdotettujen muutosten arvioidaan vuodesta 2028 alkaen vähentävän Kelan eläkemenoja vuositasolla noin 1,6 miljoonaa euroa.

Muutosten vaikutus Kelan muiden etuusmenojen määrään arvioidaan vähäiseksi. Lepäämislain aikana eläkkeen lepäämisen ajalta maksetusta ylimmästä vammaistuesta aiheutuvien menojen poistuminen vähentäisi vuositasolla etuusmenoja arviolta 0,17 miljoonaa euroa, samalla kun eläkkeensaajan hoitotuen menojen arvioidaan vuositasolla kasvavan 0,03–0,14 miljoonaa euroa riippuen maksettavien hoitotukien tasosta. Eläkkeensaajan asumistuen menot kasvaisivat noin 0,1 miljoonaa euroa ja lapsikorotuksen menot kasvaisivat vajaan 0,01 miljoonaa euroa vuositasolla.

Vaikutukset työeläkemenoon

Kuviossa 11 näkyvät ehdotettavan mallin staattiset vaikutukset työkyvyttömyyseläkkeiden työeläkemenoon eläkelajin mukaan. Vuonna 2024 täysien työkyvyttömyyseläkkeiden työeläkemenon oli noin 1,6 miljardia euroa ja osatyökyvyttömyyseläkkeiden työeläkemenon oli noin 250 miljoonaa euroa.

Työeläkemenovaikutuksissa otetaan huomioon ehdotetun yhteensovitusmallin kalenterivuosi-kohtaisen jouston ylityksestä aiheutuvat eläkettä vähentävät vaikutukset ja sen eläkemenoa säästävä vaikutus, joka aiheutuisi työansioden perusteella osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muunnettavista täysistä työkyvyttömyyseläkkeistä ja lakkautettavista eläkkeistä.

Kuvio 11. Työeläkemenoa vähentävä vaikutus eläkelajin mukaan (milj.€/vuosi)

Vuoden 2024 aikana lepäämässä olleet eläkkeet vähensivät työeläkemenoa 7,8 miljoonaa euroa vuodessa, josta 3,2 miljoonaa euroa oli täysien työkyvyttömyyseläkkeiden menoa ja 4,6 miljoonaa osatyökyvyttömyyseläkkeiden menoa. Lepäämässä oli siis noin 0,2 prosenttia täysien työkyvyttömyyseläkkeiden työeläkemenosta ja noin 1,9 prosenttia osatyökyvyttömyyseläkkeiden työeläkemenosta.

Ehdotettavassa mallissa eläkemenoa vähentävä vaikutus koostuisi kalenterivuosi-kohtaisen jouston ylityksen aiheuttamista eläkkeiden vähennyksistä, työansioden perusteella osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muunnettavista täysistä työkyvyttömyyseläkkeistä säästyvästä eläkemenosta ja työansioden perusteella lakkautettavista eläkkeistä säästyvästä eläkemenosta. Vaikutus olisi yhteensä 13,6 miljoonaa euroa vuodessa, josta 8,4 miljoonaa euroa kohdistuisi täysiin työkyvyttömyyseläkkeisiin ja 5,2 miljoonaa euroa osatyökyvyttömyyseläkkeisiin. Täysissä työkyvyttömyyseläkkeissä eläkemenoa vähentävä vaikutus olisi noin 0,5 prosenttia työeläkemenosta ja osatyökyvyttömyyseläkkeissä noin 2,1 prosenttia työeläkemenosta.

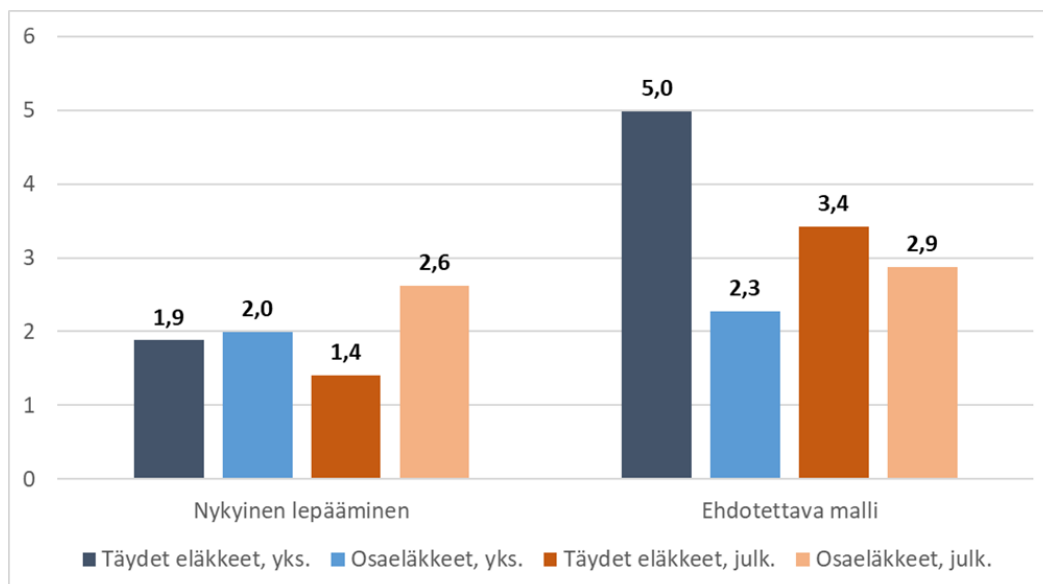
Ehdotettavassa mallissa eläkemenoa vähentävä vaikutus olisi siis summatasolla täysissä työkyvyttömyyseläkkeissä suurempi kuin nykyisten lepäämisten vaikutus. Yksi syy tähän olisi se, että nykyisessä lepäämislaissa myös täysien työkyvyttömyyseläkkeiden osalta työansioden lepäämään jättämisen raja on lyhyillä tarkastelujaksoilla 60 prosenttia vakiintuneesta

keskiansiosta. Ehdotetussa mallissa se olisi 40 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta, mikä johtaisi useammin eläkkeen vähentämiseen.

Osatyökyvyttömyyseläkkeissä ehdotettavan mallin eläkemenoa vähentävä vaikutus olisi summatasolla suunnilleen sama kuin nykyisten lepäämisten vaikutus. Ehdotettavan mallin eläkemenovaikutus kuitenkin muodostuisi eri tavalla. Se kohdistuisi useampaan osatyökyvyttömyyseläkkeen saajaan kuin eläkkeen lepäämään jääminen, mutta vaikutus vähennyksen kohtaavaa henkilöä kohti olisi pienempi kuin lepäämään jäämisen vaikutus niillä henkilöillä, joilla eläke jää nykymallissa lepäämään.

Ehdotetun mallin työeläkemenovaikutuksista 2,2 miljoonaa euroa vuodessa aiheutuisi työansioden perusteella lakkautetuista eläkkeistä säästyvästä eläkemenosta ja 1,8 miljoonaa euroa vuodessa aiheutuisi osatyökyvyttömyyseläkkeiksi muuttuvista täysistä työkyvyttömyyseläkkeistä säästyvästä eläkemenosta. Loput 9,6 miljoonaa euroa vuodessa aiheutuisi siitä, että kalenterivuosiokohtaisen jouston ylittävät työansiot vähennettäisiin maksettavasta eläkkeestä.

Kuviossa 12 esitetään ehdotettavan mallin vaikutukset työkyvyttömyyseläkkeiden työeläkemenoon sektorin ja eläkkeen tyypin mukaan. Vuoden 2024 työkyvyttömyyseläkkeiden työeläkemenosta yksityisen sektorin eläkemenoa oli noin 72 prosenttia täysien työkyvyttömyyseläkkeiden menosta ja noin 53 prosenttia osatyökyvyttömyyseläkkeiden menosta. Vuoden 2024 aikana lepäämässä olleet yksityisen sektorin työeläkkeet vähensivät eläkemenoa noin 3,9 miljoonaa euroa ja lepäämässä olleet julkisen sektorin työeläkkeet vähensivät eläkemenoa noin 4,0 miljoonaa euroa. Ehdotettavan mallin eläkemenoa vähentävä vaikutus olisi noin 7,3 miljoonaa euroa vuodessa yksityisen sektorin eläkkeissä ja noin 6,3 miljoonaa euroa vuodessa julkisen sektorin eläkkeissä.

Kuvio 12. Työeläkemenoa vähentävä vaikutus sektorin ja eläkkeen tyypin mukaan (milj.€/vuosi)

Vaikutukset työllisyyteen

Osatyökyvyttömyyseläkettä saaneista noin 80 prosenttia ja täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneista noin 10 prosenttia oli töissä vuoden 2024 lopussa. Näin ollen todennäköistä on, että työllisyyden muutokset tapahtuvat osatyökyvyttömyyseläkkeen saajissa. Valtiovarainministeriö on arvioinut esityksen työllisyysvaikutuksia siten kuin tässä jaksossa kerrotaan. Arviossa on hyödynnetty sekä suomalaisiin aineistoihin perustuvaa kuvailevaa tilastotarkastelua että kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen perustuvaa arviota. Valtiovarainministeriön arvion sisältävä muistio on tallennettu valtioneuvoston Hankeikkunaan hankkeen asiakirjoihin (hanketunnus STM066:00/2025).

Työllisyysvaikutuksia voi syntyä työkyvyttömyyseläkkeen saajien työnteon muutoksista sekä siirtymistä työkyvyttömyyseläkkeelle ja sieltä pois. Ansaintasäännöt vaikuttavat työnteon kannustimiin etenkin ansaintarajan läheisyydessä. Ansaintasäännöt vaikuttavat myös työkyvyttömyyseläkkeen houkuttelevuuteen. Tällä voi joissain tapauksissa olla vaikutusta siihen, kuinka moni hakee ja saa työkyvyttömyyseläkettä sekä siihen, kuinka moni työkyvyttömyyseläkettä saava hakeutuu etuudelta pois, jos työkyky palautuu.

Ehdotettavan mallin arvioidaan lisäävän osatyökyvyttömyyseläkkeen saajien työntekoa noin 300–1000 henkilötyövuodella. Vaikutus syntyisi siitä, että jo työssä olevat henkilöt lisääisivät työntekoaan. Todennäköisintä olisi, että vaikutus olisi lähellä vaihteluvälin alarajaa. Arviointiin liittyy kuitenkin erilaisia oletuksia ja siten huomattavaa epävarmuutta. Tähän tulokseen on päädytty soveltaen kahta eri lähestymistapaa, joista kerrotaan tarkemmin alempana. Eri arviointitavat viittaavat suunnilleen samansuuruiseen vaikutukseen.

Ehdotettavan mallin ei arvioida merkittävästi lisäävän osatyökyvyttömyyseläkkeelle hakeutumista tai vähentävän sieltä poistumista. Tätä kautta mahdollisesti syntyvän negatiivisen työllisyysvaikutuksen arvioidaan siten jäävän todennäköisesti vähäiseksi. Aiempi tutkimus viittaa siihen, että ansaintarajoilla tai näitä vastaavilla taloudellisilla kannustimilla ei olisi merkittäviä vaikutuksia työkyvyttömyyseläkesiirtymiin.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavilla työllisyysvaikutusten arvioidaan jäävän vähäisiksi.

Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajat

Ehdotettu malli mahdollistaisi vuosittain enintään 70 prosentin työansiot suhteessa vakiintuneeseen ansiotasoon ilman vaikutusta maksettavaan eläkkeeseen. Ehdotetun mallin kannustin olla ylittämättä tosiasiallista eli efektiivistä ansaintarajaa, joka muodostuisi suojaosasta ja joustosta, ei olisi yhtä vahva kuin nykytilassa, koska jouston ylittävät työansiot vähentäisivät maksettavan eläkkeen määrää enintään ylityskuukauden eläkkeen verran. Lisäksi ainoastaan jouston ylittävä osuus vähentäisi maksettavaa eläkettä. Nykyisin kannustin olla ylittämättä ansaintarajaa on vahva eläkkeen jäädessä kokonaan lepäämään. Ehdotetun mallin vaikutuksia osatyökyvyttömyyseläkkeen saajien työntekoon on arvioitu hyödyntämällä yhtäältä suomalaisiin aineistoihin perustuvia, kuvailevia tilastotarkasteluja sekä toisaalta kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta.

Suomalaisen aineiston perusteella on ensinnäkin pyritty arvioimaan myönteisen osatyökyvyttömyyseläkepäätöksen saaneiden ansaintakykyä käyttämällä vertailukohtana hylätyn osatyökyvyttömyyseläkepäätöksen saaneiden henkilöiden toteutuneita ansioita. Tilastotarkasteluun perustuen hylätyn osatyökyvyttömyyseläkepäätöksen saaneiden työansiot

eläkepäätöksen jälkeen olivat keskimäärin noin 70 prosenttia suhteessa vakiintuneeseen ansiotasoon. Hylätyn päätöksen saaneiden työansiot työkyvyttömyyseläkepäätöksen jälkeen voidaan tulkita yläraja-arviona työkyvyttömyyseläkkeen saajien työansioista tilanteessa, jossa he eivät saa etuutta. Ehdotetussa mallissa osatyökyvyttömyyseläkkeen saaja voisi ansaita keskimäärin 70 prosenttia suhteessa vakiintuneeseen ansiotasoon, kun huomioitaisiin jouston käyttö. Olettaen, että hylätyn osatyökyvyttömyyseläkepäätöksen saaneet ovat jossain määrin terveempiä ja työkykyisempiä kuin myönteisen päätöksen saaneet, voidaan arvioida, että joustomallissa ansaintasäännöt eivät olisi keskimäärin työnteon rajoitteena vaan työntekoa rajoittaisi ensisijaisesti jäljellä oleva työkyky. Laskelma on edellyttänyt useiden oletusten tekemistä, ja on herkkä muun muassa oletuksille eroista myönteisen ja hylätyn työkyvyttömyyseläkepäätöksen saaneiden välillä. Laskelmassa on pyritty ottamaan huomioon se, että henkilön taloudellinen kannustin työskennellä etuudella on pienempi kuin ilman etuutta.

Toisessa lähestymistavassa arvioinnissa sovelletaan Unkarista saatuja tutkimustuloksia vuodelta 2024 ansaintarajan laskun vaikutuksista lievemmistä työkykyrajoitteista kärsivillä henkilöillä. Tutkimuksissa havaittiin, että työssä olevien ansiot olivat alemman ansaintarajan aikana etuudelle siirtyneillä keskimäärin 16 prosenttia alhaisemmat. Jos joustomalli tulkitaan yksinkertaistaen efektiivisen ansaintarajan nousuna, voidaan tältä pohjalta karkeasti haarukoida joustomallin työllisyysvaikutuksia.

Nykyisin suojaosa on 60 prosenttia vakiintuneesta ansiotasosta. On tulkinnanvaraista, miten suureksi efektiivinen ansaintarajan katsotaan nousevan. Tulkinnallisuutta aiheuttaa se, miten efektiivinen ansaintaraja nykyisin ymmärretään. Jos lähdetään siitä, että nykyinen ansaintaraja on 60 prosenttia vakiintuneesta ansiotasosta, ehdotettava malli voitaisiin tulkita efektiivisen ansaintarajan noin 17 prosentin nousuna. Tämä kuitenkin yliarvioisi efektiivisen ansaintarajan nousua. Se kuvaisi mallin mahdollistamaa maksimaalista ansioiden nousua tilanteessa, jossa henkilön ansiot olisivat varsin tasaisesti jakautuneet kalenterikuukausille. Toisaalta efektiivisen ansaintarajan voitaisiin ajatella nykytilassa olevan suurempi kuin 60 prosenttia, sillä satunnaiset ansaintarajan ylitykset ovat nykytilassa mahdollisia. Nykytilassa lepäämään jättämisessä on edellytetty ansaintarajan kolmen kuukauden yhdenjaksoista ylitystä. Jos tällä perusteella ajatellaan, että nykytilassa on mahdollista ansaita kahtena kuukautena lähes vapaasti ilman vaikutusta eläke-etuuteen, tämä viittaisi efektiivisen ansaintarajan 5 prosentin nousuun. Koska efektiivisen ansaintarajan muutoksen suuruuteen liittyy epävarmuutta, valtiovarainministeriö on arvioinut vaikutuksia efektiivisen ansaintarajan sekä noin 17 että 5 prosentin nousulla.

Ehdotettava malli voisi vaikuttaa työllisyyteen myös osatyökyvyttömyyseläkesiirtymien kautta. Mallin mahdollistama korkeampi ansiotaso voisi kannustaa aiempaa työkykyisempiä henkilöitä hakeutumaan osatyökyvyttömyyseläkkeelle. Olettaen, että ihmiset todennäköisesti tekisivät osatyökyvyttömyyseläkkeellä vähemmän töitä kuin ilman etuutta, tällä olisi negatiivinen työllisyysvaikutus. Tutkimukset eivät kuitenkaan viittaa siihen, että ansaintarajoilla tai näitä vastaavilla taloudellisilla kannustimilla olisi merkittäviä vaikutuksia työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisiin tai sieltä poistumisiin. Ehdotettavan mallin ei siten arvioida merkittävästi lisäävän osatyökyvyttömyyseläkkeelle hakeutumista tai vähentävän sieltä poistumista. Tätä kautta mahdollisesti syntyvä negatiivinen työllisyysvaikutus jäisi siten todennäköisesti vähäiseksi.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajat

Ehdotetun mallin vaikutukset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajiin arvioidaan kaikkiaan vähäisiksi. Mallin arvioidaan lisäävän täyttä työkyvyttömyyseläkettä saajien työntekoa enintään noin 100 henkilötyövuodella.

Vain kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkettä saavilla työllisyysvaikutuksia ei arvioida juurikaan olevan, koska työnteko on ryhmässä lähtökohtaisesti niin vähäistä. Henkilöillä, jotka siirtyivät vuonna 2019 työkyvyttömyyseläkkeelle eivätkä saaneet samalla työeläkettä, työtulot olivat käytännössä olemattomat. Ottaen huomioon, että työnteko usein painottuu eläkkeen alkuvaiheeseen, ei merkittäviä työansioita voida olettaa olevan myöhemminkään.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä työeläkejärjestelmästä saavilla työnteko on hieman yleisempää, mutta silti harvinaista. Työansiot jäävät pääosalla työskentelevistä alle 40 prosentin ansaintarajan. Jonkin verran työskennellään juuri 40 prosentin ansaintarajan alapuolella, mikä viittaa siihen, että osalla nykyinen ansaintaraja voi rajoittaa työntekoa.

Nykyisin täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä voi työskennellä jopa 60 prosenttisesti ilman, että sillä on vaikutusta työeläkkeen suuruuteen, jos työnteko on kestoaltaan alle vuoden. Ehdotettavassa mallissa täyttä työkyvyttömyyseläkettä työeläkkeenä saavan henkilön työansiot voisivat, efektiivinen ansaintarajan huomioiden, olla vuositasolla enintään 47 prosenttia vakiintuneesta ansiotasosta ilman vaikutusta työeläkkeeseen. Joissain tapauksissa nykytila mahdollistaa siis täyttä työkyvyttömyyseläkettä työeläkkeenä saaville laajemman työnteon kuin ehdotettava malli mahdollistaisi. Näin ollen ehdotettava malli voisi vähentää joidenkin nykytilassa paljon töitä tekevien ansioita. Tällaisia henkilöitä on kuitenkin vähän, joten vaikutus jäisi tältä osin todennäköisesti vähäiseksi.

Kansaneläkkeen mukainen ansaintaraja voi nykyisin olla työeläkkeen ansaintarajaa alhaisempi, millä on vaikutusta henkilöihin, jotka saavat eläkettä sekä kansaneläkejärjestelmästä että työeläkejärjestelmästä. Näin olisi myös jatkossa. Molemmista järjestelmistä eläkettä saavalla kansaneläkkeen ansaintaraja voi siten olla työeläkkeen ansaintarajan sijaan sitova ja ohjata työntekopäätöksiä. Henkilöillä, joiden vakiintunut ansiotaso on matala, työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeen ansaintaraja puolestaan muodostuu takuueläkkeen täyden määrän mukaan eikä suhteessa vakiintuneeseen ansiotasoon. Edellä mainittujen henkilöiden kohdalla ehdotettava malli voisi siihen kuuluvan jouston vuoksi lisätä ansaintamahdollisuuksia.

Työllisyyden arvioitujen muutosten vaikutus julkiseen talouteen

Ehdotettavassa mallissa julkiselle taloudelle syntyisi hyötyjä tulojen kasvusta ja tästä syntyneestä marginaaliverosta ja kulutuksesta. Laskelmassa on huomioitu tuloverot 40 prosenttia marginaaliveroasteella, välilliset verot 27 prosenttia implisiittisellä kulutuksen veroasteella ja yhteisöverojen kertymä 9 prosentin osuudella. Työllisyyden kautta syntyvä julkisen talouden vaikutus olisi 9–29 miljoonaa euroa julkista taloutta vahvistava. Vaihteluvälin ylärajaa voidaan pitää optimistisena, joten vaikutus olisi todennäköisesti lähempänä vaihteluvälin alarajaa. Vaikutus syntyisi osatyökyvyttömyyseläkeläisten lisääntyneen työnteon kautta. Koska työllisyysvaikutukset täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavien osalta arvioidaan vähäisiksi, jää tältä osin myös työllisyyden kautta syntyvä julkisen talouden vaikutus vähäiseksi.

Yllä kuvattujen työeläkemenovaiikutusten, Kelan etuusmenovaiikutusten ja työllisyyden muutosten kautta syntyvien julkisen talouden vaikutusten lisäksi ehdotuksella olisi myös staattisia vaikutuksia verotuloihin. Eläkemenovaiikutuksen kautta ehdotus vähentäisi verotuloja staattisesti arvioituna noin 4 miljoonalla eurolla.

4.2.2 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Esityksen luvussa ”Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys” arvioidaan esityksen perustuslainmukaisuutta. Esityksen perustuslainmukaisuuden arviointia koskevat kysymykset nousevat erityisesti siitä, että esityksessä ehdotetut sääntelyratkaisut – etenkin yhteensovituksen perusteella laskettavan eläkkeen vähentämisen ja päätösten antamisen osalta – ovat uudenlaisia.

Muutosten käytännön vaikutus perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen liittyy ennen muuta siihen, että ehdotettavat täsmälliset säännökset yhteensovittamisesta ja sen toimeenpanosta edellyttävät työansioita koskevalta valvonta- ja soveltamiskäytännöltä jatkossa yhdenmukaisuutta. Tämä lisäisi eläkkeensaajien keskinäistä yhdenvertaisuutta. Toistaiseksi työeläkelaitokset ovat valvoneet eläkkeensaajien työansioita pääasiassa vuositasolla, ja ne ovat voineet käyttää harkintaa eläkkeen lepäämään jättämisessä ja takaisinperinnässä. Kela taas on valvonut työansioita kuukausittain ja jättänyt eläkkeen lepäämään sen edellytysten täytyttyä, jolloin liikamaksu on pääsääntöisesti peritty takaisin. Se epäkohta poistuisi, että työeläkkeen saaja voi nykyisin olla epäedullisemmassa asemassa ilmoittaessaan työeläkelaitokselle etukäteen ansaintarajan ylittymisestä kuin jos hän ilmoitusta tekemättä jättäytyy jälkikäteen vuosivalvonnan varaan.

Eläkkeensaaja saisi valituskelpoisen päätöksen eläkkeen ja työansioiden yhteensovittamisesta, jos työansiot olisivat ratkaistavana aikana johtaneet eläkkeen vähentämiseen. Päätös annettaisiin pääsääntöisesti kerran vuodessa. Eläkkeensaaja voisi siten nykyiseen tapaan hakea muutosta yhteensovittamiseen silloin, kun se on vaikuttanut eläkkeen maksamiseen. Tällä hetkellä näin on, kun eläke jää lepäämään ja siitä annetaan päätös. Se, että päätös yleensä annettaisiin vain kerran vuodessa, perustuisi käytännön näkökohtiin: yhteensovittaminen olisi luonteeltaan lähtökohtaisesti jatkuvaa ja käytännössä se tehtäisiin automaattisesti, jolloin erillisen päätöksen antaminen joka kuukaudelta olisi hallinnollisesti tarpeettoman raskas menettely. Muutoksenhaun keskittämisen voidaan arvioida olevan myös eläkkeensaajan kannalta käytännöllinen ja toimiva ratkaisu. Muutoksenhaun tosiasiallista merkitystä eläkkeensaajan kannalta olisi käytännössä omiaan vähentämään se, että yhteensovittamista koskevat ratkaisut perustuisivat täsmällisiin lain säännöksiin ja pääsääntöisesti tulorekisterin tietoihin.

Yhteensovittaminen ei koskisi kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, joka myös tällä hetkellä on eläkkeen lepäämistä koskevan sääntelyn ulkopuolella. Muutoin on pidettävä yhdenvertaisuuden näkökulmasta perusteltuna, että työansioiden vaikutus työkyvyttömyyden perusteella myönnettyyn eläkkeeseen sekä työkyvyttömyyseläkeoikeuteen määräytyy kaikkien henkilöiden kohdalla samalla tavalla, kuten myös tällä hetkellä. Sääntelyn eriyttämistä esimerkiksi eri sairaus- tai vammaryhmien osalta ei voitaisikaan pitää yhdenvertaisuuden näkökulmasta perusteltuna ratkaisuna.

4.2.3 Vaikutukset vammaisiin henkilöihin

Ehdotetussa mallissa työansiot vaikuttaisivat henkilön eläkkeen määrään, kun ne ylittäisivät säädetyin tason. Säädetyin edellytyksin ne vaikuttaisivat myös eläkeoikeuteen. Yhteensovittavaa eläkettä saavat henkilöt voisivat työntekoa koskevissa ratkaisuisaan joutua punnitsemaan myös näitä vaikutuksia. Ehdotettujen säännösten vaikutus esimerkiksi henkilön työllistymisen tai uralla etenemisen edellytyksiin olisi kuitenkin välillinen. Ehdotetuissa säännöksissä määriteltäisiin täsmällisesti, mitkä työansiot huomioidaan ja milloin työansiot johtavat eläkkeen vähentämiseen tai eläkeoikeuden muutokseen. Eläkkeensaaja voisi näin ollen etukäteen selvittää työansioiden vaikutuksen eläkkeeseensä ja ottaa nämä vaikutukset huomioon.

Kuten edellä on todettu, yhteensovitus ei koskisi kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla pysyvästi sokealle, liikuntakyvyttömälle tai toisen avun varassa olevalle henkilölle myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, johon ei sovelleta myöskään lepäämislakia. Muutokset eivät näin ollen vaikuttaisi tällä erityisperusteella työkyvyttömyyseläkettä saaviin vammaisiin henkilöihin.

Henkilön vamma voi rajoittaa hänen mahdollisuuksiaan kartuttaa työeläkettä. Voidaan arvioida, että etenkin syntymästään saakka vammaiset ja nuorena vammautuneet henkilöt keskimääräistä useammin saavat Kelan maksamaa työkyvyttömyyseläkettä tai takuueläkettä. Eläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa noudatettaisiin tällöin kansaneläkelakia ja takuueläkkeestä annettua lakia. Kelan eläkkeissä suojaosa vastaisi aina täysimääräisen takuueläkkeen määrää. Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa voisi olla tätä suurempi henkilön aiempien työansioden perusteella. Oikeus täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyyn eläkkeeseen tarkistettaisiin, jos suojaosan ylitykset jatkuvat yhtäjaksoisesti 12 kuukauden ajan. Työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke muutettaisiin tällöin osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen osalta tätä mahdollisuutta ei olisi, koska kansaneläkejärjestelmään ei kuulu osatyökyvyttömyyseläkettä, vaan Kelan maksama työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin suojaosan ylityttyä yhtäjaksoisesti 12 kuukauden ajan.

Se, millaisia rajoituksia henkilön työskentelyyn liittyy ja miten näihin rajoituksiin voidaan pyrkiä vaikuttamaan, voi riippua henkilön vammasta. Esimerkiksi kehitysvammaisen henkilön työssä selviytyminen voi olla sidoksissa siihen, että hän on tietyissä työpaikassa oppinut tietyn työtehtävän. Työnkuva ja työssä tarvittava tuki on myös voitu räätälöidä juuri kyseiselle henkilölle. Esimerkiksi kuulovammaisen henkilön kohdalla taas työympäristön akustiikka, kommunikaatiokäytännöt ja mahdolliset tukijärjestelyt (esimerkiksi tulkkauspalvelujen tai apuvälineiden saatavuus) voivat olla työstä selviytymisen kannalta ratkaisevassa asemassa. Tällaiset seikat voivat vaikeuttaa toiseen työpaikkaan tai työtehtävään siirtymistä. Vammaisen henkilö joutuisi työskentelyään suunnitellensa huomioimaan myös tällaiset näkökohdat. Tilanteissa, joissa vammaisen henkilö tarvitsee erityistä tukea työskentelynsä järjestämisessä – esimerkiksi kehitysvamman vuoksi –, muiden apu ja tuki olisi todennäköisesti tarpeen myös tällaisten seikkojen huomioimiseksi.

Ehdotetussa mallissa suojaosan peräkkäiset ylitykset voisivat jatkua pidempään kuin minkä lepäämislaki tällä hetkellä sallii ilman eläkkeen maksamiseen kohdistuvia seurauksia. Vaikka jousto olisi käytetty, eläkkeestä vähennettäisiin vain suojaosan ylityksen osuus. Näiden piirteiden vuoksi ehdotettu malli parantaisi vammaisen henkilön mahdollisuuksia etsiä työkykynsä kannalta sopivaa työtä erilaisia töitä kokeilemalla. Tämän voidaan arvioida hyödyttävän esimerkiksi vammaisia nuoria heidän siirtyessään työelämään. Ehdotettu malli ei kuitenkaan mahdollistaisi sitä, että suojaosat pidempiaikaisessa työskentelyssä yhtäjaksoisesti ylittyisivät pidempään kuin mallin mukaan on mahdollista ilman vaikutusta eläkeoikeuteen. Kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavat voisivat aiempaa nopeammin menettää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen. Täysi työkyvyttömyyseläke lakkaisi suojaosan ylitysten jatkuttua yhtäjaksoisesti 12 kuukauden ajan, kun taas eläkkeen lepääminen on ollut mahdollista enintään 24 kuukauden ajan.

Esityksessä on edellä tuotu esiin perusteet sille, että työkyvyttömyyseläkkeellä työskentelyä ei enää jatkossa tuettaisi maksamalla työskentelyn ajalta ylintä vammaistukea, kuten lepäämislain mukaan on tehty. Työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla työskentelevän henkilön oikeus vammaisetuuteen määräytyisi jatkossa samoin perustein kuin muilla vammaisetuuksien saajilla. Vammaisetuuden maksaminen perustuisi näin ollen jatkossa työkyvyttömyyseläkkeen saajan yksilöllisiin olosuhteisiin eikä siihen enää liittyisi henkilön työskentelyyn perustuvaa

kannustinta. Esimerkiksi oikeus eläkettä saavan hoitotukeen ratkaistaisiin vammaisetuslain mukaisesti henkilön avun, ohjauksen ja valvonnan tarpeen perusteella.

Esityksen perustuslainmukaisuutta koskevassa jaksossa kerrotaan suosituksista, joita YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta valvova komitea on esittänyt Suomelle koskien vammaisten henkilöiden työllistymistä ja asemaa työelämässä. Ehdotettuun malliin kuuluva joustavuus ja ennakoitavuus olisivat omiaan tukemaan työkyvyttömyyseläkettä saavan vammaisen henkilön työskentelyn edellytyksiä. Muutoin valvontakomitean esiin nostamiin, vammaisten henkilöiden työelämäosallisuutta heikentäviin olosuhteisiin – esimerkiksi ennakkoluuloihin tai puutteisiin riittävän tuen ja kohtuullisten mukautusten saamisessa – on kuitenkin pyrittävä vaikuttamaan esityksen ulkopuolelle jäävin keinoin.

4.2.4 Sukupuolivaikutukset

Mallin staattisten vaikutusten perusteella, joita alla kuvataan vuoden 2024 tietojen perusteella, mallin vaikutukset kohdistuisivat miehiin ja naisiin melko samalla tavoin. Mallin sukupuolivaikutukset voidaan näin ollen arvioida vähäisiksi.

Työeläkkeet

Jos ehdotettu malli olisi vuonna 2024 ollut voimassa ja henkilöillä olisi ollut ne työansiot kuin heillä tuolloin todellisuudessa oli, miesten ja naisten välille ei syntyisi merkittävää eroa, kun tarkasteltaisiin euromääräistä vaikutusta keskieläkkeeseen (ks. edellä kuvio 6). Koska arvio näin ollen on staattinen, siitä ei tule esiin mahdollisten käyttäytymismuutosten vaikutus. Miesten keskieläke työkyvyttömyyseläkkeissä on suurempi kuin naisten keskieläke. Miesten keskieläke täysissä työkyvyttömyyseläkkeissä vähenisi keskimäärin 8 eurolla kuukaudessa ja naisten 10 eurolla kuukaudessa. Kun verrattaisiin vaikutusta nykytilaan, jossa otettaisiin huomioon lepäämässä olleet eläkkeet, miesten eläke vähenisi keskimäärin 5 eurolla ja naisten 6 eurolla kuukaudessa. Osatyökyvyttömyyseläkkeissä miesten keskieläke vähenisi keskimäärin 18 eurolla kuukaudessa ja naisten 21 eurolla kuukaudessa. Kun verrattaisiin vaikutusta nykytilaan, miesten osatyökyvyttömyyseläke vähenisi keskimäärin 4 eurolla ja naisten 1 eurolla kuukaudessa.

Kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeet ja työkyvyttömälle myönnetyt takuueläkkeet

Kun ehdotettujen uusien säännöksiin vaikutusta tarkasteltaisiin vuoden 2024 tiedoin samoin kuin yllä työeläkkeiden osalta, muutosten vaikutus kansaneläkkeenä maksettuihin työkyvyttömyyseläkkeisiin ja työkyvyttömälle myönnettyihin takuueläkkeisiin kohdistuisi melko tasaisesti miesten ja naisten eläkemenoon. Vuositasolla 1,65 miljoonan euron eläkemenojen vähentymisestä miesten osuus olisi ollut 0,87 miljoonaa euroa ja naisten osuus 0,78 miljoonaa euroa. Ehdotettujen säännösten soveltaminen olisi vaikuttanut useammin naisiin kuin miehiin. Vähennys olisi koskenut 1 295 naista ja 892 miestä. Vähentämisen jälkeen eläke olisi ollut naisilla keskimäärin 438,97 euroa kuukaudessa ja miehillä 534,74 euroa kuukaudessa niinä kuukausina, joina eläkettä olisi vähennetty. Niiltä jaksoilta, joina eläke on nykyisten säännösten mukaan tosiasiaassa ollut vuonna 2024 lepäämässä, eläkettä olisi maksettu naisille keskimäärin 383,90 euroa kuukaudessa ja miehille 442,30 euroa kuukaudessa.

Kansaneläke olisi ollut naisilla keskimäärin 399,78 euroa kuukaudessa ja miehillä 508,82 euroa kuukaudessa niinä kuukausina, joina eläkettä olisi vähennetty. Takuueläke olisi vähennyskuukausina vastaavasti ollut naisilla keskimäärin 194,85 euroa kuukaudessa ja miehillä 172,52 euroa kuukaudessa. Kansaneläkettä olisi maksettu naisille niiltä jaksoilta, joina

eläke on nyt tosiasiaassa ollut lepäämässä, keskimäärin 337,67 euroa kuukaudessa ja miehille 388,24 euroa kuukaudessa. Takuueläkettä olisi maksettu naisille niiltä jaksoilta, joina eläke on ollut lepäämässä keskimäärin 246,30 euroa kuukaudessa ja miehille 244,90 euroa kuukaudessa.

4.2.5 Vaikutukset sääntelyn toimeenpanijoihin

4.2.5.1 Järjestelmämuutokset

Joustomallin toimeenpano aiheuttaa muutoksia työeläkealan yhteisiin ja työeläkelaitosten omiin tietojärjestelmiin. Tietojärjestelmiin rakennetaan toiminnallisuudet, joilla kuukausittain toistuvassa prosessissa tunnistetaan työansioita saaneet työkyvyttömyyseläkkeen saajat ja lasketaan työansioiden vaikutus eläkkeen maksettavaan määrään. Jokainen työeläkelaitos toimeenpanee joustomallin mukaista laskentaa itsenäisesti ja maksaa eläkkeen laskentatuloksen mukaisena. Kuukausittaisen toimeenpanon lisäksi tietojärjestelmiin rakennetaan toiminnallisuudet, joiden avulla käsitellään mallin mukaiset korjaukset: tunnistetaan työansioiden ja eläkkeiden määrien takautuvat muutokset, lasketaan vähennykset uudelleen muuttuneiden tietojen pohjalta ja käsitellään korjauksista seuraavat eläkkeen liikamaksut ja lisämaksut. Näiden lisäksi tuotettaneen laskurit, joiden avulla eläkkeensaaja pystyy arvioimaan työansioiden vaikutuksen eläkkeensä määrään.

Arekin suuruusluokka-arvio työeläkealan yhteisten järjestelmien kustannuksista on noin 1,2 miljoonaa euroa. Työeläkelaitokset arvioivat keväällä 2025, että joustomallin rakennuskustannukset eläkelaitosten omiin järjestelmiin ovat yhteensä noin 2,2 miljoonaa euroa. Mallin yksityiskohdat ovat tämän arvion jälkeen muuttuneet ja tarkentuneet, joten luku on suuntaa antava. Todellinen luku voi olla suurempi. Työeläkelaitosten omien järjestelmien ylläpitokustannuksia ei arvioitu, koska arvioita tehtäessä tietojärjestelmäratkaisuja koskevat suunnitelmat olivat alustavia.

Kustannusarvio Kelan järjestelmämuutoksille on noin 233 600 euroa. Joustomalliin siirtyminen vaatii käsittelyjärjestelmiin tehtäviä muutoksia, koska joustomallissa kuukausittaiset ratkaisut on tarkoitus tehdä automaattisesti. Tässä arvioissa ei ole otettu huomioon tukijärjestelmiin eikä muiden etuuksien järjestelmiin tarvittavia järjestelmämuutoksia.

4.2.5.2 Muut vaikutukset toimeenpanoon

Ehdotetut muutokset aiheuttavat ennen lain voimaantuloa lainsäädännön toimeenpanijoille uusien käsittelyprosessien suunnittelutyötä, ohjeiden ja uusien päätöstekstien laatimista sekä henkilöstön kouluttamista.

Työeläkelaitosten ja Kelan tulee tiedottaa asiakkaita lainmuutoksesta. Asiakkaiden tiedottaminen muutoksesta ja sen vaikutuksista riittävästi ja riittävän aikaisin ennen mallin voimaantuloa on erityisen tärkeää, koska kyseessä on täysin uusi malli eläkkeen ja työansioiden yhteensovittamiseen. Laissa säädettäisiin, että asiakkaalla olisi oikeus saada kuukausittain tieto yhteensovituksen perusteista. Asiakkaita tulisi myös muuten informoida ja neuvoa malliin ja sen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Kelan arvion mukaan muutos vähentäisi nykyisin ratkaisutyössä tehtävää työtä, koska eläkkeen ja työansioiden kuukausittain tehtävä yhteensovitus perustuisi selkeisiin automatisoitaviin sääntöihin, eikä tapauskohtaista lepäämisharkintaa enää tehtäisi.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Hallitusohjelman kirjausten mukaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista kehitetään

- ottamalla käyttöön julkisen talouden kannalta kustannustehokas lineaarimalli, joka tukee palkan ja eläkkeen yhteensovittamista, niin että työnteko kannattaa aina sekä
- mahdollistamalla joustava paluu työkyvyttömyyseläkkeeltä työelämään vakinaistamalla työkyvyttömyyseläkkeen lepäämissäännös.

Ennen tässä esityksessä ehdotettavan mallin valmistelua selvitettiin lepäämistä koskevan sääntelyn vakinaistamista sekä toisaalta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista lineaarisella mallilla, jotka hallitusohjelmassa mainitaan keinoina kehittää työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista. Lisäksi arvioitiin, olisiko näille malleille ominaisia piirteitä mahdollista sovittaa osaksi yhtä ja samaa mallia. Näistä malleista ei syntynyt yhteistä näkemystä keskeisten työmarkkinajärjestöjen kesken eikä niiden valmistelua jatkettu.

Virkamiesvalmistelussa on päädytty esittämään esityksen jaksossa “Keskeiset ehdotukset” kuvattua mallia, jonka on tarkoitus toteuttaa hallitusohjelman tavoitteet työansioden ja eläkkeen kannustavasta yhteensovittamisesta sekä joustavan työhön paluun mahdollistamisesta. Alla esitellään arvioidut vaihtoehtoiset mallit pääpiirteissään.

Eläkkeen lepäämiseen perustuvan mallin vakinaistaminen

Selvitetyssä lepäämismallissa eläkkeen voisi jättää lepäämään eläkkeensaajan omasta ilmoituksesta 1–24 kuukaudeksi. Eläkkeen ollessa lepäämässä eläkkeensaajan työskentelyyn ei sovellettaisi ansaintarajoja. Eläkeoikeus säilyisi eläkkeen lepäämisen ajan ja eläke palautettaisiin maksuun, kun työansiot jälleen laskisivat alle ansaintarajan. Erotuksena nykyiseen määräaikaiseen lepäämislakiin eläkkeen voisi jättää lepäämään yksittäiseltä kalenterikuukaudelta kolmen peräkkäisen kalenterikuukauden sijasta. Näin ollen lyhin eläkkeen lepäämisaika olisi yksi kalenterikuukausi. Jos eläkkeen lepääminen jatkuisi yhtäjaksoisesti yli kaksi vuotta, eläkeoikeus päättyisi kuten nykyisinkin määräaikaisen lepäämislain mukaan.

Ansiovalvonnassa ansaintaraja olisi työeläkejärjestelmän täydessä ja osatyökyvyttömyyseläkkeessä 60 prosenttia eläkkeensaajan vakiintuneesta keskiansiosta ja vähintään täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Kansaneläkkeessä ja työkyvyttömälle myönnettyssä takuueläkkeessä ansaintaraja olisi sama kuin nykyisin eli täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Ansaintarajan ylittymistä tarkasteltaisiin kuukausittain eli saman kuukauden eläkkeeseen vaikuttaisivat saman kuukauden työansiot. Arvioidussa mallissa kalenterikuukausikohtaisen ansaintarajan voisi ylittää kalenterivuoden aikana yhteensä 2–4 kertaa niin, että ylityksellä ei olisi vaikutusta eläkkeen maksamiseen (ns. joustokuukaudet). Jos ylityksiä olisi kalenterivuoden aikana enemmän kuin joustokuukaudet mahdollistavat, eläke jätettäisiin joustokuukausien tultua käytetyksi lepäämään jokaiselta kuukaudelta, jolta ansioraja ylittyisi. Näiltä kuukausilta eläke perittäisiin takaisin.

Selvitetyn lepäämismallin vaikutuksia tutkittiin tiedoilla vuoden 2023 toteutuneesta työskentelystä. Laskelma kuvaa mallin vaikutuksia olettaen, että työkyvyttömyyseläkkeen

saajien määrä ja työskentely vastaisivat vuoden 2023 tietoja. Vuonna 2023 työeläkkeiden osalta 1 400 henkilöllä oli työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki lepäämässä ja lepäämiskuukausia oli yhteensä 10 000. Eläkkeiden lepääminen pienensi eläkemenoa yhteensä 9,4 miljoonaa euroa. Jos lepäämismalli vakinaistettaisiin edellä kuvatulla tavalla siten, että joustokuukausia olisi kaksi, 9 600 henkilöllä olisi työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki jäänyt lepäämään ja lepäämiskuukausia olisi ollut yhteensä 32 900. Eläkkeiden lepääminen olisi tällöin pienentänyt eläkemenoa yhteensä 28,6 miljoonaa euroa. Jos joustokuukausia olisi neljä, 4 700 henkilöllä olisi työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki jäänyt lepäämään ja lepäämiskuukausia olisi ollut yhteensä 16 700, jolloin eläkkeiden lepääminen olisi pienentänyt eläkemenoa yhteensä 14,2 miljoonaa euroa.

Lineaarinen malli

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittaminen lineaarisella mallilla tarkoittaa sitä, että työansioiden ylittäessä määritellyn ansaintarajan eli suojaosan maksettavaa eläkettä pienennetään vähitellen. Selvitetyssä lineaarisessa mallissa työeläkkeenä myönnetyn täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa olisi 40 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta, kuitenkin vähintään täysimääräisen takuueläkkeen määrä. Osatyökyvyttömyyseläkkeen suojaosa olisi 60 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta, kuitenkin vähintään täysimääräisen takuueläkkeen määrä. Suojaosaan olisi tehty alle 56-vuotiaille eläkkeensaajille vastaava kertakorotus kuin työkyvyttömyyseläkkeessä. Kansaneläkkeen ja työkyvyttömyyden perusteella myönnetyn takuueläkkeen suojaosa olisi täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen vähennysprosentti olisi 50 prosenttia sekä työeläkkeissä että kansaneläkkeessä ja takuueläkkeessä. Vähennys olisi 50 prosenttia suojaosan ylittävistä työansioista. Kun työansiot ylittäisivät suojaosan, vähennys tehtäisiin ylitystä seuraavan toisen kuukauden eläkkeeseen. Työansiot otettaisiin huomioon kolmen tai neljän peräkkäisen kalenterikuukauden tarkastelujaksolta ja näiltä kuukausilta laskettua keskiarvoa käytettäisiin lineaarivähennystä laskettaessa. Tarkastelujakso alkaisi eläkkeen alkamista seuraavan kuukauden alusta. Samaa lineaarista mallia olisi sovellettu kuntoutustukiin.

Työeläkejärjestelmässä täysi työkyvyttömyyseläke muuttuisi osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jos suojaosa ylittyisi 12 kalenterikuukautta peräkkäin ja myös pyydetty lääketieteellinen selvitys tukisi arviota työkyvyn paranemisesta. Eläkeoikeus lakkaisi kokonaan, jos työansiot ylittäisivät kahden vuoden ajan yhtäjaksoisesti 80 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta. Pyydetty lääketieteellinen selvityksen tulisi myös tällöin tukea arviota työkyvyn paranemisesta. Eläkeoikeus lakkaisi myös, jos eläke pienenesi lineaarisen yhteensovituksen vuoksi nolnaan kahden vuoden ajan. Eläkkeen lakkauttamiseen johtavien kuukausien laskenta jatkuisi keskeytyksettä osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttumisen jälkeen.

Lineaarisen mallin vaikutuksia tutkittiin työeläkkeiden osalta tiedoilla vuoden 2023 toteutuneesta työskentelystä. Laskelma kuvaa mallin vaikutuksia olettaen, että työkyvyttömyyseläkkeen saajien määrä ja työskentely vastaisivat vuoden 2023 tietoja. Vuonna 2023 lineaarinen yhteensovitus olisi vaikuttanut 18 000 henkilön työkyvyttömyyseläkkeeseen tai kuntoutustukeen ja yhteensä 83 200 eläkekuukautena vuoden aikana. Lineaarinen yhteensovitus olisi pienentänyt eläkemenoa yhteensä 17,8 miljoonaa euroa.

Valtiovarainministeriö teki osatyökyvyttömyyseläkkeiden osalta arvion lineaarisen mallin työllisyysvaikutuksista. Arvio koski ainoastaan osatyökyvyttömyyseläkkeen saajia, koska heidän työskentelynsä on yleistä, kun taas täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavien työskentely on vähäistä. Mallin arvioitiin vahvistavan työllisyyttä noin 900 työllisellä. Jos vähennysprosenttia kasvatettaisiin 60 prosenttiin, työllisyys vahvistuisi noin 700 työllisellä, ja

vähennysprosentin kasvattaminen 70 prosenttiin vahvistaisi työllisyyttä noin 500 työllisellä. Arviossa ei otettu huomioon lineaarisen mallin säännöksiä eläkeoikeuden menettämisestä.

Yhdistelmämalli

Yhdistelmämallin ajatuksena oli yhdistää mahdollisuus jättää eläke lepäämään ja työansioiden lineaarinen vaikutus eläkkeeseen. Yhdistelmämallissa työkyvyttömyyseläkkeen voisi jättää eläkkeensaajan omasta ilmoituksesta lepäämään 1–24 kuukaudeksi. Tällöin eläkkeensaajan työskentelyyn ei sovellettaisi ansaintarajoja. Eläkeoikeus säilyisi eläkkeen lepäämisen ajan ja eläke palautettaisiin maksuun, kun työansiot jälleen laskisivat alle ansaintarajan. Ansiovalvonnassa ansaintarajat olisivat samat kuin lepäämismallissa, ja kalenterivuodessa olisi mahdollisuus joustokuukausiin kuten lepäämismallissa. Eroa lepäämismalliin verrattuna syntyisi tilanteessa, jossa ansaintarajan ylityksiä olisi useammalta kuukaudelta kuin joustokuukausilta. Joustokuukausien tultua käytetyksi eläkettä ei ansaintarajan ylittyessä perittäisi kokonaan takaisin, vaan eläkkeestä vähennettäisiin 60 prosenttia työansioiden ja ansaintarajan erotuksesta.

5.2 Työkyvyttömyysetuuksien ja työansioiden yhteensovittaminen eri maissa

Seuraavassa vertaillaan työkyvyttömyysetuuden ja työansioiden yhteensovittamista viidessä eurooppalaisessa maassa, joissa kaikissa on tehty työkyvyttömyysetuusjärjestelmiin merkittäviä uudistuksia viimeisen noin 20 vuoden aikana. Uudistusten tavoitteena on usein ollut etuudensaajien työskentelyn edellytysten ja kannusteiden parantaminen. Tarkasteltavat maat ovat Alankomaat, Norja, Ruotsi, Saksa ja Viro. Lisätietoa työkyvyttömyysetuusjärjestelmistä eri maissa ja niiden uudistuksista löytyy esimerkiksi Eläketurvakeskuksen vuoden 2023 muistiosta “Työkyvyttömyysetuuksien uudistukset ja kehitys Alankomaissa, Norjassa, Ruotsissa ja Virossa” (Linkki muistioon: <https://www.etk.fi/wp-content/uploads/2023/04/tyokyvyttomyysetuusvertailu.pdf>).

Pitkäaikaista työkyvyttömyysetuutta nimitetään vertailumaissa nykyisin, Saksaa lukuun ottamatta, muuksi kuin eläkkeeksi. Tällä on haluttu korostaa uuden etuuden erilaisuutta verrattuna aiempaan eläketyyppiseen etuuteen tai mahdollista etuuden hallinnoinnin siirtämistä eläkejärjestelmän ulkopuolelle.

Usein myös toistaiseksi myönnetty eli pysyvä etuus on erotettu määräaikaisesta etuudesta. Virossa ei myönnetä lainkaan pysyviä työkyvyttömyysetuuksia ja Ruotsissakin pysyvä etuus on lähtökohtaisesti rajattu 30-vuotiaille ja tätä vanhemmille, joskin poikkeustapauksissa myös nuori henkilö voi saada pysyvän etuuden.

Useimmiten työkykyä mitataan prosenttimääräisesti esimerkiksi jäljellä olevalla ansaintakyvyllä, mutta se voidaan määritellä myös ajallisena työpanoksena (kuten Saksassa) tai muulla tavoin (kuten Virossa). Nuorilla voi myös olla omat säännöt etuuden myöntämisen sekä määrätymisen suhteen.

Työkyvyttömyysetuus on vertailumaissa pääsääntöisesti päivärahatyyppinen, ja etuus lasketaan tietynä prosenttiosuutena työkyvyttömyyttä edeltävän vuoden tai vuosien (parhaista) tuloista. Saksassa etuus perustuu edelleen vanhuuseläkkeen laskentasääntöihin. Näissä maissa etuuden perusteelle on myös määritelty tietty enimmäismäärä, joka rajoittaa maksettavan etuuden määrää. Virossa etuus on muista maista poiketen aiemmista tuloista riippumaton tasamääräinen summa. Osaetus on usein työkyvyttömyysasteen mukainen osuus täydestä etuudesta, mutta laskentatapa vaihtelee paljon maiden välillä.

Työkyvyttömyysetuuden saaja voi useimmissa vertailumaissa ansaita tietyn tulomäärän eli suojaosan, ennen kuin etuutta aletaan vähentää. Osaetuuteen sovelletaan yleensä korkeampaa suojaosaa kuin täyteen etuuteen.

Kun etuudensaajan työansiot ylittävät suojaosan, etuutta vähennetään rajan ylittäviltä tuloilta useimmiten tietyn kiinteän vähennysprosentin mukaan. Vähennysprosentti on keskimäärin noin 50 prosenttia, mutta tietyissä tapauksissa etuutta voidaan vähentää huomattavasti suuremmallakin osuudella, jopa 100 prosentilla työtuloista. Ruotsissa näin on tietyn ansiokaton ylittyessä. Kun ansiotulot tai työskentelyn määrä nousevat riittävän korkealle, voidaan myös etuuden maksaminen osassa maita lakkauttaa kokonaan, vaikka normaali vähentämiskaava ei tätä edellyttäisi.

Saksassa työkyvyttömyyseläkkeen saajan ansaintamahdollisuuksia parannettiin merkittävästi vuonna 2023. Täydellä etuudella on mahdollista ansaita vuonna 2026 suojaosan 20 763,75 euroa määrää vuodessa, ennen kuin eläkettä vähennetään (v. 2022 suojaosa oli vielä vain 6 300 e). Osaetuuden kohdalla suojaosa on joko 41 527,50 euroa tai viimeisen viidentoista vuoden ajanjakson korkein vuosiansio, riippuen siitä kumpi näistä on korkeampi. Suojaosia tarkistetaan vuosittain keskimääräisen ansiokehityksen mukaan. Suojaosan ylittävät ansiot vähentävät eläkettä 40 prosentilla. Etuudensaajan tulee noudattaa myös työskentelyn ajallisia rajoituksia: täydellä etuudella enintään 3 tuntia päivässä ja osaetuuden kohdalla 6 tuntia. Jos ajalliset rajat ylitetään pitkäaikaisesti (6 kk), oikeus etuuteen arvioidaan uudelleen.

Virossa työkykyisyysrahan ja työtulojen yhteensovitus tehdään verraten yksinkertaisesti suojaosan ja kiinteän vähennysprosentin mukaan. Jos etuudensaajan kuukauden bruttotulot ylittävät suojaosan eli 90 kertaa päivittäisen työkykyisyysrahan eli 1 956,60 euroa (v. 2025–2026), vähennetään seuraavan kuukauden etuutta 50 prosentilla ylimenevästä osuudesta. Vastaava vähennys tehdään myös osaetuudessa, missä käytetään samaa suojaosaa. Kun tulot ylittävät 3 261 e/kk, ei täyttä etuutta enää makseta. Osaetuuden kohdalla raja on 2 700 e/kk (1.4.2025 – 1.4.2026).

Poikkeavia maita suojaosan suhteen ovat Alankomaat sekä Ruotsi 1.7.2008 lukien myönnettyjen työkyvyttömyysetuuksien osalta ja Norja määräaikaisten työkyvyttömyysetuuksien osalta.

Alankomaissa tulot vaikuttavat etuuteen käytännössä heti ensimmäisestä ansaitusta eurosta lähtien, mutta jos kyseessä on osa- tai määräaikainen etuus, edellytetään etuudensaajan työskentelevän alkuetuuden jälkeen riittävän paljon, jotta hän ei putoa vähimmäisetuudelle. Toisaalta etuutta vähennetään myös silloin, jos etuudensaaja työskentelee enemmän kuin arvioitun työkyvyn mukaisesti. Kyseessä on siten voimakas kannuste työskennellä lähellä omaa arvioitua työkykyään.

Ruotsissa suojaosa on käytössä vain ennen 1.7.2008 myönnettyissä etuuksissa. Tämän jälkeen myönnetty etuus voidaan jättää lepäämään työskentelyn yhteydessä, jolloin etuudensaajan saa edelleen 25 prosenttia lepäämään jätetystä etuudesta. Uusien sääntöjen mukaan myönnettyllä täydellä etuudella voi kuitenkin työskennellä vain hyvin vähäisessä määrin, ilman että työskentely vaikuttaa etuuteen tai että etuus tulisi jättää lepäämään.

Norjassa määräaikaisen työkyvyttömyysetuuden ja työansioiden yhteensovituksessa ei sovelleta suojaosaa. Etuuden vähennysperusteena käytetään työtuntien määrää heti ensimmäisestä työskennellystä tunnista alkaen.

Taulukkoon 1 on koottu vertailumaiden suojaosien määräytyminen täydellä ja osittaisella etuudella.

Valtio	Alankomaat	Norja*	Ruotsi*	Saksa	Viro
Täysi etuus	0	n. 4 500	n. 5 500	20 763	23 480
Osa-etuus	0 (alkuetuus) Alkuetuuden jälkeen 50–100 % arvioidun työkyvyn mukaisista ansioista.	n. 4 500 + henkilökohtainen arvioitu työkyvyn mukainen tulo	n. 14 370–32 050 etuustason mukaan	vähintään 41 528 tai edeltävän 15 vuoden korkein ansiovuosi	23 480
Keskiansiot**	58 248	61 865	46 329	50 257	25 966

Taulukko 1. Suojaosa täydellä ja osittaisella etuudella vuonna 2026, euroa/vuosi.

*Ruotsi: ennen 1.7.2008 alkaneet etuudet. Norja: koskee vain pysyvää etuutta.

** Lähde: OECD (Average annual wages 2024), valuuttakurssina v .2024 keskipäivä

Taulukkoon 2 on koottu vertailumaiden säännöt etuuden vähentämisessä ja etuuden lakkauttamisessa.

Valtio	Alankomaat	Norja	Ruotsi*	Saksa	Viro
Vähennysprosentti	75–70 %	Yleensä 66 % (määräytyy kuitenkin yksilöllisesti) Määräaikainen etuus (AAP) 100 %.	50 %	40 %	50 %
Etuuden lakkauttamiselle määrätty erityisraja	ansiot yli 65 % ennen tke:tä ansaituista tuloista	ansiot yli 80 % ennen tke:tä ansaituista tuloista AAP: työskentely yli 60 % täysimääräisestä työajasta	-	yli 3 h / 6 h työskentelyä pitkäaikaisesta	-

Taulukko 2. Etuuden vähentäminen tai lakkauttaminen.

*Koskee ennen 1.7.2008 alkaneita etuuksia

Työkyvyttömyysetuus sovitetaan yhteen ansiotulojen kanssa yleensä kuukausittain, mutta vähintään vuosittain. Norjassa määräaikainen etuus voidaan sovittaa yhteen jopa kahden viikon välein. Useimmiten yhteensovitus tehdään etuudensaajan ilmoituksen perusteella, ja etuudensaajalla onkin lähtökohtaisesti velvollisuus ilmoittaa etuuteen vaikuttavista oleellisista tulomuutoksista etuuden maksavalle taholle. Tulomuutokset ilmoitetaan sähköisen palvelun kautta kaikissa vertailumaissa. Etuus voidaan siten usein sovittaa yhteen ansiotulojen kanssa ilmoitusta seuraavan kuukauden kohdalla. Useimmissa vertailumaissa yhteensovittamista tai siihen liittyvää etuuden tarkistamista tehdään kuukausittain. Tyypillistä kuitenkin on, että lopullinen yhteensovitus tehdään vasta verotuksen valmistumisen jälkeen. Käytännössä kuukausittain tehtävä yhteensovitus pienentää verotuksen jälkeen tehtävän lopullisen yhteensovituksen vaikutusta etuuden maksamiseen.

Vertailuissa ei ole huomioitu verojärjestelmän tai muiden etuuksien vaikutuksia. Huomioitava on myös, että useassa vertailumaassa työmarkkinoilla sovittava lisäeläketurva kompensoi hyvätuloisilla lakisäateisen turvan matalaa tasoa tai etuuskattoa. Vertailussa ei ole tarkasteltu työmarkkinaeläkkeiden ja työskentelyn yhteensovittamista työmarkkinaeläkejärjestelmien moninaisuuden ja hajanaisuuden vuoksi.

6 Lausuntopalaute

Yhteensä 37 tahoa antoi esitysluonnoksesta lausunnon. Lausunnon antoivat: Akava ry, Autismiliitto ry, Amnesty International Suomen osasto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf, Eläkesäätiöyhdistys ESY ry, Eläketurvakeskus, Hengitysliitto ry, Ihmisoikeuskeskus, Invalidiliitto ry, Kansaneläkelaitos, Kehitysvammaliitto, Keva, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Kuuloliitto ry, Kynnys ry, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mielenterveyden keskusliitto ry, Mikro- ja yksinyrittäjät ry, Neuroliitto ry, Näkövammaisten liitto ry, Omaishoitajaliitto ry, SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf, STTK ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Reumaliitto ry, Suomen sosiaali- ja terveysministeriön seura ry, Suomen Yrittäjät ry, Työeläkevakuuttajat TELA ry, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Vammaisfoorumi ry, Vates-säätiö sr sekä kolme yksityishenkilöä.

Lausunnonantajista valtaosa eli 30 kannatti ehdotuksia ainakin osittain. Osaan näistä lausunnoista sisältyi kuitenkin myös ehdotettua mallia koskevaa kritiikkiä. Ehdotettuun malliin kokonaisuudessaan taikka joihinkin mallin tai esitysluonnoksen yksityiskohtiin suhtauduttiin pääosin kriittisesti 6 lausunnossa. Saapuneet kolme yksityishenkilön lausuntoa kuuluivat tähän ryhmään. Kriittisistä lausunnoista kahdessa todettiin esityksen tavoitteiden olevan sinällään kannatettavia. Valtiovarainministeriö ilmoitti, että sillä ei ole asiassa lausuttavaa.

Ehdotetussa mallissa myönteisenä pidettiin erityisesti työskentelyn joustavuuden lisääntymistä. Mallin arvioitiin helpottavan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työntekoa. Lisäksi esiin nostettiin muun muassa mallin ennakoitavuus, yhdenvertaisuuden lisääntyminen sekä eräiden nykyisen sääntelyn kannustinloukkujen poistuminen. Hyvänä pidettiin myös muun muassa sitä, että eläkettä vähennettäisiin ainoastaan tulorajan ylityksen osuudella eikä yhteensovitusta tehtäisi eräiden kuntoutusetuuksien maksamisen ajalta. Useammassa lausunnossa todettiin ehdotetun sääntelyn poistavan nykyisen määräaikaisen lain jatkumiseen liittyvän epävarmuuden, mihin liittyen esitettiinkin toiveita mallin käsittelyn pikaisesta etenemisestä mallin voimaan saattamiseksi.

Monissa niistä lausunnoista, joissa ehdotusta kannatettiin, vuosittaisen jouston määrää pidettiin kuitenkin liian matalana, erityisesti Kelan maksamien eläkkeiden osalta. Monissa näistä lausunnoista ehdotetun mallin keskeisenä heikkoutena pidettiin sitä, että malli ei mahdollista ansaintarajojen pitkäaikaista ylittämistä. Ansaintarajojen todettiin edelleen rajoittavan mahdollisuutta palkka- ja urakehitykseen. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen katsottiin lakkaavan liian nopeasti, kun tähän johtaisi suojaosan yhtäjaksoinen ylittäminen 12 kuukauden ajan. Osassa lausunnoista myös pohdittiin mahdollisuutta eläkkeen keskeyttämiseen sen lakkauttamisen sijasta. Myös sitä ehdotettiin, että eläkeoikeuden muutoksissa käytettäisiin harkintaa. Muutamissa lausunnoissa todettiin, että olisi hyvä, jos mahdollisuus eläkkeen lepäämään jättämiseen säilyisi uuden mallin ohella. Muutamat lausunnonantajat esittivät, että eräät luottamustoimien palkkiot tulisi sulkea pois yhteensovituksessa huomioitavista tuloista, samoin kuin omaishoidon palkkiot, joiden huomioimatta jättämistä pidettiin perusteltuna sikäli kuin asiaa kommentoitiin. Muutamassa launnossa esitettiin toive siitä, että omaishoidon tuen palkkiot etuoikeutettaisiin laajemmin myös muussa sosiaaliturvalainsäädännössä.

Niissä lausunnoissa, joissa malliin suhtauduttiin kriittisesti, katsottiin malliin kuuluvien eri elementtien (muun muassa jouston sekä sen soveltamisen periaatteiden, työeläkkeiden suojaosan kertakorotuksen sekä eläkkeen vähentämisen vain ylityksen osuudella) johtavan kaikkiaan liian anteliaaseen tulokseen. Myös eläkeoikeuden muuttamista koskevien säännösten katsottiin mahdollistavan liian laajan työskentelyn, kun merkitystä annetaan nimenomaan suojaosan ylitysten yhtäjaksoisuudelle. Lisäksi yhdessä launnossa esitettiin, että esitykseen tulisi sisältyä nimenomainen kirjaus tulorajojen valvonnasta.

Lausunnoissa esitettiin lisäksi muita ehdotuksia ja huomautuksia. Osa näistä koski vaikutusarvioita sekä muutosten seurantaa. Useissa lausunnoissa todettiin lausuntoajan olevan liian lyhyt.

Lausuntopalautteen perusteella esitystä on muutettu siten, että julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita ei otettaisi ehdotetussa yhteensovituksessa tulona huomioon. Lisäksi esityksen perusteluja on täydennetty useassa kohdassa. Täydennyksiin kuuluu muun muassa kirjaus malliin liittyvästä Kelan ja työeläkelaitosten valvontavelvollisuudesta, joka on lisätty kahden lainkohdan säännöskohtaisiin perusteluihin sekä esityksen osaan ”Keskeiset ehdotukset”. Lausuntopalautteissa ehdotettua tapauskohtaista harkintaa ei pidetä mahdollisena ilman että mallin täsmällisyys ja ennakoitavuus heikentyisi, mikä on pyritty esityksessä perustelemaan aiempaa tarkemmin. Myöskään eläkkeen lepäämisen mahdollisuuden säilyttämistä osana ehdotettua joustomallia tai muutoin sen ohella ei ole pidetty sääntelyn selkeyden näkökulmasta perusteltuna ratkaisuna.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Työntekijän eläkelaki

19 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälässä säädetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saajalle myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen määrästä. Pykälän otsikko muutettaisiin siten, että pykälä jatkossa koskisi myös kuntoutusrahan määrää osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen, ja pykälään ehdotetaan lisättäväksi tätä koskeva uusi 3 momentti. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 2 momentti, ja pykälän voimassa oleva 2 momentti siirrettäisiin 4 momentiksi, josta ehdotetaan poistettavaksi maininta työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisestä työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaan. Tässä esityksessä ehdotetaan uutta mallia työkyvyttömyyseläkkeen ja

työansioiden yhteensovitukseen, ja uudet säännökset korvaisivat viimeksi mainitun lain, jonka voimassaolo päättyisi.

Pykälään lisättävässä uudessa 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten osittainen varhennettu vanhuuseläke vaikuttaisi maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrään tilanteessa, jossa työkyvyttömyyseläke yhteensovitetään työansioiden kanssa ehdotetun uuden 47 a §:n mukaisesti. Tällöin työkyvyttömyyseläke maksettaisiin yhteensovituksesta huolimatta vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena. Työansiot eivät tällä hetkellä vaikuta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrään eikä niillä myöskään jatkossa tulisi olla vaikutusta tähän.

Pykälään lisättävässä uudessa 3 momentissa säädettäisiin siitä, että kuntoutusraha maksettaisiin aina vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena, jos kuntoutusrahan määrä on puolet 28 §:ssä tarkoitettusta kuntoutusrahasta sen vuoksi, että työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta. Näin työansioilla ei olisi vaikutusta aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrään myöskään tässä tilanteessa.

20 §. *Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälässä säädetään osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saajalle myönnettävän työuraeläkkeen määrästä. Koska työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) voimassa olo päättyisi tässä esityksessä ehdotettujen muutosten voimaantullessa, pykälän 2 momentti muutettaisiin jatkossa koskemaan työuraeläkkeen lepäämään jättämisen sijasta tilanteita, joissa työuraeläke yhteensovitetään työansioiden kanssa. Muutetun 2 momentin mukaan, jos työuraeläke yhteensovitetään työansioiden kanssa 47 a §:n mukaisesti, työuraeläke maksettaisiin yhteensovituksesta huolimatta kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena. Työansioilla ei siten olisi vaikutusta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrään, kuten on tälläkin hetkellä.

29 §. *Osakuntoutusraha.* Pykälän mukaan kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana, jos työntekijän työansiot ovat yli puolet vakiintuneesta ansiosta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työntekijä voisi kuitenkin kuntoutusrahan aikana ansaita työansioita täysimääräisen takuueläkkeen verran kuukaudessa ilman, että työansioilla olisi vaikutusta kuntoutusrahan määrään. Näin kuntoutusrahan saajan työansioihin sovellettaisiin samaa suojaosuutta kuin työkyvyttömyyseläkkeellä työskentelevän työansioihin ehdotuksen mukaan aina vähintään sovellettaisiin.

30 §. *Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi vastaamaan vakiintunutta soveltamiskäytäntöä. Voimassa olevan säännöksen mukaan osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä kuntoutuskorotuksella korotettuna. Käytännössä eläkelaitokset ovat usein pelkän maksamisen sijasta myöntäneet työntekijälle täyden työkyvyttömyyseläkkeen ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta varten täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä tulisi tehdä myöntöpäätös. Näin varmistettaisiin työkyvyttömyyseläkkeen saajien yhdenmukainen kohtelu. Tämän vuoksi momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnetään ammatillisen kuntoutuksen ajalta täysi työkyvyttömyyseläke kuntoutuskorotuksella korotettuna.

34 §. *Kuntoutusta koskevat muut säännökset.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta siitä, että työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamista ja määrän muuttamista koskevat säännökset koskevat myös kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, sillä ehdotettavat

työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevat uudet säännökset eivät koskisi kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta. Samasta syystä pykälän 1 momentin mainintaa työkyvyttömyyseläkkeen maksamista koskevien säännösten soveltamisesta kuntoutusraahan, kuntoutuskorotukseen sekä niiden saajaan ehdotetaan täsmennettäväksi viittauksella tämän lain 8 luvun säännöksiin, joissa säädetään muun muassa eläkkeen maksamisesta etuudensaajalle, muulle taholle kuin etuudensaajalle itselleen sekä maksamisjärjestyksestä. Kyseisiä säännöksiä on edelleen tarkoituksenmukaista soveltaa myös kuntoutusraahan, kuntoutuskorotukseen sekä niiden saajaan, vaikka etuuden maksamiseen liittyviä uusia säännöksiä työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta ei sovellettaisi kuntoutusraahan ja kuntoutuskorotukseen.

Kuntoutusraahan ja kuntoutuskorotukseen ei siten sovellettaisi ehdotettavia 47, 47 a, 48 ja 49 §:ää, joissa säädetään työansioden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta, työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttamisesta ja työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta. Nykyistä työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämiseksi annettua lakia (738/2009) ei sovelleta kuntoutusraahan ansaintarajan vähimmäismäärää lukuun ottamatta. Kuten nykyisinkin, henkilöllä olisi oikeus täyteen kuntoutusraahan, jos hänen työansionsa kuntoutuksen aikana olisivat enintään 50 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta. Kuntoutusraha maksettaisiin osakuntoutusrahana, jos työansiot kuntoutuksen aikana olisivat yli 50 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta. Lisäksi tässä esityksessä ehdotetaan, että osakuntoutusrahaa koskevaan 29 §:ään lisättäisiin säännös siitä, että työntekijän työansiot eivät vaikuta kuntoutusrahan määrään, jos ne eivät ylitä takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrää.

Koska pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi yleinen viittaus eläkkeen maksamista koskevien säännösten soveltamisesta kuntoutusraahan, kuntoutuskorotukseen sekä niiden saajaan, momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että kuntoutusraahan, kuntoutuskorotukseen sekä niiden saajaan sovellettaisiin 50 §:n säännöstä maksamisen keskeyttämisestä sekä 51 §:n säännöstä työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasta tarkistamisesta. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää pääsääntöisesti enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti.

Pykälän 2 momentin sisältö säilyisi entisenä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin kuntoutusrahan saajan velvollisuudesta ilmoittaa eläkelaitokselle työskentelyn aloittamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan kuntoutusrahan saajaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta. Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuutta koskevasta 45 §:stä ehdotetaan poistettavaksi velvollisuus ilmoittaa ryhtymisestä ansiotyöhön, koska eläkelaitos saa tiedot työkyvyttömyyseläkkeen saajan työeläkevakuutetuista työansioista automaattisesti työeläkejärjestelmän rekistereistä. Kuntoutusrahan ei sovellettaisi säännöksiä työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Työansiot kuitenkin vaikuttaisivat kuntoutusrahan 29 §:ssä säädetyllä tavalla, joten kuntoutusrahan saajan työskentelyn aloittamista koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta olisi edelleen tarpeen säätää. Kun eläkelaitos saisi kuntoutusrahan saajalta tiedon työskentelyn alkamisesta, eläkelaitos voisi tarkistaa tarkemmat tiedot henkilön työansioista työeläkejärjestelmän rekistereiden kautta.

45 §. Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi työkyvyttömyyseläkkeen saajan velvollisuus ilmoittaa eläkelaitokselle ryhtymisestään

ansiotyöhön. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työn aloittamista koskevalle erilliselle ilmoitukselle ei olisi tarvetta, koska eläkelaitokset saavat tiedot työkyvyttömyyseläkkeen saajien työeläkelakien mukaisista työansioista sekä yrittäjien tuloista työeläkejärjestelmän rekistereistä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös työkyvyttömyyseläkkeen saajan velvollisuudesta ilmoittaa eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain. Ilmoitusvelvollisuus olisi tarpeen, koska tietoja ulkomaisista työansioista ei ole saatavissa tulorekisteristä tai eläkejärjestelmän rekistereistä. Koska työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus tehtäisiin kuukausittain maksettavaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, eläkelaitoksen olisi välttämätöntä saada tiedot henkilön ulkomailta saaduista työansioista mahdollisimman reaaliaikaisesti. Säännös koskisi tilanteita, joissa työansioita ei vakuutettaisi Suomessa. Sen sijaan esimerkiksi suomalaisen työnantajan Suomesta ulkomaille lähettämälle työntekijälle karttuu eläkettä Suomen lainsäädännön perusteella ja hänen työansionsa ovat saatavilla työeläkejärjestelmän rekistereistä, joten tällaisessa tilanteessa työkyvyttömyyseläkkeen saajan ei tarvitsisi itse ilmoittaa työansioistaan eläkelaitokselle. Jos ulkomailta työskentelevä työkyvyttömyyseläkkeen saaja ei ilmoittaisi eläkelaitokselle ulkomailta saaduista työansioistaan ja eläkelaitoksella olisi syytä epäillä, että hän kuitenkin työskentelee, työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää 113 §:n 2 momentissa säädetyin edellytyksin.

47 §. *Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistamisesta. Tätä koskevat säännökset ehdotetaan poistettaviksi tarpeettomina, ja pykälässä säädettäisiin jatkossa työansioiden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään. Pykälän otsikoksi muutettaisiin, sen uuden sisällön mukaisesti, “Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään”. Muutetussa pykälässä säädettäisiin niistä rajoista, joiden ylittyessä työansioilla olisi vaikutusta maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrään. Lisäksi pykälässä säädettäisiin 47 a §:n mukaisessa yhteensovituksessa huomioon otettavista työansioista.

Voimassa olevan pykälän mukaan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Työntekijällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta, eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta. Säännökset työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistamisesta korvattaisiin uusilla säännöksillä työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamisesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin se pääperiaate, että työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentäisivät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosiokohtaisen jouston määrän. Työntekijä voisi siten ansaita kalenterikuukaudessa aina suojaosan verran työansioita ilman vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeen määrään. Lisäksi työntekijä voisi ansaita kalenterivuoden aikana jouston määrän verran työansioita ilman vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeen määrään. Kun sekä suojaosa että jouston määrä ylittyisivät, tehtäisiin työkyvyttömyyseläkkeeseen vähennys jäljempänä 47 a §:ssä säädetyllä tavalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen suojaosasta. Suojaosa olisi täydessä työkyvyttömyyseläkkeessä 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeessä 60 prosenttia eläkkeensaajan työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Lähtökohtaisesti vakiintuneena keskiansiona pidettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota. Jos näin laskettu suojaosa jäisi alle takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen

takuueläkkeen määrän, suojaosa olisi kuitenkin täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa olisi kalenterikuukausikohtainen, ja kunakin kalenterikuukautena maksettuja työansioita verrattaisiin suojaosaan. Jos eläkkeensaajan kalenterikuukauden työansiot olisivat enintään suojaosan suuriset, ne eivät vaikuttaisi työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettävän myös suojaosan korottamisesta. Henkilön suojaosaan tehtäisiin 81 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan. Suojaosan korotus tulisi näin ollen, 81 §:ssä säädettyä ajankohtaa noudattaen, tehtäväksi sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta on kulunut viisi täyttä kalenterivuotta. Korotusprosentti on 81 §:n mukaan 25, jos henkilö on korotusvuoden alussa enintään 31-vuotias. Tätä vanhemmilla työkyvyttömyyseläkkeen saajilla korotusprosentti pienenee 81 §:n mukaan 1 prosenttiyksiköllä kutakin seuraavaa ikävuotta kohden eikä korotusta tehdä 56 vuotta täyttäneelle. Suojaosan korotuksen tarkoituksena olisi parantaa erityisesti nuorena työkyvyttömäksi tulneiden henkilöiden mahdollisuutta hyötyä palkkakehityksestä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin jouston määrästä. Työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä olisi kalenterivuosisuuruinen, ja se olisi yhtä suuri kuin työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen saaja voisi ansaita kalenterikuukausikohtaisen suojaosan lisäksi kalenterivuoden aikana jouston määrän verran työansioita ilman että ne vaikuttaisivat työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Lisäksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaisi pääsääntöisesti kalenterivuosisuuruista jouston määrää. Tämä tarkoittaisi sitä, että riippumatta siitä, missä vaiheessa kalenterivuotta täysi tai osatyökyvyttömyyseläke alkaisi, jouston määrä olisi eläkkeen alkaessa kalenterivuosisuuruinen jouston määrä. Myös esimerkiksi silloin, kun osatyökyvyttömyyseläke alkaisi kesken kalenterivuoden täyden työkyvyttömyyseläkkeen muututtua ehdotetun 48 §:n 1 momentin mukaisesti osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jouston määrä vastaisi osatyökyvyttömyyseläkkeen kalenterivuosisuuruista jouston määrää. Samaa periaatetta sovellettaisiin luonnollisesti myös siinä tapauksessa, että osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle kesken kalenterivuoden myönnettäisiin täysi työkyvyttömyyseläke: täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaisi täyden työkyvyttömyyseläkkeen kalenterivuosisuuruista jouston määrää. Osatyökyvyttömyyseläkkeen ei kuitenkaan katsottaisi säännöksen tarkoittamalla tavalla alkavan silloin, kun ammatillisen kuntoutuksen ajalta myönnetty täysi työkyvyttömyyseläke päättyisi ja henkilölle heti ammatillisen kuntoutuksen päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien myönnettäisiin jälleen osatyökyvyttömyyseläke, jota hän olisi saanut jo ennen ammatillista kuntoutusta. Tällöin jouston määrässä huomioitaisiin jouston aiempi mahdollinen vähentyminen saman kalenterivuoden aikana. Poikkeuksen momentin mukaiseen pääsääntöön muodostaisivat tilanteet, joissa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään niin, että se jatkuu välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään niin, että se jatkuu välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Näissä tilanteissa jousto määräytyisi samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti. Tämä tarkoittaisi sitä, että jos täysi työkyvyttömyyseläke alkaisi välittömästi edeltävän täyden työkyvyttömyyseläkejakson päättymistä seuraavan kuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke alkaisi välittömästi edeltävän osatyökyvyttömyyseläkejakson päättymistä seuraavan kuukauden alusta, joustoa olisi uuden eläkejakson alkaessa jäljellä sama määrä, joka sitä oli jäljellä edeltävän eläkejakson päättyessä. Joustoon aiemmin saman kalenterivuoden aikana kohdistuneiden, mahdollisten vähennysten vaikutus ei siis näissä tilanteissa poistuisi. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on, että jouston soveltaminen olisi yksinkertaista ja ennakoitavaa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen piiriin kuuluvista työansioista. Yhteensovituksessa otettaisiin huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot. Muiden työeläkelakien mukaisilla työansioilla tarkoitettaisiin tämän lain, merimieseläkelain (1290/2006) ja julkisten alojen eläkelain (81/2016) mukaisia työansioita. Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain (81/2016) 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita ei kuitenkaan otettaisi huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiona, vaikka niiden perusteella karttuukin eläkettä julkisten alojen eläkelain mukaan.

Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan omaishoitajien työkyvyttömyyseläkkeen aikana saamien hoitopalkkioiden huomioimisessa on käytetty tapauskohtaista harkintaa, ja hoitopalkkio on voitu jättää huomioimatta arvioitaessa, täytyvätkö työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen edellytykset. Omaishoidossa ei ole kyse ansiotarkoituksessa tehtävästä työstä, vaan iäkkään, vammaisen tai sairaan henkilön hoitamisesta omaisen tai muun läheisen henkilön toimesta. Tästä syystä sekä käytäntöjen yhtenäistämiseksi säädettäisiin jatkossa, että omaishoitajan hoitopalkkio ei vaikuttaisi työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrään.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksessa ei otettaisi huomioon myöskään julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön luottamustoimen perusteella saamia työansioita. Julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentin mukaan Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansiona pidetään ansionmenetyksen korvauksia ja määräajalta maksettuja erillisiä palkkioita. Nämä työansiot ovat työeläkevakuutettavia. Työeläkevakuutettavien työansioiden ohella luottamustoimen perusteella voidaan maksaa myös sellaisia palkkioita, jotka eivät ole työeläkevakuutettavia. Viimeksi mainitut sulkeutuvat tällä perusteella pois työeläkelakien mukaisessa yhteensovituksessa huomioon otettavista työansioista. Määräajalta maksettu palkkio voi olla esimerkiksi kuukausi- tai vuosipalkkio. Kevan jäsenyhteisöjä ovat Kevasta annetun lain (66/2016) 3 §:n 1 momentin mukaan kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet, hyvinvointiyhtymät, Keva, Kuntien takauskeskus sekä Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT. Näiden lisäksi Kevan jäsenyhteisöksi voivat Kevasta annetun lain mukaan liittyä lain 3 §:n 2 momentissa määritellyt Kevan jäsenyhteisöistä muodostuvat tai niiden määräysvallassa olevat yhteisöt. Tarkoituksena on, että yhteensovittavaa eläkettä saava henkilö voi toimia tarkoitetussa luottamustoimessa ilman huolta siitä, että sen perusteella maksetut työansiot vaikuttavat hänen eläkkeensä määrään tai eläkeoikeuteen. Valtaosa tarkoitetuista luottamustoimista olisi sivutoimisia. Tarkoitettuja luottamustoimia olisivat muun muassa kunnanvaltuuston ja hyvinvointialueen valtuuston luottamustoimet, jotka antavat henkilölle mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa alueelliseen demokraattiseen päätöksentekoon. Muiden Kevan jäsenyhteisöjen kuin kuntien, kuntayhtymien, hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien luottamustoimissa toimivien henkilöiden määrä on vähäinen. Myös näillä luottamustoimilla voidaan katsoa olevan yhteiskunnallista merkitystä. Tulorekisterissä on mahdollista tunnistaa Kevan jäsenyhteisöjen luottamustoimista maksamat työansiot, mitä säännöksen soveltamiskelpoisuus osana ehdotettavaa mallia käytännössä edellyttää. Tämän tarkempaa perustaa erottelulle esimerkiksi työansion maksajan mukaan ei ole käytettävissä eikä sitä tässä yhteydessä ole pidettävä myöskään välttämättömänä. Luottamustoimesta maksettavan työansion määrä voi yksittäisissä tapauksissa nousta tavanomaista korkeammaksi, mutta kyseiset tilanteet voidaan arvioida harvinaisiksi. Huomioimatta jätettävän työansion määrää ei säännöksessä rajattaisi, jotta sääntely pysyisi helposti sovellettavana.

Pykälän 4 momentin nojalla työansioden ja työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitus ulotettaisiin koskemaan myös ulkomailta saatuja työansioita. Oikeusperustana toisissa EU/ETA-maissa ja Sveitsissä työskentelystä saatujen työansioden huomioimiseksi on sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 (jäljempänä EU:n sosiaaliturvan perusasetus) 5 artikla, joka koskee etuuksien, tulojen, tosiseikkojen tai tapahtumien rinnastamista. Jos sosiaaliturvaetuuksilla ja tuloilla on tiettyjä oikeusvaikutuksia yhden EU-maan lainsäädännön mukaan, toisen EU-maan lainsäädännön perusteella saadut vastaavat etuudet tai tulot otetaan säännöksiä sovellettaessa vastaavasti huomioon. Eläkkeiden osalta on EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 53 artiklan 3 kohdan a alakohdassa lisäksi todettu, että ulkomaisten etuuksien ja tulojen huomioon ottaminen edellyttää, että siitä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä. Ison-Britannian osalta vastaava säännös tosiseikkojen ja tapahtumien rinnastamisesta kaikkien sosiaaliturvaetuuksien osalta on Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppaja yhteistyösopimuksen sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevan pöytäkirjan 6 artiklassa. Säännös ulkomailta saatujen työansioden huomioimisesta koskisi lisäksi työskentelyä maissa, joiden kanssa Suomi on solminut kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen sekä työskentelyä sopimuksettomissa maissa. Säännöksen tavoitteena on kohdella henkilöitä yhdenvertaisesti riippumatta siitä, missä työtä tehdään ja mistä maasta työansiot tulevat. Tiedon eläkkeensaajan ulkomailta saamista työansioista työeläkelaitos saisi henkilöltä itseltään hänelle säädettävän ilmoitusvelvollisuuden perusteella. Ilmoitusvelvollisuus ulkomailta saaduista työansioista olisi tarpeen, koska näitä tietoja ei sisälly tulorekisteriin tai muihin eläkejärjestelmän rekistereihin.

EU:n sosiaaliturvan perusasetus edellyttää, että yhteensovitettaessa samaa ansiotuloa kahdessa tai useammassa EU-maassa kyseistä tuloa ei tule ottaa huomioon kahteen kertaan eläkettä vähentävänä. Tämä periaate todetaan EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 55 artiklassa, joka rajoittaa sitä, miten EU-maan kansallisessa lainsäädännössä olevia säännöksiä tulojen tai etuuksien yhteensovittamisesta voidaan soveltaa suhteessa eläkkeisiin. Artiklan 55 säännös edellyttää, että jos sama tulo otetaan huomioon kahdessa tai useammassa EU-asetuksen mukaisessa eläkkeessä, tulosta voidaan kussakin ottaa huomioon osuus, joka saadaan jakamalla tulo niiden etuuksien lukumäärällä, joihin tulo vaikuttaa (ns. itsenäinen eläke eli kansallinen eläke) taikka joka vastaa vakuutuskausien suhdetta (pro rata -eläke eli suhteellinen eläke).

Edellä esitetyt EU:n sosiaaliturva-asetusten säännökset rajoittavat näin ollen työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saaman työansion kahden- tai useampikertaista huomioon ottamista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jos useampi EU-maa vähentää saman työansion henkilön työkyvyttömyysetuudesta, työansiosta voidaan Suomen työeläkkeessä ottaa huomioon se suhteellinen osuus, joka saadaan jakamalla työansio niiden maiden lukumäärällä, jotka ottavat sen etuudessaan huomioon. Jos esimerkiksi Suomen lisäksi Viro ottaisi saman työansion huomioon huomioon oman työkyvyttömyysetuutensa yhteensovittamisessa, työansio tulisi molemmissa maissa jakaa kahdella ennen sen huomioimista yhteensovituksessa, Suomessa tehtävässä työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa huomioitaisiin tässä tapauksessa puolet työansiosta.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettävän siitä, että työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa ei otettaisi huomioon työntekijälle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita. Saman säännöksen mukaan työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei otettaisi huomioon myöskään silloin, kun työntekijälle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 80 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisiin perustein. On yleistä,

että henkilölle ehdotetun säännöksen tarkoittamina kalenterikuukausina maksetaan työkyvyttömyyden alkamista edeltäneeseen työskentelyyn perustuvia suorituksia, esimerkiksi loppupalkkaa ja lomakorvauksia. Koska kyseiset suoritukset käytännössä perustuvat henkilön työkyvyttömyyden alkamista edeltäneeseen tilanteeseen, joka on työkyvyttömyyden alkamisen myötä muuttunut, katsotaan perustelluksi ja kohtuulliseksi sulkea näinä molempina kalenterikuukausina maksetut työansiot erityissäännöksellä yhteensovituksen ulkopuolelle. Ilman ehdotettua erityissäännöstä saattaisi melko usein esiintyä tilanteita, joissa jousto tulisi kokonaan tai ainakin merkittävältä osin käytetyksi eläkkeen alkamiskuukautena ja tätä seuraavana kalenterikuukautena. Työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksetut työansiot jäisivät säännöksen mukaan yhteensovituksen ulkopuolelle myös silloin, kun työntekijälle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke uusin perustein eli työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 80 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein. Jos taas henkilön myöhempi eläkejakso määräytyisi 80 §:n 2 momentin mukaisesti entisin perustein, säännöksen tarkoittama poikkeus ei soveltuisi, vaan myöhemmän eläkejakson alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kuukauden työansiot kuuluisivat tavanomaiseen tapaan yhteensovituksen piiriin.

47 a §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus.* Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta. Yhteensovituksessa huomioitavista työansioista säädettäisiin ehdotetussa 47 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 47 §:ää tarkentavasti siitä, että suojaosan ylittävät työansiot vähennettäisiin joustosta. Lisäksi säädettäisiin siitä, miten suojaosan ja jouston määrän ylittävät työansiot vähentäisivät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää. Työansiot vähentäisivät maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä, jos ne ylittävät kalenterikuukausikohtaisen suojaosan ja kalenterivuoden jousto on jo käytetty. Yhteensovitusta tehtäessä työkyvyttömyyseläkkeen saajan kuukausityöansioita verrattaisiin ensin suojaosaan. Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittäisivät kalenterikuukausikohtaisen suojaosan määrän, suojaosan ylityksen osuus vähennettäisiin kalenterivuosisuhteesta jouston määrästä. Kunakin kalenterikuukautena joustoa olisi käytettävissä sen verran kuin sitä olisi jäljellä sen jälkeen, kun jouston kalenterivuosisuhteesta määrästä olisi tehty saman kalenterivuoden aiempien kalenterikuukausien mahdolliset vähennykset. Niin kauan kuin joustoa olisi kalenterivuoden aikana jäljellä, kuukausittaisen suojaosuuden ylitykset vähentäisivät ainoastaan jäljellä olevan jouston määrää. Jos kuukausityöansiot ylittäisivät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että käytettävissä olevan jouston määrän, jouston ylittävä osuus vähennettäisiin ylitystä seuraavan toisen kalenterikuukauden työkyvyttömyyseläkkeestä. Toisin kuin nykyisin, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittaminen ei siis tapahtuisi siten, että eläkkeen maksaminen keskeytettäisiin kokonaan, vaan eläkkeestä vähennettäisiin vain se euromääräinen osuus, jolla työansiot ylittäisivät suojaosan ja jouston. Eläkelaitoksella on näitä säännöksiä toimeenpannessaan velvollisuus valvoa työansioita kuukausitasolla.

Sitä kalenterikuukautta, jona huomioon otettavat työansiot ylittävät sekä suojaosan että käytettävissä olevan jouston määrän, nimitettäisiin ylityskuukaudeksi. Ylitystä seuraavaa toista kalenterikuukautta, jona maksettavasta työkyvyttömyyseläkkeestä säädetty vähennys tehtäisiin, nimitettäisiin vähennyskuukaudeksi. Vähentämisen ajankohta määriteltäisiin näin, koska vähentämistä ei käytännössä ole mahdollista tehdä vielä sinä kalenterikuukautena maksettavaan eläkkeeseen, jona suojaosan ja jouston ylitys tapahtuu. Syynä tähän on se, että tiedot työansioista ovat käytettävissä viiveellä. Eläkelaitos saa tiedon palkansaajan työansioista työeläkejärjestelmän rekistereistä, joihin tiedot saadaan tulorekisteristä. Tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 12 §:n mukaan tiedot tulorekisteriin on annettava pääsääntöisesti viimeistään viidentenä kalenteripäivänä maksupäivän jälkeen. Jos esimerkiksi huhtikuussa

maksetut työansiot ylittäisivät sekä suojaosan ja käytettävissä olevan jouston määrän, ylityksen osuus vähennettäisiin kesäkuun työkyvyttömyyseläkkeestä. Vaikka jousto olisi kalenterivuosi-kohtainen, ylityskuukauden ja vähennyskuukauden ei tarvitsisi kuulua samaan kalenterivuoteen. Näin ollen esimerkiksi marraskuussa syntynyt ylityksen osuus vähennettäisiin seuraavan vuoden tammikuun eläkkeestä.

Jouston ylittävänä osuutena vähennettäväksi voisi tulla enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle olisi myönnetty tämän lain mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä. Ylityskuukaudelle myönnetyllä eläkkeellä tarkoitettaisiin ylityskuukaudelle myönnetyn eläkkeen bruttomäärää ilman vähennyksiä eli ilman esimerkiksi ehdotetun joustomallin mukaista, aiemmalta kalenterikuukaudelta syntynyttä mahdollista vähennystä, jos sellainen kohdistuisi ylityskuukauden eläkkeeseen taikka ilman mahdollista ulosmittausta tai takaisinperintää, jos sellainen kohdistuisi ylityskuukauden eläkkeeseen. Ylityskuukaudelle myönnetyn eläkkeen määränä pidettäisiin sitä määrää, josta on vähennetty mahdolliset ensisijaiset etuudet.

Esimerkki työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta:

Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 1000 euroa kuukaudessa.

Jouston määrä on 2 x 1000 euroa eli 2000 euroa vuodessa.

Tammikuussa työntekijän työansiot ovat 2100 euroa. Suojaosan ylittävä osuus työansioista on 1100 euroa. Tämä määrä vähennetään jouston määrästä (2000-1100=900 euroa), joten helmikuussa joustoa on käytettävissä 900 euroa. Koska jouston määrä ei tammikuussa ylity, maaliskuun työkyvyttömyyseläkkeeseen ei tule vähennettävää.

Helmikuussa työntekijän työansiot ovat 2100 euroa. Suojaosan ylittävä osuus työansioista on 1100 euroa. Tämä määrä vähennetään jouston käytettävissä olevasta määrästä (900-1100=-200) Suojaosan ja jouston ylittävä osuus 200 euroa vähennetään huhtikuun työkyvyttömyyseläkkeestä.

Maaliskuussa joustoa ei ole enää käytettävissä. Maaliskuussa työntekijän työansiot ovat jälleen 2100 euroa. Suojaosan ylittävä osuus työansioista on 1100 euroa. Tämä määrä vähennetään kokonaisuudessaan toukokuun työkyvyttömyyseläkkeestä, koska joustoa ei enää ole käytettävissä. Jos maaliskuun työkyvyttömyyseläkkeen määrä olisi alle 1100 euroa, toukokuun työkyvyttömyyseläkkeestä vähennettäisiin kuitenkin vain maaliskuun työkyvyttömyyseläkkeen suurin määrä.

Pykälän 2 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta ei pääsääntöisesti tehtäisi ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti. Tämä tarkoittaisi sitä, että tällaiselta kalenterikuukaudelta työansioita ei verrattaisi suojaosaan eikä tällaista kuukautta seuraavalle toiselle kalenterikuukaudelle kohdistuvaa vähennystä voisi syntyä. Mikäli ainoastaan osa eläkkeen myöntöjaksosta olisi takautuvaa aikaa, muulta kuin takautuvalta ajalta yhteensovitus tehtäisiin tavanomaiseen tapaan. Säännös olisi tarpeen, koska yhteensovituksen tekemistä takautuvalta ajalta olisi useimmissa tapauksissa pidettävä tarpeettoman monimutkaisena eikä eläkkeensaaja olisi voinut varautua yhteensovitukseen tai siitä syntyviin liikamaksuihin. Lisäksi takautuva työkyvyttömyyseläke voidaan laissa olevien regressisäännösten perusteella maksaa muulle saajataholle kuin eläkkeensaajalle itselleen siltä osin kuin se vastaa kyseisen muun tahon samalta ajalta maksaman etuuden tai palkan määrää. Regressisäännösten perusteella takautuvalta ajalta maksettava työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa esimerkiksi työnantajalle sairausajan palkkaa vastaavalta osalta taikka

työttömyyskassalle tai Kelalle sen maksamaa etuutta vastaavalta osalta. Voimassa olevan sääntelyn mukaan työeläke voidaan maksaa saman kuukauden muun etuuden korvaamiseksi tai esimerkiksi samalta ajalta maksetun sairausajan palkan korvaamiseksi työnantajalle. Näin voidaan monesti välttää etuudensaajaan kohdistuva erillinen takaisinperintä. Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitettiin työansioiden kanssa myös ajalta, jolta eläke on myönnetty takautuvasti, aiempien kalenterikuukausien työansiot vaikuttaisivat muulle taholle regressinä maksettavan työeläkkeen määrään, jolloin eläkkeen regressinä saava taho saisi nykyllaissa säädettyä vähemmän korvausta ja regressinä saamatta jäänyt osuus perittäisiin lähtökohtaisesti takaisin etuudensaajalta. Koska regressimenettelyä ei ole tarkoitus muuttaa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamista koskevien uusien säännösten vuoksi, työkyvyttömyyseläke ehdotetaan jätettäväksi yhteensovituksen ulkopuolelle ajalta, jolta se myönnetään takautuvasti. Lisäksi sääntelyn perusteena olisi se, että eläkkeensaaja ei ole voinut kohtuudella ennakoita työansioidensa vaikutusta eläkkeeseen silloin, kun työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvalle ajalle ilman että kyse on aiemmin myönnetyn eläkejakson välittömästi jatkosta. Takautuvalle ajalle myönnetty työkyvyttömyyseläke jäisi selvyiden vuoksi yhteensovituksen ulkopuolelle myös silloin, kun takautuvaan aikaan ei kohdistuisi regressivaatimuksia.

Pykälän 2 momenttia sovellettaessa takautuvana aikana pidettäisiin päätöksenantokuukautta sekä tätä välittömästi edeltäviä kalenterikuukausia. Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvalle ajalle, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus alkaisi siten vasta päätöksenantokuukautta seuraavana kalenterikuukautena. Päätöksenantokuukauden ja sitä edeltävien kalenterikuukausien työansioita ei yhteensovitettaisi eläkkeen kanssa, mikä tarkoittaa sitä, että työansioiden tarkastelu suhteessa suojaosaan ja joustoon alkaisi vasta päätöksenantokuukautta seuraavan kuukauden osalta. Regressitilanteissa vielä päätöksenantokuukautta seuraavaan kalenterikuukauteen voi kohdistua regressiä. Kyseisen kuukauden työkyvyttömyyseläkettä ja työansioita koskevalla yhteensovituksella ei kuitenkaan olisi vaikutusta regressiin, koska yhteensovituksesta ei voi aiheutua vähennystä saman kalenterikuukauden eläkkeeseen. Takautuvissa myönnoissä mahdollinen vähennys voisi kohdistua aikaisintaan päätöksenantokuukautta seuraavaa kuukautta seuraavan toisen kuukauden eläkkeeseen.

Pääsäännöstä poiketen yhteensovitus tehtäisiin kuitenkin, jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai jos osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Näissä tilanteissa yhteensovitus siis tehtäisiin samalla tavalla kuin silloin, kun työkyvyttömyyseläke olisi alun perin myönnetty yhtäjaksoisesti. Tarkoitetuissa tilanteissa uuden eläkejakson alkaminen merkitsee aiemman vastaavan eläkejakson välitöntä jatkumista, mikä eläkehakemuksen perusteella on ollut eläkkeensaajan ennakoitavissa. Tämän vuoksi ei ole pidettävä kohtuuttomana, että myöhemmän eläkejakson työansiot huomioidaan yhteensovituksessa alusta alkaen, vaikka päätös annettaisiin osittain takautuvasti. Jos henkilölle olisi tällaisessa tilanteessa samalta ajalta maksettu muuta etuutta (esimerkiksi ansiopäivärahaa), sen maksajalle maksettaisiin regressinä takautuvasta työkyvyttömyyseläkkeestä enintään se määrä, joka siitä jäisi maksettavaksi työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen jälkeen. Näissä tilanteissa regressisaajalle maksettava suoritus voisi poikkeuksellisesti olla määrältään pienempi kuin muissa tilanteissa, joissa työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty takautuvalle ajalle eikä työansioita pääsäännön mukaisesti sovitettaisi yhteen työkyvyttömyyseläkkeen kanssa.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasta myöntämisestä ei olisi kysymys silloin, jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen keskeytettäisiin ja keskeytetty työkyvyttömyyseläke palautettaisiin myöhemmin takautuvasti maksuun.

Pykälän 3 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehtäisi kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella. Säännös tarkoittaisi sitä, että tällaiselta kalenterikuukaudelta työansioita ei verrattaisi suojaosaan eikä tällaista kuukautta seuraavalle toiselle kalenterikuukaudelle kohdistuvaa vähennystä voisi syntyä. Sääntelyn tavoitteena on kannustaa työkyvyttömyyseläkkeen saajia ammatilliseen kuntoutukseen sekä mahdollistaa heille työnteon kokeileminen ammatillisen kuntoutuksen aikana kuntoutukseen liittyvien vaatimusten ja tarpeiden sekä omien voimavarojen mukaan ilman työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksista johtuvia rajoituksia. Kuntoutuskorotus, samoin kuin Kelan maksama eläkkeensaajan kuntoutusraha, voidaan maksaa ainoastaan kuntoutuksen kestoajalta. Momentissa yhteensovituksen tekemisen osalta säädettävä poikkeus liittyisi siten aina aktiivisen kuntoutuksen jaksoihin. Yhteensovitusta ei tehtäisi, jos kalenterikuukaudelle sijoittuisi ajanjakso, jolta mainittua ammatillisen kuntoutuksen perusteella maksettavaa etuutta olisi myönnetty. Yhteensovituksen tekemisen estäisi näin ollen myös se, että tarkoitettu etuus olisi myönnetty osalta kalenterikuukautta, jopa vain yhdeltä päivältäkin. Kelan maksaman eläkkeensaajan kuntoutusrahan osalta poikkeus rajattaisiin, säännöksen tavoite huomioon ottaen, koskemaan ainoastaan ammatillisen kuntoutuksen perusteella myönnettyä eläkkeensaajan kuntoutusrahaa. Yhteensovitus tehtäisiin siten tavanomaiseen tapaan, jos eläkkeensaajan kuntoutusraha olisi myönnetty muun kuin ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Sekä työeläkelaitoksen että Kelan maksama työkyvyttömyyseläke voi tällä hetkellä jäädä työansioden perusteella lepäämään ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Pykälän 3 momenttiin ehdotettu säännös siitä, että yhteensovitusta ei tehtäisi ajanjaksolta, jolta työeläkelaitos tai Kela on ammatillisen kuntoutuksen perusteella myöntänyt kuntoutusetuuden, merkitsisi näin ollen muutosta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen ammatillisen kuntoutuksen aikana. Työkyvyttömyyseläkkeen saaja voisi jatkossa kuntoutuskorotusta tai ammatillisen kuntoutuksen perusteella myönnettyä eläkkeensaajan kuntoutusrahaa saadessaan työskennellä ilman työansioden määrää koskevia rajoituksia. Kun ehdotetun mallin mukaista yhteensovitusta ei tehtäisi, tältä ajalta ei syntyisi myöskään yhteensovitukseen perustuvia vähennyksiä, jotka ehdotetun mallin mukaan muutoin kohdistuisivat tulevilta kalenterikuukausilta maksettavaan eläkkeeseen. Jos eläkkeensaaja saa palkkaa samalta ajalta, jolta hänellä on oikeus kuntoutuskorotukseen, työkyvyttömyyseläke ja siihen liittyvä kuntoutuskorotus maksetaan 117 §:n 4 momentin mukaan hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Ammatillisen kuntoutuksen aikana kyse voi olla esimerkiksi palkallisesta työkokeilusta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, miten työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksista aiheutuva vähennys kohdistettaisiin tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Vähennys tehtäisiin tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin se on työeläkelakien mukaisesta yhteenlasketusta työkyvyttömyyseläkkeestä. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa 123 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti. Viimeksi mainitun säännöksen tarkoituksena olisi selkeyttää eläkkeen maksamista koskevien eri säännösten suhdetta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin pykälän 1 momentissa tarkoitetun vähennyksen tekemisestä tilanteissa, joissa työntekijä ei säädettynä vähennyskuukautena saa työkyvyttömyyseläkettä tai sen kyseisenä kuukautena maksettava määrä ei riitä koko vähennyksen tekemiseen. Vähennyksen tekeminen estyisi kokonaan esimerkiksi silloin, kun työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen olisi päättynyt tai keskeytynyt. Jos taas eläkkeen määrä olisi ylityskuukauden ja vähennyskuukauden välissä pienentynyt, olisi mahdollista, että vähennys voitaisiin tehdä vähennyskuukautena maksettavasta eläkkeestä vain osittain. Siltä osin kuin vähennyskuukaudelta maksettavan eläkkeen määrä ei riittäisi vähennyksen tekemiseen, ylityksen osuus perittäisiin takaisin tavallisen takaisinperintämenettelyn mukaisesti. Takaisinperinnässä ei tällöin kuitenkaan sovellettaisi 126 §:n 2 momentissa säädettyä harkintaa. Tämän perusteena olisi muun muassa se, että näissä tilanteissa takaisinperintä korvaisi ehdotettuun yhteensovittamisen malliin kuuluvan vähennyksen, jonka tekemiseen ei liittyisi harkintaa. Momenttiin sisältyisi kuitenkin erityissäännös, jonka mukaan takaisinperinnästä luovuttaisiin, jos takaisinperittävä määrä olisi kokonaisuudessaan alle 150 euroa. Tilanteet, joissa takaisinperinnästä luovuttaisiin, sidottaisiin säännöksessä kiinteään euromääräiseen rajaan eikä niihin liittyisi eläkelaitoksen harkintaa. Säädettyyn rajaan ei sovellettaisi, mitä 96 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella. Sääntelyn perusteena olisi se, että perinnästä aiheutuvien arvioitujen kustannusten voidaan kyseisissä tilanteissa olettaa ylittävän perittävän määrän, jolloin perintää ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

48 §. *Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen.* Pykälän nykyinen otsikko ”Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen” ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen”, jotta se vastaisi pykälän täydennettäväksi ehdotettavaa sisältöä. Pykälään lisättäisiin uusi 1–4 momentti, jolloin pykälän nykyinen 1 momentti siirtyisi 5 momentiksi ja nykyinen 2 momentti siirtyisi 6 momentiksi, sekä uusi 7 momentti.

Pykälän uudessa 1 momentissa säädettäisiin täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta osatyökyvyttömyyseläkkeeksi suojaosan yhtäjaksoisesti toistuvien ylitysten perusteella. Työntekijällä ei katsottaisi enää olevan oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos työntekijän työansiot ovat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta. Tällöin täysi työkyvyttömyyseläke muutettaisiin suojaosan ylitysten perusteella osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukautta kestävää suojaosan ylittämistä pidettäisiin osoituksena työkyvyn paranemisesta, eikä työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen edellyttäisi muuta selvitystä työkyvystä eikä 35 §:n mukaista työkyvyn kokonaisarviointia.

Pykälän uuteen 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitettua yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei otettaisi niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovittamista ei 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaisi ehdotetun säännöksen mukaan uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Säännös tarkoittaisi sitä, että kalenterikuukausi, jolta yhteensovittamista ei tehdä siitä syystä, että eläkejakso on myönnetty takautuvalle ajalle taikka siitä syystä, että eläkkeensaajalle on kalenterikuukauteen sisältyvälle ajanjaksolle myönnetty kuntoutuskorotus tai Kelan ammatillisen kuntoutuksen perusteella maksama eläkkeensaajan kuntoutusraha, ei voisi sisältyä pykälän 1 momentissa tarkoitettuun ajanjaksoon, jonka täyttymisen perusteella täysi työkyvyttömyyseläke muutettaisiin osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Tällainen kalenterikuukausi katkaisisi tarkoitettua ajanjakson laskemisen. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaisi näin ollen alusta sen kalenterikuukauden tai niiden peräkkäisten

kalenterikuukausien jakson päätyttyä, jona yhteensovitusta ei ole 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehty (esimerkiksi kuntoutuskorotuksen tai ammatillisen kuntoutuksen perusteella myönnetyn eläkkeensaajan kuntoutusrahan päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta). Ensimmäinen kalenterikuukausi, joka tämän jälkeen jälleen olisi yhteensovituksen piirissä ja jona suojaosa ylittyisi, muodostaisi suojaosan ylityksiä laskettaessa uuden laskentajakson ensimmäisen kalenterikuukauden, jolta suojaosa ylittyisi. On johdonmukaista, että sellaista kalenterikuukautta, jonka on säädetty jäävän yhteensovituksen ulkopuolelle, ei oteta huomioon myöskään laskettaessa niitä kalenterikuukausia, joihin yhteensovitukseen liittyvä suojaosa ylittyy. Näiden kuukausien jättäminen suojaosan ylittymistä koskevan seurannan ulkopuolelle toteuttaa samoja tavoitteita, joiden vuoksi kyseiset kalenterikuukaudet on jätetty yhteensovituksen ulkopuolelle. Kun työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvalle ajalle eikä kyse ole aiemmin myönnetyn eläkejaksoson välittömästä jatkosta, eläkkeensaaja ei ole voinut ennakoita työansioidensa vaikutusta eläkkeeseen. Tämän vuoksi on perusteltua ja kohtuullista jättää tällainen kuukausi niin yhteensovituksen kuin suojaosan ylittymistä koskevan seurannan ulkopuolelle. Ammatillisen kuntoutuksen perusteella myönnetyn työeläkelaitoksen tai Kelan etuuden myöntöjaksot taas on suljettu pois yhteensovituksen piiristä työkyvyttömyyseläkkeen saajien ammatilliseen kuntoutukseen kannustamiseksi, jolloin ei ole perusteltua, että suojaosan mahdolliset ylitykset samalta ajalta voisivat vaikuttaa eläkeoikeuteen.

Pykälän uuden 3 momentin mukaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen jatkuessa välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyisi samoin kuin silloin, jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi jatkunut yhtäjaksoisesti. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että 12 kalenterikuukauden yhtäjaksoisen ajanjakson laskentaa ei aloitettaisi alusta, jos työntekijälle myönnettäisiin täysi työkyvyttömyyseläke välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien. Tällöin ajanjakson laskeminen jatkuisi katkeamatta.

Pykälän uudessa 4 momentissa säädettäisiin siitä, että jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi edellä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla suojaosan toistuneiden ylitysten vuoksi muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi ja työntekijä kuitenkin täyttäisi 35 §:n mukaiset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset niin, että täysi työkyvyttömyyseläke myönnettäisiin takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä lukien, yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson määräytyminen alkaisi uudelleen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta. Säännös mahdollistaisi sen, että eläkkeen maksamista voitaisiin tällaisessa tilanteessa jatkaa täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä.

Lisättävien uusien 1–4 momentin vuoksi pykälän nykyiset 1 ja 2 momentti siirtyisivät 5 ja 6 momentiksi. Pykälän 5 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta osatyökyvyttömyyseläkkeeksi työkyvyn osittaisen palautumisen perusteella. Momenttia sovellettaisiin tilanteessa, jossa kokonaisharkinnan perusteella voitaisiin arvioida, että työntekijän työkyky on osittain palautunut eikä hän enää täytä täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä. Jotta täysi työkyvyttömyyseläke voitaisiin momentin perusteella muuttaa osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, työansioita koskevan selvityksen lisäksi tarvittaisiin myös lääketieteellistä selvitystä työkyvyn muutoksesta. Momentti ei näin ollen voisi tulla sovellettavaksi pelkästään työansioiden muutosten perusteella. Pelkästään työansioiden perusteella täysi työkyvyttömyyseläke voitaisiin muuttaa osatyökyvyttömyyseläkkeeksi vain 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttävissä tilanteissa. Pykälän 6 momentiksi siirtyisi nykyisin 2 momentissa oleva säännös osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Myös tällöin edellytettäisiin lääketieteellistä selvitystä työkyvyn muutoksesta ja ratkaisu perustuisi eläkelaitoksen kokonaisharkintaan.

Pykälän uuteen 7 momenttiin siirrettäisiin nykyisen 47 §:n 1 momentin säännös, joka vastaavasti poistuisi 47 §:n 1 momentista. Säännöksen mukaan, jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta. Säännös olisi edelleen tarpeen, jotta työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen olisi mahdollista myös silloin, kun henkilön työkyky on muuttunut, mutta työansioissa ei ole tapahtunut muutosta. Säännös koskisi sekä täyden että osatyökyvyttömyyseläkkeen saajaa.

49 §. Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen. Pykälässä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta sen perusteella, että suojaosan ylitykset toistuvat 24 kalenterikuukauden ajan yhtäjaksoisesti. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin ehdotetussa 3 momentissa tarkoitetun yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskemisessa huomioimatta jätettävistä kalenterikuukausista sekä uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin tarkoitetun yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskemisesta tilanteissa, joissa työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Pykälän 1 momenttiin, jossa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta työntekijän työkyvyn palautumisen perusteella, ei ehdoteta muutoksia. Momenttia sovellettaisiin edelleen tilanteissa, joissa kokonaisharkinnan perusteella voitaisiin arvioida, että työntekijän työkyky on palautunut eikä hän enää täytä työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä. Näissä tilanteissa työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen edellyttäisi työansioita koskevan selvityksen lisäksi myös lääketieteellistä selvitystä työkyvyn muuttumisesta. Momentti ei voisi tulla sovellettavaksi pelkästään työansioiden muutosten perusteella, toisin kuin pykälään ehdotettava uusi 3 momentti. Pykälän 2 momenttiin, jonka mukaan eläkettä voidaan työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta, jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, ei myöskään ehdoteta muutoksia. Pykälän 1 ja 2 momentti koskisivat edelleen sekä täyttä että osatyökyvyttömyyseläkettä.

Pykälään lisättävässä uudessa 3 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta 47 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan toistuvien ylitysten perusteella. Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot olisivat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Ehdotetun säännöksen nojalla työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin pelkästään suojaosan ylitysten perusteella. Säännös koskisi sekä täyttä että osatyökyvyttömyyseläkettä. Jos yhtäjaksoiset kuukausittaisen suojaosan ylitykset olisivat täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajalla jatkuneet 12 kalenterikuukauden ajan, täysi työkyvyttömyyseläke muuttuisi ehdotetun 48 §:n 1 momentin mukaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. Jos kuukausittaisen suojaosan ylitykset edelleen jatkuisivat yhtäjaksoisina välittömästi täyden työkyvyttömyyseläkkeen muututtua osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, osatyökyvyttömyyseläke lakkautettaisiin täyden työkyvyttömyyseläkkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamista seuraavien 12 kalenterikuukauden yhtäjaksoisten suojaosan ylitysten jälkeen. Muissa tilanteissa osatyökyvyttömyyseläkkeen saajan eläke lakkautettaisiin, kun suojaosan ylitykset olisivat jatkuneet yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukautta. Työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin mainittujen kalenterikuukausien täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Pykälän uuteen 4 momenttiin ehdotettu säännös vastaisi 48 §:n uuteen 2 momenttiin ehdotettavaa säännöstä, ja pykälän uuteen 5 momenttiin ehdotettu säännös vastaisi 48 §:n uuteen 3 momenttiin ehdotettavaa säännöstä. Mainitut lainkohdat koskisivat 48 §:ssä siinä tarkoitettua

12 kalenterikuukauden yhtäjaksoisen ajanjakson laskentaa, tässä pykälässä taas säädetyn 24 kalenterikuukauden yhtäjaksoisen ajanjakson laskentaa.

50 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen.* Pykälässä säädetään tilanteista, joissa työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää. Pykälän nykyisessä 1 kohdassa säädetään ansioiden tilapäisestä ylityksestä johtuvasta maksamisen keskeyttämisestä. Sen mukaan työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja on ansiotyössä ja tästä työstä saadut ansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Kyseistä kohtaa ei ole sovellettu työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) voimassa ollessa. Kohta kumottaisiin, jolloin pykälän nykyiset 2–4 kohdat siirtyisivät 1–3 kohdiksi. Jatkossa työansiot yhteensovitettaisiin työkyvyttömyyseläkkeen kanssa siten kuin 47 ja 47 a §:ssä ehdotetaan säädettävän, eikä työkyvyttömyyseläkkeen maksamista keskeytettäisi työansioiden vuoksi. Eläkkeen maksaminen voitaisiin kuitenkin edelleen keskeyttää 113 §:n 2 momentissa säädetyn edellytyksin.

53 f §. *Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitus.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään työuraeläkkeen lepäämään jättämisestä. Työuraeläkkeen lepäämään jättämistä koskevan säännöksen tilalle pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaavasti. Työuraeläke yhteensovitettaisiin työansioiden kanssa vastaavasti kuin työkyvyttömyyseläke, minkä vuoksi säännöksessä viitattaisiin 47 §:n säännöksiin koskien työansioiden vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään sekä 47 a §:n säännöksiin työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa olisi kuitenkin aina takuueläkkeestä annetun lain mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Myös tällä hetkellä työuraeläkkeen lepäämään jättämisessä käytetään ansaintarajana täysimääräisen takuueläkkeen määrää. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista sovellettaisiin, mitä 105 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen puolestaan sovellettaisiin, mitä 140 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta. Työuraeläke ei lakkaisi suojaosan ylitysten perusteella, eivätkä pykälän lakiviittaukset tämän vuoksi kohdistuisi lainkohtiin, joissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen lakkaamisesta suojaosan ylitysten perusteella.

53 g §. *Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään, että työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska työuraeläkettä ei enää voisi jättää lepäämään.

105 b §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista.* Pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevien päätösten antamisesta sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta. Pykälä olisi erityissäännös suhteessa 105 §:ään, joka koskee etuutta koskevan päätöksen antamista.

Eläkelaitos antaisi työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta päätöksen pääsääntöisesti kerran vuodessa. Oikeudesta hakea muutosta eläkelaitoksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen säädetään 128 §:ssä, jonka mukaan muutosta haetaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta ja edelleen vakuutusosastoilta.

Ennen pykälässä tarkoitetun päätöksen antamista yhteensovitus tehtäisiin kultakin kalenterikuukaudelta alustavasti, minkä on käytännössä tarkoitus tapahtua automaattisin menettelyin. Kuukausittain tehtävässä alustavassa yhteensovituksessa kyse ei olisi asian käsittelyn päättävän ratkaisun tekemisestä, vaan tämä tapahtuisi vasta pykälässä tarkoitetulla päätöksellä. Kuukausittain tehtävä alustava yhteensovitus jäisi tämän vuoksi hallintolain automaattipäätöksiä koskevan sääntelyn ulkopuolelle eikä siihen samasta syystä sovellettaisi myöskään EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaista automaattisia päätöksiä koskevaa kieltoa. Näin ollen ei olisi estettä tehdä tätä alustavaa yhteensovitusta automaattisesti.

Jos pykälässä tarkoitetut valituskelpoiset päätökset annettaisiin automaattisessa menettelyssä, kuten on käytännössä tarkoitus toimia, niiden antamiseen sovelletaan hallintolain (434/2003) sääntelyä asian automaattisesta ratkaisemisesta. Tällä perusteella on katsottava, että annettavat automaattiset päätökset perustuisivat EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan edellyttämällä tavalla jäsenvaltion lainsäädäntöön, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Koska yhteensovitukseseen ei sisältyisi seikkoja, jotka edellyttäisivät tapauskohtaista harkintaa, ja yhteensovituksen tekemisestä ja sen lopputuloksesta olisi täsmällisesti säädetty laissa, automaattisen ratkaisemisen edellyttämät käsittelysäännöt olisi mahdollista rakentaa lainsäädännön pohjalta. Yhteensovitusta koskeva päätös olisi kaikilta osin valituskelpoinen ja muutoksenhaun seurauksena eläkelaitos tutkisi ensin, voiko se itse oikaista päätöksensä. Näiden seikkojen perusteella säädetty oikeussuojaedellytys sekä muut hallintolain edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyisivät. Eläkelaitos voisi näin ollen antaa yhteensovittamista koskevan päätöksen automaattisesti, kunhan menettelyssä noudatettaisiin myös muita automaattiselle päätöksenteolle asetettuja edellytyksiä kuten esimerkiksi hallintolain vaatimusta siitä, että automaattisesta ratkaisemisesta ilmoitetaan asianosaiselle.

Se, että yhteensovitusta koskevien alustavien ratkaisujen tekemisessä ja valituskelpoisen päätöksen antamisessa voitaisiin hyödyntää automaatiota ja näin käytännössä pääosin toimittaisiin, ei kuitenkaan estä liittämästä käsittelyyn myös manuaalisia työvaiheita, kun tämä on tarpeen.

Ehdotetun päätöksentekomenettelyn perustuslainmukaisuutta arvioidaan esityksen jaksossa ” Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys”.

Pykälän 1 momenttiin sisältyvän pääsäännön mukaan yhteensovitusta koskeva päätös annettaisiin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua. Esimerkiksi vuoden 2028 jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset voisivat kohdentua ajalle 1.3.2028 – 28.2.2029, jolle päätös annettaisiin. Tämän säännönmukaisen rytmin mukaisesti annettua päätöstä nimitettäisiin vuosipäätökseksi. Lisäksi pykälässä säädettäisiin poikkeuksista tähän pääsääntöön. Kyseisiin poikkeuksiin palataan alempana perusteluissa.

Vuosipäätös koskisi aina yhden ja saman kalenterivuoden jouston vaikutusta eläkkeeseen. Vuosipäätöksen antaminen edellyttäisi, että yhteensovitus on johtanut eläkkeen vähentämiseen sinä aikana, joka sisältyisi vuosipäätökseen. Tämä edellytys täyttyisi, jos eläkettä olisi tänä aikana vähennetty vähintään yhtenä kalenterikuukautena. Jos eläkettä ei olisi tänä aikana minään kalenterikuukautena vähennetty, eläkkeensaajalla ei olisi tältä ajalta oikeussuojan tarvetta eikä vuosipäätöstä annettaisi. Yhteensovitus jäisi tällöin tehdyn alustavan yhteensovituksen varaan. Se, että esimerkiksi vuoden 2028 jouston ylityksistä johtuvista vähennyksistä annettaisiin päätös ajalle 1.3.2028 – 28.2.2029, tarkoittaisi käytännössä sitä, että vuosipäätös jäsenyksi vähennyksikausien mukaisesti. Vuosipäätöksen tulisi kuitenkin, ottaen huomioon myös hallintolain päätöksen perustelemiselle asettamat vaatimukset, kattaa myös

tehtyjen vähennysten perusteet tänä aikana. Päätökseen tulisi näin ollen sisältyä ratkaisu sekä eläkkeeseen vähennyskuukausina tehdyistä vähennyksistä (ja eläkkeen maksetusta määrästä näinä kuukausina) että vähennysten määräytymisestä ylityskuukausilta.

Päätös yhteensovituksista annettaisiin vuosipäätöksen mukaisesta ajanjaksosta poiketen ensinnäkin silloin, jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyisi kesken kalenterivuoden. Näin voisi olla esimerkiksi kuntoutustuen päättyessä tai jos eläke lakkautettaisiin. Jos kalenterivuoden jousto olisi tätä ennen ylittynyt, päätös annettaisiin pykälän 1 momentin mukaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka. Päätöksen antaminen edellyttäisi näin ollen myös tässä tilanteessa, että yhteensovitus on päätöksen ajalta johtanut eläkkeen vähentämiseen. Tarkoitettussa tilanteessa olisi tarpeetonta jäädä odottamaan vuosipäätöksen antamisajankohtaa yhteensovituksen ratkaisemiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan päätös yhteensovituksista annettaisiin viivytystä myös siltä osin kuin se tarvittaisiin takaisinperinnän perustaksi silloin, kun vähennyskuukaudelta maksettava eläke ei riitä ylityskuukaudelta syntyneen vähennyksen tekemiseen. Tämän lain 126 §:n mukainen takaisinperintä edellyttää eläkkeen liikamaksun toteamista valituskelpoisella perustepäätöksellä, joka näin päästäisiin antamaan ilman viivytystä. Pykälän 2 momentin mukaan päätös yhteensovituksista annettaisiin viivytystä myös siinä tapauksessa, että yhteensovitus ratkaistaisiin sillä uudelleen 140 b §:n mukaisesti eli sen vuoksi, että samalta kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus on perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Myös näissä tilanteissa olisi perusteltua, että yhteensovituksista voitaisiin antaa uusi päätös heti. Ehdotetun 140 b §:n mukaan yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annettaisiin päätös edellyttäen, että asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa eläkkeen maksettavaan määrään. Ajalta, jolta yhteensovituksista annettaisiin pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa päätös ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen antamista, yhteensovitusta ei hallintopäätöksiä koskevien yleisten periaatteiden mukaan ratkaistaisi samalta ajalta uudelleen 1 momentin mukaisella vuosipäätöksellä tai eläkeoikeuden päättymiseen saakka annettavalla vastaavalla päätöksellä, ellei asian uudelleen ratkaisemiselle poikkeuksellisesti olisi 140 b §:n mukaisia perusteita. Vuosipäätöksen tai muun tämän pykälän mukaisen päätöksen uudelleen ratkaisemisen edellytyksistä säädettäisiin niin ikään ehdotetussa 140 b §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin erikseen siitä, että jos täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan 48 §:n 1 momentin nojalla osatyökyvyttömyyseläkkeeksi tai jos osatyökyvyttömyyseläke 49 §:n 3 momentin mukaisesti lakkaa, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtavista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista annetaan päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu. Tässä tilanteessa päätös suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista annettaisiin siitä riippumatta, onko eläkettä kyseisinä kalenterikuukausina vähennetty. Säännös turvaisi henkilölle mahdollisuuden hakea muutosta kyseisten kalenterikuukausien yhteensovitukseen myös siinä tapauksessa, että eläkkeeseen ei olisi samalta ajalta aiheutunut vähennyksiä, millä tässä erityistilanteessa saattaa olla merkitystä hänen oikeusturvansa kannalta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin eläkkeensaajan oikeudesta saada eläkelaitokselta tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta. Tämä oikeus olisi tarpeen, jotta eläkkeensaajalla olisi mahdollisuus tarkistaa kuukausittaisen yhteensovituksen perustana olevat tiedot mahdollisimman ajantasaisesti. Yhteensovituksen perusteilla tarkoitettaisiin muun muassa eläkkeen määrää, yhteensovituksessa huomioon otettuja kuukauden työansioita, yhteensovituksen perusteella eläkkeeseen tehtävää vähennystä, eläkkeen maksettavaa määrää sekä suojaosan ja jouston määrää. Tieto kalenterikuukaudelta tehdyn yhteensovituksen perusteista voitaisiin antaa esimerkiksi eläkelaitoksen sähköisten palvelujen kautta. Tiedot annettaisiin riippumatta siitä,

onko yhteensovitettavaa eläkettä saavalla henkilöllä ollut kalenterikuukauden aikana työansioita tai mikä yhteensovituksen lopputulos on kalenterikuukaudelta ollut.

133 §. Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä. Pykälän 2 momentissa säädetään päätösyhdistelmän antaneen eläkelaitoksen velvollisuudesta pyytää lausunto Kevalta ennen itseoikaisun käsittelemistä. Momentin mukaan Kevan lausuntoa ei pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia. Ehdotettavien uusien säännösten vuoksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Kevalta ei pyydetäisi lausuntoa, jos valitus ei koske muita kysymyksiä kuin työkyvyn arviointia taikka 47, 47 a, 48, 49 tai 53 f §:n soveltamista. Mainittujen säännösten soveltamiseen ei liittyisi sellaisia julkisten alojen eläkelakiin liittyviä erityispiirteitä, joiden vuoksi olisi tarpeen kuulla Kevaa ennen itseoikaisuasian ratkaisemista.

140 b §. Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen. Pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan eläkelaitos voisi ratkaista 47 a §:ssä tarkoitettua yhteensovitusta koskevan asian uudelleen, jos yhteensovitus perustuisi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai olisi ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen edellytykset olisivat siten samat, joita 140 §:n mukaan sovelletaan muutoksenhakuasteissa lainvoimaisen päätöksen poistamiseen. Koska yhteensovitus perustuisi täsmällisiin lain säännöksiin, olisi todennäköisesti erittäin harvinaista, että sitä olisi pidettävä ilmeisesti lain vastaisena. Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen edellytyksistä ehdotetaan kuitenkin säädettävän yhdenmukaisesti päätöksen poistamisen edellytysten kanssa. Yhteensovitus perustuisi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen esimerkiksi silloin, kun siinä käytetyt työansiot olisivat olleet virheelliset tai eläkkeen määrä muuttuisi takautuvasti.

Yhteensovitus voitaisiin ratkaista uudelleen siitä riippumatta, olisiko siitä aiemmin annettu päätös vai ei. Päätöstä ei yleensä olisi annettu esimerkiksi kuluvan kalenterivuoden kuukausilta. Päätöstä ei olisi annettu myöskään päättyneeltä vuosipäätösjaksolta, jos yhteensovitus ei olisi kertaakaan johtanut eläkkeen vähentämiseen tällä ajanjaksolla. Uudelleen ratkaiseminen ei edellyttäisi asianosaisen suostumusta eikä annetun päätöksen poistamista muutoksenhakuasteen toimesta. Menettelyä olisi näin ollen helpotettu vastaavasti kuin asian uudelleen ratkaisemista 140 a §:n mukaisissa tilanteissa, joissa eläkkeensaajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty ensisijainen etuus tai eläke. Yhteensovitus voitaisiin ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Kun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus ratkaistaisiin uudelleen, maksettavan eläkkeen määrä korjattaisiin sellaiseksi, mikä se olisi ollut, jos yhteensovitus olisi alun perin tehty oikeilla tiedoilla. Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen vuoksi voisi syntyä eläkkeen liikamaksua tai tulla maksettavaksi lisää eläkettä. Jos takautuvaan aikaan kohdistuisi muiden etuudenmaksajien regressivaatimuksia, regressitahoille maksettaisiin uudelleen ratkaisemisen jälkeen mahdollinen lisäsuoritus.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annettaisiin päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaisi työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään. Jos uudelleen ratkaiseminen ei vaikuttaisi eläkkeen maksettavaan määrään, se tehtäisiin antamatta erillistä päätöstä. Näin päätösten antaminen rajattaisiin tilanteisiin, joissa ratkaisulla olisi merkitystä eläkkeensaajan oikeusaseman ja oikeusturvan kannalta.

Pykälän 3 momentin mukaan yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä olisi kulunut viisi vuotta, edellyttäisi erityisen painavia syitä. Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen edellytyksiä arvioitaisiin lähtökohtaisesti kalenterikuukausittain, vaikka muutokset yhteensovittamisen perusteissa

saattaisivat käytännössä tarkoittaa, että yhteensovitus on ratkaistava uudelleen pidemmältä ajanjaksolta. Sellaiselta ylityskuukaudelta, jonka päättymisestä olisi kulunut viisi vuotta, yhteensovitus voitaisiin ratkaista uudelleen henkilön vahingoksi vain erityisen painavista syistä. Yhteensovituksen ratkaiseminen uudelleen henkilön vahingoksi tulisi näin ollen näin pitkän ajan kuluttua kyseeseen vain poikkeuksellisesti. Vastaava vaatimus erityisen painavista syistä asetetaan 140 §:n mukaan lainvoimaisen päätöksen poistamiselle tätä koskevan viiden vuoden määräajan jälkeen.

7.2 Yrittäjän eläkelaki

16 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (TyEL) 19 §:ää.

17 §. *Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 20 §:n 2 momentti.

26 §. *Osakuntoutusraha.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 29 §:ää.

27 §. *Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 30 §:n 2 momenttia.

31 §. *Kuntoutusta koskevat muut säännökset.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL34 §:ää.

42 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus muun ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä. Ilmoitusvelvollisuus yrittäjätoiminnan aloittamisesta tai lisäämisestä säilyisi edelleen. Ehdotettu muutos vastaisi TyEL 45 §:ään ehdotettavaa muutosta. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työkyvyttömyyseläkkeen saaja olisi velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain. Viimeksi mainittu muutos vastaisi TyEL 45 §:ään tältä osin ehdotettavaa muutosta.

44 §. *Työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 47 §:ää. Pykälän 2 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyden alkamista edeltävä vakiintunut keskiansio määritellään yrittäjällä yrittäjän eläkelain mukaisen työtulon ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen työtulon sekä niiden rinnalla olleiden muiden työeläkevakuutettujen ansioiden perusteella.

44 a §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus.* Pykälä olisi uusi, ja se vastaisi TyEL:n lisättävää 47 a §:ää.

45 §. *Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 48 §:ää.

46 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3–5 momentti vastaavasti kuin TyEL 49 §:ään.

47 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 50 §:ää.

50 f §. *Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 53 f §:ää.

95 b §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi TyEL 105 b §:ää vastaava uusi pykälä.

129 §. *Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 133 §:n 2 momenttia.

136 b §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi TyEL 140 b §:ää vastaava uusi pykälä.

7.3 Maatalousyrittäjän eläkelaki

39 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (TyEL) 19 §:ää. Pykälän 3 momentin viittaus kuntoutusrahan osakuntoutusrahana maksamiseen kohdistuisi 45 §:n 1 momentin 2 kohtaan, jossa on viittaus TyEL 29 §:n soveltamiseen.

40 §. *Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 20 §:n 2 momentti.

45 §. *Kuntoutusta koskevat muut säännökset ja kuntoutuksen ajalta maksettavat etuudet.* Pykälän 2 momenttia, joka nykyiseltä sisällöltään vastaa TyEL 34 §:n 1 momenttia, ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 34 §:n 1 momenttia asiallisesti ottaen muutettaisiin osana mainittuun pykälään kohdistuvia muutoksia. Siltä osin kuin säännöksessä jatkossa viitattaisiin työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttämiseen ja takautuvaan tarkistamiseen soveltuviin säännöksiin, viittausten ehdotetaan kohdistuvan 58 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtaan. Viimeksi mainituissa lainkohdissa viitataan työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttämisen osalta TyEL 50 §:n ja työkyvyttömyyseläkkeen takautuvan tarkistamisen osalta TyEL 51 §:n soveltamiseen, joihin myös TyEL 34 §:n 1 momentissa jatkossa viitattaisiin. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle maatalous- tai muun yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä. Uuden 4 momentin tarkoitus olisi vastaava kuin TyEL 34 §:ään ja yrittäjän eläkelain (YEL) 31 §:ään lisättävän, kuntoutusrahan saajan ilmoitusvelvollisuutta koskevan säännöksen tarkoitus.

55 §. *Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus maatalous- tai muun yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä. Ehdotettu muutos vastaisi perusteiltaan TyEL 45 §:ään tältä osin ehdotettavaa muutosta, joskin TyEL 45 §:n mukaan vastaava ilmoitusvelvollisuus koskee tällä hetkellä ilmoitusvelvollisuutta ryhtymisestä ansiotyöhön. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työkyvyttömyyseläkkeen saaja olisi velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain. Viimeksi mainittu muutos vastaisi TyEL 45 §:ään tältä osin ehdotettavaa muutosta.

57 §. *Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 47 §:ää.

57 a §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus.* Pykälä olisi uusi, ja se vastaisi TyEL:n lisättävää 47 a §:ää.

58 §. *Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen, maksamisen keskeyttäminen ja eläkkeen takautuva tarkistaminen.* Pykälässä säädetään eräistä tätä lakia toimeenpantaessa sovellettavista TyEL:n säännöksistä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi sen seurauksena, että TyEL 48 §:ää, johon pykälässä viitataan, ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän otsikko olisi jatkossa “Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen, maksamisen keskeyttäminen ja eläkkeen takautuva tarkistaminen” sen nykyisen otsikon “Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen, maksamisen keskeyttäminen ja eläkkeen takautuva tarkistaminen” sijasta, missä huomioitaisiin TyEL 48 §:n muuttunut sisältö. Myös pykälän ainoan momentin ensimmäistä kohtaa muutettaisiin samasta syystä. Nykyisin tässä kohdassa säädetään, että työkyvyttömyyseläkkeeseen tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan, mitä TyEL 48 §:ssä säädetään eläkkeen määrän muuttamisesta. Jatkossa samassa kohdassa ehdotetaan viitattavan siihen, mitä TyEL 48 §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttamisesta. Muut pykälään sisältyvät viittaukset TyEL:n eri lainkohtiin säilyisivät entisinä. Ehdotettu muutos tarkoittaisi sitä, että TyEL 48 §:ään ennestään sisältyvien säännösten lisäksi, joiden tässä esityksessä ehdotetaan siirtyvän pykälän 1 ja 2 momentista muutetun pykälän 5 ja 6 momenttiin, tätä lakia sovellettaessa työkyvyttömyyseläkkeeseen sovellettaisiin myös TyEL 48 §:ään otettavia uusia säännöksiä. Nämä koskisivat täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttamista osatyökyvyttömyyseläkkeeksi suojaosan ylitysten toistuessa yhtäjaksoisesti säädetyn 12 kalenterikuukauden ajan sekä tarkoitetun yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskentaan liittyviä sääntöjä, minkä lisäksi pykälän 7 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta, jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu. Viimeksi mainittu säännös sisältyy nykyisin 57 §:ään, josta se poistuisi.

59 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3–5 momentti vastaavasti kuin TyEL 49 §:ään.

59 f §. *Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 53 f §:ää.

90 b §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi TyEL 105 b §:ää vastaava uusi pykälä.

113 b §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi TyEL 140 b §:ää vastaava uusi pykälä.

7.4 Merimieseläkelaki

19 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (TyEL) 19 §:ää.

20 §. *Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 20 §:n 2 momentti.

29 §. *Osakuntoutusraha.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 29 §:ää.

30 §. *Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 30 §:n 2 momenttia.

34 §. *Kuntoutusta koskevat muut säännökset.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL34 §:ää.

45 §. *Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi työkyvyttömyyseläkkeen saajan velvollisuus ilmoittaa eläkekassalle ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä. Ehdotettu muutos vastaisi perusteitaan ja sisällöltään TyEL 45 §:ään tältä osin ehdotettavaa muutosta, joskin TyEL 45 §:ssä vastaavaan ilmoitusvelvollisuuteen viitataan velvollisuutena ilmoittaa ”ryhtymisestäään ansiotyöhön”. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työkyvyttömyyseläkkeen saaja olisi velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain. Viimeksi mainittu muutos vastaisi TyEL 45 §:ään tältä osin ehdotettavaa muutosta.

47 §. *Työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 47 §:ää.

47 a §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus.* Pykälä olisi uusi, ja se vastaisi TyEL:n lisättävää 47 a §:ää.

48 §. *Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 48 §:ää.

49 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3–5 momentti vastaavasti kuin TyEL 49 §:ään.

50 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 50 §:ää.

53 f §. *Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 53 f §:ää.

107 b §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi TyEL 105 b §:ää vastaava uusi pykälä.

130 §. *Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi TyEL 133 §:n 2 momentin muutosten mukaisesti.

137 b §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi TyEL 140 b §:ää vastaava uusi pykälä.

7.5 Julkisten alojen eläkelaki

19 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (TyEL) 19 §:ää.

20 §. *Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 20 §:n 2 momentti.

- 27 §.** *Osakuntoutusraha.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 29 §:ää.
- 28 §.** *Työkyvyttömyyseläkkeen saajan kuntoutuskorotus.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 30 §:n 2 momenttia.
- 31 §.** *Kuntoutusta koskevat muut säännökset.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 34 §:ää.
- 42 §.** *Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 45 §:ää.
- 44 §.** *Työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 47 §:ää.
- 44 a §.** *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus.* Pykälä olisi uusi, ja se vastaisi TyEL:n lisättävää 47 a §:ää.
- 45 §.** *Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 48 §:ää.
- 46 §.** *Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3–5 momentti vastaavasti kuin TyEL 49 §:ään.
- 47 §.** *Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 50 §:ää.
- 56 f §.** *Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TyEL 53 f §:ää.
- 113 a §.** *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi TyEL 105 b §:ää vastaava uusi pykälä.
- 144 §.** *Päätösyhdistelmän oikaisu muutoksenhaun yhteydessä.* Pykälän 1 momentissa säädetään Kevan velvollisuudesta pyytää, päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena annettuaan, lausunto valituksesta yksityisten alojen työeläkelaitokselta siltä osin kuin valitus koskee sen hoitamaa eläketurvaa. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia, lausunto kuitenkin pyydetään lainkohdan mukaan ainoastaan silloin, kun kysymyksessä on 119 §:ssä tarkoitettu tilanne. Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden sekä työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevien uusien säännösten vuoksi momentin viimeiseksi virkkeeksi ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan lausuntoa ei pyydetä, jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee 44, 44 a, 45, 46 tai 56 §:n soveltamista eikä kyse samalla ole työkyvyn arvioinnista ja 119 §:ssä tarkoitettua tilanteesta. Säännös perustuisi siihen, että 44, 44 a, 45, 46 ja 56 §:n soveltamiseen ei pääsääntöisesti liittyisi sellaisia yksityisten alojen työeläkelakien soveltamiseen liittyviä erityispiirteitä, joiden vuoksi Kevan olisi tarpeen kuulla yksityisten alojen työeläkelaitosta ennen itseoikaisuasian ratkaisemista. Kuten nykyisinkin, lausunto kuitenkin pyydetäisiin, vaikka valitus koskisi yksinomaan työkyvyn arviointia, kun kysymyksessä olisi 119 §:ssä tarkoitettu tilanne.
- 150 a §.** *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi TyEL 140 b §:ää vastaava uusi pykälä.

7.6 Kansaneläkelaki

17 §. *Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.* Pykälässä säädetään tällä hetkellä työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisestä tilanteissa, joissa eläkkeensaaja ansaitsee enemmän kuin 588,66 euroa kuukaudessa. Säännöksen mukaan työkyvyttömyyseläke jätetään säädetyn ansaintarajan ylittyessä lepäämään työssäoloajaksi. Säännöstä ei ole kuitenkaan sovellettu 1.1.2010 lukien, josta alkaen työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämiseen on sovellettu työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) säännöksiä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläkkeen lepäämään jättämistä koskevat säännökset poistettaisiin tarpeettomina.

Pykälässä säädettäisiin jatkossa työansioiden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään. Muutetussa pykälässä säädettäisiin niistä rajoista, joiden ylittyessä työansiot vaikuttaisivat maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrään. Työansioilla ei kuitenkaan olisi vaikutusta 12 §:n 4 momentin mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tämä tarkoittaisi samalla sitä, että myöskään ehdotettua 17 a §:ää, jossa säädettäisiin yhteensovituksista, ja ehdotettua 18 §:n uutta 2 momenttia, jossa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen lakkaamisesta suojaosan toistuvien ylitysten perusteella, ei sovellettaisi 12 §:n 4 momentin mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Lisäksi pykälässä säädettäisiin 17 a §:n mukaisessa yhteensovituksessa huomioon otettavista työansioista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin se pääperiaate, että työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentäisivät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos ne ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosisikohtaisen jouston määrän. Eläkkeensaaja voisi siten ansaita kalenterikuukaudessa aina suojaosan verran työansioita ilman vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeen määrään. Lisäksi eläkkeensaaja voisi ansaita kalenterivuoden aikana jouston määrän verran työansioita ilman vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeen määrään. Kun sekä suojaosa että jouston määrä ylittyisivät, tehtäisiin työkyvyttömyyseläkkeeseen vähennys jäljempänä 17 a §:ssä säädetyllä tavalla. Yhteensovittaminen koskisi sekä toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä että kuntoutustukea. Koska yhteensovittaminen ei kuitenkaan koskisi kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin perusteella myönnettyä eläkettä, ne henkilöt, joille työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty tämän erityissäännöksen perusteella, voisivat edelleen saada työansioita ilman, että ansiot vaikuttaisivat työkyvyttömyyseläkkeen määrään tai eläkeoikeuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen suojaosasta. Suojaosa vastaisi takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrää (vuoden 2026 tasossa 990,90 euroa). Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa olisi kalenterikuukausikohtainen, ja kunakin kalenterikuukautena maksettuja työansioita verrattaisiin suojaosaan. Jos eläkkeensaajan kuukausityöansiot olisivat enintään työkyvyttömyyseläkkeen suojaosan suuruiset, eivät ne vaikuttaisi työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin jouston määrästä. Työkyvyttömyyseläkkeen kalenterivuosisikohtainen jouston määrä vastaisi takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrää kerrottuna kahdella. Vuoden 2026 tasossa laskettuna jousto olisi siten 1981,80 euroa. Eläkkeensaaja voisi ansaita kalenterikuukausikohtaisen suojaosan lisäksi kalenterivuoden aikana jouston määrän verran työansioita ilman että ne vaikuttaisivat työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään. Lisäksi säädettäisiin siitä, että työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaisi kalenterivuosisikohtaista jouston määrää. Tämä tarkoittaisi sitä, että riippumatta siitä, missä vaiheessa kalenterivuotta työkyvyttömyyseläke alkaisi, jouston määrä olisi eläkkeen alkaessa

kalenterivuosi-kohtainen jouston määrä. Säännöksen mukaan poikkeuksen muodostaisivat kuitenkin tilanteet, joissa työkyvyttömyyseläke myönnetään niin, että se jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Näissä tilanteissa jousto määräytyisi samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti. Tämä tarkoittaisi sitä, että jos työkyvyttömyyseläke alkaisi välittömästi edeltävän työkyvyttömyyseläkejakson päättymistä seuraavan kuukauden alusta, joustoa olisi uuden eläkejakson alkaessa jäljellä sama määrä, joka sitä oli jäljellä edeltävän eläkejakson päättyessä. Joustoon aiemmin saman kalenterivuoden aikana kohdistuneiden, mahdollisten vähennysten vaikutus ei siis näissä tilanteissa poistuisi. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on, että jouston soveltaminen olisi yksinkertaista ja ennakoitavaa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa huomioon otettavista työansioista. Yhteensovituksessa otettaisiin momentin 1 kohdan nojalla huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain (81/2016) 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Muiden työeläkelakien mukaisilla työansioilla tarkoitettaisiin työntekijän eläkelain (395/2006), merimieseläkelain (1290/2006) ja julkisten alojen eläkelain (81/2016) mukaisia työansioita. Tältä osin huomioitavat tulot vastaisivat työeläkelakien mukaisessa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa huomioitavia tuloja. Tarkoitettujen hoitopalkkiot ja luottamushenkilön työansiot huomioidaan nykyisin kansaneläkkeen lepäämään jättämiseen vaikuttavina tuloina. Ehdotettu sääntely muuttaisi näin ollen niiden asemaa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa.

Omaishoidon tuesta annetun lain perusteella maksettavien hoitopalkkioiden huomioimatta jättämistä on pidettävä perusteltuna, koska omaishoidossa ei ole kyse ansiotarkoituksessa tehtävästä työstä, vaan iäkkään, vammaisen tai sairaan henkilön hoitamisesta omaisen tai muun läheisen henkilön toimesta.

Pykälän 4 momentin 1 kohtaan ehdotetun säännöksen mukaan eläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa ei otettaisi huomioon myöskään julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön luottamustoimen perusteella saamia työansioita. Ehdotettu säännös vastaisi tässä esityksessä työeläkelakeihin ehdotettua säännöstä. Julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentin mukaan Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansiona pidetään ansionmenetyksen korvauksia ja määräajalta maksettuja erillisiä palkkioita. Nämä työansiot ovat työeläkevakuutettavia. Määräajalta maksettu palkkio voi olla esimerkiksi kuukausi- tai vuosipalkkio. Kevan jäsenyhteisöjä ovat Kevasta annetun lain (66/2016) 3 §:n 1 momentin mukaan kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet, hyvinvointiyhtymät, Keva, Kuntien takauskeskus sekä Kunta- ja hyvinvointialuetyöntajat KT. Näiden lisäksi Kevan jäsenyhteisöksi voivat Kevasta annetun lain mukaan liittyä lain 3 §:n 2 momentissa määritellyt Kevan jäsenyhteisöistä muodostuvat tai niiden määräysvallassa olevat yhteisöt. Tarkoituksena on, että yhteensovitettavaa eläkettä saava henkilö voi toimia tarkoitettussa luottamustoimessa ilman huolta siitä, että sen perusteella maksetut työansiot vaikuttavat hänen eläkkeensä määrään tai eläkeoikeuteen. Valtaosa tarkoitetuista luottamustoimista olisi sivutoimisia. Tarkoitettuja luottamustoimia olisivat muun muassa kunnanvaltuuston ja hyvinvointialueen valtuuston luottamustoimet, jotka antavat henkilölle mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa alueelliseen demokraattiseen päätöksentekoon. Muiden Kevan jäsenyhteisöjen kuin kuntien, kuntayhtymien, hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien luottamustoimissa toimivien henkilöiden määrä on vähäinen. Myös näillä luottamustoimilla voidaan katsoa olevan yhteiskunnallista merkitystä. Tulorekisterissä on

mahdollista tunnistaa Kevan jäsenyhteisöjen luottamustoimista maksamat työansiot, mitä säännöksen soveltamiskelpoisuus osana ehdotettavaa mallia käytännössä edellyttää. Tämän tarkempaa perustaa erottelulle esimerkiksi työansion maksajan mukaan ei ole käytettävissä eikä sitä tässä yhteydessä ole pidettävä myöskään välttämättömänä. Luottamustoimesta maksettavan työansion määrä voi yksittäisissä tapauksissa nousta tavanomaista korkeammaksi, mutta kyseiset tilanteet voidaan arvioida harvinaisiksi. Huomioimatta jätettävän työansion määrää ei säännöksessä rajattaisi, jotta sääntely pysyisi helposti sovellettavana.

Työeläkevakuutettavien työansioiden ohella luottamustoimen perusteella voidaan maksaa myös sellaisia palkkioita, jotka eivät ole työeläkevakuutettavia (esimerkiksi kokouspalkkioita). Viimeksi mainittuihin sovellettaisiin pykälän 4 momentin 3 kohtaa.

Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksessa katsotaan perustelluksi huomioida myös eräitä sellaisia tulolajeja, jotka voivat jäädä työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle. Tulojen kattavaa huomioon ottamista pidetään perusteltuna, koska kansaneläke on valtion varoista maksettu vähimmäistoimeentuloa turvaava perusturvaetus. Pykälän 4 momentin 2 kohdassa säädettäisiin irtisanomisajan palkan ja sitä vastaavan työsuhteen tai virkasuhteen päättämisestä maksettavan korvauksen sekä työsuhteen päättymiseen liittyvän odotusajan palkan huomioimisesta. Momentin 3 kohdassa säädettäisiin erilaisten kokous-, luento-, esitelmä- ja luottamustoimipalkkioiden huomioimisesta. Nämä otettaisiin työansioina huomioon lukuun ottamatta Kevan jäsenyhteisön luottamustoimesta saatua palkkiota. Säännös koskisi Kevan jäsenyhteisön luottamustoimesta maksettua palkkiota silloin, kun kyse ei olisi työeläkevakuutetusta työansiosta. Kevan jäsenyhteisön luottamustoimesta maksettu palkkio jäisi näin ollen yhteensovituksen ulkopuolelle riippumatta siitä, olisiko se työeläkevakuutettu työansio vai ei, mitä on pidettävä johdonmukaisena. Momentin 4 kohdassa säädettäisiin ennakoperintälain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettujen työ- ja käyttökorvausten huomioimisesta. Tarkoitettut työ- ja käyttökorvaukset huomioitaisiin sen määräisinä kuin ne ovat ennen verojen vähentämistä. Momentin 5–9 kohdissa säädettäisiin eräiden työsuhteeseen perustuvien etujen ja suoritusten huomioon ottamisesta. Kohdissa 5–9 tarkoitettut edut ja suoritukset tulisivat huomioon otettavaksi siltä osin, kuin niitä pidetään tuloverolain perusteella verotettavana ansiotulona. Säännöksen mukaisista tulolajeista osa saattaisi käytännössä esiintyä eläkkeensaajilla melko harvoin. Momentin 10 kohdassa säädettäisiin siitä, että myös eläkkeensaajan ulkomailta saamat, kohdissa 1–9 mainittua tuloa vastaavat tulot tulisivat huomioon otettavaksi yhteensovituksessa. Säännöksen tavoitteena on kohdella työkyvyttömyyseläkkeensaajia yhdenvertaisesti riippumatta siitä, missä työtä tehdään ja mistä maasta työansiot tulevat. Tiedon eläkkeensaajan ulkomailta saamista työansioista Kela saisi henkilöltä itseltään hänelle säädettävän ilmoitusvelvollisuuden perusteella. Ilmoitusvelvollisuus ulkomailta saaduista työansioista olisi tarpeen, koska näitä tietoja ei sisälly tulorekisteriin tai eläkerekisteriin.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saaja työskentelee yrittäjänä ilman että hänellä on yrittäjän eläkelain mukainen eläkevakuutus (esimerkiksi vakuuttamisvelvollisuuden alarajan alittuessa), yrittäjänä saatuja vakuuttamattomia työansioita ei otettaisi huomioon yhteensovituksessa. Ehdotettu sääntely muuttaisi näiden tulojen huomioimista työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamisessa, sillä nykyisin vakuuttamattomat yrittäjätulot huomioidaan kansaneläkkeen lepäämään jättämiseen vaikuttavina tuloina. Työskentelyn määrästä, luonteesta ja muista olosuhteista riippuen työskentely voi kuitenkin tapauskohtaisesti antaa aihetta arvioida, onko eläkkeensaaja tullut 18 §:ssä – ehdotetut muutokset huomioiden jatkossa 18 §:n 1 momentissa – tarkoitettulla tavalla työkykyiseksi. Jos eläkkeensaaja on tullut työkykyiseksi, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan jo nykyisin voimassa olevan sääntelyn nojalla, joka jatkossa siirtyisi 18 §:n 1 momenttiin.

Ulkomailta saatujen vastaavien tulojen osalta on myös huomioitava EU:n sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskeva sääntely. Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 (jäljempänä EU:n sosiaaliturvan perusasetus) 5 artiklan a alakohdassa säädetään, että jos sosiaaliturvaetuuksien ja muiden tulojen saamisella on toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tiettyjä oikeusvaikutuksia, tämän lainsäädännön asiaankuuluvia säännöksiä sovelletaan niin ikään, kun kyse on toisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella saaduista vastaavista etuuksista tai jossakin toisessa jäsenvaltiossa hankituista tuloista. Säännöksellä vahvistetaan EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä muodostunut periaate etuuksien ja tulojen rinnastamisesta. Säännöksen tavoitteena on yhtäältä vahvistaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Toisaalta tulojen rinnastamista koskeva periaate on merkityksellinen vähimmäisetuuksien ja tarveharkintaisten etuuksien kannalta, sillä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen tavoitteena ei ole mahdollistaa vähimmäisetuuksien maksamista, jos henkilön taloudellinen asema on turvattu muista jäsenvaltiosta saatujen tulojen ja etuuksien perusteella. Kansallisen lainsäätäjän tehtävänä on säätää ansiotulojen vaikutuksesta eläkkeen määrään ja toisessa jäsenvaltiossa hankittu tulo voidaan rinnastaa jäsenvaltiossa ansaittuun työtuloon.

Työeläkkeiden osalta EU:n sosiaaliturvan perusasetus rajoittaa kansallisten etuuksien ja muiden tulojen päällekkäisyyttä koskevien säännösten soveltamista. Asetuksen 55 artikla edellyttää, että yhteensovittaessa samaa ansiotuloa kahdessa tai useammassa EU-maassa kyseistä tuloa ei tule ottaa huomioon kahteen kertaan eläkettä vähentävänä. Tämä periaate todetaan EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 55 artiklassa, joka koskee erilaisten etuuksien ja muun tulon päällekkäisyyttä eläke-etuuden kanssa. Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevissa asetuksissa on muitakin säännöksiä etuuksien päällekkäisyytilanteita koskien, kuten EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 10 artikla ja täytäntöönpanoasetuksen 10 artikla. Näitä säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta tilanteisiin, joissa kansallisessa lainsäädännössä säädetään työtulon päällekkäisyydestä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen 58 artiklan mukaisen vähimmäisetuuden kanssa.

Kansaneläke ja takuueläke ovat EU:n sosiaaliturvan perusasetusta sovellettaessa asetuksen 58 artiklan mukaisia vähimmäisetuuksia. Asetuksen 58 artikla sisältää säännökset siitä, miten vähimmäiseläke lasketaan, kun eläkkeensaajaan sovelletaan EU:n sosiaaliturvan perusasetusta (ks. asetuksen mukaisesta vähimmäisetuudesta tarkemmin HE 128/2024 vp., s. 9–11). Perusasetuksen 58 artiklan 2 kohdan mukaan asuinvaltion vähimmäiseläkkeestä voidaan vähentää täysimääräisesti muiden jäsenvaltioiden maksamat eläkkeet. Säännös kattaa eri jäsenvaltioiden eläke-etuuksien päällekkäisyyksiä koskevat tilanteet ja vahvistaa muiden jäsenvaltioiden maksamien eläkkeiden etusijan suhteessa asuinvaltion maksamaan vähimmäisetuuteen. EU-tuomioistuimen vähimmäiseläkettä koskevan ratkaisukäytännön mukaisesti itsenäisen eläkkeen ja pro rata- eläkkeen laskentaa ei sovelleta vähimmäiseläkkeeseen (ks. tarkemmin oikeuskäytännöstä HE 128/2024 vp, s. 9–10). Näin ollen myöskään EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen III osaston 5 luvussa olevat päällekkäisyyden estämistä koskevat säännökset (53–55 artiklat) eivät koskisi vähimmäiseläkettä. EU-asetukset ovat suoraan sovellettavaa oikeutta ja niiden tulkinta voi täsmentyä muun muassa EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

Edellä kerrotuin perustein EU:n sosiaaliturva-asetusten säännökset eivät rajoita ulkomailta saatujen työansioden yhteensovittamista vähimmäiseläkkeiden kanssa. Työansioden ja kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen taikka työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen yhteensovitus määräytyisi näin ollen puhtaasti kansallisten säännösten perusteella eli sen mukaan kuin tässä esityksessä ehdotetaan.

17 a §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus.* Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta. Pykälän mukainen työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus ei koskisi 12 §:n 4 momentin erityissäännöksen nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä. Yhteensovituksessa huomioitavista työansioista säädettäisiin ehdotetussa 17 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 17 §:ää tarkentavasti siitä, että suojaosan ylittävät työansiot vähennettäisiin joustosta. Lisäksi säädettäisiin siitä, miten suojaosan ja jouston määrän ylittävät työansiot vähentäisivät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää. Työansiot vähentäisivät maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä, jos ne ylittävät kalenterikuukausikohtaisen suojaosan ja kalenterivuoden jousto on jo käytetty. Yhteensovitusta tehtäessä työkyvyttömyyseläkkeen saajan kuukausityöansioita verrattaisiin ensin suojaosaan. Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittäisivät kalenterikuukausikohtaisen suojaosan määrän, suojaosan ylityksen osuus vähennettäisiin kalenterivuosikohtaisesta jouston määrästä. Kunakin kalenterikuukautena joustoa olisi käytettävissä sen verran kuin sitä olisi jäljellä sen jälkeen, kun jouston kalenterivuosikohtaisesta määrästä olisi tehty saman kalenterivuoden aiempien kuukausien mahdolliset vähennykset. Niin kauan kuin joustoa olisi kalenterivuoden aikana jäljellä, kuukausittaisen suojaosuuden ylitykset vähentäisivät ainoastaan jäljellä olevan jouston määrää. Jos kuukausityöansiot ylittäisivät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että käytettävissä olevan jouston määrän, jouston ylittävä osuus vähennettäisiin ylitystä seuraavan toisen kalenterikuukauden työkyvyttömyyseläkkeestä. Toisin kuin nykyisin, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittaminen ei siis tapahtuisi siten, että eläkkeen maksaminen keskeytettäisiin kokonaan, vaan eläkkeestä vähennettäisiin vain se euromääräinen osuus, jolla työansiot ylittäisivät suojaosan ja jouston. Kelalla on näitä säännöksiä toimeenpannessaan velvollisuus valvoa työansioita kuukausitasolla.

Sitä kalenterikuukautta, jona huomioon otettavat työansiot ylittävät sekä suojaosan että käytettävissä olevan jouston määrän, nimitettäisiin ylityskuukaudeksi. Ylitystä seuraavaa toista kalenterikuukautta, jona maksettavasta työkyvyttömyyseläkkeestä säädetty vähennys tehtäisiin, nimitettäisiin vähennyskuukaudeksi. Vähentämisen ajankohta määriteltäisiin näin, koska vähentämistä ei käytännössä ole mahdollista tehdä vielä sinä kalenterikuukautena maksettavaan eläkkeeseen, jona suojaosan ja jouston ylitys tapahtuu. Syynä tähän on se, että tiedot työansioista ovat käytettävissä viiveellä. Kela saa tiedon eläkkeensaajan työansioista tulorekisteristä ja tiedon YEL- ja MYEL-työtulon määrästä työeläkejärjestelmän eläkerekisteristä. Tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 12 §:n mukaan tiedot tulorekisteriin on annettava pääsääntöisesti viimeistään viidentenä kalenteripäivänä maksupäivän jälkeen. Jos esimerkiksi huhtikuussa maksetut työansiot ylittäisivät sekä suojaosan ja käytettävissä olevan jouston määrän, ylityksen osuus vähennettäisiin kesäkuun työkyvyttömyyseläkkeestä. Vaikka jousto olisi kalenterivuosikohtainen, ylityskuukauden ja vähennyskuukauden ei tarvitsisi kuulua samaan kalenterivuoteen. Näin ollen esimerkiksi marraskuussa syntynyt ylityksen osuus vähennettäisiin seuraavan vuoden tammikuun eläkkeestä.

Jouston ylittävä osuus vähennettäisiin ensisijaisesti tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähennettäväksi voisi pääsääntöisesti tulla enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle olisi myönnetty tämän lain mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä. Ylityskuukaudelle myönnetyllä eläkkeellä tarkoitettaisiin ylityskuukaudelle myönnetyn eläkkeen bruttomäärää ilman vähennyksiä eli ilman esimerkiksi ehdotetun joustomallin mukaista, aiemmalta kalenterikuukaudelta syntynyttä mahdollista vähennystä, jos sellainen kohdistuisi ylityskuukauden eläkkeeseen taikka ilman mahdollista ulosmittausta tai takaisinperintää, jos sellainen kohdistuisi ylityskuukauden eläkkeeseen. Ylityskuukaudelle myönnetyn eläkkeen määränä pidettäisiin sitä määrää, josta on kansaneläkettä laskettaessa

vähennetty siihen mahdollisesti vaikuttavat muut eläketulot. Jos kuitenkin henkilö saisi ylityskuukaudelta tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi takuueläkettä, vähennys voitaisiin kohdistaa ylityskuukaudelta maksettua takuueläkkeeseen toissijaisesti eli siltä osin kuin vähennystä ei olisi mahdollista tehdä työkyvyttömyyseläkkeestä. Siitä, että vähennys voitaisiin toissijaisesti kohdistaa ylityskuukaudelta maksettua takuueläkkeeseen, säädettäisiin takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä, johon pykälän 1 momentissa viitattaisiin. Jos eläkkeensaaja saisi ylityskuukaudelta sekä työkyvyttömyys- että takuueläkettä, ylityskuukaudelta syntyvä vähennys voitaisiin tehdä enintään hänelle ylityskuukaudelle myönnetyn työkyvyttömyys- ja takuueläkkeen yhteismäärän suuruisena. Vähennyksen enimmäismäärää laskettaessa ylityskuukaudelle myönnetyllä takuueläkkeellä tarkoitettaisiin, edellä työkyvyttömyyseläkkeen osalta todetulla tavalla, takuueläkkeen ylityskuukaudelle myönnettyä bruttomäärää mahdollisten ensisijaisten etuuksien vähentämisen jälkeen ilman muita mahdollisia vähennyksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei pääsääntöisesti tehtäisi ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti. Tämä tarkoittaisi sitä, että tällaiselta kalenterikuukaudelta työansioita ei verrattaisi suojaosaan eikä tällaista kuukautta seuraavalle toiselle kalenterikuukaudelle kohdistuvaa vähennystä voisi syntyä. Mikäli ainoastaan osa eläkkeen myöntöjaksosta olisi takautuvaa aikaa, muulta kuin takautuvalta ajalta yhteensovitus tehtäisiin tavanomaiseen tapaan. Säännös olisi tarpeen koska yhteensovituksen tekemistä takautuvalta ajalta olisi useimmissa tapauksissa pidettävä tarpeettoman monimutkaisena eikä eläkkeensaaja olisi voinut varautua yhteensovitukseen tai siitä syntyviin liikamaksuihin. Lisäksi takautuva työkyvyttömyyseläke voidaan laissa olevien regressisäännösten perusteella maksaa muulle saajataholle kuin eläkkeensaajalle itselleen siltä osin kuin se vastaa kyseisen muun tahon samalta ajalta maksaman etuuden määrää. Regressisäännösten perusteella Kansaneläkelaitoksen on pidätettävä takautuvasti maksamansa työkyvyttömyyseläke itselleen tai maksettava se työttömyyskassalle samalta ajalta maksettua etuutta vastaavalla osin. Näin voidaan monesti välttää etuudensaajaan kohdistuva erillinen takaisinperintä. Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitettaisiin työansioden kanssa myös ajalta, jolta eläke on myönnetty takautuvasti, aiempien kalenterikuukausien työansiot vaikuttaisivat muulle taholle regressinä maksettavan eläkkeen määrään. Toissijaisen etuuden maksaja saisi tällöin nykyllaissa säädetyä vähemmän korvausta ja regressinä saamatta jäänyt osuus perittäisiin lähtökohtaisesti takaisin etuudensaajalta. Koska regressimenettelyä ei ole tarkoitus muuttaa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevien uusien säännösten vuoksi, työkyvyttömyyseläke ehdotetaan jätettäväksi yhteensovituksen ulkopuolelle ajalta, jolta se myönnetään takautuvasti. Lisäksi sääntelyn perusteena olisi se, että eläkkeensaaja ei ole voinut kohtuudella ennakoida työansiodensa vaikutusta eläkkeeseen silloin, kun työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvalle ajalle ilman että kyse on aiemmin myönnetyn eläkejakson välittömästä jatkosta. Takautuvalle ajalle myönnetty työkyvyttömyyseläke jäisi selvyuden vuoksi yhteensovituksen ulkopuolelle myös silloin, kun takautuvaan aikaan ei kohdistuisi muun etuudenmyöntäjän regressivaatimuksia.

Pykälän 2 momenttia sovellettaessa takautuvana aikana pidettäisiin päätöksenantokuukautta ja tätä välittömästi edeltäviä kalenterikuukausia. Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvalle ajalle, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus alkaisi siten vasta päätöksenantokuukautta seuraavana kalenterikuukautena. Päätöksenantokuukauden ja sitä edeltävien kalenterikuukausien työansioita ei yhteensovitettaisi eläkkeen kanssa, mikä tarkoittaa sitä, että työansioden tarkastelu suhteessa suojaosaan ja joustoon alkaisi vasta päätöksenantokuukautta seuraavan kuukauden osalta. Regressitilanteissa vielä päätöksenantokuukautta seuraavaan kalenterikuukauteen voi kohdistua regressiä. Kyseisen kuukauden työkyvyttömyyseläkettä ja työansioita koskevalla yhteensovituksella ei kuitenkaan olisi vaikutusta regressiin, koska yhteensovituksesta ei voi aiheutua vähennystä saman

kalenterikuukauden eläkkeeseen. Takautuvissa myönnoissä mahdollinen vähennys voisi kohdistua aikaisintaan päätöksenantokuukautta seuraavaa kuukautta seuraavan toisen kuukauden eläkkeeseen.

Pääsäännöstä poiketen yhteensovitus tehtäisiin kuitenkin, jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Näissä tilanteissa yhteensovitus siis tehtäisiin samalla tavalla kuin silloin, kun työkyvyttömyyseläke olisi alun perin myönnetty yhtäjaksoisesti. Tarkoitettussa tilanteessa uuden eläkejakson alkaminen merkitsee aiemman eläkejakson välitöntä jatkumista, mikä eläkehakemuksen perusteella on ollut eläkkeensaajan ennakoitavissa. Tämän vuoksi ei ole pidettävä kohtuuttomana, että myöhemmän eläkejakson työansiot huomioidaan yhteensovituksessa alusta alkaen, vaikka päätös annettaisiin osittain takautuvasti. Jos henkilölle olisi tällaisessa tilanteessa samalta ajalta maksettu muuta etuutta (esimerkiksi ansiopäivärahaa), sen maksajalle maksettisiin regressinä takautuvasta työkyvyttömyyseläkkeestä enintään se määrä, joka siitä jäisi maksettavaksi yhteensovituksen jälkeen. Näissä tilanteissa regressisaajalle maksettava suoritus voisi poikkeuksellisesti olla määrältään pienempi kuin muissa tilanteissa, joissa työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty takautuvalle ajalle eikä työansioita pääsäännön mukaisesti sovitettaisi yhteen työkyvyttömyyseläkkeen kanssa.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasta myöntämisestä ei olisi kysymys silloin, jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen keskeytettäisiin ja keskeytetty työkyvyttömyyseläke palautettaisiin myöhemmin takautuvasti maksuun.

Pykälän 3 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta ei tehtäisi kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella taikka työeläkeläkien mukainen kuntoutuskorotus. Säännös tarkoittaisi sitä, että tällaiselta kalenterikuukaudelta työansioita ei verrattaisi suojaosaan eikä tällaista kuukautta seuraavalle toiselle kalenterikuukaudelle kohdistuvaa vähennystä voisi syntyä. Sääntelyn tavoitteena on kannustaa työkyvyttömyyseläkkeen saajia ammatilliseen kuntoutukseen sekä mahdollistaa heille työnteon kokeileminen ammatillisen kuntoutuksen aikana kuntoutukseen liittyvien vaatimusten ja tarpeiden sekä omien voimavarojen mukaan ilman työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitukselta johtuvia rajoituksia. Sekä työeläkelaitoksen maksama kuntoutuskorotus että Kelan maksama eläkkeensaajan kuntoutusraha voidaan maksaa ainoastaan kuntoutuksen kestoajalta. Momentissa yhteensovituksen tekemisen osalta säädetty poikkeus liittyisi siten aina aktiivisen kuntoutuksen jaksoihin. Yhteensovitusta ei tehtäisi, jos kalenterikuukaudelle sijoittuisi ajanjakso, jolta mainittua ammatillisen kuntoutuksen perusteella maksettavaa etuutta olisi myönnetty. Yhteensovituksen tekemisen estäisi näin ollen myös se, että tarkoitettu etuus olisi myönnetty osalta kalenterikuukautta, jopa vain yhdeltä päivältäkin. Eläkkeensaajan kuntoutusrahan osalta poikkeus rajattaisiin, säännöksen tavoite huomioon ottaen, koskemaan ainoastaan ammatillisen kuntoutuksen perusteella myönnettyä eläkkeensaajan kuntoutusrahaa. Yhteensovitus tehtäisiin siten tavanomaiseen tapaan, jos eläkkeensaajan kuntoutusraha olisi myönnetty muun kuin ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Sekä Kelan että työeläkelaitoksen maksama työkyvyttömyyseläke voi tällä hetkellä jäädä työansioiden perusteella lepäämään myös ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Pykälän 3 momenttiin ehdotettu säännös siitä, että yhteensovitusta ei tehtäisi ajalta, jolta Kela tai työeläkelaitos on ammatillisen kuntoutuksen perusteella myöntänyt kuntoutusetuuden, merkitsisi näin ollen muutosta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamiseen ammatillisen kuntoutuksen aikana. Työkyvyttömyyseläkkeen saaja voisi jatkossa

kuntoutuskorotusta tai ammatillisen kuntoutuksen perusteella myönnettyä eläkkeensaajan kuntoutusrahaa saadessaan työskennellä ilman työansioiden määrää koskevia rajoituksia. Kun yhteensovitusta ei tehtäisi, tältä ajalta ei syntyisi myöskään siihen perustuvia vähennyksiä, jotka ehdotetun mallin mukaan muutoin kohdistuisivat tulevilta kuukausilta maksettavaan eläkkeeseen. Jos eläkkeensaaja saa palkkaa samalta ajalta, jolta hänellä on oikeus työeläkelakien mukaiseen kuntoutuskorotukseen, työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke ja siihen liittyvä kuntoutuskorotus maksetaan työeläkelakien mukaan hakemuksesta työntantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Kansaneläkettä tai takuueläkettä ei sen sijaan vastaavassa tilanteessa – tai muutoinkaan – makseta eläkkeensaajan työnantajalle. Eläkkeensaajan kuntoutusrahaa ammatillisen kuntoutuksen perusteella saava voisi siten jatkossa saada samanaikaisesti sekä työkyvyttömyyseläkettä että palkkaa, jotka maksettaisiin hänelle itselleen ilman yhteensovitusta. Eläkkeensaajan kuntoutusraha voidaan kuitenkin Kansaneläkelaitoksen kuntoutuslaissa säädetyin edellytyksin maksaa työnantajalle. Eläkkeensaajan kuntoutusrahaa sai ammatillisen kuntoutuksen ajalta vuonna 2025 noin 350 henkilöä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin pykälän 1 momentissa tarkoitetun vähennyksen tekemisestä tilanteissa, joissa henkilö ei säädettynä vähennyskuukautena saa työkyvyttömyyseläkettä tai sen kyseisenä kuukautena maksettava määrä ei riitä koko vähennyksen tekemiseen. Vähennyksen tekeminen estyisi kokonaan esimerkiksi silloin, kun työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen olisi päättynyt tai keskeytynyt. Jos taas eläkkeen määrä olisi ylityskuukauden ja vähennyskuukauden välissä pienentynyt, olisi mahdollista, että vähennys voitaisiin tehdä vähennyskuukauden eläkkeestä vain osittain. Siltä osin kuin vähennyskuukaudelta maksettavan eläkkeen määrä ei riittäisi vähennyksen tekemiseen, ylityksen osuus perittäisiin takaisin tavallisen takaisinperintämenettelyn mukaisesti. Takaisinperinnässä ei tällöin kuitenkaan sovellettaisi 75 §:n 2 momentissa säädettyä harkintaa. Tämän perusteena olisi muun muassa se, että näissä tilanteissa takaisinperintä korvaisi ehdotettuun yhteensovittamisen malliin kuuluvan vähennyksen, jonka tekemiseen ei liittyisi harkintaa. Momenttiin sisältyisi kuitenkin erityissäännös, jonka mukaan takaisinperinnästä luovuttaisiin, jos takaisinperittävä määrä olisi kokonaisuudessaan alle 150 euroa. Tilanteet, joissa takaisinperinnästä luovuttaisiin, sidottaisiin säännöksessä kiinteään euromääräiseen rajaan eikä niihin liittyisi Kelan harkintaa. Säädettyä rajaa ei sidottaisi kansaneläkeindeksiin. Tästä säädettäisiin 109 §:ssä. Sääntelyn perusteena olisi se, että perinnästä aiheutuvien arvioitujen kustannusten voidaan kyseisissä tilanteissa olettaa ylittävän perittävän määrän, jolloin perintää ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

18 §. Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen. Pykälässä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta. Voimassa olevan pykälän mukaan työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jos eläkkeensaaja tulee työkykyiseksi. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa myös, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt ammatillisesta kuntoutuksesta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, joka koskisi työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamista ehdotettavaan joustomalliin liittyvissä tilanteissa, joissa henkilön työansiot säädetyntä yhtäjaksoisen ajan eli yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajan ylittävät kalenterikuukausikohtaisen suojaosan. Tämän vuoksi pykälän nykyinen sisältö muodostaisi jatkossa pykälän 1 momentin. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin ehdotetun 2 momentin mukaista yhtäjaksoista 12 kuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioimatta jätettävistä kalenterikuukausista.

Voimassa olevan, jatkossa pykälän 1 momenttiin sisältyvän säännöksen sisältöä ei ehdoteta muutettavaksi. Näin ollen eläkkeensaajan työkykyiseksi tuleminen olisi jatkossakin peruste lakkauttaa työkyvyttömyyseläke. Säännöksen perusteella työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen olisi mahdollista, jos eläkkeensaaja on tullut työkykyiseksi, vaikka henkilön työansioissa ei olisi tapahtunut sellaista muutosta, joka johtaisi lakkauttamiseen ehdotetun 2

momentin perusteella. Pykälän 1 momenttiin jatkossa sisältyvää säännöstä sovellettaisiin nykyisen käytännön mukaisesti tilanteissa, joissa kokonaisharkinnan perusteella voidaan arvioida, että eläkkeensaajan työkyky on palautunut siinä määrin, että hän ei enää täytä työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä. Näissä tilanteissa työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisen on lähtökohtaisesti katsottu edellyttävän myös lääketieteellistä selvitystä työkyvyn muuttumisesta, vaikka työansioissa tapahtuneet muutokset on lisäksi voitu ottaa huomioon. Pelkästään työansioiden perusteella työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin lähtökohtaisesti vain pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Työansioiden saaminen voi kuitenkin tosiasiallisesti viitata siihen, että eläkkeensaajan työkyky on parantunut. Näin voi olla käytännössä etenkin silloin, kun työansiot ovat pitkäaikaisia ja ne turvaavat henkilölle vähintään kohtuullisen toimeentulon, jonka mittapuuna on vakiintuneesti pidetty täysimääräisen takuueläkkeen tasoa. Kansaneläkelaitos voi tarvittaessa selvittää, onko eläkkeensaajan työkyky pykälän 1 momentissa tarkoitettulla tavalla palautunut. Se, että pykälän 2 momentissa asetetut erityiset edellytykset työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiselle suojaosan toistuvien yhtäjaksoisten ylitysten perusteella eivät täyty, ei estä arvioimasta eläkkeensaajan työkyvyn palautumista pykälän 1 momentin mukaisesti.

Pykälään lisättävässä 2 momentissa säädettäisiin yhtäjaksoisesti toistuvien suojaosan ylitysten vaikutuksesta eläkeoikeuteen. Jos eläkkeensaajan työansiot olisivat ylittäneet 17 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Säännöksessä tarkoitettun työansioiden pitkäaikaisen muutoksen katsottaisiin siten osoittavan, että työntekijä ei ole enää kansaneläkkeeseen oikeuttavalla tavalla työkyvytön, jolloin työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin säännöksessä tarkoitettujen yhtäjaksoisesti toistuvien suojaosan ylitysten seurauksena. Kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan voitaisi lakkauttaa mainitulla perusteella, sillä 17 ja 17 a §:issä säädettyä työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamista ei sovellettaisi kyseisen erityissäännöksen nojalla myönnettyihin työkyvyttömyyseläkkeisiin. Jos suojaosa ei säännöksessä tarkoitettulta ajalta yhtäjaksoisesti ylittyisi, työkyvyttömyyseläkettä ei voitaisi lakkauttaa tämän säännöksen perusteella. Näin saattaisi eläkkeensaajan melko huomattavastakin työskentelystä huolimatta olla esimerkiksi silloin, kun työskentelyssä ajoittain olisi katkoja tai esimerkiksi silloin, kun eläkkeensaaja kokonaan tai osittain saisi työansionsa vakuuttamattomasta yrittäjätoiminnasta, jolloin kyseisiä työansioita ei huomioitaisi työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksessa. Työskentelyn perusteella voisi tästä huolimatta tulla pykälän 1 momentin mukaisesti arvioitavaksi, onko eläkkeensaaja tullut työkykyiseksi.

Pykälän uuteen 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan pykälän 2 momentissa tarkoitettua yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei otettaisi niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 17 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaisi ehdotetun säännöksen mukaan uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Säännös tarkoittaisi sitä, että kalenterikuukausi, jolta yhteensovitusta ei tehdä siitä syystä, että eläkejakso on myönnetty takautuvalle ajalle taikka siitä syystä, että eläkkeensaajalle on kalenterikuukauteen sisältyvälle ajanjaksolle myönnetty työeläkelakien mukainen kuntoutuskorotus tai Kelan ammatillisen kuntoutuksen perusteella maksama eläkkeensaajan kuntoutusraha, ei voisi sisältyä pykälän 2 momentissa tarkoitettuun ajanjaksoon, jonka täyttymisen perusteella työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa. Tällainen kalenterikuukausi katkaisisi tarkoitettun ajanjakson laskemisen. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaisi näin ollen alusta sen kalenterikuukauden tai niiden peräkkäisten kalenterikuukausien jakson päätyttyä, jona yhteensovitusta ei ole 17 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehty (esimerkiksi työeläkelakien mukaisen kuntoutuskorotuksen tai ammatillisen

kuntoutuksen perusteella myönnetyn eläkkeensaajan kuntoutusrahan päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta). Ensimmäinen kalenterikuukausi, joka tämän jälkeen jälleen olisi yhteensovituksen piirissä ja jona suojaosa ylittyisi, muodostaisi suojaosan ylityksiä laskettaessa uuden laskentajakson ensimmäisen kalenterikuukauden, jolta suojaosa ylittyisi. On johdonmukaista, että sellaista kalenterikuukautta, jonka on säädetty jäävän yhteensovituksen ulkopuolelle, ei oteta huomioon myöskään laskettaessa niitä kalenterikuukausia, joihin yhteensovitukseen liittyvä suojaosa ylittyy. Näiden kalenterikuukausien jättäminen suojaosan ylittymistä koskevan seurannan ulkopuolelle toteuttaa samoja tavoitteita, joiden vuoksi kyseiset kalenterikuukaudet on jätetty yhteensovituksen ulkopuolelle. Kun työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvalle ajalle eikä kyse ole aiemmin myönnetyn eläkejaksos välittömästä jatkosta, eläkkeensaaja ei ole voinut ennakoita työansioidensa vaikutusta eläkkeeseen. Tämän vuoksi on perusteltua ja kohtuullista jättää tällainen kuukausi niin yhteensovituksen kuin suojaosan ylittymistä koskevan seurannan ulkopuolelle. Ammatillisen kuntoutuksen perusteella myönnetyn työeläkelaitoksen tai Kelan etuuden myöntöjaksot taas on suljettu pois yhteensovituksen piiristä työkyvyttömyyseläkkeen saajien ammatilliseen kuntoutukseen kannustamiseksi, jolloin ei ole perusteltua, että suojaosan mahdolliset ylitykset samalta ajalta voisivat vaikuttaa eläkeoikeuteen.

22 §. Kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläketulot. Pykälässä säädetään kansaneläkkeeseen vaikuttavista eläketuloista. Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, jonka mukaan työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke otetaan kansaneläkkeen määrää laskettaessa tulona huomioon ilman työeläkelakien mukaista eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta johtuvaa mahdollista vähennystä. Säännös koskisi sekä työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen että osatyökyvyttömyyseläkkeen huomioimista. Kansaneläkkeen määrään vaikuttaisi siten työeläke sen suuruisena kuin se on ennen eläkkeen ja työansioiden mahdollista yhteensovitusta. Samalla tämä tarkoittaisi, ettei kansaneläkettä tarkistettaisi kansaneläkelain 24 §:n mukaisesti, jos työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen määrä vaihtelisi eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi, koska kansaneläkkeeseen vaikuttavaksi eläketuloksi katsottaisiin aina se työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen määrä, joka henkilölle on myönnetty eikä se määrä, joka henkilölle on eläkkeen ja työansioiden mahdollisen yhteensovituksen jälkeen maksettu.

Lisäksi uuteen 5 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan kansaneläkkeessä tulona huomioon otettava ulkomailta maksettava työkyvyttömyyseläke otetaan kansaneläkkeen määrää laskettaessa tulona huomioon ilman eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta johtuvaa mahdollista vähennystä. Kansaneläkkeen määrään vaikuttaisi siten ulkomainen eläke sen suuruisena kuin se on ennen eläkkeen ja työansioiden mahdollista yhteensovitusta. Säännös olisi tarpeen, jotta ulkomailta maksettava eläke otettaisiin kansaneläkkeen määrään vaikuttavana tulona huomioon samalla tavalla kuin tämän lain 6 §:n 1 momentissa mainittujen työeläkelakien mukaiset työeläkkeet. Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta ehdotetaan säädettävän 17 a §:ssä. Ulkomailta maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen osalta eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksella tarkoitettaisiin menettelyä, jonka tarkoitus olisi, vastaavasti kuin 17 a §:n mukaisessa kansallisessa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksessa, järjestää se, miten työansiot vaikuttavat eläkkeeseen. Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta johtuvasta vähennyksestä katsottaisiin olevan kyse, kun eläkkeen vähennys perustuisi tarkoitukseltaan 17 a §:ssä säädettyä olennaisissa suhteissa vastaavaan menettelyyn.

25 §. Kansaneläkkeen vähimmäismäärä. Pykälässä säädetään kansaneläkkeen maksettavasta vähimmäismäärästä. Kansaneläkettä ei makseta, jos sen määrä kuukaudessa jää alle pykälässä säädetyn määrän. Pykälässä raja ilmoitetaan vuoden 2001 kansaneläkeindeksin tasossa (5,38 euroa), mikä vuoden 2026 tasossa vastaa 8,01 euroa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2

momentti, jossa säädettäisiin, että 1 momentissa säädettyä euromääräistä rajaa ei kuitenkaan sovellettaisi, jos kalenterikuukaudelta maksettavan kansaneläkkeen määrä olisi ehdotettavassa 17 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi pienempi kuin 1 momentissa säädetty vähimmäismäärä. Tämä tarkoittaisi sitä, että työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen jälkeen maksettavaksi jäävä kansaneläkkeen määrä maksettaisiin eläkkeensaajalle riippumatta siitä, ylittääkö sen määrä kansaneläkkeen vähimmäismäärää koskevan euromääräisen rajan, josta jatkossa säädettäisiin lainkohdan 1 momentissa.

Kansaneläkkeen maksettavasta vähimmäismäärästä on säädetty hallinnollisen tarkoituksenmukaisuuden vuoksi: määrältään rajan alle jäävän eläkkeen maksamista ei pidetty perusteltuna suhteessa sen maksamisesta aiheutuviin kustannuksiin (HE 227/1992 vp.). Ottaen huomioon, että myönnettävä kansaneläke maksetaan kalenterikuukausittain, voidaan katsoa, että rajan on ollut tarkoitus koskea nimenomaan eläkkeen säännönmukaisesti maksettavaa kuukausimäärää. Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus taas liittyisi aina tilanteisiin, joissa eläkkeensaajalle myönnetyn eläkkeen kuukausimäärä ylittää kansaneläkkeen maksamiselle säädetyn vähimmäisrajan. Ehdotetun mallin mukaiseen yhteensovitukseen kuitenkin kuuluisi, että eläkkeen kalenterikuukaudelta maksettava määrä voisi, riippuen eläkkeensaajan työansioista, toistuvastikin vaihdella. Sääntelyn on tarkoitus mahdollistaa automaation hyödyntäminen eläkkeeseen kohdistuvien mahdollisten vähennysten laskemisessa ja tekemisessä, mikä on omiaan osaltaan vähentämään tästä aiheutuvia toimeenpanokustannuksia. Nämä seikat huomioiden on katsottu perustelluksi, että kansaneläkkeen maksettavaa vähimmäismäärää koskevaa säännöstä ei sovellettaisi tilanteissa, joissa kansaneläkkeen kalenterikuukaudelta maksettava määrä yhteensovituksen vuoksi jää alle tarkoitetun rajan. Säädetty raja ei näin ollen yhteensovitustilanteissa muodostaisi ylimääräistä kynnystä mahdollisen vähennyksen jälkeen maksettavaksi jäävän eläkkeen maksamiselle.

51 §. *Oikeus lapsikorotukseen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että henkilöllä olisi oikeus lapsikorotukseen myös ajalta, jolta työuraeläkettä taikka työeläkelakien tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä ei jäisi maksettavaksi eläkkeen ja työansioiden laissa säädetyn yhteensovituksen vuoksi. Eläkkeensaaja ei näin ollen menettäisi lapsikorotusta työansioidensa vuoksi niin kauan kuin hänellä säilyisi oikeus lapsikorotukseen oikeuttavaan eläkkeeseen.

57 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen ja ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakijan ja saajan ilmoitusvelvollisuudesta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamia työansioita koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Ehdotetun säännöksen mukaan muuta kuin 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä saava olisi velvollinen ilmoittamaan Kelalle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain. Ulkomailta saatuja työansioita koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin, koska Kela ei saa tulorekisteristä tietoja työstä, joka on vakuutettu muualla kuin Suomessa. Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus tehtäisiin kalenterikuukausittain, joten Kelan olisi välttämätöntä saada tiedot ulkomailta saaduista työansioista mahdollisimman reaaliaikaisesti. Ilmoitusvelvollisuus rajattaisiin koskemaan muuta kuin 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä saavia eli niitä henkilöitä, joiden työkyvyttömyyseläke ehdotettujen säännösten mukaisesti kuuluisi eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen piiriin. Työkyvyttömyyseläkettä 12 §:n 4 momentin nojalla saavien henkilöiden osalta vastaava ilmoitusvelvollisuus ei olisi tarpeen, koska kyseisen erityissäännöksen nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä ei yhteensovitettaisi työansioiden kanssa. Jos työkyvyttömyyseläkkeen saaja, jota ilmoitusvelvollisuus koskisi, ei ilmoittaisi Kelalle ulkomailta saamistaan työansioista ja Kelalla olisi syytä epäillä, että

työkyvyttömyyseläkkeen saaja kuitenkin työskentelee, työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää 73 §:ssä säädetyin edellytyksin. Mainitun pykälän nojalla työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää myös esimerkiksi silloin, kun Kelalla on syytä epäillä etuuden saajan tulleen työkykyiseksi.

63 a §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista.* Pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevien päätösten antamisesta sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta. Pykälä olisi erityissäännös suhteessa 63 §:ään, joka koskee etuutta koskevan päätöksen antamista.

Kela antaisi työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta päätöksen pääsääntöisesti kerran vuodessa. Oikeudesta hakea muutosta Kelan tämän lain nojalla antamaan päätökseen säädetään 77 §:ssä, jonka mukaan muutosta haetaan sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalta ja edelleen vakuutusosastoilta.

Ennen pykälässä tarkoitetun päätöksen antamista yhteensovitus tehtäisiin kultakin kalenterikuukaudelta alustavasti, minkä on käytännössä tarkoitus tapahtua automaattisin menettelyin. Kuukausittain tehtävässä alustavassa yhteensovituksessa kyse ei olisi asian käsittelyn päättävän ratkaisun tekemisestä, vaan tämä tapahtuisi vasta pykälässä tarkoitetulla päätöksellä. Kuukausittain tehtävä alustava yhteensovitus jäisi tämän vuoksi hallintolain automaattipäätöksiä koskevan sääntelyn ulkopuolelle eikä siihen samasta syystä sovellettaisi myöskään EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaista automaattisia päätöksiä koskevaa kieltoa. Näin ollen ei olisi estettä tehdä tätä alustavaa yhteensovitusta automaattisesti.

Jos pykälässä tarkoitetut valituskelpoiset päätökset annettaisiin automaattisessa menettelyssä, kuten on käytännössä tarkoitus toimia, niiden antamiseen sovelletaan hallintolain (434/2003) sääntelyä asian automaattisesta ratkaisemisesta. Tällä perusteella on katsottava, että annettavat automaattiset päätökset perustuisivat EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan edellyttämällä tavalla jäsenvaltion lainsäädäntöön, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Koska yhteensovitukseen ei sisältyisi seikkoja, jotka edellyttäisivät tapauskohtaista harkintaa, ja yhteensovituksen tekemisestä ja sen lopputuloksesta olisi täsmällisesti säädetty laissa, automaattisen ratkaisemisen edellyttämät käsittelysäännöt olisi mahdollista rakentaa lainsäädännön pohjalta. Yhteensovitusta koskeva päätös olisi kaikilta osin valituskelpoinen ja muutoksenhaun seurauksena Kela tutkisi ensin, voiko se itse oikaista päätöksensä. Näiden seikkojen perusteella säädetty oikeussuojaedellytys sekä muut hallintolain edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täytyisivät. Kela voisi näin ollen antaa yhteensovittamista koskevan päätöksen automaattisesti, kunhan menettelyssä noudatettaisiin myös muita automaattiselle päätöksenteolle asetettuja edellytyksiä kuten esimerkiksi hallintolain vaatimusta siitä, että automaattisesta ratkaisemisesta ilmoitetaan asianosaiselle.

Se, että yhteensovitusta koskevien alustavien ratkaisujen tekemisessä ja valituskelpoisen päätöksen antamisessa voitaisiin hyödyntää automaatiota ja näin käytännössä pääosin toimittaisiin, ei kuitenkaan estä liittämästä käsittelyyn myös manuaalisia työvaiheita, kun tämä on tarpeen.

Ehdotetun päätöksentekomenettelyn perustuslainmukaisuutta arvioidaan esityksen jaksossa ” Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys”.

Pykälän 1 momenttiin sisältyvän pääsäännön mukaan yhteensovitusta koskeva päätös annettaisiin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kalenterivuoden jouston

ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua. Esimerkiksi vuoden 2028 jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset voisivat kohdentua ajalle 1.3.2028 – 28.2.2029, jolle päätös annettaisiin. Tämän säännönmukaisen rytmien mukaisesti annettua päätöstä nimitettäisiin vuosipäätökseksi. Lisäksi pykälässä säädettäisiin poikkeuksista tähän pääsääntöön. Kyseisiin poikkeuksiin palataan alempana perusteluissa.

Vuosipäätös koskisi aina yhden ja saman kalenterivuoden jouston vaikutusta eläkkeeseen. Vuosipäätöksen antaminen edellyttäisi, että yhteensovitus on johtanut eläkkeen vähentämiseen sinä aikana, joka sisältyisi vuosipäätökseen. Tämä edellytys täytyisi, jos eläkettä olisi tänä aikana vähennetty vähintään yhtenä kalenterikuukautena. Jos eläkettä ei olisi tänä aikana minään kalenterikuukautena vähennetty, eläkkeensaajalla ei olisi tältä ajalta oikeussuojan tarvetta eikä vuosipäätöstä annettaisi. Yhteensovitus jäisi tällöin tehdyn alustavan yhteensovituksen varaan. Se, että esimerkiksi vuoden 2028 jouston ylityksistä johtuvista vähennyksistä annettaisiin päätös ajalle 1.3.2028 – 28.2.2029, tarkoittaisi käytännössä sitä, että vuosipäätös jäsenyksi vähennyskuukausien mukaisesti. Vuosipäätöksen tulisi kuitenkin, ottaen huomioon myös hallintolain päätöksen perustelemiselle asettamat vaatimukset, kattaa myös tehtyjen vähennysten perusteet tänä aikana. Päätökseen tulisi näin ollen sisältyä ratkaisu sekä eläkkeeseen vähennyskuukausina tehdyistä vähennyksistä (ja eläkkeen maksetusta määrästä näinä kuukausina) että vähennysten määräytymisestä ylityskuukausilta.

Päätös yhteensovituksesta annettaisiin vuosipäätöksen mukaisesta ajanjaksosta poiketen ensinnäkin silloin, jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyisi kesken kalenterivuoden. Näin voisi olla esimerkiksi kuntoutustuen päättyessä tai jos eläke lakkautettaisiin. Jos kalenterivuoden jousto olisi tätä ennen ylittynyt, päätös annettaisiin pykälän 1 momentin mukaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka. Päätöksen antaminen edellyttäisi näin ollen myös tässä tilanteessa, että yhteensovitus on päätöksen ajalta johtanut eläkkeen vähentämiseen. Tarkoitettussa tilanteessa olisi tarpeetonta jäädä odottamaan vuosipäätöksen antamisajankohtaa yhteensovituksen ratkaisemiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan päätös yhteensovituksesta annettaisiin viivytyksettä myös siltä osin kuin se tarvittaisiin takaisinperinnän perustaksi silloin, kun vähennyskuukaudelta maksettava eläke ei riitä ylityskuukaudelta syntyneen vähennyksen tekemiseen. Tämän lain 75 §:n mukainen takaisinperintä edellyttää eläkkeen liikamaksun toteamista valituskelteisellä perustepäätöksellä, joka näin päästäisiin antamaan ilman viivytystä. Pykälän 2 momentin mukaan päätös yhteensovituksesta annettaisiin viivytyksettä myös siinä tapauksessa, että yhteensovitus ratkaistaisiin sillä uudelleen 83 a §:n mukaisesti eli sen vuoksi, että samalta kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus on perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Myös näissä tilanteissa olisi perusteltua, että yhteensovituksesta voitaisiin antaa uusi päätös heti. Ehdotetun 83 a §:n mukaan yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annettaisiin päätös edellyttäen, että asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa eläkkeen maksettavaan määrään. Ajalta, jolta yhteensovituksesta annettaisiin pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa päätös ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen antamista, yhteensovitusta ei hallintopäätöksiä koskevien yleisten periaatteiden mukaan ratkaistaisi samalta ajalta uudelleen 1 momentin mukaisella vuosipäätöksellä tai eläkeoikeuden päättymiseen saakka annettavalla vastaavalla päätöksellä, ellei asian uudelleen ratkaisemiselle poikkeuksellisesti olisi 83 a §:n mukaisia perusteita. Vuosipäätöksen tai muun tämän pykälän mukaisen päätöksen uudelleen ratkaisemisen edellytyksistä säädettäisiin niin ikään ehdotetussa 83 a §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin erikseen siitä, että jos työkyvyttömyyseläke lakkaa 18 §:n 2 momentin nojalla eli suojaosan yhtäjaksoisten ylitysten jatkuttua 12 kalenterikuukauden ajan, eläkkeen lakkauttamiseen johtavista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista annetaan päätös

siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu. Tässä tilanteessa päätös suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista annettaisiin siitä riippumatta, onko eläkettä kyseisinä kalenterikuukausina vähennetty. Säännös turvaisi henkilölle mahdollisuuden hakea muutosta kyseisten kalenterikuukausien yhteensovituksen myös siinä tapauksessa, että eläkkeeseen ei olisi samalta ajalta aiheutunut vähennyksiä, millä tässä erityistilanteessa saattaa olla merkitystä hänen oikeusturvansa kannalta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin eläkkeensaajan oikeudesta saada Kelalta tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta. Tämä oikeus olisi tarpeen, jotta eläkkeensaajalla olisi mahdollisuus tarkistaa kuukausittaisen yhteensovituksen perustana olevat tiedot mahdollisimman ajantasaisesti. Yhteensovituksen perusteilla tarkoitettaisiin muun muassa eläkkeen määrää, yhteensovituksessa huomioon otettuja kuukauden työansioita, yhteensovituksen perusteella eläkkeeseen tehtävää vähennystä, eläkkeen maksettavaa määrää sekä suojaosan ja jouston määrää. Tieto kalenterikuukaudelta tehdyn yhteensovituksen perusteista voitaisiin antaa esimerkiksi Kelan sähköisten palvelujen kautta. Tiedot annettaisiin riippumatta siitä, onko yhteensovittavaa eläkettä saavalla henkilöllä ollut kalenterikuukauden aikana työansioita tai mikä yhteensovituksen lopputulos on kalenterikuukaudelta ollut.

83 a §. *Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen.* Pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan Kela voisi ratkaista 17 a §:ssä tarkoitettua yhteensovitusta koskevan asian uudelleen, jos yhteensovitus perustuisi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai olisi ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen edellytykset olisivat siten samat, joita 84 §:n mukaan sovelletaan muutoksenhakuasteissa lainvoimaisen päätöksen poistamiseen. Koska yhteensovitus perustuisi täsmällisiin lain säännöksiin, olisi todennäköisesti erittäin harvinaista, että sitä olisi pidettävä ilmeisesti lain vastaisena. Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen edellytyksistä ehdotetaan kuitenkin säädettävän yhdenmukaisesti päätöksen poistamisen edellytysten kanssa. Yhteensovitus perustuisi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen esimerkiksi silloin, kun siinä käytetyt työansiot olisivat olleet virheelliset tai eläkkeen määrä muuttuisi takautuvasti.

Yhteensovitus voitaisiin ratkaista uudelleen siitä riippumatta, olisiko siitä aiemmin annettu päätös vai ei. Päätöstä ei yleensä olisi annettu esimerkiksi kuluvan kalenterivuoden kuukausilta. Päätöstä ei olisi annettu myöskään päättäneeltä vuosipäätösjaksolta, jos yhteensovitus ei olisi kertaakaan johtanut eläkkeen vähentämiseen tällä ajanjaksolla. Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen ei edellyttäisi asianosaisen suostumusta eikä annetun päätöksen poistamista muutoksenhakuasteen toimesta. Menettelyä olisi näin ollen helpotettu vastaavasti kuin asian uudelleen ratkaisemista 83 §:n mukaisissa tilanteissa, joissa kansaneläkkeen saajalle on eläkepäätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty kansaneläkkeessä tulona huomioon otettava työeläke tai korvaus. Yhteensovitus voitaisiin ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Kun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus ratkaistaisiin uudelleen, maksettavan eläkkeen määrä korjattaisiin sellaiseksi, mikä se olisi ollut, jos yhteensovitus olisi alun perin tehty oikeilla tiedoilla. Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen vuoksi voisi syntyä eläkkeen liikamaksua tai eläkkeensaajalle voisi tulla maksettavaksi lisää eläkettä. Jos takautuvaan aikaan kohdistuisi muiden etuudenmaksajien regressivaatimuksia, regressitahoille maksettaisiin uudelleen ratkaisemisen jälkeen mahdollinen lisäsuoritus.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annettaisiin päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaisi työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Jos uudelleen ratkaiseminen ei vaikuttaisi eläkkeen maksettavaan määrään, se tehtäisiin antamatta erillistä päätöstä. Näin päätösten antaminen rajattaisiin tilanteisiin, joissa ratkaisulla olisi merkitystä eläkkeensaajan oikeusaseman ja oikeusturvan kannalta.

Pykälän 3 momentin mukaan yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä olisi kulunut viisi vuotta, edellyttäisi erityisen painavia syitä. Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen edellytyksiä arvioitaisiin lähtökohtaisesti kalenterikuukausittain, vaikka muutokset yhteensovittamisen perusteissa saattaisivat käytännössä tarkoittaa, että yhteensovitus on ratkaistava uudelleen pidemmältä ajanjaksolta. Sellaiselta ylityskuukaudelta, jonka päättymisestä olisi kulunut viisi vuotta, yhteensovitus voitaisiin ratkaista uudelleen henkilön vahingoksi vain erityisen painavista syistä. Yhteensovituksen ratkaiseminen uudelleen henkilön vahingoksi tulisi näin ollen näin pitkän ajan kuluttua kyseeseen vain poikkeuksellisesti. Vastaava vaatimus erityisen painavista syistä asetetaan 84 §:n mukaan lainvoimaisen päätöksen poistamiselle tätä koskevan viiden vuoden määräajan jälkeen.

109 §. Indeksisidonnaisuus. Pykälässä säädetään kansaneläkelaisissa säädettyjen rahamäärien indeksisidonnaisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan kansaneläkelaisissa säädetty rahamäärät sidotaan, eräin momentissa mainituin poikkeuksin, hintatason muutoksiin siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Poikkeuksen muodostavat säännöksen mukaan 17 §:n 1 momentin ja 33 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaiset tulorajat. Momentista poistettaisiin viittaus 17 §:n 1 momenttiin. Viittaus ei olisi enää tarpeen, koska 17 §:ssä ei enää säädetäisi työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämistä koskevasta ansiorajasta. Uutena poikkeuksena indeksisidonnaisuudesta momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 17 a §:n 4 momentin mukaiseen rajaan. Ehdotetun 17 a §:n 4 momentin mukaan eläkkeestä vähennettävä määrä voitaisiin periä takaisin siten kuin 75 §:ssä säädetään, jos henkilölle ei vähennyskuukautena maksettaisi työkyvyttömyyseläkettä tai maksettavan eläkkeen määrä ei riittäisi vähennyksen tekemiseen. Takaisinperinnässä ei tällöin sovellettaisi mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa, mutta takaisinperinnästä luovuttaisiin, jos takaisinperittävä määrä olisi alle 150 euroa. Kyseistä rajaa ei sidottaisi indeksiin, vaan se olisi kiinteä.

7.7 Laki takuueläkkeestä

8 §. Takuueläkkeen määrä. Pykälän 4 momentissa säädetään takuueläkkeen maksettavasta vähimmäismäärästä. Takuueläkettä ei makseta, jos sen määrä kuukaudessa jää alle 4 momentissa säädetyn määrän. Momentissa raja ilmoitetaan vuoden 2001 kansaneläkeindeksin tasossa, mikä vuoden 2025 tasossa vastaa 8,01 euroa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädetäisiin, että 4 momentissa säädettyä euromääräistä rajaa ei kuitenkaan sovellettaisi, jos kalenterikuukaudelta maksettavan takuueläkkeen määrä olisi ehdotettavassa 9 a §:ssä tarkoitettun takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi pienempi kuin 4 momentissa säädetty vähimmäismäärä. Tämä tarkoittaisi sitä, että takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen jälkeen maksettavaksi jäävä takuueläkkeen määrä maksettaisiin eläkkeensaajalle riippumatta siitä, ylittäisikö sen määrä 4 momentissa säädetyn euromääräisen rajan. Säännöstä ehdotetaan vastaavin perustein kuin kansaneläkelain (568/2007) 25 §:ään lisättävää uutta 2 momenttia.

9 §. Eläketulojen vaikutus takuueläkkeeseen. Pykälässä säädetään eläketulojen vaikutuksesta takuueläkkeen määrään. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan kansaneläkelain (568/2007) ja työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen sekä työeläkelakien mukaisen työuraeläkkeen määrä otettaisiin takuueläkettä laskettaessa eläketulona huomioon myönnetyn suuruisena ilman eläkkeen ja työansioden

yhteensovittamisesta johtuvaa mahdollista vähennystä. Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehty mahdollinen vähennys, josta säädetäisiin kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain (395/2006) 47 a §:ssä sekä muiden työeläkelakien vastaavissa säännöksissä, ei näin ollen vaikuttaisi takuueläkkeessä huomioon otettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrään. Samoin olisi työraueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehdyn mahdollisen vähennyksen osalta. Eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi eläkkeeseen tehdyn mahdollisen vähennyksen määrä voisi ehdotettavassa yhteensovitusmallissa vaihdella kalenterikuukausittain. Muutenkin on katsottava perustelluksi, että takuueläkkeen laskennassa huomioon otetaan takuueläkkeen määrää vähentävänä eläkkeen myönnetty määrä.

Lisäksi uuteen 3 momenttiin otettaisiin säännös siitä, että takuueläkkeessä tulona huomioon otettava ulkomailta maksettava työkyvyttömyyseläke otetaan takuueläkkeen määrää laskettaessa tulona huomioon ilman eläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta johtuvaa mahdollista vähennystä. Takuueläkkeen määrään vaikuttaisi siten ulkomainen eläke sen suuruisena kuin se on ennen eläkkeen ja työansioden mahdollista yhteensovitusta. Säännös olisi tarpeen, jotta ulkomailta maksettava eläke otettaisiin takuueläkkeen määrään vaikuttavana tulona huomioon samalla tavalla kuin pykälän 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukainen työkyvyttömyyseläke. Ulkomailta maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen osalta eläkkeen ja työansioden yhteensovituksella tarkoitettaisiin menettelyä, jonka tarkoitus olisi, vastaavasti kuin kansaneläkelain (568/2007) mukaisessa kansallisessa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa, järjestää se, miten työansiot vaikuttavat eläkkeeseen. Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta johtuvasta vähennyksestä katsottaisiin olevan kyse, kun eläkkeen vähennys perustuisi tarkoitukseltaan kansaneläkelain 17 a §:ssä säädettyä olennaisissa suhteissa vastaavaan menettelyyn.

9 a §. Takuueläkkeen ja työansioden yhteensovitus. Pykälä olisi uusi, ja siinä säädetäisiin takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Yhteensovitus koskisi tämän lain 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan taikka 2 momentin 2 kohdan nojalla myönnettyä takuueläkettä eli työkyvyttömälle henkilölle myönnettyä takuueläkettä. Näin ollen takuueläke yhteensovitettaisiin työansioden kanssa myös siinä tapauksessa, että se olisi myönnetty kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Takuueläke voi vastaavasti myös tällä hetkellä jäädä työansioden perusteella lepäämään, vaikka oikeus siihen perustuisi mainitun kansaneläkelain erityissäännöksen nojalla myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteensovitus tehtäisiin siten, että työkyvyttömälle myönnettyyn takuueläkkeeseen sovellettaisiin, mitä kansaneläkelain (568/2007) 17 §:ssä säädetään työansioden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään sekä mitä kansaneläkelain 17 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Työkyvyttömälle myönnettyyn takuueläkkeeseen vaikuttaisivat näin ollen kansaneläkelain 17 §:ssä määritellyt työansiot, ja suojaosa sekä kalenterivuosiokohtainen jouston määrä määräytyisivät niin ikään kansaneläkelain 17 §:n mukaan. EU-asetusten soveltaminen, mitä kansaneläkelain 17 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa käsitellään, määräytyisi takuueläkkeen osalta samoin kuin kansaneläkkeessä. Suojaosan ylityksiin ja jouston määrän vähentämiseen liittyvät sekä takautuvalta ajalta myönnettyä eläkettä sekä kuntoutusetuuden vaikutusta koskevat säännöt määräytyisivät takuueläkkeen osalta samoin kuin kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen osalta. Eläkkeeseen tehtäviä vähennyksiä koskevat periaatteet olisivat takuueläkkeen osalta muuten samat kuin kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen osalta, mutta vähennys kohdistettaisiin säännösten mukaan ensisijaisesti kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen ja vasta toissijaisesti takuueläkkeeseen, mikäli henkilö vähentämisen ajankohtana saisi molempia eläkkeitä. Jos siis

takuueläkkeen saajan työansiot ylittäisivät kalenterikuukauden suojaosan ja jäljellä olevan jouston määrän, tehtävä vähennys kohdistettaisiin ensisijaisesti suojaosan ylitystä seuraavan toisen kalenterikuukauden kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Saman ajankohdan takuueläkkeeseen vähennys kohdistettaisiin vain, jos – tai siltä osin kuin – vähennystä ei voitaisi tehdä kansaneläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä. Näin eläkkeensaajan työansiot eivät vaikuttaisi kaksinkertaisesti Kelan työkyvyttömyyden perusteella maksamiin eläkkeisiin. Vähennys voisi näin ollen tulla tehtäväksi takuueläkkeestä silloin, kun vähentämisaikana maksettava kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke ei riittäisi vähennyksen tekemiseen tai kun henkilö ei saisi lainkaan kansaneläkettä. Käytännössä kyse voisi olla esimerkiksi tilanteista, joissa henkilö saa takuueläkettä pienen kansaneläkkeen perusteella tai pelkän työeläkkeen perusteella kansaneläkettä saamatta taikka saa maahanmuuttajana pelkkää takuueläkettä. Pykälässä säädettäisiin myös, että ylärajan tehtävän vähennyksen määrälle muodostaisi ylityskuukaudelle myönnetyn kansaneläkkeen ja takuueläkkeen yhteismäärä.

Pykälän 2 momentin mukaan takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksia koskevaan päätökseen sekä takuueläkkeen saajan oikeuteen saada tieto takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista sovellettaisiin, mitä kansaneläkelain 63 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto yhteensovituksen perusteista. Takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovellettaisiin, mitä kansaneläkelain 83 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

Pykälän 2 momentin nojalla Kela antaisi kansaneläkelain 63 a §:ssä tarkoitetun valituskelpoisen päätöksen takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta vastaavin perustein kuin kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annettavan päätöksen, jolloin päätöksen antamisen perusteita takuueläkkeen kohdalla kuitenkin arvioitaisiin sen mukaan, johtaako kansaneläkelain 17 §:n 3 momentissa tarkoitetun kalenterivuosi-kohtaisen jouston ylittyminen maksettavan takuueläkkeen määrän vähentämiseen. Kansaneläkelain 63 a §:n 3 momentissa tarkoitetut suojaosan toistuvat, yhtäjaksoiset ylitykset voisivat välittömästi johtaa takuueläkkeen lakkauttamiseen ainoastaan silloin, kun takuueläkettä maksettaisiin työkyvyttömälle maahanmuuttajalle, koska kansaneläkelain 18 §:ää ei sovelleta muihin takuueläkkeen saajiin. Suojaosien toistuvan, yhtäjaksoisen ylittämisen mahdollinen vaikutus takuueläkkeeseen riippuisi näin ollen muissa tilanteissa siitä, maksettaisiinko henkilölle ylityksistä huolimatta edelleen takuueläkkeeseen oikeuttavaa muuta eläkettä. Takuueläkkeen saajalla olisi oikeus saada tieto yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta vastaavasti kuin työkyvyttömyyseläkkeen saajalla olisi oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta. Takuueläkkeen ja työansioden tässä pykälässä tarkoitetun yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen edellytykset määräytyisivät samoin kuin kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisen edellytykset kansaneläkelain 83 a §:n mukaan, jolloin päätöksen antamisen perusteita kuitenkin arvioitaisiin sen mukaan, mikä muutosten vaikutus olisi takuueläkkeeseen.

13 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 2 momentissa säädetään takuueläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta. Mainitun momentin 2 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi takuueläkkeen saajan velvollisuus ilmoittaa Kelalle työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisestä. Tätä koskeva ilmoitusvelvollisuus olisi tarpeeton, koska takuueläke ja työansiot jatkossa yhteensovittaisiin tässä esityksessä ehdotettavien uusien säännösten mukaisesti eikä eläke enää voisi jäädä lepäämään. Mainittu kohta koskisi näin ollen jatkossa enää takuueläkkeen

saajan velvollisuutta ilmoittaa Kelalle luopumistuen maksamisen keskeyttämisestä. Ehdotettujen muutosten voimaan tullessa luopumistukea saatetaan maksaa vielä ainakin joillekin henkilöille, joten kyseistä ilmoitusvelvollisuutta ei vielä poistettaisi. Lisäksi ehdotetaan, että 2 momenttiin lisättäisiin uusi 4 kohta. Sen mukaan takuueläkkeen saajan olisi kalenterikuukausittain ilmoitettava Kelalle ulkomailta saamistaan työansioista, jos takuueläke on myönnetty 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan taikka 2 momentin 2 kohdan nojalla. Ulkomailta saatuja työansioita koskeva ilmoitusvelvollisuus rajattaisiin henkilöihin, joiden takuueläke voitaisiin ehdotetun 9 a §:n mukaisesti yhteensovittaa työansioiden kanssa. Ilmoitusvelvollisuus koskisi myös henkilöä, jolle takuueläke on myönnetty kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Näin olisi siitä syystä, että myös tällaiseen eläkkeeseen perustuva takuueläke yhteensovitettaisiin työansioiden kanssa, vaikka kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaista eläkettä ei yhteensoviteta. Tällä hetkellä takuueläke voidaan vastaavissa tilanteissa jättää lepäämään. Lisäyksen sisältö ja perusteet olisivat muutoin vastaavat kuin kansaneläkelain (568/2007) 57 §:n uuden 4 momentin osalta. Jos takuueläkkeen saaja, jolla olisi ilmoitusvelvollisuus ulkomailta saaduista työansioista, ei ilmoittaisi Kelalle näistä työansioista ja Kelalla olisi syytä epäillä, että henkilö kuitenkin työskentelee, takuueläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää 22 §:ssä säädetyn edellytyksin.

7.8 Laki vammaisetuksista

9 §. *Eläkettä saavan hoitotuki.* Pykälään lisättäisiin uusi 6 momentti. Ehdotetussa momentissa säädettäisiin poikkeus pykälän 1 momenttiin, jonka mukaan henkilöllä, joka saa jotakin 9 §:n 1 momentissa mainittua eläkettä tai etuutta, voi muiden edellytysten täytyessä olla oikeus hoitotukeen. Tällöin hänellä ei ole oikeutta 8 §:n mukaiseen 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen ja 1.1.2027 alkaen aikuisen vammaistukeen. Ehdotetun 6 momentin mukaan 1 momentin sääntelystä huolimatta henkilöllä olisi oikeus hoitotukeen myös ajalta, jolta hän ei saa hänelle myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, työuraeläkettä tai takuueläkettä tässä esityksessä ehdotetun työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen tai takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi. Kuitenkin tilanteessa, jossa työkyvyttömyyseläke tai takuueläke on lakkautettu sen vuoksi, että suojaosa on työkyvyttömyyseläkkeen tai takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi ylittynyt erikseen säädetyn ajan, henkilöllä ei enää tuon lakkautetun eläkkeen perusteella ole oikeutta hoitotukeen.

13 §. *Vammaistuki eläkkeen lepäämisen ajalta.* Pykälää ei ole sovellettu 1.1.2010 lukien, koska vammaistuen maksamiseen eläkkeen lepäämisajalta on 1.1.2020 lukien sovellettu työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009). Tässä esityksessä eläkkeen ja työansioiden yhteensovittamista koskevaa lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuutena, ja pykälä kumottaisiin tarpeettomana.

33 §. *Vammaisisuuden lakkaaminen.* Pykälän 3 momenttia muutettaisiin. Momenttia on vakiintuneesti sovellettu siten, että vammaistuki on lakkautettu sen kuukauden alusta, jona sen saajalle aletaan maksaa 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai etuutta taikka jona sen 9 §:n 1 momentin 4 b kohdassa tarkoitettua leskeneläkettä saava täyttää kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän. Vammaistuki on siis lakkautettu, kun tukea saanut on alkanut saada eläkettä, eikä silloin, kun eläke on myönnetty. Vakiintunut käytäntö on pohjautunut myös 9 §:n 1 momenttiin, jossa säädetään eläkkeen tai etuuden saamisen eikä eläke- tai etuus oikeuden merkityksestä oikeuteen saada eläkettä saavan hoitotukea. Momenttia muutettaisiin sanamuodoltaan vastaamaan vakiintunutta käytäntöä eikä soveltamiskäytäntöön siten tulisi muutoksia.

Pykälään ehdotetaan uutta 4 momenttia, ja 4, 5 ja 6 momentit siirtyisivät eteenpäin. Uudessa 4 momentissa säädettäisiin eläkettä saavan hoitotuen lakkaamisesta. Hoitotuen lakkaamisesta ei

ole vammaisetuslaissa lainkaan säännöstä. Ehdotetussa momentissa säädettäisiin siitä, että hoitotuki lakkaisi sen kuukauden alusta, jona sen saaja ei saa 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai etuutta. Hoitotuki ei kuitenkaan lakkaisi tilanteessa, jossa henkilö ei saa eläkettä 9 §:n 6 momentissa mainitun työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen tai takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Kuitenkin tilanteessa, jossa työkyvyttömyyseläke tai takuueläke on lakkautettu sen vuoksi, että suojaosa on työkyvyttömyyseläkkeen tai takuueläkkeen ja ansioden yhteensovituksen vuoksi ylittynyt erikseen säädetyn ajan, henkilöllä ei enää tuon lakkautetun eläkkeen perusteella olisi oikeutta hoitotukeen.

7.9 Laki yleisestä asumistuesta

12 §. *Asumistuessa huomioon otettavat tulot.* Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin uusi 3 kohta, jossa säädettäisiin eläketulon huomioon ottamisesta eläkkeen ja työansioden yhteensovitustilanteissa. Jos eläkkeen määrä vaihtelee yhteensovituksen vuoksi, eläkkeen määrä otettaisiin tulona huomioon tehdyn kohtuullisen arvion mukaan, jossa voidaan ottaa huomioon se, miten yhteensovitus on toteutunut ja arvioidut työansiot. Joustomalliin liittyvästä eläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annettaisiin vuosittain päätös jälkikäteen, jos eläkettä on vähennetty, mutta tämän jälkikäteisen päätöksen perusteella asumistukea ei pääsääntöisesti takautuen oikaistaisi. Päätöstä voitaisiin kuitenkin käyttää arvioitaessa tulona huomioon otettavan eläkkeen määrää jatkossa.

7.10 Laki eläkkeensaajan asumistuesta

8 §. *Oikeus asumistukeen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että henkilöllä olisi oikeus eläkkeensaajan asumistukeen myös ajalta, jolta työuraeläkettä, takuueläkettä taikka työeläkelakien tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä ei jäisi maksettavaksi eläkkeen ja työansioden laissa säädetyn yhteensovituksen vuoksi. Eläkkeensaaja ei näin ollen menettäisi oikeutta eläkkeensaajan asumistukeen työansiodensa vuoksi niin kauan kuin hänellä säilyisi oikeus eläkkeensaajan asumistukeen oikeuttavaan eläkkeeseen, jos asumistuen saamisen muut edellytykset täyttävät. Tällöin henkilön asumisen tuki ei myöskään vaihtelisi eläkkeensaajan asumistuen ja yleisen asumistuen välillä yhteensovituksen vuoksi.

12 §. *Vuositulo.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin eläketulon huomioon ottamisesta eläkkeen ja työansioden yhteensovitustilanteissa. Jos eläkkeen määrä vaihtelee yhteensovituksen vuoksi, eläkkeen määrä otettaisiin tulona huomioon tehdyn kohtuullisen arvion mukaan, jossa voidaan ottaa huomioon se, miten yhteensovitus on toteutunut, ja arvioidut työansiot. Joustomalliin liittyvästä eläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annettaisiin vuosittain päätös jälkikäteen, jos eläkettä on vähennetty, mutta tämän jälkikäteisen päätöksen perusteella asumistukea ei pääsääntöisesti takautuen oikaistaisi. Päätöstä voitaisiin kuitenkin käyttää arvioitaessa tulona huomioon otettavan eläkkeen määrää jatkossa.

7.11 Sairausvakuutuslaki

11 luku Päivärahaetuuksien määrä

6 §. *Etuusperusteinen tulo.* Pykälässä säädetään siitä, mitä ansionmenetykskorvauksia ja etuuksia huomioidaan laskettaessa vuosituloon sisältyvää etuusperusteista tuloa. Pykälän 5 momentti koskee tilanteita, joissa vakuutettu saa työeläkelakien mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä. Momentin mukaan, jos vakuutettu on saanut muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä

vuositulon tarkastelujaksolla ja mainitun etuuden maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei etuutta huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa. Momenttia muutettaisiin ehdotetun eläkkeen ja työansioden yhteensovittamisen (joustomalli) johdosta siten, että muun kuin täyden työkyvyttömyyseläkkeen maksun katsotaan jatkuvan myös ajalla, jona etuutta ei makseta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Toisin sanoen vakuutetulle myönnetty osatyökyvyttömyyseläke huomioitaisiin vuositulossa vain silloin, kun oikeutta siihen ei ole päivärahaetuuden maksujakson aikana. Sen sijaan, jos eläkkeen maksamisessa on päivärahaetuuden maksujaksolla katkoja eläkkeen ja työansioden yhteensovittamisen vuoksi, ei osatyökyvyttömyyseläkettä huomioitaisi vuositulossa.

12 luku Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

4 §. *Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin.* Pykälän 2 momentissa säädetään menettelystä niissä tilanteissa, kun vakuutettu saa sairauspäivärahan maksujaksolla työeläkelakien mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä taikka muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa vuositulossa huomioitavaa ansionmenetyskorvausta. Jos kyseistä etuutta tai korvausta ei ole huomioitu vuositulossa sen maksun jatkuessa samaan aikaan sairauspäivärahan kanssa, ei etuutta tai korvausta vähennetä sairauspäivärahasta. Muussa tapauksessa osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetyskorvaus vähennetään sairauspäivärahasta. Momenttia muutettaisiin ehdotetun eläkkeen ja työansioden yhteensovittamisen (joustomalli) johdosta. Sairauspäivärahasta vähennettäisiin se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty joustomallin mukaista työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta. Toisin sanoen vähennettäväksi tulisi aina myönnetyn osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä riippumatta siitä, onko maksettavaa määrää vähennetty työansioden takia.

9 a §. *Vanhempainpäivärahan suhde eräisiin muihin etuuksiin.* Pykälässä säädetään vanhempainpäivärahasta vähennettävistä, samalta ajalta maksettavista muista etuuksista. Pykälän 2 momentissa säädetään menettelystä tilanteissa, joissa vakuutettu saa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa ansionmenetyskorvausta. Säännös on sisällöltään vastaava kuin luvun 4 § 2 momentti, joka koskee sairauspäivärahan määräytymistä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin on ehdotettu 4 §:n 2 momentin osalta.

7.12 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

34 §. *Eläkkeensaajan kuntoutusraha.* Pykälässä säädetään eläkkeensaajan kuntoutusrahan määräytymisestä. Eläkkeensaajan kuntoutusrahaa voi saada pykälän 1 momentissa mainittua eläkettä saava henkilö, joka osallistuu tämän lain 18 §:ssä tarkoitettuun kuntoutukseen. Eläkkeensaajan kuntoutusrahan määrä on kahdeskymmenesviidesosa pykälän 1 momentissa määriteltyjen kuukausittain maksettavien eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti ja 3 momentti.

Uuden 2 momentin mukaan kuntoutusraha määräytyisi eläkkeensaajan kuntoutusrahana myös ajalta, jolta kuntoutujalle myönnettyä 1 momentissa tarkoitettua eläkettä ei makseta kansaneläkelain (568/2007) 17 a §:ssä, takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 9 a §:ssä, työntekijän eläkelain (395/2006) 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä

tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Samoin olisi ajalta, jolta kuntoutujalle ei makseta työuraeläkettä työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Kuntoutusraha määräytyisi näin ollen eläkkeensaajan kuntoutusrahana, vaikka kuntoutuja ei saisi 1 momentissa tarkoitettua eläkettä sen vuoksi, että eläke yhteensovitetaan työansioden kanssa tässä esityksessä ehdotettujen uusien säännösten mukaisesti.

Uudessa 3 momentissa säädettäisiin, että eläkkeensaajan kuntoutusrahan määräytymisen perustana olevassa kuukausittain maksettavien eläkkeiden yhteismäärässä eläke otettaisiin huomioon sen suuruisena kuin se on ennen 2 momentissa tarkoitettua eläkkeen ja työansioden yhteensovitusta. Kuukausittain maksettavien eläkkeiden yhteismäärää laskettaessa ei näin ollen otettaisi huomioon eläkkeen mahdollista yhteensovitusta työansioden kanssa. Tämä tarkoittaisi, että etuuden laskemisen perustana oleva kuukausittain maksettavien eläkkeiden yhteismäärä vastaisi eläkkeiden kuukausittain myönnettyä määrää eikä eläkkeen ja työansioden kuukausittaiseen yhteensovittamiseen perustuva mahdollinen vähennys vaikuttaisi eläkkeen huomioimiseen osana kuukausittain maksettavien eläkkeiden yhteismäärää. Tässä esityksessä ehdotetun mukaisesti työkyvyttömyyseläkettä ja työansioita taikka työuraeläkettä ja työansioita ei yhteensovitettaisi ajalta, jona eläkkeensaaja saa eläkkeensaajan kuntoutusrahaa tai työeläkelaitoksen maksamaa kuntoutuskorotusta ammatillisen kuntoutuksen perusteella. Eläkkeensaajan kuntoutusrahan maksamisen ajalta eläkkeen ja työansioden yhteensovitus tehtäisiin näin ollen ainoastaan, jos eläkkeensaajan kuntoutusrahaa maksetaan muun kuin ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Tällöinkään työansioden ei olisi tarkoituksenmukaista vaikuttaa kuntoutuksen ajalta maksetun eläkkeensaajan kuntoutusrahan määrään, sillä se voisi heikentää kuntoutukseen osallistumisen motivaatiota. Kun yhteensovitus ehdotettujen säännösten mukaan tehtäisiin kuukausittain, eläkkeen maksettava määrä voisi vaihdella jopa joka kuukausi.

38 §. Maksaminen ilman yhteensovitusta. Pykälässä säädetään tilanteista, joissa kuntoutusrahaa ja muuta etuutta ei yhteensoviteta. Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi ja siihen sisältyvä säännös siirrettäväksi sellaisenaan ehdotettuun uuteen 38 a §:ään.

38 a §. Kuntoutusrahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin. Ehdotettu pykälä olisi uusi. Voimassa olevan 38 §:n 3 momentissa säädetään menettelystä niissä tilanteissa, joissa vakuutettu saa kuntoutusrahan maksujaksolla työeläkelakien mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä taikka muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa vuositulossa huomioitavaa ansionmenetykskorvausta. Tämä momentti kumottaisiin 38 §:stä ja säännös siirrettäisiin osaksi ehdotettua uutta 38 a §:ää. Säännöstä ei tältä osin sisällöllisesti muutettaisi. Säännöksen mukaan, jos kyseistä etuutta tai korvausta ei ole huomioitu vuositulossa sen maksun jatkuessa samaan aikaan kuntoutusrahan kanssa, ei etuutta tai korvausta vähennetä kuntoutusrahasta. Muutoin tarkoitettu etuus vähennetään kuntoutusrahasta, mikä säännöksessä myös todettaisiin.

Pykälässä säädettäisiin myös kuntoutusrahasta vähennettävästä osatyökyvyttömyyseläkkeen määrästä. Tätä koskeva säännös olisi tarpeen ehdotetun eläkkeen ja työansioden yhteensovittamisen (joustomalli) johdosta. Kuntoutusrahasta vähennettäisiin se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty joustomallin mukaista työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta. Toisin sanoen vähennettäväksi tulisi aina myönnetyn osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä riippumatta siitä, onko maksettavaa määrää vähennetty työansioden takia.

7.13 Työttömyysturvalaki

3 luku **Etuuden saamisen yleiset rajoitukset**

3 §. Työkyvyttömyys. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkelakia (568/2007), työeläkelakeja sekä takuueläkkeestä annettua lakia (703/2010) siten, että eläkkeen ja työansioden yhteensovittaminen tapahtuisi ehdotettavan joustomallin mukaisesti. Mallissa työansioihin sovelletaan kuukausittaista suojaosaa, jonka ylitykset voivat kalenterivuoden aikana kertyä määritellyn jouston määrän suuruisiksi ilman vaikutusta eläkkeen määrään. Kun jousto on käytetty ja suojaosa edelleen ylittyy, ylitys pienentää eläkettä säädetyllä viiveellä.

Täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnetty työkyvyttömyyseläke tai takuueläke pysyy edelleen täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavana etuutena, vaikka se eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi maksettaisiin vähennetyn määräisenä. Näin ollen kyseisissä tilanteissa eläke siihen kohdistuvasta vähentämisestä huolimatta on voimassa olevassa säännöksessä tarkoitettu työttömyysetuuden maksamisen estävä etuus. Tältä osin joustomalli ei anna aihetta pykälän muuttamiseen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että työkyvyttömän henkilön määritelmän katsottaisiin kattavan myös tilanteet, joissa henkilölle myönnetty työkyvyttömyyseläke tai takuueläke maksetaan vähennettynä työansioden ja eläkkeen yhteensovituksen vuoksi. Vähennys voi tarkoitetuissa tilanteissa tarkoittaa myös sitä, että eläke vähenee nolnaan eli sitä ei jää lainkaan maksettavaksi. Myös näissä tilanteissa henkilö katsottaisiin työkyvyttömäksi, eikä hänellä olisi oikeutta työttömyysetuuteen.

Lisäksi pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi kuntoutustukea koskeva erillinen maininta. Erillistä mainintaa ei tarvita, koska työkyvyttömyyseläkettä koskeva maininta kattaa myös kuntoutustuen, joka on luonteeltaan määräaikainen työkyvyttömyyseläke.

4 luku **Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus**

7 a §. Osatyökyvyttömyyseläkkeen vaikutus työttömyysetuuteen. Osatyökyvyttömyyseläke on tämän lain 4 luvun 7 §:n mukainen työttömyysturvasta vähennettävä etuus. Tämän lain 4 lukuun lisättäisiin uusi 7 a §, jossa säädettäisiin siitä, miten osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä otetaan huomioon työttömyysetuutta vähennettäessä. Pykälässä todettaisiin osatyökyvyttömyyseläkkeen määrän olevan työttömyysetuudesta vähennettävä ja tarkennettaisiin, että työttömyysetuudesta vähennetään osatyökyvyttömyyseläkkeen myönnetty määrä sellaisenaan, ilman työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamisesta johtuvaa mahdollista vähennystä.

Säännös noudattaisi sisällöllisesti samanlaista logiikkaa joustomallin vaikutusten osalta kuin vastaavissa osatyökyvyttömyyseläkkeen ja etuuksien yhteensovittamisen tilanteissa muutoinkin ehdotetaan noudatettavan. Esimerkiksi sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahan ja kuntoutusrahan osalta esitetään, että niiden määrässä huomioitaisiin eläkkeen määrä ilman osatyökyvyttömyyseläkkeen ja työansioden joustomallin mukaiseen yhteensovitukseen perustuvaa vähennystä. Työttömyysturvan osalta saman periaatteen käyttö edistää etuusjärjestelmien yhtenäisyyttä sekä vähentää tarvetta takautuviin maksetun sovitellun työttömyysetuuden määrän korjauksiin. Työttömyysetuudesta vähennettäisiin siten osatyökyvyttömyyseläkepäätöksen mukainen täysi osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä ilman osatyökyvyttömyyseläkkeen ja työansioden mahdollisesta yhteensovittamisesta johtuvaa eläkkeen vähennystä.

7.14 Yleistukilaki

15 §. *Yleistuen määrä.* Pykälän 2 momentissa säädetään työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun säännösten soveltamisesta yleistukeen. Yleistukeen sovelletaan momentin 8 kohdan mukaan, mitä työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä säädetään sosiaalietuuksien vaikutuksesta työttömyysetuuteen, ja 9 kohdan mukaan, mitä työttömyysturvalain mainitun luvun 8 §:ssä säädetään lasten kotihoidon tuen vaikutuksesta työttömyysetuuteen. Pykälän 2 momentin 9 kohtaa muutettaisiin ja momenttiin lisättäisiin uusi 10 kohta. Momentin 9 kohdassa säädettäisiin jatkossa, että yleistukeen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 4 luvun 7 a §:ssä säädetään osatyökyvyttömyyseläkkeen vaikutuksesta työttömyysetuuteen. Viittauksen kohteena oleva työttömyysturvalain 4 luvun 7 a § olisi uusi, sillä sen lisäämistä lakiin ehdotetaan tässä esityksessä. Momentin uudessa 10 kohdassa säädettäisiin momentin nykyistä 9 kohtaa vastaavasti, että yleistukeen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 4 luvun 8 §:ssä säädetään lasten kotihoidon tuen vaikutuksesta työttömyysetuuteen.

7.15 Laki Eläketurvakeskuksesta

4 §. *Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus-, ja kehittämistoimintaan.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään Eläketurvakeskuksen oikeudesta saada työeläkelaitoksilta tietoja tilasto-, tutkimus-, ja kehittämistoimintaan. Kyseiseen 1 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi uusi e alakohta, jonka perusteella Eläketurvakeskuksella olisi oikeus saada työeläkelaitoksilta tiedot työeläkelakien mukaisista työkyvyttömyyseläkkeiden ja työansioiden sekä työraueläkkeen ja työansioiden kuukausittaisista yhteensovituksesta ja niiden perusteella tehtävistä vähennyksistä kuukausieläkkeen määrään henkilötasolla. Eläketurvakeskus tarvitsee kyseiset tiedot, jotta se voi laatia kuukausitilastoja maksussa olevista työkyvyttömyys- ja työraueläkkeistä. Tilastot ja tutkimus mahdollistavat uuden yhteensovitusta koskevan lainsäädännön vaikutusten seurannan ja toimeenpanon kehittämisen.

Nykyisen 1 kohdan b alakohdan mukaan Eläketurvakeskuksella on oikeus saada muun muassa tarpeelliset tiedot henkilölle annetuista eläkepäätöksistä ja henkilölle myönnettyistä eläkkeistä ja niiden maksamisesta. Eläketurvakeskus ei voi saada tietoja kuukausittaisista yhteensovituksesta tämän alakohdan nojalla, koska kuukausittaisista yhteensovituksesta ei lähtökohtaisesti anneta erillistä päätöstä.

7.16 Laki lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista

8 a §. *Lakisääteisen eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen huomioiminen lisäeläkelaitoksen säännöissä.* Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin lisäeläkelaitoksen oikeudesta määrittellä säännöissään, että maksettavan lisäeläke-etuuden määrää ei muuteta sen vuoksi, että lakisääteisen eläkkeen maksettava määrä vaihtelee työeläkelaeissa, kansaneläkelaeissa (568/2007) tai takuueläkkeestä annetussa laissa (703/2010) säädetyn eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi. Mainituissa laeissa säädetty yhteensovitus koskisi työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä ja työraueläkettä, kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä (kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä lukuun ottamatta) sekä takuueläkkeestä annetun lain mukaista työkyvyttömälle henkilölle myönnettyä takuueläkettä. Tarkoitettujen eläkkeiden kuukausittain maksettava määrä voisi yhteensovituksen vuoksi vaihdella. Kyse ei tällöin olisi eläkeoikeuden muuttumisesta tai myönnetyn eläkkeen määrän pysyvistä muutoksesta, vaan eläkkeen maksettavan määrän vaihtelusta.

On perusteltua, että lisäeläkelaitos voi säännöissään huomioida uuden lainsäädännön säännöksessä tarkoitetulla tavalla. Säännös selkeyttäisi lisäeläkelaitosten asemaa lainmuutokseen liittyen. Lisäeläketurvan alkuperäisen tarkoituksen mukaisena ei yleensä olisi pidettävä sitä, että lisäeläke kompensoisi lakisääteisen eläkkeen pienenemistä tilanteessa, jossa henkilön työansiot vähentävät hänen lakisääteisen eläkkeensä määrää. Lisäeläkkeen toistuva tarkistaminen olisi hallinnollisesti huomattavan raskasta ja se myös tapahtuisi väistämättä takautuvasti. Lisäeläkkeisiin sovellettavien sääntöjen sekä muiden olosuhteiden vuoksi lisäeläkkeen laskentamenetelmät eivät ole eivätkä ne voi olla täysin automatisoituja. Vakuutettujen piiriin kuuluu myös erilaisia, pieniäkin ryhmiä. Lisäeläkelaitosten olisi tärkeää voida säännöissään yksiselitteisesti sulkea pois tällainen menettely tilanteissa, joissa lakisääteisen eläkkeen maksettava määrä muuttuu yksinomaan tarkoitetun eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi. Pykälän mukainen sääntöjen hyväksyminen tai muuttaminen olisi mahdollista yksinkertaisella äänten enemmistöllä riippumatta siitä, mitä lisäedellytyksiä lisäeläkesäätiön tai -kassan säännöissä muutoin asetetaan sääntöjen tai niiden muutoksen hyväksymiselle. Jos lakisääteisessä eläkkeessä tapahtuisi muita muutoksia (eläkeoikeus esimerkiksi lakkaisi kokonaan tai eläkkeen laji muuttuisi esimerkiksi osatyökyvyttömyyseläkkeestä täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi tai vanhuuseläkkeeksi), lisäeläke tarkistettaisiin samoin perustein kuin nykyisinkin.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ei ehdoteta lakia alemman sääntelyn muutoksia.

9 Voimaantulo

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2028.

Näin työeläkelaitoksille ja Kelalle, joille työkyvyttömyyden perusteella myönnetyn eläkkeen ja työansioiden yhteensovittamisen toimeenpano kuuluu, jäisi riittävästi aikaa varautua muutosten toimeenpanoon. Toimeenpanoon varautuminen edellyttäisi muun muassa tietojärjestelmämuutoksia, muutoksia ohjeistukseen sekä asiakkaille suunnattua tiedottamista ja muuta viestintää. Työeläkelaitoksilla ja Kelalla on hallintolain (434/2003) 7 §:n 2 momentin ja 8 §:n sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 20 §:n 2 momentin mukaisesti velvollisuus tiedottaa toiminnastaan ja palveluistaan sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista toimialaansa liittyvissä asioissa. Työeläkelaitosten ja Kelan tuleekin riittävän aikaisin ennen lain voimaantuloa tiedottaa lainmuutoksesta ja sen vaikutuksista, jotta ne eläkkeensaajat, joita muutokset voivat koskea, voivat varautua muutoksiin hyvissä ajoin etukäteen.

Työeläkelakien, kansaneläkelain ja takuueläkelain voimaantulosäännöksiin sisältyisi siirtymäsäännöksiä sen järjestämiseksi, että 1.1.2028 tai sen jälkeen maksettuihin ja vakuutettuihin työansioihin sovellettaisiin uusia säännöksiä ja ajalla tätä ennen maksettuihin ja vakuutettuihin työansioihin nykyistä lepäämislakia. Ajalta ennen 1.1.2028 lepäämislakia sovellettaisiin työuraeläkkeen osalta nykyiseen tapaan työeläkelakien tätä koskevien säännösten nojalla ja niiden mukaisesti. Lisäksi säädettäisiin siitä, että ne eläkkeet, jotka uusien säännösten voimaan tullessa ovat lepäämässä nykyisen lainsäädännön nojalla, palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Jos eläke kuitenkin olisi tullut ajalta ennen 1.1.2028 lakkauttaa takautuvasti sillä perusteella, että sen lepäämään jättämisestä on kulunut kaksi vuotta eikä eläkettä ole vaadittu uudelleen maksettavaksi tämän ajan kuluessa, eläkettä ei palautettaisi maksuun lainmuutoksen voimaantulosta. Työeläkelakien voimaantulosäännöksissä säädettäisiin lisäksi siitä, että ne henkilöt, joiden työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen lainmuutosten voimaantuloa, saisivat suojaosan kertakorotuksen hyväkseen 1.1.2028 alkaen.

Uusia säännöksiä sovellettaisiin työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, työraueläkkeen ja työkyvyttömälle myönnetyn takuueläkkeen yhteensovittamiseen työansioden kanssa riippumatta siitä, olisiko eläkkeensaajan eläke alkanut ennen lainmuutoksen voimaantuloa vai lainmuutoksen tultua voimaan. Ennen lainmuutoksen voimaantuloa alkaneet eläkkeet siirtyisivät uusien yhteensovitusta koskevien säännösten piiriin heti uuden sääntelyn voimaantulosta eli 1.1.2028 alkaen. Tammikuussa 2028 maksetut tai vakuutetut työansiot voisivat vaikuttaa maaliskuussa 2028 maksettavan eläkkeen määrään, jolloin eläkettä voitaisiin ensimmäisen kerran vähentää. Tammi- ja helmikuussa 2028 maksettavan eläkkeen määrään ei siten voisi vielä tulla vähennystä yhteensovituksen perusteella.

Työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke, kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, työraueläke ja työkyvyttömälle myönnetty takuueläke voitaisiin voimaantulosäännösten nojalla jättää takautuvasti lepäämään lainmuutoksen voimaantuloa edeltävältä ajalta, jos työansiot olisi maksettu tai vakuutettu ajalta ennen 1.1.2028. Tällöin sovellettaisiin lainmuutoksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Voimaantulosäännösten mukaan 31.12.2027 lepäämässä olevat eläkkeet palautettaisiin maksuun 1.1.2028 alkaen. Jos eläke kuitenkin olisi tullut lepäämislain 6 §:n 3 momentin mukaisesti lakkauttaa takautuvasti ajalta ennen 1.1.2028 sillä perusteella, että sen lepäämään jättämisestä olisi kulunut kaksi vuotta eikä eläkettä olisi vaadittu uudelleen maksettavaksi tämän ajan kuluessa, sitä ei kuitenkaan palautettaisi maksuun lainmuutoksen voimaantulosta. Mainitusta poikkeuksesta säädettäisiin tulkinnanvaraisuuksien välttämiseksi. Henkilön eläkettä ei olisi johdonmukaista palauttaa uudelleen maksuun lainmuutoksen voimaantulosta, jos se lepäämislain nojalla olisi tullut lakkauttaa lainmuutosta edeltävältä ajalta. Lepäämislain 6 §:n 3 momentin nojalla eläke lakkautetaan tarkoitetuissa tilanteissa eläkkeen lepäämään jättämisestä lukien eli kahden vuoden ajalta takautuvasti. Lakkautuksen perusteet voisivat kuitenkin joissain tapauksissa tulla todettaviksi vasta 31.12.2027. Näin olisi, jos eläke olisi jätetty lepäämään 1.1.2026 alkaen ja se olisi ollut tästä alkaen yhtäjaksoisesti lepäämässä, jolloin 31.12.2027 olisi kulunut kaksi vuotta eläkkeen lepäämään jättämisestä. Jos eläkettä ei viimeistään 31.12.2027 vaadittaisi uudelleen maksettavaksi, se lakkautettaisiin takautuvasti sen lepäämään jättämisestä eli 1.1.2026 alkaen. Näissä tilanteissa olisi mahdollista, että asiaa ei olisi vielä ehditty käsitellä ja lakkautuspäätöstä antaa ennen kuin vuosi 2028 alkaa. Olennaista säännöksen soveltamisen kannalta olisi kuitenkin se, että mikäli ajalla ennen 1.1.2028 käsillä on ollut lepäämislain 6 §:n 3 momentin mukainen eläkkeen takautuvan lakkauttamisen peruste, eläkettä ei palautettaisi maksuun 1.1.2028 alkaen. Näin olisi siitä riippumatta, missä vaiheessa lepäämislain mukaista eläkkeen takautuvaa lakkauttamista koskeva asia käsiteltäisiin. Jos eläkkeensaaja vaatisi lepäämässä olevan eläkkeensä palauttamista maksuun lepäämislain 6 §:n 3 momentissa säädettyssä ajassa, eläke palautettaisiin voimaantulosäännöksen pääsäännön mukaisesti maksuun 1.1.2028 alkaen, jolloin työansioden vaikutus eläkkeeseen tästä alkaen määräytyisi uusien säännösten mukaan.

Työeläkelakien voimaantulosäännöksissä säädettäisiin lisäksi suojaosan kertakorotuksen tekemisestä niille henkilöille, joiden työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen 1.1.2028. Heille suojaosan kertakorotus tehtäisiin lainmuutoksen voimaantulosta eli 1.1.2028 alkaen samaa korotusprosenttia käyttäen, jota heidän työkyvyttömyyseläkkeeseensä on sovellettu. Tarkoituksena on turvata se, että työkyvyttömyyseläkkeeseen tehty kertakorotus korottaa suojaosaa myös niillä henkilöillä, joille se on tehty ennen lainmuutoksen voimaantuloa.

Ajalta ennen ehdotettujen lainmuutosten voimaantuloa ylimmän vammaistuen sekä eläkkeensaajan asumistuen maksamiseen eläkkeen lepäämisen ajalta sovellettaisiin lepäämislakia. Eläkkeen lepäämisen ajalta hoitotuen sijasta maksetun ylimmän vammaistuen

maksaminen lakkaisi eläkkeen lepäämisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta, kun eläkkeen lepääminen ehdotettujen voimaantulosäännösten mukaisesti päättyisi joulukuun 2027 lopussa. Lainmuutosten voimaan tulosta alkaen etuuksiin sovellettaisiin niitä koskevan etuuslain muutettuja säännöksiä. Tältä osin erilliset siirtymäsäännökset eivät olisi tarpeen.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotettujen muutosten vaikutuksia työeläkelakien mukaisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin ja työuraeläkkeisiin sekä kansaneläkelain mukaisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin ja työkyvyttömille myönnettäviin takuueläkkeisiin seurattaisiin Kelan ja Eläketurvakeskuksen tuottamien tilastojen avulla.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys ei ole riippuvainen muista esityksistä.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys ei liity talousarvioesityksiin, koska sen taloudelliset vaikutukset koskevat vasta vuotta 2028.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

12.1 Yleistä

Esityksen perustuslainmukaisuuden arvioinnin kannalta merkityksellisiä perusoikeuksia ovat erityisesti perustuslain 19 §:n 2 momentin mukainen oikeus perustoimeentulon turvaan, perustuslain 15 §:ssä turvattu omaisuuden suoja sekä perustuslain 21 §:n mukainen oikeusturva, joka tulee arvioitavaksi erityisesti sen osalta, mitä perusoikeussäätelyn on katsottava edellyttävän liittyen oikeuteen saada perusteltu päätös ja hakea muutosta. Esitystä on lisäksi perusteltua arvioida perustuslain 6 §:n mukaisen yhdenvertaisuuden kannalta. Suomea sitovista kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista arvioinnissa on huomioitava erityisesti YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Ehdotettuihin muutoksiin liittyviä kysymyksiä arvioidaan myös hallinto-oikeudellisen ja valtiosääntöoikeudellisen luottamuksensuojaperiaatteen näkökulmasta.

12.2 Perustoimeentulon turva

Perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Lainkohdassa tarkoitettua perustoimeentulon turvaa ei ole perustuslain tasolla säädetty yksilön subjektiiviseksi oikeudeksi, vaan säännös asettaa lainsäätäjälle velvoitteen taata, että tarkoitettu turva järjestetään mainittujen sosiaalisten riskitilanteiden varalta tavallisella lailla. Perustoimeentuloa turvaavien järjestelmien tulee olla tarkoitettujen riskitilanteiden osalta siten kattavia, että niiden ulkopuolelle ei jää väliinpuotoajaryhmiä (PeVL 33/2004 vp, PeVL 30/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on toisaalta vakiintuneesti katsonut, ettei perustuslaki estä asettamasta ehtoja perustoimeentuloa turvaavan etuuden saamiselle tai sulje pois etuusjärjestelmiin sisällytettävää tarveharkintaa (PeVL 41/2025 vp).

Säännöksessä käytetty perustoimeentulon turvan käsite ei suoraan kiinnity olemassa oleviin etuusjärjestelmiin eikä säännöksen tarkoituksena ole turvata tavallisella lailla säädettyjen yksittäisten etuuksien tai niiden tason pysyvyyttä sellaisenaan. Perustoimeentulon turvan riittävyttä arvioitaessa merkitystä on sillä, onko henkilöllä, lakisääteiset turvajärjestelmät ja hänen olosuhteensa muutoin kokonaisuutena huomioiden toimeentulon edellytykset huolimatta siitä, että hänen normaalit toimeentulomahdollisuutensa ovat säännöksessä tarkoitettua sosiaalisen riskitilanteen – esimerkiksi työkyvyttömyyden – vuoksi heikentyneet. Perustuslain 19 §:n 2 momentin vaatimuksia eivät vastaisi esimerkiksi sellaiset lainsäädännön muutokset, jotka merkitsisivät olennaista puuttumista lailla suojattuun perustoimeentulon turvaan, vaikka perustoimeentulon turvaa voidaankin suunnata ja kehittää myös yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti (HE 309/1993 vp, s. 70–71).

Ehdotetut muutokset eivät koske työkyvyttömyyseläkkeiden, työkyvyttömälle myönnettävän takuueläkkeen tai työuraeläkkeen myöntämisen perusteita, jotka säilyisivät entisellään. Eläkkeen ja työansioiden yhteensovittamista koskevat uudet säännökset soveltuisivat samoihin työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin eläkkeisiin kuin eläkkeen ja työansioiden nykyistä yhteensovittamista eli eläkkeen lepäämään jättämistä koskeva sääntely, jonka ehdotettu uusi lainsäädäntö korvaisi. Myös uudet säännökset perustuisivat laissa säädettäviin tulorajoihin. Työansioita koskevien tulorajojen ylittämisen seuraukset olisivat ehdotetussa mallissa kuitenkin eläkkeensaajan näkökulmasta nykyistä lievemmät: eläkkeen maksamista ei enää jatkossa tulorajan ylitysten perusteella keskeytettäisi kokonaan, vaan eläkkeensaajan eläkkeestä vähennettäisiin vain syntyneen ylityksen osuus. Ehdotetut muutokset olisivat näin ollen omiaan lieventämään työansioiden vaikutusta työkyvyttömyyden perusteella myönnetyn eläkkeen maksamiseen.

Ehdotetussa mallissa eläkkeen vähentäminen koskisi tilanteita, joissa eläkkeensaajalla olisi edellytykset ainakin osittain turvata toimeentulonsa työskentelemällä. Toteutuneet työansiot vähentäisivät tällöin osaltaan henkilön tarvetta perustoimeentulon turvaan. Ehdotettuun malliin kuuluvan eläkkeen mahdollisen vähentämisen ei sen vuoksi ole katsottava tosiasiasa vaarantavan eläkkeensaajan oikeutta olosuhteisiinsa nähden riittävään perustoimeentulon turvaan, etenkin kun eläkkeen määrästä mallin mukaan vähennettäisiin vain määritellyn tulorajan ylityksen osuus.

Mikäli henkilön työkyky palautuu siinä määrin, että työkyvyttömyyteen perustuvan eläkkeen maksamiselle ei enää ole laissa säädettyjä perusteita, henkilön kohdalla ei enää ole kyse perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettua sosiaalisen riskin toteutumisesta työkyvyttömyyden vuoksi. Voimassa olevan pysyväislainsäädännön mukaan työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jos eläkkeensaajan työkyky palautuu. Lepäämislain mukaan työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jos sitä ei vaadita uudelleen maksettavaksi kahden vuoden yhtäjaksoisen lepäämisen aikana. Uusissa säännöksissä säädettäisiin täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta osatyökyvyttömyyseläkkeeksi sekä osatyökyvyttömyyseläkkeen ja kansaneläkelain mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen lakkaamisesta, jos suojaosan ylitykset jatkuisivat säädetyn ajan yhtäjaksoisesti. Viimeksi mainituissa tilanteissa henkilöä ei enää voitaisi pitää työkyvyttömänä.

Ottaen huomioon edellä todetut seikat, ehdotetuille muutoksille ei ole katsottava olevan estettä perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaisen perustoimeentulon turvan kannalta.

12.3 Eläkeoikeuden omaisuuden suoja

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuudella tarkoitetaan perustuslakivaliokunnan käytännössä varallisuusarvoisia etuja, joihin kuuluu

laajimpana omistusoikeus. Vakiintuneen perustuslain tulkinnan mukaan ansaitut eläkkeet kuuluvat omaisuuden perustuslainsuojan piiriin, sillä ne eivät perustu julkisen vallan päätöksiin, vaan eläke on ansaittu työsuoritukseen perustuva vastike, jonka maksu tapahtuu jälkikäteen (PeVL 35/1993 vp, PeVL 13/1995 vp, PeVL 22/1995 vp ja PeVL 41/2013 vp). Perustuslakivaliokunta on lisäksi todennut valtiosääntöoikeudellisen käsityksen henkilön itselleen ansaitsemasta konkreettisesta eläke-edusta liittyvän täysimääräisesti henkilön työssä ollessa kertyneeseen vanhuuseläkeoikeuteen, viitaten samalla siihen, että ansioperusteisen työkyvyttömyyseläkkeen tulevaa aikaa koskevaa osuutta ei samassa mielessä ole ansaittu työpanoksen vastikkeena (PeVL 13/1995 vp). Kansaneläke ja takuueläke taas kuuluvat omaisuuden suojan piiriin ainoastaan siltä osin kuin kyse on jo maksettavaksi erääntyneestä eläkkeestä, koska eläke on riippuvainen julkisen vallan päätöksistä, ei henkilön omista suorituksista (PeVL 12/1995 vp, PeVL 13/1995 vp, PeVL 22/1995 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut eläkkeiden omaisuudensuojan merkitystä erityisesti työeläkejärjestelmää koskevien lainmuutosten yhteydessä. Valiokunta on katsonut ansaitun eläkeoikeuden omaisuudensuojan liittyvän nimenomaan ansaituksi katsottuun konkreettiseen taloudelliseen etuun, ei esimerkiksi tietyn voimassa olevan eläkejärjestelmän suojaamiseen. Valiokunnan näkemyksen mukaan tavallisella lailla järjestettäviin kysymyksiin ovat, jollei jostakin erityisestä syystä muuta johdu, kuuluneet muun muassa säännökset henkilön tulevasta eläkeiästä sekä eläkkeen kertymisestä lainmuutoksen voimaan tulosta lukien. Tarkoitettun erityisen syyn on katsottu voivan muodostua lähinnä siitä, että eläkejärjestelmän muutokset toteutettaisiin tavalla, joka joiltain osin saisi aikaan ansaittuina pidettävien eläke-etujen kohtuuttoman heikennyksen (PeVL 35/1993 vp, PeVL 13/1995 vp, PeVL 22/1995 vp, PeVL 41/2013 vp ja PeVL 60/2002 vp).

Työkyvyttömyyden perusteella maksettavien eläkkeiden myöntämisen edellytykset, samoin kuin esimerkiksi näiden eläkkeiden tarkistamisen ja lakkauttamisen perusteet, määritellään laissa. Kuten edellä on todettu, tämä vastaa perustuslain 19 §:n 2 momentin vaatimusta siitä, että perustoimeentulon turva on muun muassa työkyvyttömyyden varalta järjestettävä lailla. Myös näiden eläkkeiden ja työansioden nykyisestä yhteensovittamisesta säädetään laissa. Kuten edellä jo on todettu, ehdotetut muutokset olisivat eläkkeensaajan näkökulmasta omiaan lieventämään säädettyjen tulo rajojen ylittämisen vaikutusta eläkkeen maksamiseen. Muutosten voimaantulon yhteydessä säädettäisiin siitä, että uusia säännöksiä sovellettaisiin työansioihin, jotka on maksettu tai vakuutettu muutosten voimaantultua. Muutosten vaikutus voisi siten kohdistua myös ennen lainmuutoksen voimaantuloa ansaittuihin työansioihin, mikä kuitenkin käytännössä koskisi lähinnä sellaisia työansioita, jotka eläkkeensaaja olisi ansainnut juuri ennen muutosten voimaantuloa. Ottaen huomioon myös se, että ehdotetut uudet säännökset lähtökohtaisesti lieventäisivät työansioden vaikutusta eläkkeeseen, on katsottava, että työeläkkeitä koskevasta omaisuudensuojasta ei johdu esteitä toteuttaa ehdotettuja muutoksia tavallisella lailla. Tämä vastaisi sitä, miten työeläkejärjestelmän muutokset tavallisimmin toteutetaan.

Tämän jakson seuraavassa kohdassa esityksen perustuslainmukaisuutta arvioidaan perustuslain 21 §:n mukaisten, oikeusturvaa koskevien vaatimusten näkökulmasta. Tältä kannalta kyse on erityisesti siitä, mitä perusoikeussääntelyn on katsottava edellyttävän liittyen oikeuteen saada perusteltu päätös ja hakea muutosta. Näiden kysymysten kannalta tärkeä esikysymys on, mitä eläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevan päätöksen on katsottava pohjimmiltaan koskevan ja millaisia vaatimuksia tämä oikeusturvan suhteen asettaa. Kysymys on tällöin erityisesti siitä, onko yhteensovittamista koskevan päätöksen ymmärrettävä koskevan henkilön oikeutta eläkkeeseen sellaisella tavalla, että työeläkkeiden omaisuudensuojasta johtuisi vaatimuksia koskien annettavaa päätöstä sekä päätöksen saajan käytettävissä olevia oikeussuojakeinoja.

Ehdotetuissa säännöksissä säädettäisiin täsmällisesti eläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta eikä säännösten soveltamiseen liittyisi harkintaa. Yhteensovitus muodostuisi tämän vuoksi luonteeltaan tekniseksi, ensisijaisesti laskennalliseksi lain toimeenpanoksi. Kalenterikuukaudelta tehtävässä yhteensovituksessa tulisi siten todettavaksi ainoastaan se, millä euromäärällä eläkkeensaajan kuukauden työansiot mahdollisesti ylittävät suojaosan ja kalenterivuotta koskevan jouston. Jos molemmat mainituista rajoista ylittyisivät, ylitysten suuruuden mukaan laskettaisiin vähennys, joka kohdennettaisiin ylityskuukautta seuraavalle toiselle kalenterikuukaudelle. Yhteensovitus koskisi näin ollen ainoastaan eläkkeen maksamista eikä siinä puututtaisi henkilön eläkeoikeuteen tai määriteltäisi eläkepääöksellä myönnetyn eläkkeen määrää uudelleen. Koska yhteensovituksen ei ylipäätään ole katsottava kohdistuvan omaisuudensuojan piirissä oleviin oikeuksiin, perustuslaissa turvatusta omaisuudensuojasta ei ole katsottava johtuvan varsinaisia vaatimuksia koskien yhteensovituksen toimeenpanoa tai päätösten antamista.

12.4 Perustuslain 21 §:n mukainen oikeusturva

Oikeusturvaa ja hyvää hallintoa koskevasta perusoikeudesta säädetään perustuslain 21 §:ssä. Säännöksen 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Säännöksen 2 momentin mukaan oikeus saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin eräät muut säännöksessä mainitut hyvän hallinnon menettelylliset takeet turvataan lailla. Säännös ei estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia siinä tarkoitetuista hyvän hallinnon menettelyllisistä takeista, kunhan säädetyt poikkeukset eivät muuta perusoikeussäännöksen asettamien vaatimusten asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäisessä tapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (HE 309/1993 vp, PeVL 10/2012 vp, PeVL 63/2010). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että päätös voidaan jättää antamatta esimerkiksi indeksitarkistuksesta tai muusta vastaavasta lain nojalla suoraan määräytyvästä perusteesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta. Näissäkin tapauksissa valiokunta on kuitenkin pitänyt asianmukaisena, että asianosainen saa kirjallisen päätöksen ainakin pyynnöstä (PeVL 46/2002 vp, PeVL 48/2006 vp).

Hallintolaki (434/2003) määrittelee yleislakina perustuslaissa tarkoitetut hyvän hallinnon vaatimukset. Hallintolakia sovelletaan Kelassa, ja myös työeläkelaitokset soveltavat hallintolakia siltä kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää eli muun muassa eläkepääätöksiä antaessaan.

Kuten tämän jakson edellisessä, omaisuudensuojaa koskevassa kappaleessa on esitetty, ehdotettu yhteensovitus koskisi ainoastaan eläkkeen maksamista, ei henkilön eläkeoikeutta tai eläkepääöksellä myönnettyä eläkkeen määrää. Yhteensovitus ei näin ollen koskisi henkilön sellaista oikeutta, joka ansaitun eläkkeen osalta kuuluisi omaisuudensuojan piiriin eikä myöskään henkilölle aiemmin annetulla eläkepääöksellä oikeusvoimaisesti ratkaistuja kysymyksiä. Yhteensovitus olisi luonteeltaan lain teknistä toimeenpanoa, johon ei liittyisi tapauskohtaista harkintaa, ja sen perustana käytettäisiin tulorekisterin ja työeläkejärjestelmän rekistereiden tietoja. Poikkeuksen tästä muodostaisivat eläkkeensaajan ulkomailta saamat tulot, joista saataisiin tieto henkilöltä itseltään hänelle säädetyllä ilmoitusvelvollisuuden nojalla. Niiden tilanteiden määrä, joissa eläkkeensaajalla olisi tuloja ulkomailta, voidaan etukäteen arvioida vähäiseksi.

Tulorekisteriin, viranomaisen ylläpitämänä rekisterinä, kohdistuu julkinen luotettavuus. Tulorekisterin tietojen korjaamisesta säädetään rekisteriä koskevassa laissa. Lisäksi

tulorekisteriin sovelletaan EU:n yleistä tietosuojasetusta, jossa rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja vastuista sekä rekisteröidyn oikeuksista säädetään yksityiskohtaisesti.

Kun otetaan huomioon yhteensovituksen tekninen, ensisijaisesti laskennallinen luonne sekä muut edellä todetut yhteensovituksen tekemiseen liittyvät seikat, voidaan katsoa, että valituskelpoisen päätöksen antaminen yhteensovituksesta erikseen jokaiselta kuukaudelta ei ole eläkkeensaajan oikeusturvan kannalta tarpeen. Yhteensovitus tehtäisiin kyllä laskennallisesti jokaiselta kuukaudelta jo melko pian kuukauden päättymisen jälkeen, jotta mahdollisesta jouston ylityksestä aiheutuva vähennys ylityskuukautta seuraavan toisen kalenterikuukauden eläkkeeseen voitaisiin laskea ja tarvittaessa tehdä. Hallinnollisesti olisi kuitenkin tarpeettoman raskas menettely antaa yhteensovituksesta päätös erikseen jokaiselta kuukaudelta. Tällaista menettelyä olisi pidettävä raskaana niin toimeenpanijan, muutoksenhakuasteen kuin eläkkeensaajan kannalta. Eläkkeensaaja joutuisi tällöin harkitsemaan muutoksenhaun tarvetta toistuvasti lyhyin väliajoin ja muutosta hakiessaan hän joutuisi aina tekemään tämän kuukausi kerrallaan.

Kun jousto lisäksi olisi kalenterivuosi-kohtainen, päätöksenteon ajallista ja asiallista keskittämistä siten, että päätös pääsääntöisesti annettaisiin siltä ajalta, jona kalenterivuoden jousto on ollut käytettävissä, voidaan pitää päätöksenteon kohteen rajaamisen kannalta selkeänä ja perusteltuna ratkaisuna. Valituskelpoinen päätös annettaisiin tarkoitettuna 12 kalenterikuukauden ajanjakson ajalta tämän ajanjakson päätyttyä siinä tapauksessa, että yhteensovitus olisi tänä aikana johtanut maksettavan eläkkeen vähentämiseen. Tätä päätöstä nimitettäisiin vuosipäätökseksi. Jos yhteensovitus ei olisi kyseisellä ajanjaksolla kertaakaan johtanut maksettavan eläkkeen vähentämiseen, päätöstä ei annettaisi, jolloin tehdyt yhteensovitukset jäisivät tältä ajalta ainoastaan toimeenpanijan järjestelmässä tehtyjen laskelmien varaan. Päätöstä ei tässä tilanteessa annettaisi, sillä eläkkeensaajalla ei voitaisi katsoa olevan oikeussuojan tarvetta. Työansioilla ei nimittäin tässä tilanteessa olisi ollut eläkkeen maksettavaan määrään mitään vaikutusta, ja päätös olisi tarpeeton, koska se ei sisältäisi ratkaisua eläkkeensaajan oikeuksista, eduista tai velvollisuuksista. Kyse voisi tällöin olla paitsi tilanteista, joissa työansiot jäävät alle vuosittaisen jouston määrän, myös tilanteista, joissa eläkkeensaajalla ei olisi ratkaistavana aikana ollut lainkaan työansioita.

Eläkelakeihin lisättäisiin lainkohdat, joissa säädettäisiin päätöksen antamisesta sekä yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta. Päätöksen antamisen osalta määriteltäisiin myös ne tilanteet, joissa yhteensovituksesta annettaisiin päätös riippumatta vuosipäätöksen antamisen ajankohdasta. Näin olisi muun muassa silloin, kun kalenterikuukaudelta tehty yhteensovitus osoittautuisi virheelliseksi ja asian uudelleen ratkaiseminen lisäksi vaikuttaisi eläkkeen maksettavaan määrään. Myös siinä tapauksessa, että suojaosan toistuvat yhtäjaksoiset ylitykset johtaisivat eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen, kyseisistä suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista annettaisiin päätös siltä osin kuin sitä ei olisi aiemmin annettu. Annettavat päätökset olisivat eläkelakien nojalla valituskelpoisia. Lisäksi säädettäisiin siitä, että eläkkeensaajalla olisi oikeus saada tieto eläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta. Tämä tarkoittaisi sitä, että eläkkeensaaja saisi jokaiselta kalenterikuukaudelta tiedon yhteensovituksessa huomioon otetuista tiedoista sekä yhteensovituksen lopputuloksesta. Tämän tiedon eläkkeensaaja saisi riippumatta siitä, annettaisiinko yhteensovituksesta päätös tuolloin tai myöhemmin. Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemista koskevassa lainkohdassa määriteltäisiin yhteensovituksen eduksi ja vahingoksi oikaisun edellytykset. Kalenterikuukaudelta tehdyn yhteensovituksen myöhempi uudelleen ratkaiseminen olisi, säännöksen edellytysten täytyessä, mahdollista riippumatta siitä, olisiko yhteensovituksesta aiemmin annettu päätös.

Ehdotetun sääntelyn on katsottava turvaavan sen, että eläkkeensaaja saa oikeusturvansa toteutumisen kannalta tarpeelliset päätökset. Kuten edellä on todettu, päätöksen antamista ajanjaksolta, jona eläkkeeseen ei ole yhteensovituksen vuoksi tehty vähennyksiä, on pidettävä eläkkeensaajan oikeusturvan kannalta tarpeettomana. Silloin, kun yhteensovitus on vuoden aikana johtanut eläkkeen vähentämiseen, eläkkeensaaja saisi valituskelpoisen päätöksen vähintään 12 kuukauden välein. Tätä voidaan pitää eläkkeensaajan oikeusturvan toteutumisen kannalta riittävänä, koska yhteensovituksessa olisi kyse täsmällisten säännösten teknisestä toimeenpanosta. Eläkkeensaajan oikeusturva ei tämän vuoksi edellyttäisi, että päätös annetaan erikseen joka kuukaudelta. Koska päätös näissä tilanteissa kuitenkin aina annettaisiin, vaikkakin määritellyltä ajanjaksolta kerrallaan, ei ole katsottava perustelluksi lisäksi säätää siitä, että päätös eläkkeensaajan pyynnöstä annettaisiin myös muulloin, esimerkiksi muulta kuin laissa säädetyltä jaksolta. Lisäksi olisi erikseen säädetty, että eläkkeensaaja saa tiedon yhteensovitusten kalenterikuukausittaisista perusteista. Tämän tiedon perusteella eläkkeensaaja voisi säännöllisesti – ja annettavista päätöksistä riippumatta – seurata sitä, miten yhteensovitus on kuukausittain tehty. Jos eläkkeensaaja havaitsisi keskellä vuotta, että yhteensovituksessa on käytetty virheellisiä työansiotietoja, hän voisi vaatia tulorekisteritietojen korjaamista. Tulorekisteritietojen takautuvan korjauksen perusteella eläkelaitos ratkaisisi yhteensovituksen uudelleen. Jos muutos vaikuttaisi eläkkeen maksamiseen, eläkelaitos antaisi yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta valituskelpoisen päätöksen. Tyypillistä todennäköisesti olisi, että eläkkeensaajan tarve hakea muutosta yhteensovitukseen liittyisi esimerkiksi virheellisiin työnansiotietoihin, jotka tulisi korjata tulorekisteriin tai esimerkiksi eläkepäätöksen virheellisyyteen, josta on mahdollisuus hakea muutosta erikseen.

Päätöksenteon ajallinen ja asiallinen keskittäminen olisi hallinnollisesti tarkoituksenmukaista ja mahdollistaisi sen, että eläkkeensaaja voisi hakea muutosta yhteensovitukseen kerralla koko siltä ajanjaksolta, jona kalenterivuotta koskeva jousto on ollut käytettävissä. Lisäksi on todettava, että eläkkeen ja työansioiden yhteensovittaminen poikkeaisi luonteeltaan hakemukseen perustuvista etuasasioista. Yhteensovittamisessa olisi kyse jatkuvan luonteisesta menettelystä, jonka piirissä lähtökohtaisesti olisivat kaikki yhteensovitettavia eläkkeitä saavat henkilöt, mutta jonka merkitys konkretisoituisi, kun henkilön työansiot nousevat tasolle, jolla eläkettä vähennetään tai suojaosan ylitykset toistuvat niin pitkän ajan yhtäjaksoisesti, että tällä on vaikutusta eläkeoikeuteen.

Ottaen huomioon edellä todetut seikat ja erityisesti yhteensovittamista koskevan toimeenpanon tekninen luonne, ehdotettu päätöksen antamista koskeva erityissääntely ei vaarantaisi eläkkeensaajan oikeusturvaa. Kokonaisuutena arvioiden sen tarkoittaman poikkeuksen merkitys olisi eläkkeensaajan kannalta vähäinen, koska päätös aina annettaisiin jaksolta, jolta eläkettä on vähennetty sekä myös tilanteissa, joissa suojaosan ylitykset johtavat eläkeoikeuden muutokseen. Eläkkeensaajan näkökulmasta erityissäännöksen käytännössä merkittävimpänä seurauksena voitaneenkin pitää päätöksenteon ajallista ja asiallista keskittämistä, minkä voidaan arvioida voivan selkeyttää menettelyä myös eläkkeensaajan kannalta. Perustuslain 21 §:n vaatimuksista ei näin ollen ole katsottava johtuvan esteitä esitetyle sääntelylle.

12.5 Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Lainkohdan 2 momentissa säädetään lisäksi syrjintäkiellosta: ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuudella ja erityisesti syrjinnän kielloilla on keskeinen merkitys myös kansainvälisessä ihmisoikeussääntelyssä. Muun muassa YK:n vammaisten henkilöiden

oikeuksia koskevaan yleissopimukseen, jota käsitellään erikseen jäljempänä, sisältyy vaatimus kaikkien ihmisten yhdenvertaisuudesta sekä oikeudesta ilman syrjintää yhdenvertaiseen lakiin perustuvaan suojaan ja yhdenvertaisiin lakiin perustuviin etuihin.

Perustuslain yhdenvertaisuutta koskevan sääntelyn tarkoituksena on turvata, perinteisen oikeudellisen yhdenvertaisuuden ohella, myös tosiasiallisen tasa-arvon toteutumista yhteiskunnassa. Yhdenvertaisuus lain edessä on perinteisesti merkinnyt erityisesti vaatimusta yhdenvertaisuudesta lain soveltamisessa. Perustuslain yhdenvertaisuussäännöksen asettamat velvoitteet kohdistuvat kuitenkin myös lainsäätäjään. Säädetävällä lailla ei voida ilman yleisesti hyväksyttävää perustetta asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia yksilöille että asetettaessa heille velvollisuuksia. Yhdenvertaisuuden vaatimus ei toisaalta edellytä, että kaikkia ihmisiä kohdeltaisiin joka suhteessa samalla tavalla, jos asiaan vaikuttavat olosuhteet eivät ole samanlaisia. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että yhdenvertaisuusperiaatteesta ei voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Yhdenvertaisuudesta johtuvien valtiosääntöisten vaatimusten näkökulmasta olennaista on, voidaanko erilainen kohtelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Erityisesti mikäli henkilöiden laissa säädetty erilainen kohtelu palautuu perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjintäkielossa lueteltuihin erotteluperusteisiin, perusteluille asetettavat vaatimukset ovat korkeat (HE 309/1993 vp, s. 42–44).

Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi katsonut, että eläkkeiden määräytyminen eri tavoin eri-ikäisille henkilöille on perustuslain 6 §:n kannalta ongelmaton, jos erottelut eivät ole mielivaltaisia eivätkä erot eläketurvassa muodostu kohtuuttomiksi (PeVL 60/2002 vp, s. 4–5). Perustuslakivaliokunta on käytännössään voinut erottelun hyväksyttävyyden lisäksi kiinnittää huomiota myös valitun keinon oikeasuhtaisuuteen (PeVL 37/2014 vp, s. 2).

Esityksessä eläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen ehdotetaan samaa mallia sekä työeläkejärjestelmän että Kelan hoitaman eläketurvan osalta. Se, että yhteensovittamista koskevat säännöt ja periaatteet olisivat näissä eläkejärjestelmissä yhdenmukaiset, olisi omiaan lisäämään sääntelyn selkeyttä ja ymmärrettävyyttä eläkkeensaajan näkökulmasta.

Työeläkejärjestelmän ja Kelan hoitaman eläketurvan erillisyyks näkyisi kuitenkin mallissa muun muassa siten, että suojaosan ja jouston määrä määriteltäisiin eläkejärjestelmissä erikseen. Työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavalla suojaosa määräytyisi pääsääntöisesti työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vakiintuneen ansiotason perusteella. Lisäksi työeläkkeenä maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen suojaosaan tehtäisiin kertakorotus samana ajankohtana kuin henkilön työkyvyttömyyseläkkeeseen työeläkelakien mukaan tehdään kertakorotus, mikä nostaisi suojaosan määrää. Suojaosan kertakorotus laskettaisiin samalla korotusprosentilla kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus, jolloin eläkkeensaajan ikä vaikuttaisi korotusprosentin määräytymiseen työeläkelaeissa säädetyllä tavalla. Kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai työkyvyttömälle myönnettä takuueläkettä saavalla suojaosa puolestaan olisi kiinteä ja vastaisi täysimääräisen takuueläkkeen määrää. Täysimääräisen takuueläkkeen määrä muodostaisi myös työeläkkeissä suojaosan vähimmäismäärän.

Työeläkejärjestelmän ja Kelan hoitaman eläketurvan erilaiset suojaosat perustuisivat eläkejärjestelmien erilaiseen luonteeseen. Työeläke perustuu henkilön ansaitsemaan eläkkeeseen ja sen tarkoituksena on turvata kulustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä. Työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavien suojaosan määräytyminen pääsääntöisesti suhteessa henkilön työkyvyttömyyttä edeltävään ansiotasoon

vastaisi ansaitun eläkkeen peruseriaa. Kelan maksamat eläkkeet taas ovat osa perusturva. Lisäksi työeläkkeiden rahoitus perustuu olennaisilta osin vakuutusmaksuihin, kun taas Kelan eläkkeet maksetaan valtion varoista. Toisistaan eroaville suojaosille olisi siten perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste eikä erottelua voida myöskään pitää mielivaltaisena tai kohtuuttomana.

Suojaosan kertakorotuksen osalta kyse olisi sekä työeläkejärjestelmän sisäisestä erottelusta että erosta suhteessa Kelan eläkkeisiin. Suojaosan kertakorotuksen tavoitteena olisi parantaa erityisesti nuorena työkyvyttömyyseläkkeelle jääneiden mahdollisuutta hyötyä ansiokasvatuksesta, joka yleensä on ehtinyt henkilön kohdalla toteutua sitä vähäisemmässä määrin, mitä aikaisemmin henkilö on tullut työkyvyttömäksi. Eläkkeensaaja hyötyisi kertakorotuksesta prosentuaalisesti sitä enemmän, mitä nuorempaan hän on tullut työkyvyttömäksi. Vaikka ikä lähtökohtaisesti on yhdenvertaisuutta koskevan perusoikeussäännöksen mukaan kielletty erotteluperuste, säännöksen tavoite olisi hyväksyttävä, ja kertakorotuksen prosentuaalisen suuruuden määräytymistä porrastetusti henkilön iän mukaan voidaan pitää säännöksen tavoitteen kannalta perusteltuna ja oikeasuhtaisena. Kuten edellä on todettu, suojaosan kertakorotusta koskeva säännös rakentuisi työeläkelainsäädäntöön ennestään sisältyvän sääntelyn varaan. Kelan eläkelaeissa vastaavaa sääntelyä ei ole, eikä tarkoitettuna kaltaisen suojaosan yksilöllisen korottamisen muutoinkaan voida katsoa soveltuvan perusturvaan kuuluviin Kelan eläkkeisiin, joissa suojaosa olisi vakiomääräinen. Suojaosan kertakorotuksesta on näin ollen perusteltua säätää ainoastaan työeläkkeiden osalta. Sääntelyllä olisi perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste eikä sen synnyttämää erottelua työeläkejärjestelmän ja Kelan eläkejärjestelmän asiakkaiden välillä tai työeläkejärjestelmän asiakkaiden kesken ole pidettävä mielivaltaisena tai kohtuuttomana.

Myös eläkkeen mahdollinen vähentäminen tehtäisiin ehdotetun mallin mukaan työeläkkeen ja Kelan maksamien eläkkeiden osalta erikseen. Tämä tarkoittaisi sitä, että jos henkilö saa sekä työeläkettä että Kelan maksamaa eläkettä, mahdolliset vähennykset kohdistuisivat molempiin eläkkeisiin, jos jousto niissä molemmissa ylittyisi. Vain yhdestä järjestelmästä eläkettä saavalla ainoastaan tätä eläkettä vähennettäisiin. Vähentämisen lopputulos olisi siten edullisempi henkilölle, joka saa eläkettä vain joko työeläkkeenä tai Kelasta. Tämä vastaisi eläkkeen ja työansioden yhteensovittamisen nykyistä lähtökohtaa: myös eläkkeen lepäämään jättäminen ratkaistaan kunkin eläkkeen osalta erikseen. Kelan maksamia eläkkeitä eli kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä ja takueläkettä tosin kohdeltaisiin jatkossa vähennyksiä tehtäessä yhtenä kokonaisuutena, mikä vaikuttaisi eläkkeensaajan eduksi verrattuna nykytilaan.

Ottaen huomioon muun muassa suojaosan ja jouston erilainen määräytyminen työeläkkeissä ja Kelan maksamissa eläkkeissä, voidaan lähtökohtaisesti pitää johdonmukaisena myös sitä, että suojaosan ja jouston ylittymiseen perustuvat vähennykset voivat olla eläkejärjestelmäkohtaisia. On myös katsottava olevan yleisesti hyväksyttävää, että työeläkkeisiin ja Kelan maksamiin eläkkeisiin voidaan lain nojalla soveltaa eri oikeussääntöjä. Kun henkilöiden välillä tehdään ero sen mukaan, mistä eläkejärjestelmästä tai -järjestelmistä he saavat eläkettä, kyse ei ole perustuslain mukaan lähtökohtaisesti kielletystä erotteluperusteesta. Se, maksetaanko henkilön eläke työ- tai kansaneläkejärjestelmästä, saattaa päinvastoin eri tilanteissa olla peruste katsoa, että henkilön olosuhteet eroavat sellaisen henkilön olosuhteista, jonka eläke maksetaan eri järjestelmästä, Eron tekemiselle työeläkejärjestelmän ja Kelan hoitaman eläketurvan välillä ei siten yleensä aseteta erityistä kynnystä, jos tälle on tarve, kunhan erottelu on perusoikeussäännösten näkökulmasta hyväksyttävä.

Vaikka työeläkejärjestelmän ja Kelan hoitaman eläketurvan itsenäisyys osaltaan puoltaa eläkkeeseen kohdistuvien mahdollisten vähennysten tekemistä eläkejärjestelmäkohtaisesti, voidaan eläkkeensaajan näkökulmasta kuitenkin lähtökohtaisesti pitää puutteena sitä, että

henkilön asema eläkettä vähennettäessä voi ehdotetussa mallissa vaihdella sen mukaan, saako hän yhteensovittavaa eläkettä sekä työeläkkeenä että Kelasta vai vain toista näistä. Koska sääntelylle kuitenkin tältä osin on eläkejärjestelmien itsenäisyydestä sekä niiden erilaisesta luonteesta johtuvat hyväksyttävät perustelut, erottelua ei voida pitää mielivaltaisena eikä sitä ole pidettävä myöskään kohtuuttomana, ottaen huomioon myös se, että voimassa olevan sääntelyn lähtökohta on tältä osin sama.

12.6 YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus ja sen valinnainen pöytäkirja tulivat Suomen osalta voimaan 10.6.2016. Yleissopimuksen tarkoituksena on edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden synnynnäisen arvon kunnioittamista. Sopimuksen 1 artiklan mukaan vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne henkilöt, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Yleissopimuksen 3 artiklan mukaan sopimuksen yleisiin periaatteisiin kuuluvat muun muassa henkilöiden synnynnäisen arvon, yksilöllisen itsemääräämisoikeuden ja riippumattomuuden kunnioittaminen, syrjimättömyys, täysimääräinen ja tehokas osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan sekä mahdollisuuksien yhdenvertaisuus. Sopimuspuolten tulee 4 artiklan mukaan varmistaa kaikkien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien täysimääräinen toteutuminen kaikille vammaisille henkilöille sekä edistää tätä ilman minkäänlaista syrjintää vammaisuuden perusteella muun muassa asianmukaisilla lainsäädännöllisillä, hallinnollisilla ja muilla toimilla.

Sopimuspuolten tulee 27 artiklan mukaan tunnustaa vammaisten henkilöiden oikeus tehdä työtä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Tällä tarkoitetaan henkilön mahdollisuutta ansaita elantonsa vapaasti valitsemallaan työllä, mikä edellyttää muun muassa työympäristön osallistavuutta ja saavutettavuutta. Työnteko-oikeuden toteutumista on artiklan mukaan edistettävä asianmukaisin toimin, myös lainsäädännön avulla. Näiden toimien tarkoituksena voi muun muassa olla edistää vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä ja edetä urallaan. Yleissopimuksen 28 artiklan mukaan sopimuspuolet tunnustavat vammaisten henkilöiden oikeuden riittävään elintasoon ja sosiaaliturvaan. Riittävään elintasoon kuuluu oikeus riittävään ravintoon, vaatetukseen ja asumiseen, mihin samalla liittyy tavoite elinolojen jatkuvan parantamisen mahdollisuudesta. Oikeus sosiaaliturvaan ilman syrjintää edellyttää muun muassa, että köyhyydessä eläville vammaisille henkilöille ja heidän perheilleen varmistetaan valtion tuki vammaisuudesta aiheutuviin kuluihin.

Yleissopimusta valvova komitea on laatimissaan yleiskommenteissa käsitellyt tarkemmin sopimuksen tulkintaa. Yleiskommentissaan koskien 27 artiklaa (oikeutta työhön) lokakuulta 2022 komitea nosti esiin muun muassa sen, että vammaisten työntekijöiden mahdollisuutta edetä urallaan tulisi harkita samoin perustein kuin muilla työntekijöillä, oikeudenmukaiseen ja läpinäkyvään menettelyyn pyrkien. Sopimuspuolten tulisi lisäksi arvioida vammaisten henkilöiden ja erityisesti vammaisten naisten uralla etenemisen suoria ja välillisiä esteitä.

Valvontakomitea on elokuussa 2025 arvioinut Suomen maakohtaista tilannetta Suomen antaman raportin perusteella. Komitea nosti huolenaiheina esiin vammaisten henkilöiden kykyihin ja tuottavuuteen liittyvät rakenteelliset ennakkoluulot ja kielteiset stereotypiat, jotka hankaloittavat vammaisten henkilöiden työllistymistä, vammaisten henkilöiden matalan osallistumisasteen avoimille työmarkkinoille sekä heidän työllisyyttään vahvistavien toimien puutteen. Komitea suosittelee, että Suomi, tiiviissä yhteistyössä vammaisia henkilöitä

edustavien järjestöjen kanssa, puuttuu vammaisten henkilöiden matalaan osallistumiseen avoimille työmarkkinoille. Suositusten mukaan keinoja tähän ovat tiedotuskampanjat, vammaisiin työntekijöihin kohdistuviin ennakkoluuloihin ja syrjintään vaikuttaminen, internetin eri työllisyysportaalien saavutettavuuden varmistaminen, julkisen ja yksityisen sektorin rekrytointi- ja henkilöstöosastoille suunnattava koulutus sekä sen varmistaminen, että työhön liittyvien riskien ehkäisyssä huomioidaan myös vammaisten henkilöiden tarpeet. Suomen tulisi suositusten mukaan aktiivisesti edistää vammaisten henkilöiden työllisyyttä, tiedottaa vammaisten henkilöiden yrittäjyyden taloudellisista tuista sekä varmistaa riittävän tuen ja kohtuullisten mukautusten tarjoaminen työpaikoilla. Lisäksi vammaisten henkilöiden työllistymisestä tulisi kerätä tietoa ja laatia tilastoja eri muuttujien mukaan eriteltynä.

Sääntelyn lähtökohtana olisi, yhdenvertaisesti kaikkien eläkkeensaajien osalta, että työansiot voivat määrittelyn tason ylittäessään vähentää henkilön tarvetta turvata toimeentulonsa eläkkeen avulla. Säännöksissä määriteltäisiin täsmällisesti, milloin työansiot johtaisivat eläkkeen vähentämiseen ja milloin suojaosan yhtäjaksoisesti toistuvat ylitykset johtaisivat eläkeoikeuden muuttamiseen tai lakkaamiseen. Säännösten soveltamiseen ei liittyisi harkintaa, mikä turvaisi soveltamiskäytännön yhdenmukaisuutta. Siten eläkkeensaajan olisi mahdollista etukäteen selvittää, miten sääntely eri tilanteissa vaikuttaisi hänen työansioihinsa sekä ottaa nämä vaikutukset huomioon.

Ehdotettujen muutosten on katsottava olevan hyväksyttäviä myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen näkökulmasta.

12.7 Hallinto-oikeudelliseen ja valtiosääntöoikeudelliseen luottamuksensuojaan liittyviä näkökohtia

Henkilön oikeus saada eläkettä määritellään eläkepäätöksellä. Kun eläkepäätös on annettu, se saa hallintopäätökselle ominaisen oikeusvoiman. Hallintopäätöksen oikeusvoimalla viitataan siihen, että annettuun hallintopäätökseen voidaan puuttua uudella hallintopäätöksellä ainoastaan laissa määritellyin perustein. Hallintopäätöksen saama oikeusvoima turvaa siten päätöksen pysyvyyttä ja suojaa samalla päätöksen saajan luottamusta siihen, että asia on päätöksellä pysyvästi ratkaistu.

Hallinto-oikeuden yleisiin oikeusperiaatteisiin kuuluva luottamuksensuojaperiaate ilmenee lainsäädännössä hallintolain (434/2003) 6 §:stä, jonka mukaan viranomaisen toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Se, että viranomainen itse on sidottu antamaansa hallintopäätökseen, ei kuitenkaan estä tai rajoita lainsäätäjän toimivaltaa säännellä uudelleen niitä perusteita, joihin viranomaisen päätöksenteko perustuu. Vaikka eläkkeensaajaa olisi eläkepäätöksellä informoitu päätöksentekohetkellä voimassa olevan lainsäädännön sisällöstä, annettu informaatio ei voi luoda eläkkeensaajalle oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia sen suhteen, että sääntelyn sisältö ei voisi myöhemmin muuttua, koska oikeussääntöjen voimassa olevasta sisällöstä päättäminen kuuluu lainsäätäjälle. Eläkepäätöksellä annettu mahdollinen informaatio koskien voimassa olevan sääntelyn sisältöä (yhteensovittamista koskevan sääntelyn osalta esimerkiksi tieto eläkkeensaajaan soveltuvasta tulorajasta) ei näin ollen saa oikeusvoimaa eikä eläkkeensaajan luottamusta sen pysyvyyteen suojata. Hallinto-oikeudelliseen luottamuksensuojaan liittyvät näkökohdat eivät näin ollen estä muuttamasta eläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevaa lainsäädäntöä myös niiden eläkkeensaajien osalta, joiden eläke on alkanut ennen lainmuutoksen voimaantuloa.

Valtiosääntöoikeudellisella luottamuksensuojaperiaatteella puolestaan viitataan niihin rajoituksiin, joita eläkelainsäädännön muuttamiseen voi liittyä lainsäätäjään kohdistuvien eläkkeensaajan oikeutettujen ja kohtuullisten odotusten vuoksi. Vakiintuneesti on katsottu

tavallisella lailla säätämisen edellyttävän, että muutokset eläkejärjestelmään eivät muodostu eläkkeensaajan ja hänen oikeutettujen ja kohtuullisten odotustensa kannalta kohtuuttomiksi. Tältä osin arviointi palautuu niihin perusteisiin, joista on tehty selkoa edellä omaisuudensuojan yhteydessä. Ottaen huomioon se, että pääsääntöisesti niin työeläkejärjestelmää kuin Kelan hoitamaa eläketurvaa on katsottu voitavan muuttaa tavallisella lailla sekä se, että tässä esityksessä ehdotetut muutokset olisivat omiaan jossain määrin lieventämään työansioden vaikutusta eläkkeen maksamiseen, ehdotetuille muutoksille ei ole estettä myöskään valtiosääntöoikeudellisen luottamuksensuojan näkökulmasta.

12.8 Johtopäätös arvioinnista

Edellä esitetyin perustein hallitus katsoo, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Koska esityksessä ehdotettu päätösten antamista koskeva menettely kuitenkin olisi luonteeltaan uudenlaista ja sen perustuslainmukaisuuden arviointiin liittyy periaatteellisia kysymyksiä, hallitus pitää suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työntekijän eläkelain (395/2006) 53 g §, sellaisena kuin se on laissa 69/2016,
muutetaan 19 §, 20 §:n 2 momentti, 29 §, 30 §:n 2 momentti, 34, 45, 47, 48, 50 ja 53 f § sekä
133 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 19 §, 20 §:n 2 momentti, 34 ja 53 f § sekä 133 §:n 2 momentti laissa
69/2016, ja
lisätään lakiin uusi 47 a §, 49 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 105 b ja 140 b §
seuraavasti:

19 §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 47 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 29 §:n mukaisesti, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruinen.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa tai sen maksaminen keskeytetään, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

---

Jos työuraeläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 53 f §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

29 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 28 §:ssä tarkoitettusta

kuntoutusrahasta. Työntekijä voi kuitenkin ansaita takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruisen määrän kuukaudessa ilman, että työansioilla on vaikutusta kuntoutusrahan määrään.

30 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnetään ammatillisen kuntoutuksen ajalta täysi työkyvyttömyyseläke siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

34 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisiin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, 50 §:n mukaisesta maksamisen keskeyttämisestä, 51 §:n mukaisesta takautuvasta tarkistamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 68 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työskentelynsä aloittamisesta.

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta ja kuntoutuksen keskeytymisestä. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.

47 §

Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosi-kohtaisen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta.

Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 81 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosisuorituksen työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosisuorituksen jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Myös työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot otetaan huomioon.

Työntekijälle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta myöskään silloin, kun työntekijälle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 80 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

47 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittävät 47 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 47 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosisuorituksen joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (*ylityskuukausi*) seuraavan toisen kalenterikuukauden (*vähennyskuukausi*) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa 123 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos työntekijälle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 126 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 96 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

48 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot ovat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke on edellä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, mutta eläkkeensaaja kuitenkin täyttää 35 §:n mukaiset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset niin, että täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä, yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta.

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan henkilön työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan henkilön työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 41 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työansiot ovat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitus ei 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

50 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

- 1) ei suostu eläkelaitoksen 46 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;
- 2) ei toimita 46 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai
- 3) kieltäytyy eläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

53 f §

Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 47 §:ssä säädetään työansioden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 47 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista sovelletaan, mitä 105 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 140 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

105 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Eläkelaitos antaa 47 a §:ssä tarkoitetusta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (*vuosipäätös*). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksista annetaan viivytystä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 47 a §:n 5 momentissa tarkoitettulle takaisinperinnälle. Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksista annetaan viivytystä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 140 b §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 48 §:n 1 momentin mukaisesti täyden työkyvyttömyyseläkkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 49 §:n 3 momentin mukaisesti osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

133 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus ei koske muita kysymyksiä kuin työkyvyn arviointia taikka 47, 47 a, 48, 49 tai 53 f §:n soveltamista.

---

140 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen

Eläkelaitos voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 47 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sekä työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009) ja työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua, tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 53 f §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä ei kuitenkaan

palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

2.

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 50 g §, sellaisena kuin se on laissa 72/2016,
muutetaan 16 §, 17 §:n 2 momentti, 26 §, 27 §:n 2 momentti, 31, 42, 44, 45, 47 ja 50 f § sekä
129 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 16 §, 17 §:n 2 momentti, 31 ja 50 f § sekä 129 §:n 2 momentti laissa
72/2016, ja
lisätään lakiin uusi 44 a §, 46 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 95 b ja 136 b §
seuraavasti:

16 §

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen
jälkeen*

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva yrittäjä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 15 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 44 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 26 §:n mukaisesti, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruinen.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa tai sen maksaminen keskeytetään, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

17 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

---

Jos työuraeläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 50 f §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

26 §

Osakuntoutusraha

Jos yrittäjän työansiot ovat ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 25 §:ssä tarkoitetusta kuntoutusrahasta. Jos yrittäjän työansiot eivät kuitenkaan kuukaudessa ylitä takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrää, ne eivät vaikuta kuntoutusrahan määrään.

27 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnetään ammatillisen kuntoutuksen ajalta täysi työkyvyttömyyseläke siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisiin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, 47 §:n mukaisesta maksamisen keskeyttämisestä, 48 §:n mukaisesta takautuvasta tarkistamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 65 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisesta.

42 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta, yrittäjätoiminnan aloittamisesta tai lisäämisestä ja kuntoutuksen keskeyttämisestä. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.

44 §

Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosi-kohtaisen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 75 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosi-kohtainen työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosi-kohtaista jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Myös työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot otetaan huomioon.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta ei oteta huomioon työansioita, jotka yrittäjällä on hänelle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana. Työansioita, jotka yrittäjällä on työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta myöskään silloin, kun yrittäjälle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 74 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

44 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittävät 44 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 44 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosi-kohtaisesta joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (*ylityskuukausi*) seuraavan toisen kalenterikuukauden (*vähennyskuukausi*) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa työntekijän eläkelain 123 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos yrittäjälle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 107 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 89 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

45 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen

Jos yrittäjän työansiot ovat ylittäneet 44 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 44 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke on edellä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, mutta yrittäjä kuitenkin täyttää 32 §:n mukaiset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset niin, että täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä, yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta.

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 38 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta.

46 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työansiot ovat ylittäneet 44 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 44 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

47 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

- 1) ei suostu eläkelaitoksen 43 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;
- 2) ei toimita 43 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai
- 3) kieltäytyy eläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

50 f §

Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 44 §:ssä säädetään työansioden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 44 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista sovelletaan, mitä 95 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 136 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

95 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Eläkelaitos antaa 44 a §:ssä tarkoitetusta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (*vuosipäätös*). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitukselta annetaan viivytyksettä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 44 a §:n 5 momentissa tarkoitettulle takaisinperinnälle. Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitukselta annetaan viivytyksettä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 136 b §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 45 §:n 1 momentin mukaisesti täyden työkyvyttömyyseläkkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 46 §:n 3 momentin mukaisesti osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

129 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus ei koske muita kysymyksiä kuin työkyvyn arviointia taikka 44, 44 a, 45, 46 tai 50 f §:n soveltamista.

---

136 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen

Eläkelaitos voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sekä työraueläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai tämän jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009), ja työraueläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua, tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 50 f §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työraeläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämiseksi annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 44 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

3.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 59 g §, sellaisena kuin se on laissa 75/2016,
muutetaan 39 §, 40 §:n 2 momentti, 45 §:n 2 momentti, 55, 57, 58 ja 59 f §,
sellaisina kuin niistä ovat 39 §, 40 §:n 2 momentti, 45 §:n 2 momentti sekä 58 ja 59 f § laissa 75/2016, ja
lisätään 45 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 75/2016 ja 1031/2022, uusi 4 momentti, lakiin uusi 57 a §, 59 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 90 b ja 113 b § seuraavasti:

39 §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva maatalousyrittäjä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 38 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 57 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 45 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruinen.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa tai sen maksaminen keskeytetään, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

40 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

---

Jos työuraeläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 59 f §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

45 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset ja kuntoutuksen ajalta maksettavat etuudet

---

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisiin perusteisiin, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, 58 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan nojalla eläkkeen maksamisen keskeyttämiseen ja takautuvaan tarkistamiseen soveltuvista säännöksistä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle maatalous- tai muun yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä.

55 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta ja kuntoutuksen keskeytymisestä. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.

57 §

Työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosi-kohtaisen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 77 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosi-kohtainen työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosi-kohtaista jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön

työansioita. Myös työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot otetaan huomioon.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa ei oteta huomioon työansioita, jotka eläkkeensaajalla on hänelle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana. Työansioita, jotka eläkkeensaajalla on työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa myöskään silloin, kun eläkkeensaajalle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä työntekijän eläkelain 80 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

57 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittävät 57 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 57 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosiakohtaisesta joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (*ylityskuukausi*) seuraavan toisen kalenterikuukauden (*vähennyskuukausi*) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa työntekijän eläkelain 123 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos henkilölle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 101 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 84 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

58 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen, maksamisen keskeyttäminen ja eläkkeen takautuva tarkistaminen

Tätä lakia toimeenpantaessa työkyvyttömyyseläkkeeseen sovelletaan, mitä:

- 1) työntekijän eläkelain 48 §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttamisesta;
- 2) työntekijän eläkelain 50 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisen keskeyttämisestä;
- 3) työntekijän eläkelain 51 §:ssä säädetään eläkkeen takautuvasta tarkistamisesta.

59 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot ovat ylittäneet 57 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 57 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

59 f §

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitus

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 57 §:ssä säädetään työansioiden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 57 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista sovelletaan, mitä 90 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 113 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

90 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Eläkelaitos antaa 57 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (*vuosipäätös*). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 57 a §:n 5

momentissa tarkoitettulle takaisinperinnälle. Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytystä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 113 b §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 58 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla täyden työkyvyttömyyseläkkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 59 §:n 3 momentin nojalla osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

113 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen

Eläkelaitos voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 57 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20   .

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sekä työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009), ja työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua, tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 59 f §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

4.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 53 g §, sellaisena kuin se on laissa 78/2016,
muutetaan 19 §, 20 §:n 2 momentti, 29 §, 30 §:n 2 momentti, 34, 45, 47, 48, 50 ja 53 f § sekä
130 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 19 §, 20 §:n 2 momentti, 34 ja 53 f § sekä 130 §:n 2 momentti laissa
78/2016, ja
lisätään lakiin uusi 47 a §, 49 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 107 b ja 137 b §
seuraavasti:

19 §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 47 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 29 §:n mukaisesti, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruinen.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa tai sen maksaminen keskeytetään, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

---

Jos työuraeläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 53 f §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

29 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 28 §:ssä tarkoitettusta

kuntoutusrahasta. Työntekijä voi kuitenkin ansaita takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruisen määrän kuukaudessa ilman, että työansioilla on vaikutusta kuntoutusrahan määrään.

30 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnetään ammatillisen kuntoutuksen ajalta täysi työkyvyttömyyseläke siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

34 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisiin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkekassan takautumisoikeudesta, 50 §:n mukaisesta maksamisen keskeyttämisestä, 51 §:n mukaisesta takautuvasta tarkistamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 75 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle työskentelynsä aloittamisesta.

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle työkykynsä palautumisesta ja kuntoutuksen keskeytymisestä. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.

47 §

Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosi-kohtaisen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta.

Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 87 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosisuorituksen työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosisuorituksen jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Myös työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot otetaan huomioon.

Työntekijälle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta myöskään silloin, kun työntekijälle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 86 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

47 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittävät 47 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 47 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosisuorituksen joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (*ylityskuukausi*) seuraavan toisen kalenterikuukauden (*vähennyskuukausi*) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa 120 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos työntekijälle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 123 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 101 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

48 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen

Jos työntekijän työansiot ovat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke on edellä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, mutta työntekijä kuitenkin täyttää 35 §:n mukaiset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset niin, että täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä, yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta.

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 41 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai eläkekassan aloitteesta.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työansiot ovat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

50 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

- 1) ei suostu eläkekassan 46 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;
- 2) ei toimita 46 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkekassalle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai
- 3) kieltäytyy eläkekassan järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

53 f §

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitus

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 47 §:ssä säädetään työansioiden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 47 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista sovelletaan, mitä 107 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 137 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

107 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Eläkekassa antaa 47 a §:ssä tarkoitetusta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (*vuosipäätös*). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytystä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 47 a §:n 5 momentissa tarkoitetulle takaisinperinnälle. Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytystä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 137 b §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 48 §:n 1 momentin mukaisesti täyden työkyvyttömyyseläkkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 49 §:n 3 momentin mukaisesti osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

130 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Kun eläkekassa on viimeisenä eläkelaitoksena antanut päätösyhdistelmän, sen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus ei koske muita kysymyksiä kuin työkyvyn arviointia taikka 47, 47 a, 48, 49 tai 53 f §:n soveltamista.

---

137 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen

Eläkekassa voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 47 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sekä työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009) ja työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua, tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 53 f §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työraeläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämiseksi annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

5.

Laki

julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisten alojen eläkelain (81/2016) 57 §,
muutetaan 19 §, 20 §:n 2 momentti, 27 §, 28 §:n 2 momentti, 31, 42, 44, 45, 47 ja 56 § sekä
144 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin niistä on 31 § osaksi laissa 1472/2019, ja
lisätään lakiin uusi 44 a §, 46 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 113 a ja 150 a §
seuraavasti:

19 §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 44 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 27 §:n mukaisesti, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruinen.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa tai sen maksaminen keskeytetään, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

---

Jos työuraeläke yhteensovitetaan työansioden kanssa 56 §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

27 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 26 §:ssä tarkoitettusta kuntoutusrahasta. Työntekijä voi kuitenkin ansaita takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8

§:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruisen määrän kuukaudessa ilman, että työansioilla on vaikutusta kuntoutusrahan määrään.

28 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnetään ammatillisen kuntoutuksen ajalta täysi työkyvyttömyyseläke siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisiin perusteisiin, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, Kevan takautumisoikeudesta, 50 §:n mukaisesta maksamisen keskeyttämisestä, 51 §:n mukaisesta takautuvasta tarkistamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 84 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle työskentelynsä aloittamisesta.

42 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle työkykynsä palautumisesta ja kuntoutuksen keskeytymisestä. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.

44 §

Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosi-kohtaisen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 36

§:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosi-kohtainen työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosi-kohtaista jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja tämän lain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Myös työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot otetaan huomioon.

Työntekijälle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa. Työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa myöskään silloin, kun työntekijälle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 92 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määrätymisestä entisin perustein.

44 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittävät 44 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 44 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosi-kohtaisesta joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (*ylityskuukausi*) seuraavan toisen kalenterikuukauden (*vähennyskuukausi*) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa 134 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos työntekijälle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 137 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 94 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

45 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen

Jos työntekijän työansiot ovat ylittäneet 44 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 44 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke on edellä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, mutta työntekijä kuitenkin täyttää 33 §:n mukaiset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset niin, että täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä, yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta.

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 38 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai Kevan aloitteesta.

46 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työansiot ovat ylittäneet 44 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 44 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

47 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

- 1) ei suostu Kevan 43 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;
- 2) ei toimita 43 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia Kevalle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai
- 3) kieltäytyy Kevan järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

56 §

Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 44 §:ssä säädetään työansioden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 44 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruisen. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista sovelletaan, mitä 113 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 150 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

113 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Keva antaa 44 a §:ssä tarkoitetusta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (*vuosipäätös*). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 44 a §:n 5 momentissa tarkoitetulle takaisinperinnälle. Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 150 a §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 45 §:n 1 momentin mukaisesti täyden työkyvyttömyyseläkkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 46 §:n 3 momentin mukaisesti osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

144 §

Päätösyhdistelmän oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Kevan viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskeva valituskirjelmä on toimitettava Kevalle 142 §:ssä säädettyssä määräajassa. Kevan on pyydettävä valituksesta lausunto yksityisten alojen työeläkelaitokselta siltä osin kuin valitus koskee sen hoitamaa eläketurvaa. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia, lausunto pyydetään ainoastaan silloin, kun kysymyksessä on 119 §:ssä tarkoitettu tilanne. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee 44, 44 a, 45, 46 tai 56 §:n soveltamista eikä kyse samalla ole työkyvyn arvioinnista ja 119 §:ssä tarkoitettua tilanteesta, lausuntoa ei pyydetä.

150 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen

Keva voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sekä työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009) ja työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua, tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 56 §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 44 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

6.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 17 § ja 109 §:n 1 momentti, sellaisena kuin 17 § on osaksi laissa 172/2008, ja

lisätään lakiin uusi 17 a §, 18 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, 22 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 881/2015 ja 84/2016, uusi 5 momentti, 25 §:ään uusi 2 momentti, 51 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 84/2016, uusi 4 momentti, 57 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 733/2024, uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 63 a ja 83 a § seuraavasti:

17 §

Työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Eläkkeensaajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosisuorituksen jouston määrän. Työansioilla ei kuitenkaan ole vaikutusta 12 §:n 4 momentin mukaan myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen.

Kalenterivuosisuorituksen työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosisuorituksen jouston määrää. Jos kuitenkin työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa työansioina otetaan huomioon

1) eläkkeensaajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita;

2) irtisanomisajan palkka ja sitä vastaava työsuhteen tai virkasuhteen päättämisestä maksettava korvaus sekä odotusajan palkka;

3) luento- ja esitelmäpalkkio, kokouspalkkio ja hallintoelimen jäsenyydestä tai muusta luottamustoimesta saatu palkkio lukuun ottamatta Kevan jäsenyhteisön luottamustoimesta saatua palkkiota;

4) ennakoperintälain (1118/1996) 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu työ- ja käyttökorvaus;

5) tuloverolain (1535/1992) 66 §:n 1 momentissa ja 66 a §:ssä tarkoitettu työsuhteeseen perustuvasta osakeannista syntyvä veronalainen etu;

6) tuloverolain 66 §:n 3 momentissa tarkoitettu työsuhteeseen käyttämisestä syntyvä veronalainen etu ja sellainen työsuhteeseen perustuva suoritus, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;

- 7) työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai voittopalkkiona maksettava erä;
- 8) tuloverolain 67 §:ssä tarkoitettu veronalainen korkoetu työsuhteen perusteella saadusta lainasta;
- 9) tuloverolain 65 §:ssä tarkoitettu veronalainen osuus henkilöstörahostosta saadusta rahasto-osuudesta ja ylijäämästä; ja
- 10) edellä mainittuja vastaava ulkomailta saatu tulo.

17 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Jos tämän lain mukaista, muuta kuin 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä saavan henkilön kalenterikuukauden työansiot ylittävät 17 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 17 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosisuhteesta joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (*ylityskuukausi*) seuraavan toisen kalenterikuukauden (*vähennyskuukausi*) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty tämän lain mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä, jollei takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:stä muuta johdu.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella taikka työeläkelakien mukainen kuntoutuskorotus.

Jos henkilölle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin sen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, ja siltä osin kuin vähennystä ei ole mahdollista tehdä takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:n mukaisesti, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 75 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa.

18 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos muuta kuin 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä saavan eläkkeensaajan työansiot ovat ylittäneet 17 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 17 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

22 §

Kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläketulot

Edellä 6 §:n 1 momentissa mainittujen lakien mukainen työkyvyttömyyseläke otetaan tulona huomioon ilman työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä. Edellä 6 §:n 1 momentissa mainittujen lakien mukainen työuraeläke otetaan tulona huomioon ilman työntekijän eläkelain 53 f §:ään, yrittäjän eläkelain 50 f §:ään, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:ään, merimieseläkelain 53 f §:ään tai julkisten alojen eläkelain 56 §:ään perustuvan työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä. Vastaavasti kansaneläkkeessä tulona huomioon otettava ulkomailta maksettava työkyvyttömyyseläke otetaan tulona huomioon ilman työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä.

25 §

Kansaneläkkeen vähimmäismäärä

Edellä 1 momentissa säädettyä euromääräistä rajaa ei kuitenkaan sovelleta, jos kalenterikuukaudelta maksettavan kansaneläkkeen määrä on pienempi kuin 1 momentissa säädetty vähimmäismäärä 17 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.

51 §

Oikeus lapsikorotukseen

Henkilöllä on oikeus lapsikorotukseen myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä ei makseta kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi, sekä ajalta, jolta hänelle myönnettyä työuraeläkettä ei makseta työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.

57 §

Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen ja ilmoitusvelvollisuus

Muuta kuin 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä saava on lisäksi velvollinen ilmoittamaan Kansaneläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.

63 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Kansaneläkelaitos antaa 17 a §:ssä tarkoitetusta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (*vuosipäätös*). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 17 a §:n 4 momentissa tarkoitetulle takaisinperinnälle. Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 83 a §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 18 §:n 2 momentin mukaisesti työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

83 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen

Kansaneläkelaitos voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 17 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

109 §

Indeksisidonnaisuus

Tässä laissa säädetyt rahamäärät, lukuun ottamatta 17 a §:n 4 momentin mukaista rajaa ja 33 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaista tulo rajaa, sidotaan hintatason muutoksiin siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009).

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

7.

Laki

takuueläkkeestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 13 §:n 2 momentti ja
lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 85/2016 ja 1227/2019, uusi 5 momentti,
9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1420/2014, 889/2015 ja 85/2016, uusi 3 momentti
ja lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

8 §

Takuueläkkeen määrä

Edellä 4 momentissa säädettyä euromääräistä rajaa ei kuitenkaan sovelleta, jos kalenterikuukaudelta maksettavan takuueläkkeen määrä on pienempi kuin 4 momentissa säädetty vähimmäismäärä 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.

9 §

Eläketulojen vaikutus takuueläkkeeseen

Takuueläkkeen määrää vähennettäessä 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukainen työkyvyttömyyseläke otetaan tulona huomioon ilman kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä, ja 1 momentin 3 kohdan mukainen työraeläke otetaan tulona huomioon ilman työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä. Vastaavasti takuueläkkeessä tulona huomioon otettava ulkomailta maksettava työkyvyttömyyseläke otetaan tulona huomioon ilman työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä.

9 a §

Takuueläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Tämän lain 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan taikka 2 momentin 2 kohdan nojalla myönnettyyn takuueläkkeeseen sovelletaan, mitä kansaneläkelain 17 §:ssä säädetään työansioden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään sekä mitä mainitun lain 17 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Siltä osin kuin

viimeksi mainitun lainkohdan 1 momentin mukaista vähennystä ei ole mahdollista tehdä momentissa tarkoitettuna eläkkeen vähentämisen ajankohtana maksettavasta kansaneläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, vähennys tehdään takuueläkkeestä. Mainituista eläkkeistä tehtävän vähennyksen yhteismäärä voi kuitenkin olla enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty mainittuina eläkkeinä.

Takuueläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä takuueläkkeen saajan oikeuteen saada tieto takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista sovelletaan, mitä kansaneläkelain 63 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto yhteensovituksen perusteista. Takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä kansaneläkelain 83 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

13 §

Ilmoitusvelvollisuus

Takuueläkkeen saajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle:

- 1) takuueläkkeeseen vaikuttavien eläkkeiden ja korvausten myöntämisestä ja lakkaamisesta sekä niiden määrien muuttumisesta;
  - 2) luopumistuen maksamisen keskeyttämisestä;
  - 3) osoitteen muuttumisesta ja ulkomaille muutosta; sekä
  - 4) ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain, jos takuueläke on myönnetty 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan taikka 2 momentin 2 kohdan nojalla.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Tätä lakia sovelletaan takuueläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, takuueläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009).

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva takuueläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Takuueläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

8.

Laki

vammaisetuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 13 §, sellaisena kuin se on laissa 736/2024,

muutetaan 33 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 736/2024, ja

lisätään 9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1228/2009, 706/2010, 1352/2014, 888/2015, 88/2016, 989/2017, 560/2022 ja 736/2024, uusi 6 momentti ja 33 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1050/2009, 1228/2009, 1352/2014, 88/2016 ja 736/2024, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4, 5 ja 6 momentti siirtyvät 5, 6 ja 7 momentiksi, seuraavasti:

9 §

Eläkettä saavan hoitotuki

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, henkilöllä on oikeus hoitotukeen myös ajalta, jolta hän ei saa hänelle myönnettyä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi. Lisäksi sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, henkilöllä on oikeus hoitotukeen myös ajalta, jolta hän ei saa hänelle myönnettyä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua työuraeläkettä työntekijän eläkelain 53 f §:ssä, yrittäjän eläkelain 50 f §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:ssä, merimieseläkelain 53 f §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 56 §:ssä tarkoitettua työuraeläkettä ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi sekä ajalta, jolta hän ei saa hänelle myönnettyä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua takuueläkettä takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä tarkoitettua takuueläkettä ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi.

33 §

Vammaisetuuden lakkaaminen

Aikuisen vammaistuki lakkaa sen kuukauden alusta, jona sen saajalle aletaan maksaa 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai etuutta, taikka lakkaa sen kuukauden lopusta, jona 9 §:n 1 momentin 4 b kohdassa tarkoitettua leskeneläkettä saava täyttää kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän.

Eläkettä saavan hoitotuki lakkaa sen kuukauden alusta, jona sen saaja ei saa hänelle myönnettyä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai etuutta, lukuun ottamatta tilannetta,

jossa henkilö ei saa eläkettä 9 §:n 6 momentissa mainitun työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen tai takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

9.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 12 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 910/2024, seuraavasti:

12 §

Asumistuessa huomioon otettavat tulot

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään:

1) yrittäjänä, maatalousyrittäjänä sekä apurahan saajana saatu tulo otetaan huomioon yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) perusteella vahvistetun työtulon mukaisena, jollei yrittäjän tulotasoa kuvaavista muista tiedoista ilmene, että yrittäjän tulotaso on vähintään kaksinkertainen vahvistettuun työtuloon verrattuna;

2) metsätalouden tulona otetaan huomioon varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain (1142/2005) 7 §:n 3 momentin mukaan vahvistettu metsän keskimääräinen vuotuinen tuotto kerrottuna metsän pinta-alalla; sekä

3) jos työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen, kansaneläkelain (568/2007) mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen taikka takuueläkkeen määrä vaihtelee työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen, työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen, kansaneläkelain 17 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen tai takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi, eläkkeen määrä otetaan tulona huomioon tehdyn arvion mukaan. Arviossa voidaan ottaa huomioon aiemmin toteutunut eläkkeen ja työansioden yhteensovitus sekä arvio työansioden määrästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

10.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 §:n ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 939/2014, 884/2015 ja 86/2016, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja lain 12 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1154/2007, 1330/2011, 939/2014 ja 911/2024, uusi 4 momentti, jolloin nykyiset 4–6 momentit siirtyvät 5–7 momenteiksi, seuraavasti:

8 §

Oikeus asumistukeen

Henkilöllä on kuitenkin oikeus asumistukeen myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä ei makseta kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Henkilöllä on oikeus asumistukeen myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä takuueläkettä ei makseta takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi, sekä ajalta, jolta hänelle myönnettyä työuraeläkettä ei makseta työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.

---

12 §

Vuositulo

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, jos työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen, kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen taikka takuueläkkeen määrä vaihtelee työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen, työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen, kansaneläkelain 17 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen tai takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi, eläkkeen määrä otetaan tulona

huomioon tehdyn arvion mukaan. Arviossa voidaan ottaa huomioon aiemmin toteutunut eläkkeen ja työansioiden yhteensovitus sekä arvio työansioiden määrästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

11.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 11 luvun 6 §:n 5 momentti, 12 luvun 4 §:n 2 momentti ja 12 luvun 9 a §:n 2 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 11 luvun 6 §:n 5 momentti ja 12 luvun 4 §:n 2 momentti laissa 535/2019 ja 12 luvun 9 a §:n 2 momentti laissa 28/2022, seuraavasti:

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

6 §

Etuusperusteinen tulo

Jos vakuutettu on saanut 1 momentin 5 kohdan mukaista muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tarkastelujaksolla ja mainitun etuuden maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei etuutta huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa. Mainitun etuuden maksun katsotaan jatkuvan myös ajalla, jona etuutta ei makseta työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi.

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

4 §

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

---

Jos vakuutettu saa 1 momentin mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennetä sairauspäivärahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetyskorvaus vähennetään sairauspäivärahasta. Sairauspäivärahasta vähennetään se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä,

maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta.

9 a §

Vanhempainpäivärahan suhde eräisiin muihin etuuksiin

Jos vakuutettu saa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetykskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa mainitun pykälän 2 momentin tai mainitun luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, etuutta tai korvausta ei vähennetä vanhempainpäivärahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetykskorvaus vähennetään vanhempainpäivärahasta. Vanhempainpäivärahasta vähennetään se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

12.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 38 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 536/2019,
muutetaan 34 §, sellaisena kuin se on laissa 1240/2023, sekä
lisätään uusi 38 a § seuraavasti:

34 §

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Sen estämättä, mitä 32 §:ssä säädetään, kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien tässä momentissa tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta, jos kuntoutuja saa:

- 1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai työraueläkettä työeläkelakien perusteella;
- 2) työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n perusteella lukuun ottamatta mainitun pykälän 4 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä;
- 3) takuueläkkeestä annetun lain mukaista takuueläkettä, jota myönnetään tässä momentissa mainittujen eläkkeiden lisäksi.

Kuntoutusraha määräytyy eläkkeensaajan kuntoutusrahana myös ajalta, jolta kuntoutujalle myönnettyä 1 momentissa tarkoitettua eläkettä ei makseta kansaneläkelain 17 a §:ssä, takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi, sekä ajalta, jolta kuntoutujalle ei makseta työraueläkettä työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työraueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen, kuukausittain maksettavien eläkkeiden yhteismäärässä eläke otetaan huomioon sen suuruisena kuin se on ennen 2 momentissa tarkoitettua eläkkeen ja työansioden yhteensovitusta.

38 a §

Kuntoutusrahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Jos vakuutettu saa työeläkelakien mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetykskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa kuntoutusrahaa myönnettäessä

sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 11 luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennetä kuntoutusrahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetykskorvaus vähennetään kuntoutusrahasta. Kuntoutusrahasta vähennetään se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

13.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1188/2009, sekä
lisätään 4 lukuun uusi 7 a § seuraavasti:

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

3 §

Työkyvyttömyys

Työkyvyttömällä henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Työkyvyttömänä pidetään henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa tai kansaneläkelain (568/2007) mukaista työkyvyttömyyseläkettä taikka täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta jonkin muun lain nojalla. Työkyvyttömänä pidetään myös henkilöä, joka on todettu sairausvakuutuslain tai kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömäksi, vaikka etuutta ei ole hänelle myönnetty. Henkilöä, jolle on myönnetty kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke taikka takuueläke, pidetään työkyvyttömänä myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä ei makseta kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi taikka jolta hänelle myönnettyä takuueläkettä ei makseta takuueläkelain (703/2010) 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi.

---

4 luku

Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

7 a §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen vaikutus työttömyysetuuteen

Osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä vähennetään työttömyysetuudesta ottamatta vähennettävän osatyökyvyttömyyseläkkeen määrässä huomioon työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain

47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

14.

Laki

yleistukilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleistukilain (48/2026) 15 §:n 2 momentin 9 kohta ja
lisätään 15 §:n 2 momenttiin uusi 10 kohta seuraavasti:

15 §

Yleistuen määrä

Yleistukeen sovelletaan, mitä säädetään työttömyysturvalain 4 luvun:

- 9) 7 a §:ssä osatyökyvyttömyyseläkkeen vaikutuksesta työttömyysetuuteen;
- 10) 8 §:ssä lasten kotihoidon tuen vaikutuksesta työttömyysetuuteen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

15.

Laki

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 4 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1094/2023, seuraavasti:

4 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada 2 §:n 1 momentin 1–3 ja 8 kohdassa tarkoitettua tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa varten tietoja seuraavasti:

1) työeläkelaitoksilta:

a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus- tai kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset tiedot henkilön eläke-, etuus- tai korvaushakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilölle annetuista eläke-, etuus- ja korvauspäätöksistä, henkilölle myönnettyistä eläkkeistä, etuuksista ja korvauksista ja niiden maksamisesta, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista hakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista ratkaisuksista sekä muut välttämättömät eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuuttamista sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot;

c) tarpeelliset tiedot työtulosuosituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta ja eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistamasta työtulosta;

d) välttämättömät työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin 2 kohdan a–c alakohdassa tarkoitettut työeläkelaitokselle eläke- tai etuusasian käsittelyä varten toimitetut henkilöä koskevat tiedot;

e) tiedot työntekijän eläkelain 47 a ja 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 44 a ja 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a ja 59 f §:n, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a ja 53 f §:n sekä julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a ja 56 §:n mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden sekä työuraeläkkeen ja työansioiden kuukausittaisesta yhteensovituksesta ja yhteensovitusten vuoksi tehtävistä vähennyksistä kuukausieläkkeen määrään henkilötasolla;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

16.

Laki

lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain (947/2021) 2 lukuun uusi 8 a § seuraavasti:

8 a §

Lakisääteisen eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen huomioiminen lisäeläkelaitoksen säännöissä

Lisäeläkelaitos voi määritellä säännöissään, että maksettavan lisäeläke-etuuden määrää ei muuteta sen vuoksi, että lakisääteisen eläkkeen maksettava määrä vaihtelee työntekijän eläkelain 47 a §:ssä tai 53 f §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä tai 50 f §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä tai 59 f §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai 53 f §:ssä, julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tai 56 §:ssä, kansaneläkelain (568/2007) 17 a §:ssä tai takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 9 a §:ssä tarkoitetun eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Tarkoitettu sääntöjen hyväksymistä tai muuttamista koskeva päätös voidaan tehdä yksinkertaisella äänen enemmistöllä riippumatta siitä, mitä lisäedellytyksiä lisäeläkesäätiön tai -kassan säännöissä muutoin asetetaan sääntöjen tai niiden muutoksen hyväksymiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

Helsingissä 16.4.2026

Pääministeri

Petteri Orpo

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen

1.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työntekijän eläkelain (395/2006) 53 g §, sellaisena kuin se on laissa 69/2016,
muutetaan 19 §, 20 §:n 2 momentti, 29 §, 30 §:n 2 momentti, 34, 45, 47, 48, 50 ja 53 f § sekä
133 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 19 §, 20 §:n 2 momentti, 34 ja 53 f § sekä 133 §:n 2 momentti laissa
69/2016, ja
lisätään lakiin uusi 47 a §, 49 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 105 b ja 140 b §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

*Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen
varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen*

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan
määrä osittaisen varhennetun
vanhuuseläkkeen jälkeen*

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämiseksi annetun lain (738/2009) mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansoiden kanssa 47 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 29 §:n mukaisesti, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa *tai* sen maksaminen keskeytetään, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 53 f §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos työuraeläke *yhteensovitetaan työansioiden kanssa* 53 f §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

29 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 28 §:ssä tarkoitettusta kuntoutusrahasta.

29 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 28 §:ssä tarkoitettusta kuntoutusrahasta. *Työntekijä voi kuitenkin ansaita takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruisen määrän kuukaudessa ilman, että työansioilla on vaikutusta kuntoutusrahan määrään.*

30 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä ja siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

30 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläkkeen *saajalle myönnetään* ammatillisen kuntoutuksen ajalta *täysi työkyvyttömyyseläke* siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

34 §

34 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 68 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

45 §

*Työkyvyttömyyseläkkeensaajan
ilmoitusvelvollisuus*

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta, ryhtymisestäään

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, 50 §:n mukaisesta maksamisen keskeyttämisestä, 51 §:n mukaisesta takautuvasta tarkistamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 68 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työskentelynsä aloittamisesta.

45 §

*Työkyvyttömyyseläkkeensaajan
ilmoitusvelvollisuus*

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta ja kuntoutuksen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ansiotyöhön ja kuntoutuksen keskeytymisestä. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.

47 §

47 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen

Työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai eläkelaitoksen aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Työntekijällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta, eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosisuorituksen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 81 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosisuorituksen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosisuorituksen jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman

osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksessa otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Myös työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot otetaan huomioon.

Työntekijälle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksessa. Työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksessa myöskään silloin, kun työntekijälle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 80 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

47 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittävät 47 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 47 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosiakohtaisesta joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama

kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (**ylityskuukausi**) seuraavan toisen kalenterikuukauden (**vähennyskuukausi**) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa 123 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos työntekijälle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 126 §:ssä

säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 96 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen

48 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot ovat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke on edellä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, mutta eläkkeensaaja kuitenkin täyttää 35 §:n mukaiset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset niin, että täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä, yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 41 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta.

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan henkilön työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan henkilön työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 41 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työansiot ovat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitus ei 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

50 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) on ansiotyössä ja tästä työstä saadut ansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta;

2) ei suostu eläkelaitoksen 46 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

3) ei toimita 46 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

4) kieltäytyy eläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

53 f §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7–10 §:ssä säädetään.

50 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) ei suostu eläkelaitoksen 46 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

2) ei toimita 46 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

3) kieltäytyy eläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

53 f §

Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 47 §:ssä säädetään työansioden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 47 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan

oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitukseen perusteista sovelletaan, mitä 105 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitukseen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 140 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitukseen uudelleen ratkaisemisesta.

53 g §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

(kumotaan)

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

105 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovitukseen perusteista

*Eläkelaitos antaa 47 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (**vuosipäätös**). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken*

kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 47 a §:n 5 momentissa tarkoitettulle takaisinperinnälle.

Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 140 b §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 48 §:n 1 momentin mukaisesti täyden työkyvyttömyyseläkkeen

osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 49 §:n 3 momentin mukaisesti osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

133 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

---

133 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus ei koske muita kysymyksiä kuin työkyvyn arviointia taikka 47, 47 a, 48, 49 tai 53 f §:n soveltamista.

---

140 b §

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen*

Eläkelaitos voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 47 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

*Tätä lakia sovelletaan
työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovittamiseen sekä työraueläkkeen ja
työansioden yhteensovittamiseen, jos
työansiot on maksettu tai työtulo on
vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.*

*Jos työansiot on maksettu tai työtulo on
vakuutettu ennen 1.1.2028,
työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain
voimaan tullessa voimassa ollutta
työkyvyttömyyseläkkeellä olevien
työhönpaluun edistämisestä annettua lakia
(738/2009) ja työraueläkkeen ja työansioden
yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua,
tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 53 f §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

2.

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 50 g §, sellaisena kuin se on laissa 72/2016,
muutetaan 16 §, 17 §:n 2 momentti, 26 §, 27 §:n 2 momentti, 31, 42, 44, 45, 47 ja 50 f § sekä
129 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 16 §, 17 §:n 2 momentti, 31 ja 50 f § sekä 129 §:n 2 momentti laissa
72/2016, ja
lisätään lakiin uusi 44 a §, 46 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 95 b ja 136 b §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

*Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen
varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen*

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan
määrä osittaisen varhennetun
vanhuuseläkkeen jälkeen*

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva yrittäjä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 15 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva yrittäjä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 15 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansioiden kanssa 44 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 26 §:n mukaisesti, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisen.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään *tai se*

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa *tai* sen maksaminen keskeytetään,

Voimassa oleva laki

jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämiseksi annetun lain (738/2009) mukaisesti, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

17 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

---

Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 50 f §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

26 §

Osakuntoutusraha

Jos yrittäjän työansiot ovat ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 25 §:n mukaisesta kuntoutusrahasta.

27 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä ja siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

Ehdotus

osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

17 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

---

Jos työuraeläke yhteensovitetaan työansioiden kanssa 50 f §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

26 §

Osakuntoutusraha

Jos yrittäjän työansiot ovat ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 25 §:ssä tarkoitettusta kuntoutusrahasta. *Jos yrittäjän työansiot eivät kuitenkaan kuukaudessa ylitä takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrää, ne eivät vaikuta kuntoutusrahan määrään.*

27 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläkkeen *saajalle* myönnetään ammatillisen kuntoutuksen ajalta *täysi työkyvyttömyyseläke* siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslaissa tarkoitettu ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 65 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

42 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, 47 §:n mukaisesta maksamisen keskeyttämisestä, 48 §:n mukaisesta takautuvasta tarkistamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 65 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisesta.

42 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta, yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä ja kuntoutuksen keskeyttämisestä.

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta, yrittäjätoiminnan aloittamisesta tai lisäämisestä ja kuntoutuksen keskeyttämisestä. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.

44 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai eläkelaitoksen aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon yrittäjän työansioissa tai työpanoksessa tapahtuneet muutokset. Yrittäjällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, ellei ansiorajan ylitys ole tilapäistä.

44 §

Työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosiokohtaisen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 75 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosiokohtainen työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosiokohtaista jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä

seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Myös työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot otetaan huomioon.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa ei oteta huomioon työansioita, jotka yrittäjällä on hänelle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana. Työansioita, jotka yrittäjällä on työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa myöskään silloin, kun yrittäjälle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 74 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

44 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittävät 44 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 44 §:n 3 momentin mukaisesta

kalenterivuosisikohtaisesta joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (ylityskuukausi) seuraavan toisen kalenterikuukauden (vähennyskuukausi) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa työntekijän eläkelain 123 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos yrittäjälle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on

pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 107 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 89 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen

45 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen

Jos yrittäjän työansiot ovat ylittäneet 44 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 44 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke on edellä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, mutta yrittäjä kuitenkin täyttää 32 §:n mukaiset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset niin, että täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 38 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä, yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta.

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi.

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 38 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta.

46 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

46 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työansiot ovat ylittäneet 44 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitus ei 44 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden

päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

47 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) on ansiotyössä ja tästä työstä saadut ansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta;

2) ei suostu eläkelaitoksen 43 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

3) ei toimita 43 §:ssä tarkoitettun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

4) kieltäytyy eläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

47 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) ei suostu eläkelaitoksen 43 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

2) ei toimita 43 §:ssä tarkoitettun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

3) kieltäytyy eläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

50 f §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7–10 §:ssä säädetään.

50 f §

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitus

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 44 §:ssä säädetään työansioiden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 44 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitukselta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työuraeläkkeen ja

työansioiden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista sovelletaan, mitä 95 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 136 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

50 g §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

(kumotaan)

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

95 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Eläkelaitos antaa 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (**vuosipäätös**). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden

jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 44 a §:n 5 momentissa tarkoitetulle takaisinperinnälle.

Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 136 b §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 45 §:n 1 momentin mukaisesti täyden työkyvyttömyyseläkkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 46 §:n 3 momentin mukaisesti osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

129 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydetävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

---

129 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydetävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus ei koske muita kysymyksiä kuin työkyvyn arviointia taikka 44, 44 a, 45, 46 tai 50 f §:n soveltamista.

---

136 b §

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen*

Eläkelaitos voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sekä työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai tämän jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009), ja työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua, tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 50 f §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 44 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

3.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 59 g §, sellaisena kuin se on laissa 75/2016,
muutetaan 39 §, 40 §:n 2 momentti, 45 §:n 2 momentti, 55, 57, 58 ja 59 f §,
sellaisina kuin niistä ovat 39 §, 40 §:n 2 momentti, 45 §:n 2 momentti sekä 58 ja 59 f § laissa 75/2016, ja
lisätään 45 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 75/2016 ja 1031/2022, uusi 4 momentti, lakiin uusi 57 a §, 59 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 90 b ja 113 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

39 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva maatalousyrittäjä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 38 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva maatalousyrittäjä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 38 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansoiden kanssa 57 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 45 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Voimassa oleva laki

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään *tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaan*, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

40 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

-----
Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 59 f §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

45 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset ja kuntoutuksen ajalta maksettavat etuudet

-----
Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin

Ehdotus

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa *tai* sen maksaminen keskeytetään, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

40 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

-----
Jos työuraeläke yhteensovitetaan työansioiden kanssa 59 f §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

45 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset ja kuntoutuksen ajalta maksettavat etuudet

-----
Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkelaitoksen takautumisoikeudesta, 58 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan nojalla eläkkeen maksamisen keskeyttämiseen ja takautuvaan tarkistamiseen soveltuvista säännöksistä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset

Voimassa oleva laki

tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Ehdotus

voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

55 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta, *maatalous- tai muun yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä* ja kuntoutuksen keskeyttämisestä.

57 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai eläkelaitoksen aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon maatalousyrittäjän työansioissa tai työpanoksessa tapahtuneet muutokset. Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, ellei ansiorajan ylitys ole tilapäistä.

55 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta ja kuntoutuksen keskeyttämisestä. *Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.*

57 §

Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosisuorituksen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 77 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin

työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosikohtainen

työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosikohtaista jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Myös työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot otetaan huomioon.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa ei oteta huomioon työansioita, jotka eläkkeensaajalla on hänelle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana. Työansioita, jotka eläkkeensaajalla on työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa myöskään silloin, kun eläkkeensaajalle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä

työntekijän eläkelain 80 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

57 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittävät 57 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 57 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosi-kohtaisesta joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (ylityskuukausi) seuraavan toisen kalenterikuukauden (vähennyskuukausi) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain

mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa työntekijän eläkelain 123 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos henkilölle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 101 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 84 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

58 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän
muuttaminen, maksamisen keskeyttäminen ja eläkkeen takautuva tarkistaminen

Tätä lakia toimeenpantaessa työkyvyttömyyseläkkeeseen sovelletaan, mitä:

- 1) työntekijän eläkelain 48 §:ssä säädetään eläkkeen määrän muuttamisesta;
- 2) työntekijän eläkelain 50 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisen keskeyttämisestä;
- 3) työntekijän eläkelain 51 §:ssä säädetään eläkkeen takautuvasta tarkistamisesta.

59 §

58 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden
muuttaminen, maksamisen keskeyttäminen ja eläkkeen takautuva tarkistaminen

Tätä lakia toimeenpantaessa työkyvyttömyyseläkkeeseen sovelletaan, mitä:

- 1) työntekijän eläkelain 48 §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttamisesta;
- 2) työntekijän eläkelain 50 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisen keskeyttämisestä;
- 3) työntekijän eläkelain 51 §:ssä säädetään eläkkeen takautuvasta tarkistamisesta.

59 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot ovat ylittäneet 57 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 57 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

59 f §

59 f §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitus

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7–10 §:ssä säädetään.

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 57 §:ssä säädetään työansioiden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 57 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista

sovelletaan, mitä 90 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 113 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

59 g §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

(kumotaan)

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

90 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Eläkelaitos antaa 57 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (vuosipäätös). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 57 a §:n 5 momentissa tarkoitettulle takaisinperinnälle. Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 113 b §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 58 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla täyden työkyvyttömyyseläkkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 59 §:n 3 momentin nojalla osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

113 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen

Eläkelaitos voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 57 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sekä työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009), ja työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua, tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 59 f §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

4.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 53 g §, sellaisena kuin se on laissa 78/2016,
muutetaan 19 §, 20 §:n 2 momentti, 29 §, 30 §:n 2 momentti, 34, 45, 47, 48, 50 ja 53 f § sekä
130 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 19 §, 20 §:n 2 momentti, 34 ja 53 f § sekä 130 §:n 2 momentti laissa
78/2016, ja
lisätään lakiin uusi 47 a §, 49 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 107 b ja 137 b §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

*Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen
varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen*

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan
määrä osittaisen varhennetun
vanhuuseläkkeen jälkeen*

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansoiden kanssa 47 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 29 §:n mukaisesti, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruinen.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämistä annetun lain (738/2009) mukaan, osittainen

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa tai sen maksaminen keskeytetään, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

-----
Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 53 f §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

29 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 28 §:n mukaisesta kuntoutusrahasta.

30 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä ja siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

34 §

varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

-----
Jos työuraeläke yhteensovitetaan työansioiden kanssa 53 f §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

29 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 28 §:ssä tarkoitettusta kuntoutusrahasta. Työntekijä voi kuitenkin ansaita takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruisen määrän kuukaudessa ilman, että työansioilla on vaikutusta kuntoutusrahan määrään.

30 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnetään ammatillisen kuntoutuksen ajalta täysi työkyvyttömyyseläke siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

34 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkekassan takautumisoikeudesta, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 75 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

45 §

*Työkyvyttömyyseläkkeensaajan
ilmoitusvelvollisuus*

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle työkykynsä palautumisesta, *ansiotyön*

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, eläkekassan takautumisoikeudesta, 50 §:n mukaisesta maksamisen keskeyttämisestä, 51 §:n mukaisesta takautuvasta tarkistamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 75 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle työskentelynsä aloittamisesta.

45 §

*Työkyvyttömyyseläkkeensaajan
ilmoitusvelvollisuus*

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle työkykynsä palautumisesta ja kuntoutuksen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

aloittamisesta tai lisäämisestä ja kuntoutuksen keskeyttämisestä.

keskeyttämisestä. *Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.*

47 §

47 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen

Työansioiden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai eläkekassan aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Työntekijällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta, eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, ellei ansiorajan ylitys ole tilapäistä.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosisuorituksen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 87 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosisuorituksen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosisuorituksen jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä

seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Myös työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot otetaan huomioon.

Työntekijälle myönnetyn ensimmäisen työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa. Työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana maksettuja työansioita ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksessa myöskään silloin, kun työntekijälle myönnetään aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta, mitä 86 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen määräytymisestä entisin perustein.

47 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan kalenterikuukauden työansiot ylittävät 47 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 47 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosiakohtaisesta joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden

työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (**ylityskuukausi**) seuraavan toisen kalenterikuukauden (**vähennyskuukausi**) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa 120 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos työntekijälle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 123 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta

mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 101 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että

48 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden muuttaminen

Jos työntekijän työansiot ovat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitus ei 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke on edellä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, mutta työntekijä kuitenkin täyttää 35 §:n mukaiset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset niin, että täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä, yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden

hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 41 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta.

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 41 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai eläkekassan aloitteesta.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työansiot ovat ylittäneet 47 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitus ei 47 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

50 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) on ansiotyössä ja tästä työstä saadut ansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta;

2) ei suostu eläkekassan 46 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

3) ei toimita 46 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkekassalle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

4) kieltäytyy eläkekassan järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

53 f §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7–10 §:ssä säädetään.

50 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) ei suostu eläkekassan 46 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

2) ei toimita 46 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkekassalle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

3) kieltäytyy eläkekassan järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

53 f §

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitus

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 47 §:ssä säädetään työansioiden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 47 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista

sovelletaan, mitä 107 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 137 b §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

53 g §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen (kumotaan)

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkekassan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

107 b §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Eläkekassa antaa 47 a §:ssä tarkoitettusta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (vuosipäätös). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava

päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksista annetaan viivytystä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 47 a §:n 5 momentissa tarkoitetulle takaisinperinnälle.

Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksista annetaan viivytystä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 137 b §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 48 §:n 1 momentin mukaisesti täyden työkyvyttömyyseläkkeen

osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 49 §:n 3 momentin mukaisesti osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

130 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Kun eläkekassa on viimeisenä eläkelaitoksena antanut päätösyhdistelmän, sen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.
-----

130 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Kun eläkekassa on viimeisenä eläkelaitoksena antanut päätösyhdistelmän, sen on pyydettävä lausunto Kevalta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee Kevan hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus ei koske muita kysymyksiä kuin työkyvyn arviointia taikka 47, 47 a, 48, 49 tai 53 f §:n soveltamista.
-----

137 b §

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen*

Eläkekassa voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 47 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sekä työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009) ja työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua, tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 53 f §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

5.

Laki

julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisten alojen eläkelain (81/2016) 57 §,
muutetaan 19 §, 20 §:n 2 momentti, 27 §, 28 §:n 2 momentti, 31, 42, 44, 45, 47 ja 56 § sekä
144 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin niistä on 31 § osaksi laissa 1472/2019, ja
lisätään lakiin uusi 44 a §, 46 §:ään uusi 3–5 momentti sekä lakiin uusi 113 a ja 150 a §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

*Työkyvyttömyyseläkkeen määrä osittaisen
varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen*

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan
määrä osittaisen varhennetun
vanhuuseläkkeen jälkeen*

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva työntekijä tulee työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi, työkyvyttömyyseläkkeen määrä lasketaan 18 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista eläkkeen osista, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisvuonna ja sen jälkeen työkyvyttömyyden alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä sekä tulevan ajan eläkeosasta.

Jos työkyvyttömyyseläke yhteensovitetaan työansioiden kanssa 44 a §:n mukaisesti, työkyvyttömyyseläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.

Jos kuntoutusraha maksetaan osakuntoutusrahana 27 §:n mukaisesti, on kuntoutusraha kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisen.

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa, sen maksaminen keskeytetään *tai se jätetään lepäämään työkyvyttömyyseläkkeellä*

Jos työkyvyttömyyseläke myöhemmin lakkaa *tai* sen maksaminen keskeytetään,

Voimassa oleva laki

olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

---

Jos työuraeläke myöhemmin jätetään lepäämään 56 §:n mukaan, osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

27 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiostaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 26 §:ssä tarkoitettusta kuntoutusrahasta.

28 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä ja siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

Ehdotus

osittainen varhennettu vanhuuseläke jatkuu aiemmin myönnetyn suuruisena.

20 §

Työuraeläkkeen määrä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen

---

Jos työuraeläke *yhteensovitetaan työansioiden kanssa 56 §:n mukaisesti, työuraeläke maksetaan kuitenkin vähintään aiemmin myönnetyn osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suuruisena.*

27 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 26 §:ssä tarkoitettusta kuntoutusrahasta. *Työntekijä voi kuitenkin ansaita takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruisen määrän kuukaudessa ilman, että työansioilla on vaikutusta kuntoutusrahan määrään.*

28 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan kuntoutuskorotus

Osatyökyvyttömyyseläkkeen *saajalle myönnetään ammatillisen kuntoutuksen ajalta täysi työkyvyttömyyseläke* siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Edellä 26 ja 28 §:ssä tarkoitettuihin kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotukseen sekä niiden saajaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta. Aiheettomasti maksettujen 22 §:ssä tarkoitettujen ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvausten takaisinperintään sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 84 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

42 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, Kevan takautumisoikeudesta, 50 §:n mukaisesta maksamisen keskeyttämisestä, 51 §:n mukaisesta takautuvasta tarkistamisesta, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, viivästyskorotuksesta ja muusta 8 luvun mukaisesta maksamisesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskee kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä. Aiheettomasti maksetut ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaukset voidaan periä takaisin siten kuin tässä laissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 84 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi.

Kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle työskentelynsä aloittamisesta.

42 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Voimassa oleva laki

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle työkykynsä palautumisesta, *ryhtymisestäään ansiotyöhön* ja kuntoutuksen keskeytymisestä.

44 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai Kevan aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Työntekijällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta, eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta.

Ehdotus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle työkykynsä palautumisesta ja kuntoutuksen keskeytymisestä. *Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan Kevalle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.*

44 §

Työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosiokohtaisen jouston määrän.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeen 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kuitenkin vähintään takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen. Suojaosaan tehdään 36 §:ssä säädettyä vastaava kertakorotus samasta ajankohdasta kuin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus ja samalla korotusprosentilla, jolla työkyvyttömyyseläkettä korotetaan.

Kalenterivuosiokohtainen työkyvyttömyyseläkkeen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosiokohtaista jouston määrää. Jos kuitenkin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai

osatyökyvyttömyyseläke myönnetään
alkamaan välittömästi aiemman
osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä
seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto
määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi
myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovituksessa otetaan huomioon
työkyvyttömyyseläkkeen saajalle vahvistetut
yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän
eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden
työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun
ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain
(937/2005) perusteella maksettavaa
hoitopalkkiota ja tämän lain 85 §:n
1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön
luottamushenkilön työansioita. Myös
työkyvyttömyyseläkkeen saajan ulkomailta
saamat työansiot otetaan huomioon.

Työntekijälle myönnetyn ensimmäisen
työkyvyttömyyseläkkeen alkamiskuukauden ja
tätä seuraavan kalenterikuukauden aikana
maksettuja työansioita ei oteta huomioon
työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovituksessa. Työkyvyttömyyseläkkeen
alkamiskuukauden ja tätä seuraavan
kalenterikuukauden aikana maksettuja
työansioita ei oteta huomioon
työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovituksessa myöskään silloin, kun
työntekijälle myönnetään aiemman
työkyvyttömyyseläkkeen päättymisen jälkeen
uusi työkyvyttömyyseläke, johon ei sovelleta,
mitä 92 §:n 2 momentissa säädetään eläkkeen
määräytymisestä entisin perustein.

44 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan
kalenterikuukauden työansiot ylittävät 44 §:n
2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan
ylitystä vastaava määrä vähennetään 44 §:n 3
momentin mukaisesta
kalenterivuosiakohtaisesta joustosta. Jouston
jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle

kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (**ylityskuukausi**) seuraavan toisen kalenterikuukauden (**vähennyskuukausi**) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty työeläkelakien mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta tai osatyökyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman osatyökyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty kuntoutuskorotus taikka Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään tämän lain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä siinä suhteessa kuin tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke on työeläkelakien mukaisten työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärästä. Vähennys tehdään ennen kuin eläke voidaan maksaa 134 §:n 1 momentin 2, 3, 9 ja 11–15 kohdan mukaisesti.

Jos työntekijälle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin työkyvyttömyyseläkkeen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, vähennettävä määrä

peritään takaisin siten kuin 137 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa. Mainittuun euromäärään ei sovelleta, mitä 94 §:ssä säädetään rahamäärien tarkistamisesta palkkakertoimella.

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeiden muuttaminen

Jos työntekijän työansiot ovat ylittäneet 44 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 44 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman täyden työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos täysi työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke on edellä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, mutta työntekijä kuitenkin täyttää 33 §:n mukaiset täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset niin, että täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman täyden

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 38 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä, yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta.

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 38 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan hakemuksesta tai Kevan aloitteesta.

46 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

46 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työansiot ovat ylittäneet 44 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 24 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhtäjaksoista 24 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 44 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 24 kalenterikuukauden ajanjakson laskenta alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden

päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 24 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

47 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) on ansiotyössä ja tästä työstä saadut työansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta;

2) ei suostu Kevan 43 §:n mukaan määräämään tutkimukseen; ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

3) ei toimita 43 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia Kevaan sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

4) kieltäytyy Kevan järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

47 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) ei suostu Kevan 43 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

2) ei toimita 43 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia Kevalle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

3) kieltäytyy Kevan järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

56 §

Työuraeläkkeen lepäämään jättäminen

Jos työuraeläkkeensaajan ansiot ylittävät työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 3 §:ssä säädetyn kiinteän ansaintarajan, työuraeläke voidaan jättää lepäämään noudattaen, mitä mainitun lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 7–10 §:ssä säädetään.

56 §

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitus

Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen sovelletaan, mitä 44 §:ssä säädetään työansioiden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään ja mitä 44 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta. Työuraeläkkeen suojaosa on kuitenkin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen suuruinen. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevaan

päätökseen sekä työuraeläkkeen saajan oikeuteen saada tieto työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen perusteista sovelletaan, mitä 113 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto kuukausittaisten yhteensovitusten perusteista. Työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä 150 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen uudelleen ratkaisemisesta.

57 §

Työuraeläkkeen takautuva tarkistaminen

Työuraeläke voidaan jättää lepäämään enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai Kevan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. (kumotaan)

113 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovitukseen perusteista

Keva antaa 44 a §:ssä tarkoitetusta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (vuosipäätös). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden

jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 44 a §:n 5 momentissa tarkoitetulle takaisinperinnälle.

Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytyksettä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 150 a §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 45 §:n 1 momentin mukaisesti täyden työkyvyttömyyseläkkeen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muuttamiseen tai 46 §:n 3 momentin mukaisesti osatyökyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen muuttamiseen tai lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

144 §

Päätösyhdistelmän oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Kevan viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskeva valituskirjelmä on toimitettava Kevalle 142 §:ssä säädettyssä määräajassa. Kevan on pyydetävä valituksesta lausunto yksityisten alojen työeläkelaitokselta siltä osin kuin valitus koskee sen hoitamaa eläketurvaa. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia, lausunto pyydetään ainoastaan silloin, kun kysymyksessä on 119 §:ssä tarkoitettu tilanne.

144 §

Päätösyhdistelmän oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Kevan viimeisenä eläkelaitoksena antamaa päätösyhdistelmää koskeva valituskirjelmä on toimitettava Kevalle 142 §:ssä säädettyssä määräajassa. Kevan on pyydetävä valituksesta lausunto yksityisten alojen työeläkelaitokselta siltä osin kuin valitus koskee sen hoitamaa eläketurvaa. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia, lausunto pyydetään ainoastaan silloin, kun kysymyksessä on 119 §:ssä tarkoitettu tilanne. Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee 44, 44 a, 45, 46 tai 56 §:n soveltamista eikä kyse samalla ole työkyvyn arvioinnista ja 119

§:ssä tarkoitettusta tilanteesta, lausuntoa ei pyydetä.

150 a §

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen*

Keva voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sekä työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009) ja työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovittamiseen sovelletaan mainittua, tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia sekä tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 56 §:ää.

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke ja työuraeläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty kertakorotus ennen tämän lain voimaantuloa, tämän lain 44 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojaosan korotus tehdään 1.1.2028 alkaen samalla korotusprosentilla, jota on sovellettu maksettuun eläkkeeseen.

6.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 17 § ja 109 §:n 1 momentti, sellaisena kuin 17 § on osaksi laissa 172/2008, ja

lisätään lakiin uusi 17 a §, 18 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, 22 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 881/2015 ja 84/2016, uusi 5 momentti, 25 §:ään uusi 2 momentti, 51 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 84/2016, uusi 4 momentti, 57 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 733/2024, uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 63 a ja 83 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

17 §

Työkyvyttömyyseläkkeen aikainen ansiotyö ja eläkkeen lepäämään jättäminen

Työansioden vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja saa ansaita vähemmän kuin 588,66 euroa kuukaudessa ilman, että se vaikuttaa hänen työkyvyttömyyseläkkeensä maksamiseen.

Jos eläkkeensaaja, jonka terveydentilassa ei ole tapahtunut eläkkeen myöntämisen jälkeen olennaista muutosta, ansaitsee enemmän kuin 1 momentissa mainitun määrän, täysimääräinen 12 §:n 2 momentin perusteella toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään työssäoloajaksi. Eläke jätetään lepäämään vähintään kuuden kuukauden ja enintään viiden vuoden ajaksi. Henkilölle, jonka eläke on jätetty lepäämään, myönnetään enintään 24 kuukauden ajaksi vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 8 §:n 2 momentin 3 kohdan mukainen ylin vammaistuki.

Henkilöä ei pidetä eläkkeensaajana, jos työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään. Eläkkeen maksaminen aloitetaan uudelleen, kun henkilö on lopettanut työnteon tai hänen ansiotulonsa ovat vähentyneet alle 1 momentissa säädetyn tuloajan.

Eläkkeensaajan työansiot vähentävät maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrää, jos työansiot ylittävät sekä kalenterikuukausikohtaisen suojaosan että kalenterivuosisuorituksen jouston määrän. Työansioilla ei kuitenkaan ole vaikutusta 12 §:n 4 momentin mukaan myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentin mukaisen täysimääräisen takuueläkkeen määrän suuruinen. Työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa on kalenterikuukausikohtainen.

Kalenterivuosisuorituksen jouston määrä on yhtä suuri kuin 2 momentissa mainittu työkyvyttömyyseläkkeen suojaosa kerrottuna kahdella. Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa jouston määrä vastaa kalenterivuosisuorituksen määrää. Jos kuitenkin työkyvyttömyyseläke myönnetään alkamaan välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä

Jollei lepäämään jätettyä eläkettä ole Kansaneläkelaitoksen pyytämällä ilmoituksella vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa eläkkeen lepäämään jättämisestä, katsotaan se ilman eri päätöstä lakanneeksi.

Täysimääräiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen rinnastetaan myös eläke, jonka määrää on vähennetty 21 §:n mukaisesti tai jonka määrää on vähentänyt 22 §:n 1 tai 2 momentin mukainen huolto- tai perhe-eläke

seuraavan kalenterikuukauden alusta, jousto määräytyy samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksessa työansioina otetaan huomioon

1) eläkkeensaajalle vahvistetut yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaiset työtulot sekä muiden työeläkelakien mukaiset työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita;

2) irtisanomisajan palkka ja sitä vastaava työsuhteen tai virkasuhteen päättämisestä maksettava korvaus sekä odotusajan palkka;

3) luento- ja esitelmäpalkkio, kokouspalkkio ja hallintoelimen jäsenyydestä tai muusta luottamustoimesta saatu palkkio lukuun ottamatta Kevan jäsenyhteisön luottamustoimesta saatua palkkiota;

4) ennakkoperintälain (1118/1996) 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu työ- ja käyttökorvaus;

5) tuloverolain (1535/1992) 66 §:n 1 momentissa ja 66 a §:ssä tarkoitettu työsuhteeseen perustuvasta osakeannista syntyvä veronalainen etu;

6) tuloverolain 66 §:n 3 momentissa tarkoitettu työsuhdeoption käyttämisestä syntyvä veronalainen etu ja sellainen työsuhteeseen perustuva suoritus, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;

7) työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai voittopalkkiona maksettava erä;

8) tuloverolain 67 §:ssä tarkoitettu veronalainen korkoetu työsuhteen perusteella saadusta lainasta;

9) tuloverolain 65 §:ssä tarkoitettu veronalainen osuus henkilöstörahostosta saadusta rahasto-osuudesta ja ylijäämästä; ja

10) edellä mainittuja vastaava ulkomailta saatu tulo.

*Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden
yhteensovitus*

Jos tämän lain mukaista, muuta kuin 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä saavan henkilön kalenterikuukauden työansiot ylittävät 17 §:n 2 momentin mukaisen suojaosan, suojaosan ylitystä vastaava määrä vähennetään 17 §:n 3 momentin mukaisesta kalenterivuosisikohtaisesta joustosta. Jouston jäljelle jäävä määrä siirtyy seuraavalle kalenterikuukaudelle niin kauan kuin sama kalenterivuosi jatkuu. Jos kalenterikuukauden työansiot ylittävät suojaosan euromäärällä, joka on jäljellä olevan jouston määrää suurempi, jouston ylitystä vastaava määrä suojaosan ylityksestä vähennetään kyseistä kuukautta (ylityskuukausi) seuraavan toisen kalenterikuukauden (vähennyskuukausi) työkyvyttömyyseläkkeestä. Vähentää voidaan kuitenkin enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty tämän lain mukaisena työkyvyttömyyseläkkeenä, jollei takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:stä muuta johdu.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä ajalta, jolta työkyvyttömyyseläke on myönnetty takautuvasti, jollei kyse ole tilanteesta, jossa työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta ei tehdä kalenterikuukaudelta, johon sisältyvälle ajanjaksolle eläkkeensaajalle on myönnetty Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen eläkkeensaajan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen perusteella taikka työeläkelakien mukainen kuntoutuskorotus.

Jos henkilölle ei vähennyskuukautena makseta työkyvyttömyyseläkettä tai siltä osin kuin sen vähennyskuukautena maksettava määrä on pienempi kuin 1 momentin mukaan vähennettävä määrä, ja siltä osin kuin

vähennystä ei ole mahdollista tehdä takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:n mukaisesti, vähennettävä määrä peritään takaisin siten kuin 75 §:ssä säädetään. Takaisinperinnässä ei sovelleta mainitun lainkohdan 2 momentissa säädettyä harkintaa. Takaisinperinnästä kuitenkin luovutaan, jos takaisinperittävä määrä on alle 150 euroa.

18 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

18 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos muuta kuin 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä saavan eläkkeensaajan työansiot ovat ylittäneet 17 §:n 2 momentin mukaan määräytyvän suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläke jatkuu välittömästi aiemman työkyvyttömyyseläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyy samoin kuin silloin, jos työkyvyttömyyseläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Yhtäjaksoista 12 kalenterikuukauden ajanjaksoa laskettaessa huomioon ei oteta niitä kalenterikuukausia, joilta yhteensovitusta ei 17 a §:n 2 tai 3 momentin nojalla tehdä. Yhtäjaksoisen 12 kalenterikuukauden ajanjakson määräytyminen alkaa uudelleen tällaisen kalenterikuukauden päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

22 §

Kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläketulot

22 §

Kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläketulot

Edellä 6 §:n 1 momentissa mainittujen lakien mukainen työkyvyttömyyseläke otetaan tulona huomioon ilman työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä. Edellä 6 §:n 1 momentissa mainittujen lakien mukainen työuraeläke otetaan tulona huomioon ilman työntekijän eläkelain 53 f §:ään, yrittäjän eläkelain 50 f §:ään, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:ään, merimieseläkelain 53 f §:ään tai julkisten alojen eläkelain 56 §:ään perustuvan työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä. Vastaavasti kansaneläkkeessä tulona huomioon otettava ulkomailta maksettava työkyvyttömyyseläke otetaan tulona huomioon ilman työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä.

25 §

Kansaneläkkeen vähimmäismäärä

25 §

Kansaneläkkeen vähimmäismäärä

Edellä 1 momentissa säädettyä euromääräistä rajaa ei kuitenkaan sovelleta, jos kalenterikuukaudelta maksettavan kansaneläkkeen määrä on pienempi kuin 1 momentissa säädetty vähimmäismäärä 17 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.

51 §

Oikeus lapsikorotukseen

51 §

Oikeus lapsikorotukseen

Henkilöllä on oikeus lapsikorotukseen myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä ei makseta

kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi, sekä ajalta, jolta hänelle myönnettyä työuraeläkettä ei makseta työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.

57 §

Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen ja ilmoitusvelvollisuus

57 §

Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen ja ilmoitusvelvollisuus

Muuta kuin 12 §:n 4 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä saava on lisäksi velvollinen ilmoittamaan Kansaneläkelaitokselle ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain.

63 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskeva päätös ja tieto yhteensovituksen perusteista

Kansaneläkelaitos antaa 17 a §:ssä tarkoitetusta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta päätöksen, jos yhteensovitus johtaa maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vähentämiseen. Yhteensovitusta koskeva päätös annetaan tällöin sille 12 kalenterikuukauden ajanjaksolle, jolle kyseessä olevan kalenterivuoden jouston ylittymisestä johtuvat vähennykset lain mukaan voivat kohdentua (vuosipäätös). Jos henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen päättyy kesken kalenterivuoden ja kyseisen kalenterivuoden jousto on ylittynyt, vuosipäätöstä vastaava

päätös annetaan eläkeoikeuden päättymiseen saakka.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytystä siltä osin kuin päätös muodostaa perustan 17 a §:n 4 momentissa tarkoitetulle takaisinperinnälle.

Päätös työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta annetaan viivytystä myös, jos yhteensovitus ratkaistaan sillä uudelleen 83 a §:n mukaisesti.

Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset johtavat 18 §:n 2 momentin mukaisesti työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, eläkkeen lakkauttamiseen johtaneista suojaosan ylityksistä ja niiden perusteista on annettava päätös siltä osin kuin sitä ei ole aiemmin annettu.

Eläkkeensaajalla on oikeus saada tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista kunkin kalenterikuukauden osalta.

83 a §

Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen

Kansaneläkelaitos voi ilman annetun päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista uudelleen 17 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevan asian, jos kalenterikuukaudelta aiemmin tehty yhteensovitus, josta ei ole annettu päätöstä, tai kalenterikuukaudelta tehtyä yhteensovitusta koskeva päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Yhteensovitus voidaan ratkaista uudelleen asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta annetaan päätös, jos asian uudelleen ratkaiseminen vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään.

Yhteensovituksen uudelleen ratkaiseminen asianosaisen vahingoksi sen jälkeen, kun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ylityskuukauden päättymisestä on kulunut viisi vuotta, edellyttää erityisen painavia syitä.

109 §

109 §

Indeksisidonnaisuus

Indeksisidonnaisuus

Tässä laissa säädetyt rahamäärät, lukuun ottamatta 17 §:n 1 momentin ja 33 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaista tulorajaa, sidotaan hintatason muutoksiin siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Tässä laissa säädetyt rahamäärät, lukuun ottamatta 17 a §:n 4 momentin mukaista rajaa ja 33 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaista tulorajaa, sidotaan hintatason muutoksiin siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua lakia (738/2009).

Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke palautetaan maksuun 1.1.2028 alkaen. Työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen 1.1.2028 tullut lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla.

7.

Laki

takuueläkkeestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 13 §:n 2 momentti ja
lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 85/2016 ja 1227/2019, uusi 5 momentti,
9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1420/2014, 889/2015 ja 85/2016, uusi 3 momentti
ja lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Takuueläkkeen määrä

Takuueläkkeen määrä

Edellä 4 momentissa säädettyä euromääräistä rajaa ei kuitenkaan sovelleta, jos kalenterikuukaudelta maksettavan takuueläkkeen määrä on pienempi kuin 4 momentissa säädetty vähimmäismäärä 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.

9 §

9 §

Eläketulojen vaikutus takuueläkkeeseen

Eläketulojen vaikutus takuueläkkeeseen

Takuueläkkeen määrää vähennettäessä 1 momentin 1 ja 3 kohdan mukainen työkyvyttömyyseläke otetaan tulona huomioon ilman kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä

vähennystä, ja 1 momentin 3 kohdan mukainen työuraeläke otetaan tulona huomioon ilman työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä. Vastaavasti takuueläkkeessä tulona huomioon otettava ulkomailta maksettava työkyvyttömyyseläke otetaan tulona huomioon ilman työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi tehtyä vähennystä.

9 a §

Takuueläkkeen ja työansioden yhteensovitus

Tämän lain 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan taikka 2 momentin 2 kohdan nojalla myönnettyyn takuueläkkeeseen sovelletaan, mitä kansaneläkelain 17 §:ssä säädetään työansioden vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeen maksettavaan määrään sekä mitä mainitun lain 17 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksesta. Siltä osin kuin viimeksi mainitun lainkohdan 1 momentin mukaista vähennystä ei ole mahdollista tehdä momentissa tarkoitettuna eläkkeen vähentämisen ajankohtana maksettavasta kansaneläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, vähennys tehdään takuueläkkeestä. Mainituista eläkkeistä tehtävän vähennyksen yhteismäärä voi kuitenkin olla enintään se määrä, joka ylityskuukaudelle on myönnetty mainituina eläkkeinä.

Takuueläkkeen ja työansioden yhteensovitusta koskevaan päätökseen sekä takuueläkkeen saajan oikeuteen saada tieto takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen perusteista sovelletaan, mitä kansaneläkelain 63 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden

yhteensovituksista koskevasta päätöksestä sekä eläkkeensaajan oikeudesta saada tieto yhteensovituksen perusteista. Takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä kansaneläkelain 83 a §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen uudelleen ratkaisemisesta.

13 §

Ilmoitusvelvollisuus

Takueläkkeen saajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle:

- 1) takueläkkeeseen vaikuttavien eläkkeiden ja korvausten myöntämisestä ja lakkaamisesta sekä niiden määrien muuttumisesta;
  - 2) työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisestä sekä luopumistuen maksamisen keskeyttämisestä;
  - 3) osoitteen muuttumisesta ja ulkomaille muutosta.
-

13 §

Ilmoitusvelvollisuus

Takueläkkeen saajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle:

- 1) takueläkkeeseen vaikuttavien eläkkeiden ja korvausten myöntämisestä ja lakkaamisesta sekä niiden määrien muuttumisesta;
  - 2) luopumistuen maksamisen keskeyttämisestä;
  - 3) osoitteen muuttumisesta ja ulkomaille muutosta; sekä
  - 4) ulkomailta saamistaan työansioista kalenterikuukausittain, jos takueläke on myönnetty 7 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdan taikka 2 momentin 2 kohdan nojalla.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovittamiseen, jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu 1.1.2028 tai sen jälkeen.

Jos työansiot on maksettu tai työtulo on vakuutettu ennen 1.1.2028, takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovittamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*työkyvyttömyyseläkkeellä olevien
työhönpaluun edistämisestä annettua lakia
(738/2009).*

*Tämän lain voimaan tullessa lepäämässä
oleva takuueläke palautetaan maksuun
1.1.2028 alkaen. Takuueläkettä ei kuitenkaan
palauteta maksuun, jos se on ajalta ennen
1.1.2028 tullut lakkauttaa
työkyvyttömyyseläkkeellä olevien
työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6
§:n 3 momentin nojalla.*

8.

Laki

vammaisetuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 13 §, sellaisena kuin se on laissa 736/2024,

muutetaan 33 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 736/2024, ja
lisätään 9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1228/2009, 706/2010, 1352/2014, 888/2015, 88/2016, 989/2017, 560/2022 ja 736/2024, uusi 6 momentti ja 33 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1050/2009, 1228/2009, 1352/2014, 88/2016 ja 736/2024, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4, 5 ja 6 momentti siirtyvät 5, 6 ja 7 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Eläkettä saavan hoitotuki

Eläkettä saavan hoitotuki

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, henkilöllä on oikeus hoitotukeen myös ajalta, jolta hän ei saa hänelle myönnettyä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Lisäksi sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, henkilöllä on oikeus hoitotukeen myös ajalta, jolta hän ei saa hänelle myönnettyä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua työuraeläkettä työntekijän eläkelain 53 f §:ssä, yrittäjän eläkelain 50 f §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:ssä, merimieseläkelain 53 f §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 56 §:ssä tarkoitetun työuraeläkkeen ja työansioden

Voimassa oleva laki

Ehdotus

yhteensovituksen vuoksi sekä ajalta, jolta hän ei saa hänelle myönnettyä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua takuueläkettä takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi.

13 §

Vammaistuki eläkkeen lepäämisajalta

(kumotaan)

Jos työkyvyttömyyseläkettä saava henkilö aloittaa ansiotyön ja ansaitsee vähintään 588,66 euroa kuukaudessa ja jättää työkyvyttömyyseläkkeensä kansaneläkelain 17 §:n mukaisesti lepäämään, hänelle maksetaan ilman hakemusta ylintä aikuisen vammaistukea eläkkeen lepäämisajalta, enintään kuitenkin 24 kuukaudelta. Tänä aikana hän ei voi saada muulla perusteella vammaistukea tai hoitotukea. Jos henkilö on saanut hoitotukea ennen eläkkeen lepäämään jättämistä, hoitotuen maksaminen keskeytetään.

33 §

Vammaisetuuden lakkaaminen

Aikuisen vammaistuki lakkaa sen kuukauden alusta, jona sen saajalle myönnetään 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu eläke tai etuus tai lakkaa sen kuukauden lopusta, jona 9 §:n 1 momentin 4 b kohdassa tarkoitettua leskeneläkettä saava täyttää kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän.
-----

33 §

Vammaisetuuden lakkaaminen

Aikuisen vammaistuki lakkaa sen kuukauden alusta, jona sen saajalle aletaan maksaa 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai etuutta, taikka lakkaa sen kuukauden lopusta, jona 9 §:n 1 momentin 4 b kohdassa tarkoitettua leskeneläkettä saava täyttää kansaneläkelain 10 §:n mukaisen vanhuuseläkeiän.

Eläkettä saavan hoitotuki lakkaa sen kuukauden alusta, jona sen saaja ei saa hänelle myönnettyä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä tai etuutta, lukuun ottamatta tilannetta, jossa henkilö ei saa eläkettä 9 §:n 6 momentissa mainitun työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*takuueläkkeen ja työansioiden
yhteensovituksen vuoksi.*

_____

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 .*

9.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 12 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 910/2024, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

Asumistuessa huomioon otettavat tulot

Asumistuessa huomioon otettavat tulot

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään:

1) yrittäjänä, maatalousyrittäjänä sekä apurahan saajana saatu tulo otetaan huomioon yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) perusteella vahvistetun työtulon mukaisena, jollei yrittäjän tulotasoa kuvaavista muista tiedoista ilmene, että yrittäjän tulotaso on vähintään kaksinkertainen vahvistettuun työtuloon verrattuna; sekä

2) metsätalouden tulona otetaan huomioon varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain (1142/2005) 7 §:n 3 momentin mukaan vahvistettu metsän keskimääräinen vuotuinen tuotto kerrottuna metsän pinta-alalla.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään:

1) yrittäjänä, maatalousyrittäjänä sekä apurahan saajana saatu tulo otetaan huomioon yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) perusteella vahvistetun työtulon mukaisena, jollei yrittäjän tulotasoa kuvaavista muista tiedoista ilmene, että yrittäjän tulotaso on vähintään kaksinkertainen vahvistettuun työtuloon verrattuna;

2) metsätalouden tulona otetaan huomioon varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain (1142/2005) 7 §:n 3 momentin mukaan vahvistettu metsän keskimääräinen vuotuinen tuotto kerrottuna metsän pinta-alalla; sekä

3) jos työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen, kansaneläkelain (568/2007) mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen taikka takuueläkkeen määrä vaihtelee työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen, työntekijän eläkelain 53 f

Voimassa oleva laki

Ehdotus

§:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen, kansaneläkelain 17 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen tai takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi, eläkkeen määrä otetaan tulona huomioon tehdyn arvion mukaan. Arviossa voidaan ottaa huomioon aiemmin toteutunut eläkkeen ja työansioiden yhteensovitus sekä arvio työansioiden määrästä.

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

10.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 §:n ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 939/2014, 884/2015 ja 86/2016, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja lain 12 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1154/2007, 1330/2011, 939/2014 ja 911/2024, uusi 4 momentti, jolloin nykyiset 4–6 momentit siirtyvät 5–7 momenteiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Oikeus asumistukeen

Ehdotus

8 §

Oikeus asumistukeen

Henkilöllä on kuitenkin oikeus asumistukeen myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä ei makseta kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Henkilöllä on oikeus asumistukeen myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä takuueläkettä ei makseta takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi, sekä ajalta, jolta hänelle myönnettyä työuraeläkettä ei makseta työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.

---

12 §

Vuositulo

12 §

Vuositulo

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, jos työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen, kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen taikka takuueläkkeen määrä vaihtelee työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen, työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovituksen, kansaneläkelain 17 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen tai takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi, eläkkeen määrä otetaan tulona huomioon tehdyn arvion mukaan. Arviossa voidaan ottaa huomioon aiemmin toteutunut eläkkeen ja työansioden yhteensovitus sekä arvio työansioden määrästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

11.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 11 luvun 6 §:n 5 momentti, 12 luvun 4 §:n 2 momentti ja 12 luvun 9 a §:n 2 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 11 luvun 6 §:n 5 momentti ja 12 luvun 4 §:n 2 momentti laissa 535/2019 ja 12 luvun 9 a §:n 2 momentti laissa 28/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 luku

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

Päivärahaetuuksien määrä

6 §

6 §

Etuusperusteinen tulo

Etuusperusteinen tulo

Jos vakuutettu on saanut 1 momentin 5 kohdan mukaista muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tarkastelujaksolla ja mainitun etuuden maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei etuutta huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa

-----
Jos vakuutettu on saanut 1 momentin 5 kohdan mukaista muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tarkastelujaksolla ja mainitun etuuden maksu jatkuu päivärahaetuuden kanssa samaan aikaan, ei etuutta huomioida tältä ajalta vuositulossa päivärahaetuuden määrää laskettaessa. *Mainitun etuuden maksun katsotaan jatkuvan myös ajalla, jona etuutta ei makseta työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi.*

12 luku

12 luku

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

Päivärahaetuuden suhde muihin etuuksiin

4 §

4 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Sairauspäivärahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

-----
Jos vakuutettu saa 1 momentin mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennetä sairauspäivärahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetyskorvaus vähennetään sairauspäivärahasta.

Jos vakuutettu saa 1 momentin mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennetä sairauspäivärahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetyskorvaus vähennetään sairauspäivärahasta. *Sairauspäivärahasta vähennetään se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta.*

9 a §

Vanhempainpäivärahan suhde eräisiin muihin etuuksiin

9 a §

Vanhempainpäivärahan suhde eräisiin muihin etuuksiin

Jos vakuutettu saa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa mainitun pykälän 2 momentin tai mainitun luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, etuutta tai korvausta ei vähennetä vanhempainpäivärahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin

-----
Jos vakuutettu saa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetyskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa mainitun pykälän 2 momentin tai mainitun luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, etuutta tai korvausta ei vähennetä vanhempainpäivärahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin

Voimassa oleva laki

täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetykskorvaus vähennetään vanhempainpäivärahasta.

Ehdotus

täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetykskorvaus vähennetään vanhempainpäivärahasta.

Vanhempainpäivärahasta vähennetään se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovitusta.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) 38 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 536/2019,
muutetaan 34 §, sellaisena kuin se on laissa 1240/2023, sekä
lisätään uusi 38 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

34 §

34 §

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Sen estämättä, mitä 32 §:ssä säädetään, kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien tässä pykälässä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta, jos kuntoutuja saa:

1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai työuraeläkettä työeläkelakien perusteella;

2) työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n perusteella lukuun ottamatta mainitun pykälän 4 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

3) takuueläkkeestä annetun lain mukaista takuueläkettä, jota myönnetään tässä pykälässä mainittujen eläkkeiden lisäksi.

Sen estämättä, mitä 32 §:ssä säädetään, kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien tässä momentissa tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta, jos kuntoutuja saa:

1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai työuraeläkettä työeläkelakien perusteella;

2) työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n perusteella lukuun ottamatta mainitun pykälän 4 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

3) takuueläkkeestä annetun lain mukaista takuueläkettä, jota myönnetään tässä *momentissa* mainittujen eläkkeiden lisäksi.

Kuntoutusraha määräytyy eläkkeensaajan kuntoutusrahana myös ajalta, jolta kuntoutujalle myönnettyä 1 momentissa tarkoitettua eläkettä ei makseta kansaneläkelain 17 a §:ssä, takuueläkkeestä annetun lain 9 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitettua eläkettä ja työansioiden yhteensovituksen

vuoksi, sekä ajalta, jolta kuntoutujalle ei makseta työuraeläkettä työntekijän eläkelain 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 59 f §:n, merimieseläkelain 53 f §:n tai julkisten alojen eläkelain 56 §:n nojalla tehtävän työuraeläkkeen ja työansioden yhteensovitukseen vuoksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen, kuukausittain maksettavien eläkkeiden yhteismäärässä eläke otetaan huomioon sen suuruisena kuin se on ennen 2 momentissa tarkoitettua eläkkeen ja työansioden yhteensovitusta.

38 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Jos vakuutettu saa työeläkelakien mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetykskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa kuntoutusrahaa myönnettäessä sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 11 luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennetä kuntoutusrahasta.

38 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

(kumotaan 3 mom.)

38 a §

Kuntoutusrahan suhde työeläkelakien mukaiseen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ja muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettaviin lakisääteisiin etuuksiin

Jos vakuutettu saa työeläkelakien mukaista osatyökyvyttömyyseläkettä tai sitä vastaavaa muuta kuin täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden

perusteella maksettavaa sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n mukaista ansionmenetykskorvausta eikä kyseistä etuutta tai korvausta ole huomioitu vuositulossa kuntoutusrahaa myönnettäessä sairausvakuutuslain 11 luvun 5 §:n 2 momentin tai 11 luvun 6 §:n 5 momentin nojalla, ei etuutta tai korvausta vähennetä kuntoutusrahasta. Muutoin osatyökyvyttömyyseläke tai muun kuin täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettu ansionmenetykskorvaus vähennetään kuntoutusrahasta. Kuntoutusrahasta vähennetään se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta
20 .

13.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1188/2009, sekä
lisätään 4 lukuun uusi 7 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 luku

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

3 §

3 §

Työkyvyttömyys

Työkyvyttömyys

Työkyvyttömällä henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Työkyvyttömänä pidetään henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa tai kansaneläkelain (568/2007) mukaista työkyvyttömyyseläkettä *tai kuntoutustukea* taikka täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta jonkin muun lain nojalla. Työkyvyttömänä pidetään myös henkilöä, joka on todettu sairausvakuutuslain tai kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömäksi, vaikka etuutta ei ole hänelle myönnetty.

Työkyvyttömällä henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Työkyvyttömänä pidetään henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa tai kansaneläkelain (568/2007) mukaista työkyvyttömyyseläkettä taikka täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta jonkin muun lain nojalla. Työkyvyttömänä pidetään myös henkilöä, joka on todettu sairausvakuutuslain tai kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömäksi, vaikka etuutta ei ole hänelle myönnetty. *Henkilöä, jolle on myönnetty kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke taikka takuueläke, pidetään työkyvyttömänä myös ajalta, jolta hänelle myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä ei makseta kansaneläkelain 17 a §:ssä, työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tarkoitettun*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi taikka jolta hänelle myönnettyä takuueläkettä ei makseta takuueläkelain (703/2010) 9 a §:ssä tarkoitetun takuueläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen vuoksi.

---

4 luku

Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

7 a §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen vaikutus työttömyysetuuteen

Osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä vähennetään työttömyysetuudesta ottamatta vähennettävän osatyökyvyttömyyseläkkeen määrässä huomioon työntekijän eläkelain 47 a §:ssä, yrittäjän eläkelain 44 a §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a §:ssä, merimieseläkelain 47 a §:ssä tai julkisten alojen eläkelain 44 a §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitusta.

---

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

14.

Laki

yleistukilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleistukilain (48/2026) 15 §:n 2 momentin 9 kohta ja
lisätään 15 §:n 2 momenttiin uusi 10 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

15 §

Yleistuen määrä

Yleistuen määrä

Yleistukeen sovelletaan, mitä säädetään
työttömyysturvalain 4 luvun:

-----
9) 8 §:ssä lasten kotihoidon tuen
vaikutuksesta työttömyysetuuteen.

Yleistukeen sovelletaan, mitä säädetään
työttömyysturvalain 4 luvun:

-----
9) 7 a §:ssä osatyökyvyttömyyseläkkeen
vaikutuksesta työttömyysetuuteen;
10) 8 §:ssä lasten kotihoidon tuen
vaikutuksesta työttömyysetuuteen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

15.

Laki

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 4 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1094/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada 2 §:n 1 momentin 1–3 ja 8 kohdassa tarkoitettua tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa varten tietoja seuraavasti:

1) työeläkelaitoksilta:
a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus- tai kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset tiedot henkilön eläke-, etuus- tai korvaushakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilölle annetuista eläke-, etuus- ja korvauspäätöksistä, henkilölle myönnettyistä eläkkeistä, etuuksista ja korvauksista ja niiden maksamisesta, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista hakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista ratkaisuisista sekä muut välttämättömät eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuuttamista sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot;

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada 2 §:n 1 momentin 1–3 ja 8 kohdassa tarkoitettua tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa varten tietoja seuraavasti:

1) työeläkelaitoksilta:
a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus- tai kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset tiedot henkilön eläke-, etuus- tai korvaushakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilölle annetuista eläke-, etuus- ja korvauspäätöksistä, henkilölle myönnettyistä eläkkeistä, etuuksista ja korvauksista ja niiden maksamisesta, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista hakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista ratkaisuisista sekä muut välttämättömät eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuuttamista sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot;

Voimassa oleva laki

c) tarpeelliset tiedot työtulososuituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta ja eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistamasta työtulosta;

d) välttämättömät työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin 2 kohdan a–c alakohdassa tarkoitetut työeläkelaitokselle eläke- tai etuusasian käsittelyä varten toimitetut henkilöä koskevat tiedot;

Ehdotus

c) tarpeelliset tiedot työtulososuituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta ja eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistamasta työtulosta;

d) välttämättömät työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin 2 kohdan a–c alakohdassa tarkoitetut työeläkelaitokselle eläke- tai etuusasian käsittelyä varten toimitetut henkilöä koskevat tiedot;

e) tiedot työntekijän eläkelain 47 a ja 53 f §:n, yrittäjän eläkelain 44 a ja 50 f §:n, maatalousyrittäjän eläkelain 57 a ja 59 f §:n, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a ja 53 f §:n sekä julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a ja 56 §:n mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden sekä työuraeläkkeen ja työansioden kuukausittaisesta yhteensovituksesta ja yhteensovitusten vuoksi tehtävistä vähennyksistä kuukausieläkkeen määrään henkilötasolla;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain (947/2021) 2 lukuun uusi 8 a §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 a §

*Lakisääteisen eläkkeen ja työansioden
yhteensovituksen huomioiminen
lisäeläkelaitoksen säännöissä*

Lisäeläkelaitos voi määritellä säännöissään, että maksettavan lisäeläkeetuuden määrä ei muuteta sen vuoksi, että lakisääteisen eläkkeen maksettava määrä vaihtelee työntekijän eläkelain (1272/2006) 44 a §:ssä tai 53 f §:ssä, yrittäjän eläkelain (1290/2006) 44 a §:ssä tai 50 f §:ssä, maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 57 a §:ssä tai 59 f §:ssä, merimieseläkelain (1290/2006) 47 a §:ssä tai 53 f §:ssä, julkisten alojen eläkelain (81/2016) 44 a §:ssä tai 56 §:ssä, kansaneläkelain (568/2007) 17 a §:ssä tai takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 9 a §:ssä tarkoitetun eläkkeen ja työansioden yhteensovituksen vuoksi. Tarkoitettu sääntöjen hyväksymistä tai muuttamista koskeva päätös voidaan tehdä yksinkertaisella äänen enemmistöllä riippumatta siitä, mitä lisäedellytyksiä lisäeläkesäätiön tai -kassan säännöissä muutoin asetetaan sääntöjen tai niiden muutoksen hyväksymiselle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 .